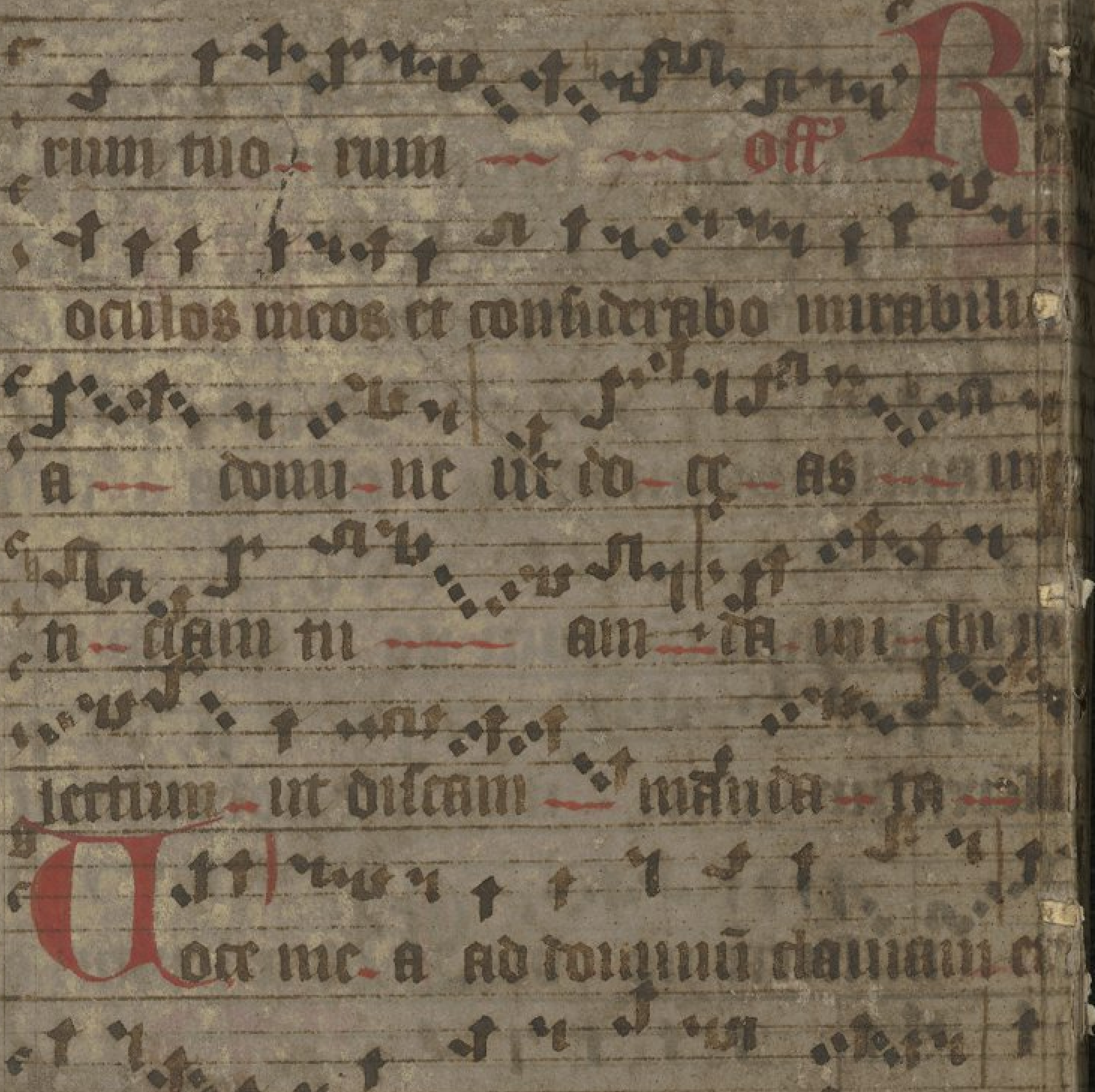
rium tuo- rum off
oculos meos et considerabo mirabilia
a domi- ne ut do- ce- as
tertium- ut discam mandata
Voce mea ad dominum clamaui
dixit me de monte sancto suo non
uebo milia popu- li circum
feria
Domine refugium factus es feria
nobis a generatione et progenie
et in seculum tu- es Prius quam mont

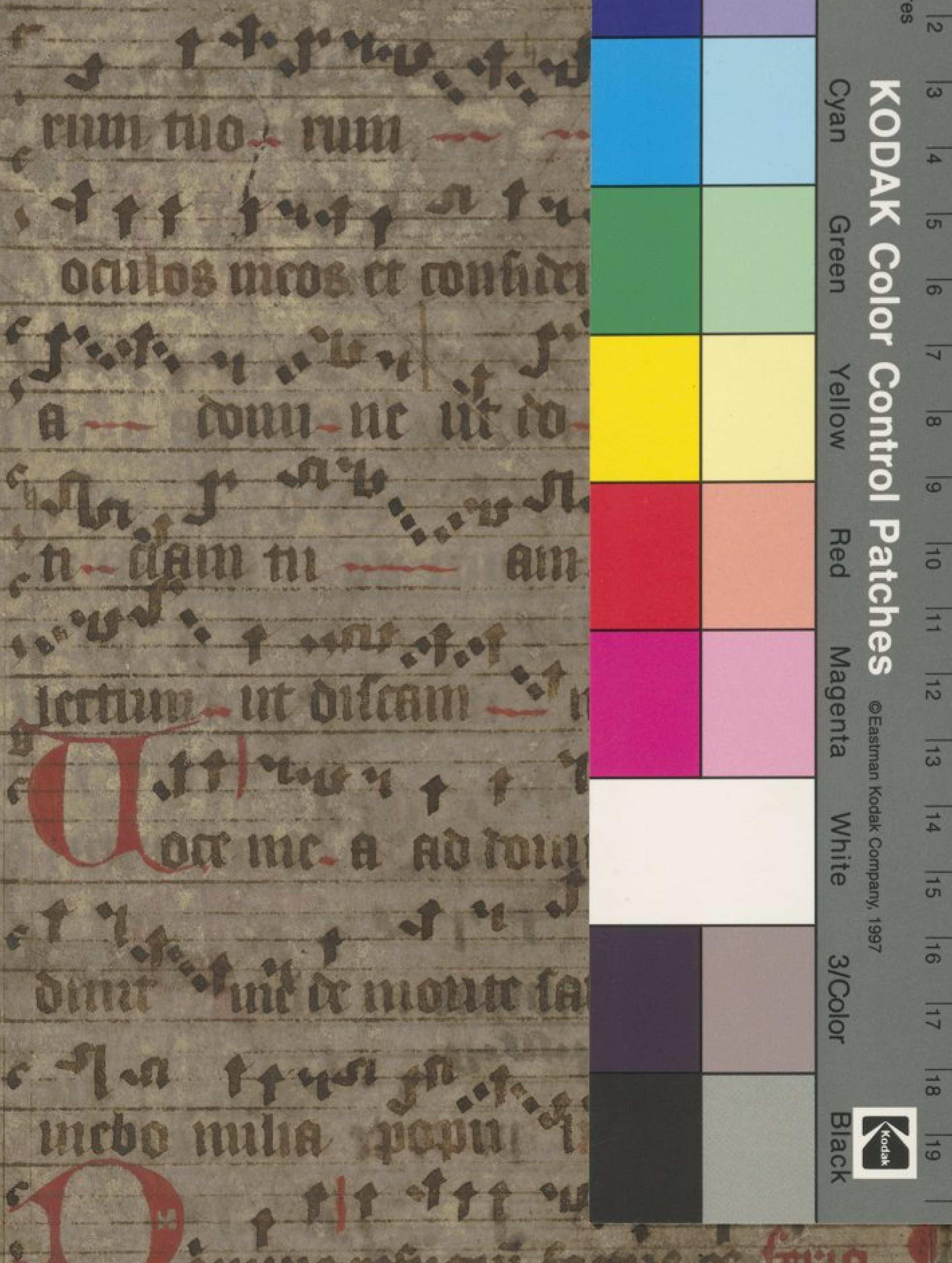

KODAK Color Control Patches
© Eastman Kodak Company, 1997
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Inches Centimetres

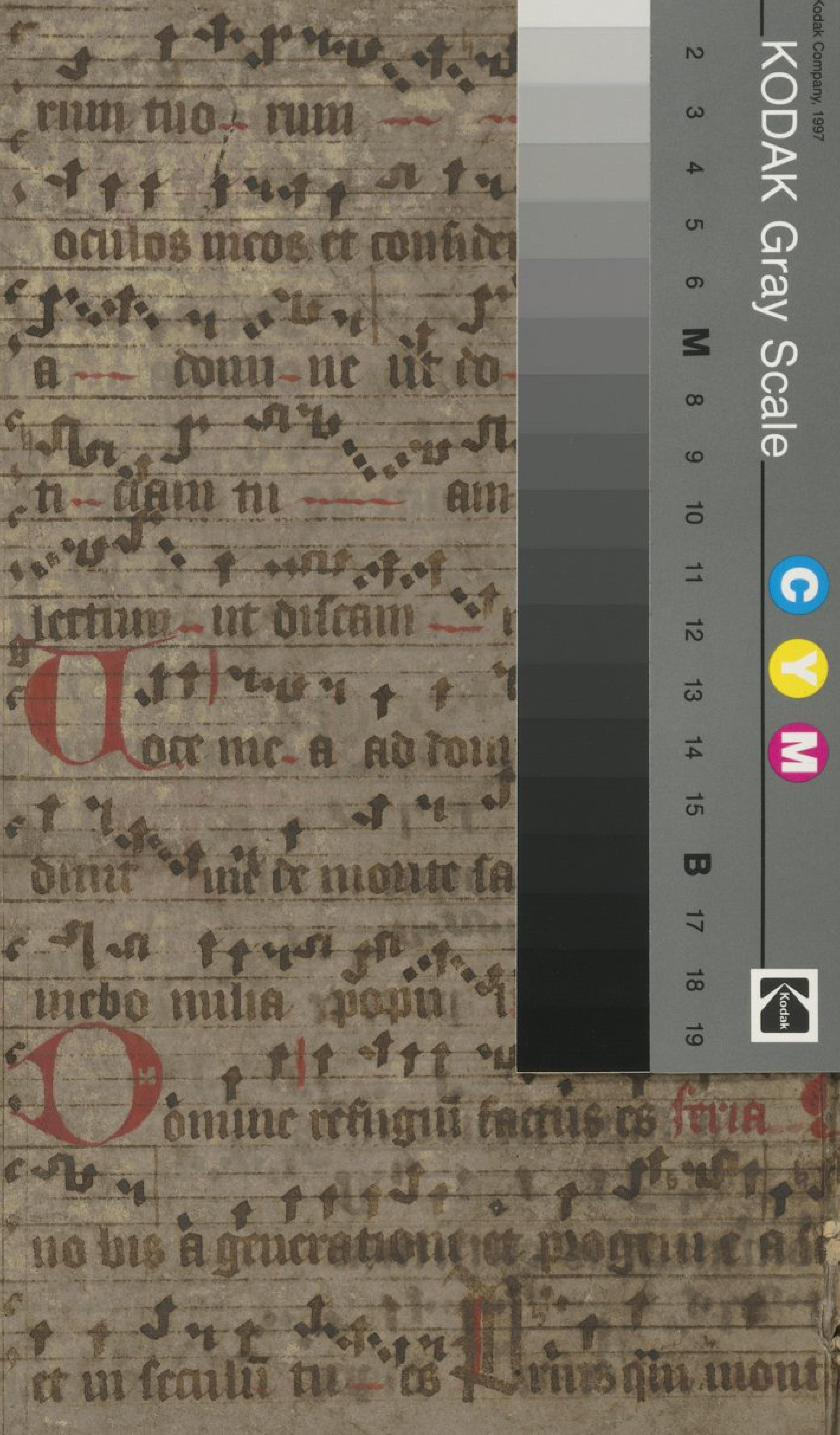
rum tuo- rum
oculos meos et conside
a— domi-ne ut co
ti- dam tu— am
lectum- ut discam
Voce me- a ad dom
dinit de monte sa
inebo milia popu
Domine refugiū factus es feria
no bis a generatione et progenie a
et in seculū tu- es

85)

Möglicherweise

Druckvorlage für

Druck des Ceremonie und Ordinarius

1474/75

Hux 31

(lesezeichen in Tüte)

Prologus Cerimoniarum nigrorum monachorum ordinis sancti
Benedicti de observancia Bursfeldensi.

Monicionem apostoli pauli de sollicitudine servande
unitatis spiritus in vinculo pacis ephesiorum iiii prin-
cipaliter facta observacio, ex precedentis et
subsequentis sermonis contextu, nobis in una
sancte vocacionis nostre sub unius professionis voto, sub
una eademque regula uni domino militantibus verius con-
venire comprobatur, cupientes vocacionem nostram facere
certam necessarium estimavimus dare operam ut in
observanciis regularibus conformes inveniamur, quatenus
unitatem spiritus interius id est cordibus conservandam
foveat et representet conformitas exterius serva-
ta in moribus. Certum est profecto competencius et perfectius fieri
poterit si ea que agenda sunt fuerint stilo commendata,
si omnibus qualiter sit vivendum et conversandum scriptura
teste innotescat, si mutare vel addere aut minuere nulli
quicquam liceat propria voluntate, ne si in dies neglige-
ncius paulatim defluamus et numquam eam certam
a sanctissimo patre nostro Benedicto conscriptam teneamus
communi regulam, nec quidem inicium conversionis dicta-
at, quemadmodum hodie illam consummare videtur conscripsisse,
sed tocius eciam perfectionis summam ut credimus suis pro-
fessoribus demonstrantem, constat tamen professores
eosdem sub dicta videlicet regula militantes per diversas
terre locorum seu monasteriorum instituciones in suis ritibus
et consuetudinibus plurimum esse disparates, in hiis precipue
que explicite non continentur in regula memorata,
insuper eciam contentorum in eadem regula quedam non
eodem sensu vel intellectu ab omnibus, sed a diversis

Prologus sermonarii nigrorum monachorum ordinis sancti
Benedicti de observantia Bursfeldensi.

Monitum apostoli pauli de sollicitudine servande
unitatis spiritus in vinculo pacis ephesios 4 princi-
paliter facta observatio ex precedentibus et
subsequentibus sermonis contextu, nobis in una
spe vocationis nostre sub unius professionis voto, sub
una eademque regula uni deo militantibus verius co-
uenire comprobatur, cupientes vocationem nostram facere
… and existimavimus dare operam ut in
… gularibus uniformes inveniamur, quatenus
… nterius id est moribus conservandam
… esentet uniformitas exterius serva-
… ius conserto concedamus et perfectius fieri
… agenda sua fuerint stilo commendata,
… ter sit vivendum et conversandum scriptura
… t, si mutare vel addere aut minuere nulli
… t propria voluntate, nec si indiscreta negligen-
… tum defluamus. Et quamquam eiusdem certa
… pre nostro benedicto conscripta teneamus
… d, vel quidem initium conversionis dictare
… d habitus illius consumare videtur confessio,
… perfectionis summam ut credimus suis persona
… demonstrantem, constat tamen professorum
… ncta videlicet regula militantes pro diversis
… u novarum institucionum in suis viribus
… s plurimum esse dispares, in hiis preque
… non continetur in regula inserta.
… entarium in eadem regula quedam non
… l intellectu ab omnibus, sed a diversis

Prologus Cerimoniarum nigrorum monachorum ordinis sancti
Benedicti de obseruancia Bursfeldensi.

Vocationem apostoli pauli de sollicitudine seruande
unitatis spiritus in vinculo pacis ephesiis prin
cipaliter facta obseruatio, ex precedentibus et
subsequentibus sermonis contextu, nobis in una
spe vocationis nostre sub unius professionis voto, sub
una eademque regula uni deo militantibus verius co
uenire comprobatur, cupientes vocationem nostram facere
[illegible] nd confirmationem dare operam ut in
[illegible] ularibus uniformes inueniamur, quatenus
[illegible] nterius id est moribus conseruandam
[illegible] esentet uniformitas exterius serua-
[illegible] ulus cōcerto conuenientius et perfectius fieri
[illegible] agenda sint fuerint stilo commendata,
[illegible] ter sit uiuendum et conuersandum scriptura
[illegible] t, si mutare uel addere aut minuere nulli
[illegible] t propria voluntate, nec si indiuia negligere
[illegible] um defluamus ad uanitatem eundem certa
[illegible] pre nostro Benedicto conscripta teneamus
[illegible] d, nec quidem inicium conuersionis. dicta pro
[illegible] d habitus illius consumare videtur confessio,
[illegible] perfectionis sedeam ut ordinis sunt pro
[illegible] nostrante, constat tamen professorum
[illegible] acta videlicet regula militantibus pro diuersis
[illegible] u nouarum institutionum in suis uitibus
[illegible] z pluriumque esse dispositis, in hijs propter
[illegible] non continetur in regula indicata,
[illegible] entarum in eadem regula quedam non
[illegible] l intellectu ab omnibus, sed a diuersis

huiusmodi accipi et observari notorium est. Quapropter
diversitatem seu difficultatem huiusmodi que noverca
pacis dicitur refundare, et eiusdem pacis amicam conformitatem
strictius amplecti volentes, pleniori ceremoniarum
rituum et consuetudinum nostrarum conscripcioni operam dedimus,
diversisque diversorum cenobitarum et presertim sub dicta re-
gula divina militancium visis et examinatis institutis,
non quidem veterum tradiciones quasi contempnendo re-
linquentes, sed ex hiis que ut diximus varia sunt, et
nec omnia omnibus temporibus aut locis conveniunt, veluti ex
diversis floribus apium more vel ad unum alvearium
comportantes, ea que viciniora regule ac religiosis
disciplinate institucionis moribus, nostrum tamen ac aliis
quam corporibus iuvandis locorum temporum et personarum
qualitatibus ceterisque circumstanciis debite pensatis
[illegible] ordinavimus studiose colligentes in unum con-
gessimus opusculum tamen sed raptariter conscriptum,
nostrum tamen generalis Basiliensis synodi quam apostolica auctoritate
suffulti saniori consilio instituimus in omnibus monasteriis
nostris uniformiter observanda singulis nichilominus
quibuscumque abbatibus et ordinibus principalibus seu fratribus
suis circa hiis potissimum que observancias vel exteriora
corporalia respicere videntur, sed et quod operis presprecepit
dispensandi sua sit salva potestas. Ita tamen ut memi-
nerint huiusmodi potestate non abuti, cum utique non
ad destructionem sed in edificacionem dispensacio eis
credita sit. Alioquin si qui secus egerint pro sue teme-
ritatis presumpcione capituli annalis arbitrio digna
animadversione puniantur. Porro scrupulosis
consulendo conscienciis volumus et declaramus transgressio-
nes statutorum et ordinacionum nostrarum huiusmodi
dumtaxat ad penam et non ad culpam nisi ex contemptu

obligari. Et quia observantiam veram regularem secundum di-
rectionem cerimoniarum nostrarum prout premittitur modificatam
sufficere ad salutem confidimus, adversus ipsas cerimonias
in toto vel in parte dispensationi quorumcumque doctorum opponi
districtius inhibemus. Statuta capituli nostri annalis pari-
ter sacris canonibus ~~[struck]~~ auctoritate fulciri gra-
tulantes. ¶ Placuit autem pro legentium ampliori
capacitate et occurrentium dubiorum faciliori resolucione
presens opusculum in quatuor partium distinctionibus. In quarum
prima continentur ea que pro communi observancia vel ipsius
status monasteriorum nostrorum deservire noscuntur. In secunda
officia singularibus personis iuncta distinguuntur.
In tercia observancialia et officia generalia comportantur.
In quarta vero status conversorum et donatorum finaliter declaratur.
Itaque ne per oblivionem que negligentiam parit, remisso
defensionis aditus quolibet pandatur, volumus infrascripta
singulis annis ad minus semel palam in conventu legi,
secundam distinctionem et tribus capitulis prime distinctio-
nis duntaxat exceptis, que locis et temporibus suis coram
illis quorum interest legi particulariter determinamus.
Cumque inter legendum occurrerit quod minus diligen-
ter practicatum fuerit, si abbas in causa creditur
per priorem aut confessorem suum humiliter et oportune
ammoneatur. Si vero aliorum quempiam culpabilis
reprobatur, abbati vel priori notificatur per quos si ea re-
vata minime corrigantur, ad visitatores suo tempore
absque dissimulatione utrorumque negligentia de-
feratur. etc.

Tabula capitulorum prime distinctionis
De electione novi Abbatis . c. i
De capitulo annali . c. ij
De visitatione . c. iij
De capitulo culparum . c. iiij
De proclamationibus que discretione et disciplina fieri debeant . c. v
De eo qui proclamatus ab aliquo quid facere habeat . c. vj
De discretione habenda in audiendis proclamationibus . c. vij
De pena levioris culpe . c. viij
De pena gravioris culpe . c. ix
De fratre de crimine lapso . c. x
De fratre fugitivo . c. xj
De satisfactione tarde occurrentium ad opus dei . c. xij
De satisfactione eorum qui in cantando vel legendo falluntur . c. xiij
~~De postulatione magistri et reverentia . c. xiiij~~
~~De capitulo tractatuum . c. xv~~
~~De sigillis abbatis et conventus . c. xvj~~
De postulatione magistri ordinis et de reverentia exhibenda extraneis capitulum aut congregationem quando eam ingrediuntur . c. xiiij
De capitulo tractatuum . c. xv
De sigillis abbatis et conventus . c. xvj

Tabula capitulorum secunde distinctionis
De abbate et eius officio . c. i
De priore . c. ij
De suppriore . c. iij
De magistro noviciorum . c. iiij
De cellerario . c. v
De cantore et succentore . c. vj
De sacrista . c. vij
De armario . c. viij
De vestiario . c. ix
De infirmario . c. x
De portario . c. xj
De hospitalario . c. xij
De sacerdote et ministris ebdomadariis . c. xiij
De ebdomadario invitatorii . c. xiiij
De ebdomadario servitoris ~~coquine~~ coquine . c. xv
De ebdomadariis ad mandatum hospitum . c. xvj
De ebdomadario lectore mense . c. xvij

Tabula capitulorum tertie distinctionis
De susceptione et institutione noviciorum . c. i
De professione noviciorum . c. ij
De lectione regulari . c. iij
De lectione collationali . c. iiij
De recreationibus . c. v
De professione sacrarum confessionum missarum celebratione et sacra communione . c. vj
De silentio post completorium . c. vij
De conservatione divini corporis et reliquiarum . c. viij
De labore manuali . c. ix
De silentio . c. x
De mutuis colloquiis quando et de quibus fieri debeant . c. xj
De dispensandis a mensa fratrum . c. xij
De rasura fratrum . c. xiij
De minutione fratrum . c. xiiij

Ibi deficit residentia [illegible]

De balneis fratrum c. xx
De ieiuniis et abstinentiis lat-
trinicorum c. xxi
De mixto fratrum et quando sumendum
c. xxii
De refectione fratrum c. xxiii
De refectione seniorum c. xxiiii
De pueris seu adolescentibus et
senibus c. xxv
De mandato fratrum c. xxvi
De dormitorio et lectisterniis
fratrum c. xxvii
De modo collocandi se, dormiendi
et surgendi c. xxviii
De habitu et vestitu fratrum
c. xxviiii
De susceptione episcopi vel legati
c. xxx
De susceptione hospitum c. xxxi
De hospitibus ordinandis
c. xxxii
De hospitibus volentibus nobiscum
commorari c. xxxiii
De infirmis extra infir-
mitorium c. xxxiiii
De infirmis qui sunt in infirmi-
torio c. xxxv

Tabula capitulorum
tercie distinctionis

De conversis qualiter suscipiantur
et probentur c. i
De ordine vite et modo orandi
conversorum c. ii
De tempore surgendi et intrandi ad
ecclesiam et quando a labore ab-
stineant c. iii
quasi
De silentio et ceteris de quibus
conversi conformari se debent
monachis c. iiii
De confessione et venia generali c. v
De donatis qualiter suscipiantur c. vi
De confessione donatorum c. vii
De vestitu et dormitorio donatorum c. viii
De labore et orationibus donatorum c. ix
De refectione et abstinentia donatorum c. x
De confessione, venia, et
capitulo proclamationum donatorum c. xi

Expliciunt tabule capitulorum
tercie distinctionis etc.

De electione novi Abbatis Capitulum primum.

Cum aliqui ex monasteriis nostris per obitum aut
cessionem abbatis eiusdem aut alias quovismodo
vacanti fuerit per viam electionis de novo abbate
providendum, mox post sepulturam defuncti
abbatis, vel si aliquomodo vacaverit, statim habita noticia
de vacatione illius, triduanum ieiunium, nisi festum [illegible] solemne
aut ebdomada pasche intervenerit, indicatur fratribus ieiunium,
Et si alias ex regularum traditione ieiunium habuerint, prout
fieri in quadragesimalibus, ac per singulos dies donec
monasterio fuerit de abbate provisum post laudes et vesperas
prostrati super formas devote legant psalmum Ad te le-
oculos vavi ~~[illegible]~~ Gl. Kyriel. xpel. Kyrie. Pater noster. Et ne nos.
Salvos fac servos tuos. Mitte eis domine auxilium de sancto. Nichil
proficiat inimicus in eis. Domine deus virtutum converte nos.
Domine exaudi orationem meam. Dominus vobiscum. Oremus. Pretende
Domine famulis tuis etc. per dominum nostrum.

De vocandis ad electionem

Presidentes quidem in monasterio post abbatis obitum debent campana
pulsata capitulum congregari, et certum diem ad terminandum electionem
ut de elect. c. cum ... et sequendum canonice ad eligendum prefigere, atque ex consuetudine consi-
lii (?) fratres absentes qui vocem in electione de approbata consuetudine
habere noscuntur per literas sigillo conventus roboratas aut
alias legitime de locis in quibus habitant, quorum tamen non sit
certum ubi sint, vocentur in locis in quibus continue habitare
consueverunt. Vagabundos autem publice citari (?) vocari
sufficiet, presertim si se subtraxerint vocandi non
sint, ita quod arctius et amplius certiorari non debent, premissa
autem vocatione et alia in huiusmodi actu peragenda coram
notario et testibus sub instrumento publico fieri potest (?)
indicaturi, congruo loco et tempore ad eligendum statutis

operi. Illos qui de iure vel consuetudine electionem inter-
esse habent, volumus etiam visitatores ipsi monasterio va-
canti per capitulum annale novissime deputatos, aut illis
forsan legitime impeditis vel venire non valentibus, duos alios
ex vicinioribus abbatibus viros ad promovendum et diri-
gendum negocium electionis de concordia advocari.
Ipsi autem visitatores seu abbates ad electionem ut
prefertur vocati, eandem mediis specialibus tractatus omnem curam
adhibeant ut digna coram deo et hominibus electio fiat,
et caritatis sollicitudinem apponere debent ut talis eligatur
qui tanto officio satisfacere valeat. Et si ipsam electionem
minus canonice fieri, aut in personam non ydoneam con-
dere perspexerint, auctoritatem habeant ex regula et prout
ordinario contradicendi, et ipsam electionem penitus
annullandi.

Forma litterarum quibus absentes ad electionem
vocandi sunt

Dilecto in Christo fratri N. monacho monasterii sancti N.
ordinis sancti Benedicti frater N. prior, aut alius presidens
post abbatem, et conventus eiusdem monasterii salutem in
domino. Fraternitati tue presentium tenore duximus quod dominus reli-
giosus N. dominus N. quondam abbas monasterii nostri prefati
sicut domino placuit viam universe carnis ingressus fuit,
et corpus eius ad debita reverentia ecclesiastice traditur
sepulture. Nos igitur monasterium nostrum sepefatum per diuturnam
vacationem gravia patiatur in spiritualibus et temporalibus
lesionem, diem talem ad crastinum diei sequentem
ad tractandum de futuri pastoris electione, et ad
electionem celebrandam in nostro capitulo duximus prefigendum
statuendum et propterea fraternitatem tuam attente requirimus
et sollicitamus expresse, quatenus die prefata nobiscum

ad tractandum et coeligendum in capitulo nostro habito con-
venire poteritis aliqua pro tunc absencia non obstante predicta
ad celebrandum huiusmodi electionem vocabimur et dicto monasterio
nostro de persona ydonea providebimus Dedi insuper procuratori
ad certam personam eligendam substitutum dicere vel que
secundum iuris canonici dispositionem in huiusmodi electionis negocio
necessaria fuerit / ad iuramentum prestandum / confessionem sa-
cramentalem faciendam / et sacrorum canonum proponendam
sub pena in decreto Basiliensis concilii de comiciis sacris
promulgata ... non ... astrictum Nos enim fide et clara
in verbum ... tal. 8 / ... iurati ... super
vocacionem huiusmodi stare promisimus ut de iure Datum etc.
Et pro hec litteram apertam Sigillo prioris et conventus roborata

fforma littere cuiuslibet absentium / personaliter presencia
comparere in electione non valentium

Honorabilibus ac Religiosis N. priori et fratribus conventualibus
monasterii sancti N. ordinis sancti Benedicti N. diocesis / frater
N. monasterii eiusdem monachus professus / cum humili reverencia
in christo Jhesu complacendi affectum Cum a electioni futuri
Abbatis dicti tali faciende arduis et variis impeditus negociis /
personaliter presencia interesse non valeo / dilecto Religioso fratri
N. monacho monasterii nostri prefati vices meas in toto illo electionis negocio
per hac vice committo / omnibus modo et forma quibus id fieri
potest et debet In cuius rei testimonium Sigillum meum etc.

Forma vocationis absentium de valvis ecclesie ubi talis fuerit consuetudo

Notificamus Prior et Conventus monasterii sancti N. ordinis sancti
Benedicti dioc. N. omnibus et singulis presentes litteras inspecturis, et
quorum interest aut interesse poterit quomodolibet in futurum quod pridem
die tali mensis N. quondam venerabilis dominus N. Abbas eiusdem
Mon. sicut domino placuit viam universe carnis est ingressus
cuiusque corpus ad debita obsequia ecclesiastice traditum sepul-
ture. Et ne ipsum monasterium grave dispendium in spiritualibus et temporalibus prout esset
verisimile patiatur, determinatur dies N. que erit talis mensis
N. ad convocandum ... ad tractandum et providendum
de futuri pastoris substitutione taliter decreverunt statuendum.
Quapropter presentes redduntur affigendum et edicendum, sic videlicet
nuncium iuratum ad hoc specialiter deputatum citari mandat
et citant omnes et singulos sua interesse putantes qui huiusmodi
electioni de iure aut consuetudine debent possunt et valent
interesse, quatenus die superdicta hora terciarum dicte electioni
convocatione in dicto monasterio ac loco capitulari eiusdem eadem
compareant ad tractandum de futuri Abbatis electione et ad ipsam
electionem si opus fuerit procedendum et providendum, et
omnia alia et singula faciendum que in premissis necessaria fuerint vel quomodolibet
oportuna. Certificantes ~~...~~ eosdem quod sive comparuerint
sive non, nichilominus ad premissa omnia et singula prout de iure
et more fuerit procedetur, et eidem monasterio de persona ydonea
prout dominus inspiraverit providere curabunt, ipsorum absentia non
obstante. Datum etc. Sigillo Conventus monasterii predicti presentibus
in testimonium premissorum presentibus subimpresso.

Decretum Concilii Basiliensis legi debet
et ab omnibus observari.

Quia decedentibus ante diem antiquis procedatur ad electionem
hora ... Decretum super electionem prelatorum de sacro

Synodo Basiliensi concilii rite sanctitatis publice in
presentia electorum legi debet et ab omnibus observari cuius tenor
talis est ut sequitur

Sicut in construenda domo precipua est architectoris cura
ut tale iaciat fundamentum super quo firmum perduret edificium
ita circa generalem ecclesie reformationem potissimum est huius sacro-
sancte synodi studium ut tales ecclesiis preficiantur
pastores qui tamquam columpne et bases ipsam ecclesiam doctrine
et meritorum virtutibus firmiter sustentent. Quanta autem
in eligendis prelatis diligentia adhibenda sit, officium
eius dumtaxat evidenter ostendit, scilicet regimen animarum
animarum pro quibus dominus noster Jhesus Christus mortuus est et sanguinem su-
um preciosum effudit. Propterea sacri canones spiritu
dei promulgati provide statuerunt, ut unaqueque ecclesia aut
collegium seu conventus sibi prelatum eligeret. Quocirca hec sancta
synodus eodem spiritu congregata inherens, statuit et diffi-
nivit generales reservationes omnium ecclesiarum metropolitanarum
cathedralium et collegiatarum monasteriorum ac dignitatum
electivarum per Romanum pontificem de cetero fieri aut
facta uti non debere, reservationibus in corpore iuris clausis
et his que in terris Romane ecclesie ratione directi
seu utilis dominii mediate vel immediate subiectis fieri
contigerit semper exceptis, sed quod per electiones et confirma-
tiones canonicas secundum iuris communis dispositionem provide-
atur metropolitanis, cathedralibus, monasteriis et collegiatis
ecclesiis ac dignitatibus electivis vacantibus debite providendo
non derogando contrariis statutis, privilegiis et consuetudi-
nibus rationabilibus quibuscumque, postulationibus
a iure communi dispositione procedentibus. Decrevitque
hec sancta synodus [illegible] rationi fore consentaneum et
rei publice accommodum ut contra hoc salutare decretum

Romanus pontifex nichil attemptet / nisi ex magna et racio-
nabili ac evidenti causa in litteris apostolicis notatim exprimenda
Et ut eo firmius hoc salubre decretum custodiatur / vult
eadem sancta synodus ut inter alia que Romanus pontifex in
sua assumpcione profitebitur iuret decretum hoc inviolabiliter
observare. Et quia tales ut predictum est oportet esse prelatos
hii ad quos ius pertinet eligendi omnem curam adhibeant
ut dignam coram deo et hominibus electionem faciant / conscienciarum
proinde apponant sollicitudinem ut tales eligant qui tanto
officio valeant satisfacere sciantes quod si vel dolose vel ne-
gligenter ac timore dei postposito in re tam gravi se
gesserint / sicut auctores mali et causa malorum pastorum
ita participes fient penarum quas ipsi mali pastores
in districto dei iudicio patientur. Et quia humana fragi-
litatis conatus nichil sine omnipotentis dei suffragio
queat efficere, a quo omne datum optimum et omne donum
perfectum descendit / admonet haec synodus electores hii ad quos
pontificis vel abbatis spectat electio in ecclesia conveniant
magna cum devocione missam de sancto spiritu audituri
quem humiliter exorabunt ut eos ad dignum eligendum
pastorem inspirare dignetur. Et ut eo facilius gratiam hanc
obtinere mereantur quilibet eorum ad actum electionis
accedentes contriti et confessi sacramentum eukaristie reverenter
suscipiant / Ad locum vero electionis ingressi pro quo-
cumque prelato qui per electionem assumitur iurabunt in
manibus eius qui in capitulo presidebit / et ipse presidens
in manibus eius qui eum dignitate sequitur sub hac forma.
Ego N. iuro et promitto omnipotenti deo et tali sancto
vel sanctis sub cuius vocabulo dedicata est ecclesia quod eligam
quem credam futurum ecclesie in spiritualibus et temporalibus utiliorem
nec illi vocem dabo quem verisimiliter scivero promissione aut

datione vel alicuius rei temporalis seu precum per se aut per alium
interposita, aut alias qualitercumque directe vel indirecte
pro se electionem procurasse. Idem iuramentum praestet, constituatque
et iurare faciat qui constituit procuratorem ad eligendum certam
personam nominatim, et procurator generaliter ad eligendum consti-
tutus, in casibus in quibus secundum iuris communis dispositionem
in huiusmodi electionis negotio procurator constitui potest, tale
etiam iuramentum praestet. Ab illis autem in quos contingit super
electione futuri praelati fieri compromissum, idem etiam
constitui et iurare teneantur. Et si praedicta non fecerint
eligentes pro illa vice eligendi sint ipso iure potestate
privati. Deinde eligant in praelatum virum aetatis
legitimae, moribus gravem, litterarum scientia praeditum, in sacris
ordinibus constitutum et alias praeditum secundum canonicas sanctio-
nes. Quod si aliter et de alia persona quam ut praedictum est
aut per simoniacam pravitatem electionem fieri contigerit,
electio sit ipso iure irrita et inanis. Et sic simoniace
eligentes praeter alias poenas perpetuo sint ipso facto elige-
ndi iure privati, illis quoque canonicis poenis subiaceant.
Simoniace autem electi et qui huiusmodi simoniacae electio-
nis participes fuerint, taliterque eligentes et confirmantes ob
horrorem tanti criminis poenam ipso facto excommunicationis incurrant,
nec a tali reatu et excommunicatione electi et confirmati ab-
solvi possint, nisi ecclesiis et dignitatibus ad quas taliter
assumpti sunt libere resignaverint, et ad easdem obtinendas
quas nephario ingressu adepti sunt perpetuo reddantur
inhabiles. Ad tollendam autem omnis ambitionis radicem
obsecrat per viscera misericordiae Jesu Christi haec sancta
synodus, ac instantissime exhortatur reges et
principes, communitates, et alios cuiuscumque status aut dignitatis
existant, ecclesiasticae vel mundanae, ne electoribus litteras
scribant vel preces porrigant pro eo qui per se vel per alium

tales litteras vel preces porrexerit / multaque minas commi
nationes impressiones aut aliud faciat quo minus
libere ad electionem procedatur. Sed in virtute sancte
obedientie ipsis electoribus precipitur ne ad huiusmodi litteras
vel preces / comminationes vel impressiones aut promissiones
quicquam eligere presumant / Facta autem electione / et
ei ad quem spectat confirmanda presentata / si appareat
aliquis contradictor / vel si opponentes electioni specialiter
vocentur / ad videndum discussionem electionis negotii et
nichilominus generaliter edicto publico in ecclesia de qua
facta est electio proponatur iuxta constitutionem felicis recordationis
Bonifacii octavi Comparentibus autem aliquibus
vel non / ipse nichilominus confirmator ex officio suo
tamquam in negotio impressione procedat omni adhibita
diligentia ut tam forma electionis quam merita electi
et omnes circumstantie debite examinentur et discutiantur
et si electio confirmanda sit vel infirmanda iudicialiter
confirmetur vel infirmetur. Et ut omnia munde et sine
ulla labe ac labis suspicione procedant / nichil omni
no exigere aliquid quod directe vel indirecte possit sed omnia gratis
oblata confirmator ratione confirmationis sub nomine
subiectionis / subsidii gratitudinis aut alio colore
pretextu cuiuscumque consuetudinis aut privilegii per se vel
alium recipere ullatenus presumat. Notarii autem et scribe
qui scripserint in huiusmodi causa emolumentum aliquod moderatum
recipiant. Habendo respectum ad laborem et operarum
taxationem. Non ad fructus seu pluralitatem valoris. Si vero
scripture / non ad fructus seu superioris ordi
confirmatores predictarum electionum ut facit superioris ordi
nationis / et de promissionibus vel donis ut premittitur factas
vel alias per symoniacam pravitatem confirmaverint
ipso iure confirmationes huiusmodi sint nulle. Confirmatores

ante alias personas quas ut supra dictum est per eam dirigi
per symoniacam pravitatem aut labem, ipso facto
sint iure confirmandi privati. Et nichilominus preter
dictam symoniacam labem si eam commiserint censuras
contractionis incurrant eo ipso a qua nisi per Romanum pon-
tificem preterquam in mortis articulo absolutionem benefi-
cium obtinere non possint. Et deinde eadem
sancta Synodus hortatur ut cum speculum et norma
omnis sanctitatis et munditie esse debeat, pro confirmatione
earum electionum quas ad eum deferri contigerit nichil
penitus exigat aut recipiat. Alioquin si secus faciendo
notorie et incorrigibiliter egerit per ecclesiam scandalizet
futuro concilio deferatur. Pro oneribus ad que ipsum
pro regimine universalis ecclesie subire oportet, propter susten-
tacionem sancte Romane ecclesie cardinalium et aliorum necessa-
riorum officialium hoc sacrum concilium ante sui dissolucionem
omnino debite et condecenter providebit. Et si contingat
aliquid contra hanc provisionem debitam non fieri per hoc
eadem sancta Synodus non intendit in aliquo preiudicare
sedi Romane et universali ecclesie nec alteri cuicunque. Datum etc.

De tempore infra quod electio debeat celebrari

Electio ad mentem constitucionis concilii generalis Late-
ranensis ultimi Innocentii tercii que incipit Ne pro
defectu pastoris, fieri debet infra tres menses cessante
legitimo impedimento. Et tres menses computandi sunt
a tempore notitie de vacatione habite. Alias electores
cadunt a iure eligendi et devolvitur potestas eligendi ad
eum qui proximo preesse dinoscitur

De qualitate eligentium et eligendorum

Circa modum vero et processum electionis servanda sunt
que sequuntur. Primo quod in processu, neque a sacris vel

strati / excommunicati / suspensi / interdicti / criminosi / infames /
leprosi / voce capituli privati / nisi voce expresse fuerit
eis restituta / aut alias inhabiles / nec eligere poterunt nec
eligi / nec ad electionem cum aliis sunt admittendi / Item
non eligatur qui de natalibus aut etate patitur defectum
aut completum videlicet vicesimum quintum etatis annum
vel scientiam competentem non habens scientiam / bigamus /
vel homicida / vel quibus irregularis / Symoniacus
sacrilegus / necnon et qui electionis tempore pluralitatem
dignitatum / absque dispensatione sedis apostolice necnon de
casibus a iure prohibitis obtinere. Et hoc etiam qui electionem
de se facte per secularem potestatis abusum occasione procurant
Supradicti omnino censentur indigni. Et si scienter electi
fuerint / electores ea vice potestate eligendi sunt
privati. De quolibet autem monasterio nostro observantie potest eligi
prior aut sic promoveri in abbatem alterius monasterii
eiusdem observantie

Quomodo tempore dicte electionis fieri debeat

Itaque tempore Abbatibus ac ceteris qui debuerint vel potuerint
et voluerint electioni huiusmodi interesse vocatis ut moris
est / et in ipso termino statuto convenientibus / primum celebretur
missa de spiritu sancto / cui omnes ad suppliciter implorandam
eiusdem spiritus gratiam interesse tenentur premissa contritione
et confessione sacre dominici corporis receptione premuniti secundum
quod a sacro synodi Basiliensis decreto supra incorporata
sanctitum esse dinoscitur. Completaque vero missa ad signum
campane capitulare more ad locum in quo celebranda
electio fuerit transferri debent / ubi lecto capitulo regule
de ordinando abbate / dicat presidens. Benedicite / Et

proponatur ab eodem aut abbate directore cause advocatorum
prius et sicud quam grandis et ardua sit, utputa providere de
uno deo digno dispensatore, et quod electores eligere
facilime possent sed eo minus difficilime, quanto magis perito et
minus perito vel incauta vel mala ex negligentia et ...
ta electione [illegible] proveniat, spiritualibus videlicet et temporalibus
bonorum gravi dispendio, in formidabili periculo anime
ta ipsorum electorum qui talem eligerent et cum onerose insuper ex
pensis et occupacionibus dominum ac monasterio de creacione, con
firmatione et benedictione novi pastoris, in capitulo et
subditorum omnino prestandis, ac aliis pluribus occurentibus
Et demum quam gravi juramento electores teneantur sic
habeant ut dignam coram deo et hominibus electionem faciant,
De quibus omnibus atque aliis pro qualitate loci, temporis et personarum
accomodis et necessariis oportuna facta exhortacione,
fiat protestatio quod inhabiles ad eligendum cujuscumque status
fuerint exire debeant, si fuerint in loco et alii libere
eligere valeant eadem nisi fuerint, appellatur se frangi potius
sed non appelli nequeunt propter scandala vel potentiam, alias
publice vel secrete protestentur quod tales non admittunt
ad eligendum tamquam jus habentes in electione quod potius
si possent sine ipsis libere eligerent Et quod vocibus
eorundem uti non intendunt, sed alias pro non receptis
et pro non habitis habere volunt insuper protestetur quod elec
tores de electionis negocio procedere intendant secundum
Sacri Concilii Basiliensis decreti et juris communis dispo
sitionem, atque observatas hactenus laudabiles et approbatas
consuetudines ac ordinaciones

De juramento ab electoribus prestando

Deinde more ab omnibus voce in electione haben-
tium tam presentibus quam absentium procuratoribus jura-

forma

meatum ponatur in capitulo prefata Synodali constitutione
Basiliensi contentum [illegible] cum absentes qui procuratores
constituunt ad certam personam eligendam possent ac etiam et
contrare tenentur Unde et ad hoc omnem cautelam omittendo
sunt a vocatione sua cum duratione tenor talis est

Ego . frater . N . iuro et promitto omnipotenti deo, et sancto,
ac sancto N . huius monasterii patrono, illum eligere quem credam
futurum ecclesie in spiritualibus et temporalibus utiliorem, nec illi
vocem dare quem verisimiliter sensero promissione aut
datione alicuius rei temporalis seu prece per se vel per alium
interposita aut alio qualitercumque directe vel indirecte
pro electione procurare Insuper ego . N . sub iuramento
prestito promitto quod si electus fuero in abbatem et electioni
in personam meam facte consensero, super observantia reformacionis
et consuetudinum approbatarum predicti monasterii in forma per
Capitulum annale desuper concepta et approbata, in receptione
Confirmacionis publice iuramentum prestabo, Sic
me deus adiuvet et hec sancta evangelia Quo iuramento
prestito ab omnibus presentibus fuerit, petatur a presidente
seu directore desuper publicum instrumentum

Secundum lucam

In illo tempore Extollens quedam mulier vocem de turba dixit
ad ihesum Beatus venter qui te portavit et ubera
que suxisti At ille dixit Quinymmo beati qui audiunt
verbum dei et custodiunt illud . Amen

De ordine electionis premittenda

Verificatis itaque confirmatisque in scriptis proposito omnibus et
singulis, ad devote orationis presidium dominus presidens convertat
tamen respicientes psalmum Ad te levavi oculos Kyrieleyson Christe
Kyrieleyson Pater noster Et ne nos Salvos fac ut supra . Oremus

Pertinentia electionis Deus qui corda etc. ...

De processu electionis

Praeterea cum electio celebranda fuerit presentibus
omnibus qui debent volunt et possunt commode interesse
ut confertur, perpendentes quod dicuntur tres vie electionis infra
descripte scrutinii videlicet compromissi et inspirationis
modum procedendi singulariter declarabit, videant earum com-
parationem atque advertentiam diligenter faciant, eo quod una
securior, expeditior et levior altera comprobatur. Via
siquidem inspirationis rarius occurrit et plerumque sus-
pecta habetur propter tractatus et conventicula premeditata
que nonnumquam clandestine premittuntur. Via autem scru-
tinii plena scrupulositatibus est propter collationem faciendam
non solum numeri ad numerum quod utique facillimum est, sed zeli
potius ad zelum et meriti ad meritum, quod profecto
difficillimum creditur. Nam vix cuiquam propria conscientia nunc
nota est, alterius zelum aut meritum quis investigabit
Insuper quod scrutatoribus votorum non solum debeat scrutari
in quem unusquisque eligendo voto electivo feratur
sed etiam quo consilio cordis sui, hoc est quo zelo ducatur,
dirigatur, an videlicet vite merito et sapientie doctrina
aut rerum temporalium opportunitate, aut fortassis amicitia, eo
placentia, consanguinitatis favore, et propter aliquid consimile quod dei
commodi etc. cum non ad vite meritum et sapientie doctrinam
oculum intentionis deflectit, mente vigili aspiciatur
sed temporalium aut rerum industriam duxerit, sed
vite merito et sapientie doctrina non suffragantibus aspi-
rantes, pateat in regula capitulo quinto. Ante omnia per-
nabit ... qui cum in quo tria premissa concurrerit fuerit
habebit autem ut saltem posteriora, videlicet amicitia

complacencia et quibus conferat. Nec talis electio sine
totius congregationis assensu venit destituendus, ut patet
de electione capitulo Dilecti in vi°. Nemo igitur
propter premissos et consimiles abissales quodammodo anfractus
et difficultates, quidem expertos et vidistis gravi est per
hanc viam scrutinii procedere, videlicet via compromissi seu
simplicior seu constrictionem, que ad practicandum facilior et
tutior est, ac minus ambigua, minusque generale
videtur. Prout ex sequentibus clarere poterit, propter eam
quippe intricate questiones removentur et aliquae tales
via satis defacili misteriis sine ceteris vacantibus
providetur. Nemo ac contra premissos tres formas elegerit — et Nemo propter etc.
eligendi ea vice sed potestate privandi, sicut qui electionem
clandestinam facere presumunt

De forma scrutinii

Si demum per formam scrutinii electores procedere
voluerint, assumi debent tres scrutatores de conventu
fide digni, qui seu per compromissum seu scrutinium pariter
aut quolibet modo eligantur, nihil obstat quod per eum ta-
bellioni ac testibus coram religiosis, quod expedit in ordine
qualiter convenienter advocari possent, debent ne ab aliis
audiri queant segregare se ad partem, videlicet ad
unum angulum capituli, vel aliud locum competentem, et
ibidem propter collusionem vitandam, antequam ad aliorum
procedant scrutinium primo seipsos scrutentur, et consequenter
unum post alium advocando secreto et singillatim omnium
eligentium vota exquirere, admonendo quemlibet
de virtute prestiti iuramenti ut illum nominet quem
secundum deum et conscientiam suam nostis idoneorem
et utiliorem esse crediderint. Et si fuerint infirmi

in lectis decumbentes, vel procuratores habentes, eos
adeant ad eorum secreto exquirendum vota, et statim omnium
singulorum vota in scripto redigant, postea singuli se subscri-
bentes, vel per alium scilicet notarium si affuerit, dummodo tamen
~~vel~~ laicus non existat. Ipse autem infirmus de aliis ~~qui~~
que post scrutinium dirimit facienda, nisi sibi necessario re-
quirendi. Committens procuratorem non constituerit

Qualiter debeat quis in scrutinio votum
suum exprimere

Caveat autem quisque ne alternativum, conditionale, vel
incertum det votum, sed simpliciter dicat: Ego frater N. consentio
in talem, vel talem eligo in abbatem monasterii nostri, et si elec-
tus sit in dignitate vel officio constitutus, ipsum ordine in
quibus exprimat. Alternativum autem votum dicitur si
quis dicat: consentio in talem vel in talem, utputa in priorem
vel suppriorem, vel in cellerarium vel sacristam talem. Conditiona-
le: consentio in priorem si ceteros consenserit in eum. Incertum
vero dicitur cum quis dixerit: consentio in illum quem maior
pars duxerit nominandum. Unde si quis votum suum
expresserit alternative, conditionaliter vel incerte, votum
tale non valebit, et eligendi potestas ea vice penes alios qui
pure consenserint remanebit.

Qualiter scrutatis votis per collationem pro
electio sit facienda.

Igitur scrutatis et conscriptis votis singulorum, ea mox in com-
muni audientia unus scrutatorum publicet, legendo scilicet intel-
ligibiliter et distincte scripturam vota eadem continentem.
Deinde facta a visitatoribus seu abbatibus ~~aut~~ et prior-
re aliis quibus capitulum commiserit collatione scilicet numeri ad
numerum, ut sciatur quis a maiori parte capituli ~~sit~~ sit no-
minatus, zeli ad zelum, quia videlicet pars eligentium

zelum habentem meliorem, meriti ad meritum, id est cui ex
nominatis plura vel maiora merita suffragantur, maior
pars eorum vel cui quecumque contigerit fiat electio de eo sub
hac forma: In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Ego frater
N. vice mea, vel sic vice illorum qui in talem consenserunt et
mea, si non omnes consenserunt, eligo talem in huius ecclesie in
abbatem huius monasterii et pastorem. Si vero nullus unus solus — c. ti. c. Sed
nominatus est concorditer in scrutinio, nec habet locum colla- — in aute
cio unius ad unum, zeli ad zelum, meriti ad meritum, fiat
tamen ibidem summaria inquisicio utrum nominatus sit literatus
sufficienter, sciencie et etatis et aliis que sacre constituciones et iura
requirunt, procedatur ad electionem. Advertendum autem quod si de for-
ma electionis erratum est, potest electio a iure irritari
~~vel~~ vel persona electa efficitur ex hoc minus ydonea

De forma compromissi.

Si per formam compromissi procedendum fuerit, eligantur
compromissarii hoc modo: Presidens seu director omnibus
in capitulo congregatis requirat singulos sigillatim si placeat
eis per hanc formam procedere, et omnibus consentientibus requirat
quibus personis et per quem modum eis voces suas committere
velint. Si de personis et modo concordaverint, unus electorum
vice omnium vel omnes simul eligendi potestatem in ipsos trans-
ferat compromissarios. Si vero conventus de compromissariis ne-
queat convenire, sit unus vel plures qui vice omnium
eligant committendo voces suas. De informacione vero compro-
missariis fiat ut supra dictum est in forma scrutinii. Nota et hic
sunt compromittendi, cum eis placeat ut per hanc formam procedatur.
Per hanc enim formam compromissi non est procedendum nisi omnes
consenserint. Potest autem compromitti in unum vel plures, et

cautum videtur ut de uno impari restituatur vel plures
esse debuerint Et ipsi commissarij possunt esse de ~~gremio~~
vacantis gremio monasterij vel alterius hoc salvo quod non sint laici
vel maiori vinculo excommunicationis innodati publice seu sus-
pensi vel etiam interdicti aut alias inhabiles Commissa-
rij si sint de conventu nec possunt extra capitulum eligere nisi hoc sit
specialiter cautum in commissione ipsi vero commissarij intra
mentem [illegible] formam premissam faciant et conscribatur
& concordent

De tempore ad eligendum commissarijs de iure
concesso

Item Commissarij quamquam tantum tempus habent ad eligendum
quantum commissio tempore committentibus competebat Et si
forte infra huiusmodi tempus non fuerit per eos electio celebra-
ta potestas ad superiorem proximum eligendi seu providendi
potestas devolvitur ipso iure sibique hoc imputent qui tales
commissarios sine prefinitione temporis elegerunt Est ergo
consultum ad evitandum hoc periculum quod semper in commissione
dierum certum numerum hora apponant et si illi infra tempus
prefinitum non providerint quod extunc eligendi potestas ad eos
libere revertatur Nec possunt hii quibus potestas eligendi com-
mittitur nisi forma commissionis id habeat alijs vices
suas committere Nec etiam a forma sibi data recedere Quia
si recesserint irritum processum habebit quicquid per eosdem
factum fuerit

De duplici commissione

Item Commissio ~~[illegible]~~ insuper *corrected* iura dicunt est duplex Una
simplex quando videlicet ipsi electores potestatem aliquibus
viris ydoneis committunt ut ipsi vice eorum certe videlicet

provideant de pastore, ut in c. Quia propter de elect. Secundo compromissum fit cum restrictione sive determinatione certa, utpote videlicet quod compromissarii secreto et singillatim voluntatem omnium inquisitam, illum in quem maior et sanior pars capituli consenserit eligere teneatur. Non potest tamen compromissum fieri ut certam personam compromissarii eligere [struck] constringantur. Sed si duobus vel pluribus nominatis compromittatur in aliquem eo modo, ut eligat quem voluerit ex eisdem nominatis, tale compromissum bene valet, cum in hoc casu saltem quo ad nominatos eorum libera electio relinquitur. De [struck] hoc compromisso limitato sive determinato habetur in c. Cum dilectus et praeallegato. Et approbatur c. Cum competat li. vi. e. ti. Si insuper maior pars compromissariorum personam ydoneam duxerit eligendam, talis electio canonica est censenda, quamvis pars altera contradixerit, nisi in compromisso cautum fuerit quod omnes compromissarii debeant concordare, tunc enim propter formam compromissi quam excedi non licet, maioris partis electio non tenebit, maxime si omnes compromissarii sint presentes.

Forma electionis et provisionis eiusdem in via compromissi.

Quando autem ipsi compromissarii de certa persona eligenda concordaverint, unus eorum aliis annuentibus debet electum vice sua et collegarum suorum in communi audientia pronunciare, et de ipso providere sub hac forma. In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Ego talis vice tam sociorum meorum et mea, quibus a toto conventu huius monasterii de pastore providendi commissa potestas, de fratre N. provideo huic monasterio, et ipsum vice mea et sociorum meorum et aliorum potestatem super electione habentium in his scriptis in abbatem eligo et pastorem.

De forma inspiracionis / et qualiter ea per eam eligitur et procedendum

Inter formas eleccionis forma inspiracionis in Concilio generali
ultima ponitur / per quam prius exigentibus rarissime fit electio
ideo valde modica fit mencio a Jure de ea vel tractatum ipsius
Notandum igitur breviter quod per inspiracionem celebratur electio / cum
omnes simul congregati / subito et repente aliquem eligunt
congredientes una voce / nullo precessus tractatu / nullaque insti-
gacione hominis precedente Idem et cum si aliquis vel aliqui
puta duo vel tres nominaverint aliquem eligendum Nec et tunc
si repente ac sine instigacione alia illum omnes eligant / pre-
sumitur per inspiracionem divinam vel quasi talis electio cele-
brata Secus esset si illum omnes vel maior pars tempore deliberato no-
minassent paulatim et tunc eum assumerentur in ipsum non
inspiracione divina / sed instigacione humana eos potius
consensisse Requirit autem forma hec quod in ipsum consensus omnium
tendat Nam si aliquis contradiceret fieret electio per eam
irrita foret ipso Jure Nec ratificari posset per consensum
postmodum subsequentem per eligendo vero nulla et sole-
mnitas alia observanda / Nam repente simul omnes una voce ac
uno spiritu eligunt ut dictum est / sed dicatur eligo vel eligimus
idem est Nec et notandum quod per formam istam electio celebratur sicut
fit a via scrutinii vel compromissi Nam propter ydempnitatem valida
tamen et votorum consistentur una electio et non plures

De postulacione / et primo qui possint valeat postulari

Generaliter omnes qui offerunt ad quod assumuntur sine
dispensacione requirunt effectum sunt postulandi et nullatenus
eligendi / eciam si fuerint de gremio monasterii vacantis Nam
si scienter de illis facta fuerit electio / eligentes sunt ea vice
eligendi potestate privati et electio ipso Jure irrita Religiosi ac
et clerici diocesis alterius sunt eligendi prout notatur de elect.
c. nullus li. vi.

Per quem debeat facta postulatio approbari.

Si defectum patitur postulatus propter quem sine ~~[illegible]~~ dispensatione superioris nequeat confirmari sive consecrari / Tunc talis ab illo venit postulandus et ipsa postulatio approbanda a quo venit confirmandus / scilicet metropolitano vel exempto sed non nisi forte talis persona postulata fuerit / in qua solus summus pontifex dispensare ~~[illegible]~~ possit / puta si illegitimo matrimonio procreatus / Tunc enim ad papam pertinet postulationem et conveniendum Idem intelligendum est in aliis quibuscumque casibus in quibus dispensatio soli sedi apostolice reservatur

Que in facienda postulatione forma debeat observari

Sciendum quod duplex est modus ut iura dicunt postulandi unus solemnis / et alius non solemnis In arbitrio autem postulantium non est utrum velint solemniter aut minus solemniter postulare In primo quidem modo observanda est forma Generalis concilii Debet enim talis postulatio per formam scrutinii aut compromissi seu inspirationis celebrari / et omnia in ea observari que in illis dictis formis in qua electio fit observantur Et talis postulatio vim seu effectum obtinet electionis in quibusdam Nam cum nullus debeat esse prelatus utputa episcopus aut abbas nisi canonice sit electus vel confirmatus sit solemniter postulatus et postulationem per eum qui sit approbata eligi alterum non debebit sed pro tali habebitur ac si primo fuisset electus et postmodum canonice confirmatus In secundo autem modo postulantes non tenentur observare aliquam formam de predictis / sed sufficit quod ~~[illegible]~~ insimul congregati de persona conveniant postulanda / requirendo ab eo postulent qui potestatem habet huiusmodi postulationem admittendi / Verum post huiusmodi postulationem ecclesia sub eisdem nisi solemniter eligi debet / qui taliter fuerit postulatus Et talis electio maioris roboris erit putanda ut ab eo si sint canonica confirmetur Primus denique modus postulandi utilior censetur

Electione facta quid fieri debeat

Igitur electione facta et publicata ut prefertur / mox electus
a senioribus introducatur ad ecclesiam campanis omnibus sonantibus
et decantetur hymnus Te deum laudamus, cantore inchoante et
alternatim / electus coram altari prostratus jaceat subsequatur
presidens V. Confirma hoc deus etc. Et dum factum est
istud etc. Dominus vobiscum. Oremus. Pretende domine super
famulum tuum electum nostrum etc. Per dominum nostrum. Et re-
sponso Amen, erigatur electus / et collocetur in stallo suo quem
alias ex ordine tenere consuevit in choro. Et consequenter prior
aut unus ex electoribus publicare debet solemniter coram omnibus
qui aderant quomodo facta electione sit et secundum formam dispositionis
veritatis summarie ordinem processus habiti / et publicet confirme
Et deinde electionem omnibus electoribus dominus et solemniter
publice et de jure citet ut si quis aliqua dicere vel proponere
voluerit contra formam electionis vel contra personam electi / facul-
tatem et tempus habeat opponendi. Et ad certum tempus saltem
per unam diem ad minus confirmacio differatur / et si certam causam
aliquis opponit propter quam electio non debeat confirmari / differ-
atur confirmacio donec discussa causa veritas oppositionis
a confirmatoribus cognoscatur. Et si causa iniusta inventa fuerit
vel si nichil opponitur transacto termino prefixo / electio con-
firmetur. Si autem iusta fuerit oppositio / non confirmetur / quia nullius
esset valoris

De consensu electi et pena illorum qui debito tempore eidem electioni prestare neglexerint

Electus insuper deducatur in capitulum et ibidem sicut et in
omni loco / actu vel conventuali vel abbaciali sed alias
professionis ordinis sibi debitum obtineat donec confirmatus fuerit
Requiratur ab eo electionis de se facte consensus a priore / et
parte totius conventus. Et si vero absens electus fuerit
nichilominus infra octo dies legitimo cessante impedimento
de sui presentanda electione / et ipse requirendus consensus alioquin

negligentes circa hec eleccionis / a confirmacionis processus repellu-
derentur // Igitur postquam electus deliberatus consentire
decreverit / respondere poterit hec vel simili modo sic videlicet
Karissimi fratres quamquam recognoscam me ad regimen et minus
ydoneum ad tale gerendum officium / tamen vestre victus
precum instancia / ac divine formidans resistere voluntati
nec tam preciosis vestris mentibus / cum suffragio oracionum vestrarum
et adiutorio dei omnipotentis / sumendo de me facte electioni
consencio in nomine patris et filii et spiritus sancti. Qui autem supe-
riorem habuerit superstitem / sine illius voluntate / nec consenti-
re debet / nec dissentire / sed illius prius est requirenda volun-
tas. Consensus autem non est differendus ultra mensem
Alioquin electio facta evacuatur / et ad novam procedendum
erit

De decreto electionis

Porro post electionem decretum ab electoribus est faciendum
et superiori ad quem spectat confirmacio iuxta statuta canonica
presentandum. Est enim decretum dicitur quedam scriptura seu littera
superiori dirigenda / a quo confirmacio est petenda / continens
electionis seriem sub forma / nomina eligencium / et consensus ac
subscriptiones eorundem / nomen electi et conscripcionem eiusdem / et
ad quam eligitur dignitatem / nomen magne ordinis et constitutum
sigillata insuper sigillo capituli vel conventus aut alio autentico
et scripta per manum publicam si adsit persona publica

Infra quod tempus electionis confirmacio est petenda

Item regulariter est tenendum quod electus quilibet a quocumque
confirmacio sit petenda tenetur eam petere iuxta statuta
canonica legitime infra tres menses a tempore quo electioni
suum consensum prebuit numerando. Alioquin iusto impedimento
cessante electio eadem viribus vacuatur. In dubiis
autem casibus sedem [illegible] predicta constitutio instancia

patitur. Primo si ecclesia kathedralis vel regularis immediate
sedi apostolice sit subiecta. Secundo si in electionis negocio ad eandem
sedem [redacted] extitit appellatum. In quibus casibus post con-
sensum electioni prestitum iter arripere debet ad sedem apostolicam
infra mensem et quanto commode poterit comparere cum omnibus
actibus iuribus et munimentis suis et personaliter coram papa
electionem suam confirmacionem petiturus. Alioquin cessante
iusta causa omni iure si quod ex ea quesitum fuerat sit privatus.
Quod si vero legitimo impedimento preventi pro confirmacione
possit petere per procuratorem ad hoc sufficienter constitutum

Forma qualiter electionis decretum debeat fieri cum forma scrutinii electio est celebrata

In nomine domini amen. Reverendissimo in Christo patri et domino
domino N. tituli N. archiepiscopo prior et conventus monasterii
sancti N. o. s. b. humiles et devoti filii cum omni reverencia
oracionum devota suffragia / ac infrascriptorum agnoscere
veritatem. Cum ecclesia nostra propter vacacionem diutinam monasterii
pastoralibus solaciis destituta / gravia in spiritualibus et temporalibus
dispendia pateretur. Dudum eo anno tali et die tali defuncto
bone memorie domino N. abbate novissimo monasterii nostri
[illegible] / et ipsius corpore cum devocione et reverencia tradito sue
ecclesiastice sepulture / [illegible] monasterium viduitatem [illegible]
[illegible] deploraret / fuit a partibus talis diocesis [illegible]
[illegible] immediate sequentem diem ad electionem
futuri abbatis celebrandam concorditer assignatus. Anno
[illegible] igitur secundum statuta nostra venerabilibus dominis N. et
N. visitatoribus nobis a capitulo generali novissime deputatis
aliisque convocandis / et convenientibus in termino supradicto
ad capitulum nostrum omnibus qui debuerunt voluerunt et
potuerunt commode interesse post invocacionem sancti spiritus
solempnem et devotam missam de eodem a [illegible] electore

celebrarem/ Ac saluberrimi eukaristie sacramenti cele-
bracione solemni/ aliisque iuxta sacrorum canonum sanctiones
decreta rite peractis/ matura deliberacione prehabita
placuit nobis omnibus et singulis per formam scrutinii
dicto nostro monasterio providere. Unde tres de nostro con-
ventu fidedignos videlicet A. B. C. concorditer duximus
assumendos. Qui tamen potestatem sibi a nobis traditam acceptantes
ad unum capituli nostri angulum se trahentes secreto et sin-
gillatim primo sua et postea singulorum vota diligenter
exquirentes/ eaque scripto commendantes mox in communi publica-
runt/ quibus publicatis et collacione numeri ad numerum
zeli ad zelum/ meriti ad meritum subsecuta comperta
est maior et sanior pars capituli nostri in dominum N. vota
sua direxisse virum utique providum et discretum/ litterarum
scientia/ vita et moribus multum commendandum/ in sacris ordi-
nibus et etate legitima constitutum/ ac de legitimo matrimo-
nio procreatum/ in spiritualibus devotum/ Religionis et obser-
vantie regularis zelatorem/ ac in temporalibus multum circumspectum
aliisque multiplicibus castimonie et sanctimonie virtutibus
insignitum/ quem talis N. vice sua scrutatorum suorum et omnium
eligencium vice de suorum conscrutatorum consensu iuxta fa-
cultatem sibi ad hoc attributam solemniter elegit et publica-
vit/ pronunciavit sub hac verborum forma In nomine patris et filii
et spiritus sancti amen. Facta electione sic ut premittitur celebrata
ac deinde Te deum laudamus solemniter decantato/ elec-
tione predicta solemniter publicata et dicto electo infra
tempus debitum per talem N. presentata/ consensum
eius humiliter petiimus instancia flagitantes Qui tamen post
humilem insufficiencie sue allegacionem tandem divine
nolens resistere voluntati infra tempus a iure statutum
admisit votis nostris electioni de se facte consensum Rapport
R. anni quo 20 tam devote quam humiliter una cum dicto electo
supplicamus quatenus electionem tandem sic canonice et solemniter

[illegible]

celebratam confirmare, ac eidem electo munus benedictionis
favorabiliter impertiri, Atque prout opus fuerit oportune
providere dignemini, ut deo auctore nobis et ipsi monasterio
velut pastor bonus preesse valeat utiliter et prodesse
Nosque et alii eius subditi sub ipsius regimine in observancia
regulari deo virtutum possimus salubriter militare
Acta sunt hec in monasterio sancti N. prefato Sub anno domini etc
In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentes litteras
seu presens publicum instrumentum sigilli nostri conventualis
appensione, manibusque nostris ac notarii publici
subscripcione nostris et signo communiri
Ego N. prior predicti monasterii et in dictum dominum et fratrem
N. consensi ac manu propria hic decreto subscripsi
Ego N. unus de scrutatoribus supradicti monasterii
et dicto domino N. consensi ac ipsum vice mea et vice
conventus et dicto domino elegi et pro tali N. hic decreto
subscribi feci, ac scribere [illegible]
Ego N. monachus et celerarius aut custos officiatus etc
predicti monasterii et pro scrutinio [illegible] publicato
ipso scrutinio et collacione habita diligenti, reperimus
quod maior et senior pars totius conventus [illegible]
in dominum N. [illegible], a [illegible] dicti pro [illegible], et
in dictum dominum N. consensi, ac hic decreto manu propria
subscripsi Acta etc

Forma qualiter electionis decretum fieri debeat
ubi per formam compromissi electio celebratur

In nomine domini Amen Reverendo in christo patri et domino [illegible] suus
[illegible] ibi, placuit nobis per viam compromissi electo [illegible]
Monasterio providere concordi [illegible] dominos abbates N. et N.

et totus dictus noster conventus fuit dispositus videlicet N. B. C.
procedere dignum assumendo et eum potestatem a nobis
sibi traditam acceptantes et in parte secedentes, tandem
post tractatus inter se habitos plurimos compromissarii prout
ipsi compromissarii nobis retulerunt unanimiter dominum N.
fratrem nostrum concordarunt virum utique providum et discretum
etc. ut supra. Et deinde talis N. unus compromissariorum infra
terminum compromisso prefixum vice sua et suorum compro-
missariorum ac totius conventus eligit solempniter et publice
pronunciavit sub hac verborum forma: In nomine patris et filii
et spiritus sancti etc. ut supra usque in finem.

Forma qualiter electionis decretum fieri debeat
cum per formam inspirationis electio est celebrata

In nomine domini amen. Venerabilis etc. usque ibi: convenientes,
statim nullo alio tractatu interveniente subito et unanimiter
spiritus sancti gratia ut firmiter credimus inspirati omnes
nullo penitus discrepante direximus in dominum N. fratrem
nostrum vota nostra virum utique providum etc. ut supra.
eundem ipsa voce ac uno spiritu in nostrum et monasterii
nostri eligimus abbatem et pastorem. Qua electione sic rite
celebrata etc. ut supra usque in finem.

Qualiter electus et confirmatus suscipiatur
et admittatur

Deinde cum fuerit electio facta sacro iure ordina-
rie et canonice confirmata antequam ipsi electo
confirmato de aliis tradatur possessio, suscipiatur ab eo
iuramentum infrascripti tenoris: Ego N. abbas
monasterii sancti N. ordinis sancti Benedicti N. diocesis canonice

electus & confirmatus Juro & promitto omnipotenti
Deo sancto N patrono meo quod Reformationem introductam
vel introducendam dicti monasterij fideliter manutenendam
atque propagandam operam dabo Statuta capituli annalis
provincialis de observantia Bursfeldensis ordinis sancti benedicti de
obedientia eidem capitulo ut moris est per me vel procu-
ratorem meum certum infra annum prestanda, atque
de absolucione officij abbatialis singulis annis petenda
et ea concessa pure in loco acceptanda, Neque de
resistentia contra premissa nec facienda aut procuranda
vel procurata per alios ~~[illegible]~~ utenda fideliter ob-
servabo Neque absolucionem de premissis a sede apostolica aut
aliunde impetrabo, aut impetrata vel motu proprio concessa
uti volo Cedulam predicti juramenti infra viginti menses
sigillandam vel quam cito sigillum abbatiale adeptus fuero
sub eodem sigillabo & mediato capitulo aut visita-
toribus ab eodem capitulo deputatis presentabo, aut presen-
tandam curabo dolo & fraude seclusis sic me deus
adiuvet & hec sancta dei evangelia Hijs dehinc per-
actis & totus conventus nomine ipsum electum & confirmatum in ab-
batem ac pastorem suscipiat & admittat ibidem in capitulo, & postmodum
eciam in choro stallum Abbatialem ei assignando, moreque tam
ipse prior quam ceteri professi tam monachi quam laici per ordinem
flexis genibus obedienciam ei prestent manualem Officia-
les eciam iudicatos officijs suis assignent ei claves, quibus
usi fuerant in eisdem Tradant eciam ei claves monasterij seu
cure vel camere Abbatialis omniaque utensilium Jocalia et
bonorum monasterij possessio ei assignetur in signum realis et
actualis possessionis Ipse vero dicta officia eisdem assig-
natis demum aut usque ad maiorem deliberacionem, aut
certe alijs secundum beneplacitum voluntatis sue committat

ad assignatam clausulam eorundem

Item de electione abbatis Bursfeldensis

Cum autem monasterio sancti Thome Bursfelden. de
novo abbate providendum fuerit, prior et conventus eiusdem
monasterii propter prerogativam presidentie principalis capituli
nostri annalis abbati loci illius ex capitulo indulto gratiose
advocare habebunt ad futuri abbatis electionem seu pos-
tulationem duos copresidentes, duos diffinitores capituli
indicati, duos visitatores de eodem capitulo novissime
eis deputatos et tres de confinio morantes abbates nostre
unionis, qui cum prefatis priore et conventu monasterii Burs-
felden. voces habebunt in electione seu postulatione
novi abbatis et presidentis principalis monasterii et capituli
prefatorum. Illum autem quem abbates prior et conventus pre-
libati canonice et solenniter servato iure ordine procedentes
elegerint, hunc ut confirmatum post iuramentum solitum in
libro desuper confectis et sigillo suo roborato de capitulo an-
nali exhibendum, omnes et singuli priores et domini abbates
predicti electores priores, eiusque dicto capitulo subiecti de cetero
principalem presidentem cum reverentia et honore debito habebunt
et debent omni tergiversatione penitus semota. Nunquam
autem de observantia nostra provocata cuiuscumque status seu dig-
nitatis assumptus fuerit, per prenominatos electores taliter ut prefertur
electus seu postulatus fuerit, electioni de se facte consentire
de licentia sui superioris sub pena per capitulum eidem infligen-
da sit astrictus, eandem licentiam si abbas fuerit visitato-
res sui monasterii ab ipso electo fideliter exhibere, si vero

simplex frater fuerit, tunc abbas ipsi eandem licentiam dare teneatur

Item premissas electionum formas in iure fundatas et a Wilhelmo Mandagoti decretorum doctore egregio in tractatu suo de huiusmodi electionum materia pro maiori parte traditas, earum allegationibus brevitatis causa omissis presentibus inseri pro eligentium cautela et informatione certa que in omnibus monasteriis capitulo nostro annuali subiectis diligenter observari volumus. Si qui vero quod absit eas contempnendo vel transgrediendo aut alias iuris ordine non servato ad electionem processerint, ea vice potestate eligendi se privatos noverint. Ut autem forme huiusmodi electionum et electionum decreta facilius et congruentius haberi et ab omnibus eorum formari possint, exemplaria aliqua pro manuductione ex scriptis illud patris Bernhardi Cassinensis et Petri Boerii episcoporum regule beatissimi patris nostri Benedicti plurium expositorum stilo annotavimus immediate inferius scribenda non contempnendis

De capitulo annali. Capitulum sextum

Cum in privilegiis nostris inter cetera habeatur de capitulo annali loco et termino quibus constituunt abbates Bursfeldensis celebrando, instante tempore quo ipsum celebrari debuerit, singuli ita mature iter arripiant ut de termino et loco constituto sint presentes. Nullus tamen eorum ne debet nimium prevenire sine causa legitima aut ipsum veniendo ad capitulum seu eorum continuationem monitionibus crebris aut sermonibus inordinate quietem et disciplinam fieri loci a quo capitulum pro tempore celebratur, seu ad quem venire declinaverit, inquietent, sed magis salubriter fraternitati studeat orationi et sacre lectioni operam dare ut ... post eos

dicat completum habeant religionis et disciplinae. Vespe-
ris autem diei celebrationis capituli congregentur presidentibus breves
atque libri qui in eo audiencia recitandi sunt, vel si quid forsan
propter retardacionem aliarum remanserit in crastino repeti-
tur recitatur. Ipso die quo celebrandum est capitulum aliquan-
to maturius congregatur ad primas et post capitulum residuum
quod breviandum erit recitetur tria, qua finita prefixa signatur
missa de spiritu sancto solemniter per aliquem abbatem cum ministris
competentibus cantanda, excepto quod credo non dicatur nisi dominica fuerit.
Post missam autem et sequentia que estimabitur nisi fuerit eo
die alia missa generalis decantanda ad nutum presidentis
fiat generatio ad capitulum signo campane, et quod non
fiat per singulos dies durante capitulo, mane post primam aut
terciam, et alteram post nonam regularem. Et mox ad locum
deputatum ante signi cessationem sub pena arbitrio
presidentum imponenda omnes cum silencio conveniant. Prima
autem vice omnibus qui venient cum residentibus et iusse presidente
Et congregati legant psalmum Ad te levavi. Gloria
presidente principali respondente, Kyrieleison. Christe eleison. Kyrieleison. Pater noster. Et
ne nos. Salvos fac servos tuos. Mitte nobis domine auxilium.
Esto nobis domine. Domine deus virtutum. Domine exaudi. Dominus
vobiscum. Oremus. Pretende famulis tuis. Actiones nostras quesumus domine. Per Christum.
Hec a presidente principali dicantur ceteris respondentibus. Dictoque
ab eodem, Benedicite, prout singulis vicibus capitularibus
congregatis dici solet, omnibus residentibus, et signato sermone exhorta-
cionis. Quo facto recitentur breves, quibus recitatis, continuo
presidente principali incipiente pro ipsis preces fiant id est
De profundis cum Requiem. Pater noster. Et ne nos. A porta inferi. Dominus
vobiscum. Oremus. Deus venie largitor. Deus cuius misericordie non
est numerus. Fidelium. Et omnes et singuli. Et presidens dicat
Requiescant in pace. Amen. Deinde recedentibus omnibus quinimo

habent specialiter interesse, legant tempestive litteras quae
directe sunt capitulo. Et si quispiam reus vel deprehensus
fuerit directe vel indirecte per se vel per alium quovis
quaesito colore scripta aliqua capitulo minus grata procurasse
vel subordinasse secundum exigentiam facti digne puniatur

De diffinitorum electione et eorum ac praesidentium officio et auctoritate

1 In praesentatione autem ordinis capitularis ad certam horam praesidente
capituli omnibus congregatis. Et primo omnes a tribus praesidentibus
tribus ex congregatis eisdem paribus nominantur qui secreto
ab aliis brevi tractatu absque ulla personarum acceptione
duos diffinitores eligant ex cetu prudentiores seu eorum ex scriptis
secundum suas conscientias magis idoneos, qui una cum praesidentibus
2 omnia quae in capitulo proposita fuerint aut mota audiendi inquirendi
votis maturiori consilio examinandi, diffiniendi, iudicandi
et quod discutiendum vel votis secundum deum melius et utilius
fore iudicaverint diffiniendi, determinandi et scripto quaedam
disponendi plenariam habeat potestatem, ita ut quicquid ab eis aut
maiori parte eorum diffinitum fuerit plene in omnibus monasteriis
nostre capitula auctoritate obtineat firmitatem. Nulla tamen
3 constitutio formam et effectum censeatur nisi per tria capitula
continua roboretur. Et cum ea facienda fuerit
aliqua constitutio, praesidentes et diffinitores ita eam inchoare
habebunt in scriptis: Incipimus hanc constitutionem, videlicet
ut hoc vel illud fiat, vel non fiat. Et sequenti capitulo praesidentes
et diffinitores si eam roborare voluerint dicant in scriptis
Constitutionem hanc in capitulo ut videlicet hoc vel illud fiat vel non
fiat approbamus. In tertio vero capitulo si voluerint eam confirmare
dicant in scriptis: Constitutionem hanc approbatam ut hoc vel
illud fiat vel non fiat, nunc confirmamus. Et extunc habeat
vim constitutionis. Et scribatur cum ceteris ordinationibus sub titulo

de dictis statutis ¶ Cum autem voluerint ea approbare vel 4
confirmare, dicat in scriptis constitucionem hanc approbo
Et postea fiat in retractacionem seu abolicionem constitucionum
per capitulum dictis confirmatore maxime si ad rigorem pertineat
ordinis ¶ Si questio contra quempiam super crimine aut
quolibet negocio mota aut forsan querimonia petitio facta fuerit 5
in capitulo ad expedicionem negocii operat illi cuius negocium agitur
cedas si ex presidentibus aut diffinitoribus fuerit, et ceteri ex
predictis causis nichilominus omnimodam eciam eat facul
tatem ¶ Nulli liceat hiis que in capitulo aut permittitur diffi
nita et determinata fuerint seu in genere seu contra certam personam
in specie quomodolibet directe vel indirecte contradicere
vel contraire aut ad ipsa a appellacionis diffugio seu
alio quolibet se tueri. Et eum qui presumpserit taliter corri
gatur ut aliis cedat in exemplum ¶ Si questio aut causa 6
proposita brevi tractatu examinari et terminari posse non
sumatur, presidentes seu diffinitoribus seu oportunum vide
bitur surrogant et secessum diligenti informacioni tractet
et terminet negocium vel diffinicionem ¶ Secundum scripto
quando data vel reiectis coram omnibus recitent ¶ Possunt vero
ipsi presidentes et diffinitores pro arcioris et facilioris negociorum
vel determinacionem advocare quos voluerint et ex toto
capitulo ¶ Durante generalioris tractatu opus est, poterunt
ipsi presidentes seu diffinitoribus ceteris capitularibus abeuntibus
remanere in loco, et determinacioni negocii maturius inten
dere, sunt certe hora providebitur alia hora competenti fiat ¶
¶ Tractatus in capitulo annali habendi sunt a principio propter 7
de observacione sancte regule et ordinis tenus vere pie et ¶ Que principaliter in capitulo tractanda
pure, vel indissolubiliter ut sic custodienda parentes ¶ Ad presidentes autem 8
spectat exponere omnia que in capitulo tractanda et recitanda

¶ Que spectant ad presidentes

fuerint / et super aliis circa singulares scolares legen-
-tia loca capitulo directas et breves / et elemosinas si que
sint distribuere personarum et suffragia dividere || Porro
prout premissum de locis et personis assignandis / ita fiat de
quolibet negotio proponendo capitulo / sive de ordine fuerit, sive
de re alia privata vel tota / sive ex consuetudine. Vel qui
habitum voluerit coram temporibus presidentibus. Et ipsi si-
-militer que ipsis data fuerint / proponant et promoveant dicto modo
terminanda || Insuper ad presidentes spectat proponere causas
infra annum emergentes / que capitulum futurum expectare
nequeunt. Verum si leves fuerint / quarum eorum causas que ad se
defferuntur solus vel aliquibus sibi coniunctis terminare poterit
|| Si vero de ordine fuerit / ad eius determinationem omnes
una cum diffinitoribus convocat. Et si aliqui forsitan eorum
interesse commode nequiverint / alii loco ipsorum substituantur
|| Terminatas autem causas scripto producent de eis capitulo futuro
capitulo rationem reddituri || Et si ipsi presidentes de premissis
ad se specialiter spectantibus sive etiam alii quorum provisiones
aliquas generales aut particulares a capitulo habentes neglige-
-rint aut prorsus nichil in sibi commissis egerint / ista ratio-
-nabiliter et a capitulo iuste acceptanda excusatione non haben-
-tes de dampnis et periculis inde provenientibus se non valeant [illegible]
capitulo [illegible] et penis graviter a capitulo [illegible]
plectendos salva moderatione capituli futuri secundum exigen-
-tiam rei et personarum qualitate diligenter pensanda

De capitulo, locis presidentium, visitatorum futurorum
provisione et ordinatione

Finitis autem tractatibus capituli, due [illegible] quando erit missa
capituli / et locus in quo erit celebrandum / quod [illegible]
ibidem dictum / aut [illegible] factum sit nominentur. Et
et futurum presidentibus / una et singularum [illegible]

9
Item presidentes proponenda et promovenda

10
De causis per presidentes cum [illegible] levibus

et ordinis

11

12
De negligentia quorum onus capituli commissum graviter plectendo

tores maturiori ~~[illegible]~~ deliberacione / aliorumque de
consilio tales deputentur / qui destructionem regularis
disciplinae promovere et efficaciter conservare posse presumuntur
~~[illegible]~~ aliorum quippe probitate / diligencia et fidelitate
correcto et conservato toto observantia non mediocriter de-
pendere creditur / visitatorum ad ordinarium semel
congruencia tempore utiliter facto / carens recto toto unita-
dem presentium indicamus / quod sit de notitia locorum / per-
sonarum et casuum prius per eosdem inspectorum presentibus et de facto
visitatorum clarius innotescat

De primo capitulo proclamacionis et continuacionis
declaracione

Volumus singulis prelatis et rectoribus de suis negligentiis 1
publice coram tota congregatione illa de culpis et negli-
gentiis suis se proclamare / et absolucionem ab officio prelatu-
re et regiminis sui petere teneantur / ad regimen melioris
quibus presunt se insufficientes fore et indignos humiliter
protestantes. Et si quis eorum contra regulam non studiosus aut 2
secularibus nimium intentus / aut in aliquo viciosus repertus
fuerit / et si ipse tacuerit culpam suam / alius proferat eam
in medium / et ille ~~[illegible]~~ reus veniam petat / et ad ~~[illegible]~~ aliorum
arbitrium condigne emendet. Hanc autem proclamacionem 3
atque peticionem abbates et principales monasteriorum rectores
predicti facere teneantur presentibus nobis / et absentibus [illegible]
procuratoribus / procuratorio nomine eorum faciant peticionem
Capitula autem singulis annis abbates et rectores principa- distancia
les monasteriorum nostrorum ultra vigintiquatuor miliaria expressius
non distantes semper / ~~aliis~~ alios vero ultra triginta milia-
ria non distantes alternatis vicibus / illos autem qui ultra

xxiiii miliaria [illegible]
semper [illegible]
xxx alternatis vicibus
ultra xxx [illegible]

triginta miliaria distant ad minus de anno tercio legittimo
cessante impedimento interesse volumus propriis in personis. Qui
autem legittime impeditus constituto termino venire non poterit
causam excusacionis sue iuxta formam procuratorii presidentibus
duorum capitulo scribere/ et alium ydoneum religiosum specialiter
nec qui omnia et singula de mandata procuratorii forma con-
tenta vice sua adimpleat substituere sit astrictus. Cum
autem abbatem Hirsfeldensem principalem presidentem nulla
distancia de necessitate comparendo aliquid excusare poterit. Si eum
corporalis infirmitas aut legittimum aliquod impedimentum persona-
liter eius presencia quoque subtraxerit/ ceteri conpresidentes cum
diffinitoribus novissimi capituli alium ea vice deputent in
loco ipsius. Aliquid habebunt si ipse super ipsum subdelegare alium ne-
glexerit/ quemadmodum in absencia cuiuslibet alterius presidentis
fieri consuevit/ excepto quod conpresidens in loco suo alium sub-
stituere minime potest. Hiis non suffragabitur distancia qua
excusamus illos qui pro tunc presiderint diffinitores aut
visitatores suorum vicem ex causa ad comparendum in capitulo
vocati fuerint/ qui penam contumacie incidant si tales vocati
comparere inevitabili impedimento cessante contempserint //
Causas nichilominus huiusmodi absencie equa lance fideliter
~~ponderandi~~ ponderare volumus/ ne pari cum reis/ insontes
pena gravetur. pena contumacium // Contumaces vero qui personaliter in capitulo
comparere aut procuratorem cum sufficienti procuratorio et collecta
consueta mittere neglexerint/ duplum quod in capitulo atque de via
eundo et redeundo consumere possent irremissibiliter in usum
capituli solvere debent/ quod presidentes ad huiusmodi solucionem per
censuras ecclesiasticas si opus fuerit auctoritate capituli compellendi
pro contumacia nichilominus arbitrio capituli satisfaciant //
De contribucione abbatum ... || Preterea insuper presidentes in capitulo comparentes iuxta casum et
emergentem exigenciam qualemcumque indicere contribucionem
secundum eorum monasterii facultatem moderandam per totum capituli

vim et monasteriorum eorundem subiectorum filiorum conservacionem
penam ac bellum, contumaciam et inobedienciam digna coherceat
atque a capitulo se penitus ~~[illegible]~~ eliminare satagentem
salubri reductione || In negociis autem in quacumque causa de con 8
tribucione expense fiunt, capitulo satisfacere de eisdem oportuno
tempore debebit. || In privacione autem cuiusque monasteriorum videlicet 9
dum ad visitatores vocandi fuerint ad electionem novi
abbatis aut in similibus, quorum monasterium negocium agitur
satisfaciat de expensis habito discrecionis moderamine vel
omisso || Expense vero que occasione ~~[illegible]~~ generacionis pres 10
dencium, diffinitorum, visitatorum aut etiam aliorum abbatum in
electione Abbatis Bursfeldensis sed alio infra annum pro com
utilitate ac profectu capituli et observancie nostre fiunt, de com
collecta solvantur

De expensis eiusdem capituli taxacione, refectionis
loco et qualitate

Expensas autem tempore capituli factas per personam sive procuratorem 1
monasterii in quo capitulum pro tempore celebratur, vel alibi ab eodem
capitulo adinvenendis iuxta numerum personarum et equorum dilige
nter taxari, et taxas singulis secundum racionis consideracionem || presidentes capituli [illegible] non taxari solvi expensas [illegible] solvi[illegible] ros capitulo
impositas ante capituli dissolucionem legaliter exsolvi sub
pena capituli decernimus. || In refectorio autem regulariter
sub sacre lectionis continuacione omnes durante capitulo reficiant 2 2
Abbates et hospites honesti ac fautores ordinis [illegible] ante 3
[illegible] edificacionem [illegible] omnes capituli poterint. || [illegible] abba 4
tum associatus cappellano et famulo contentetur sed vehi
culo vatur sed iumentis

De beneficiis fratrum et benefactoribus capituli
exhibendis

Post celebracionem capituli annualis in omnibus monasteriis nostris
quantocius decantetur missa una pro benefactoribus
vivis, alia cum officio pro defunctis fratribus et sororibus nostris

observantie, simul et benefactoribus seu recommendatis cum collectis
Deus venie largitor, Deus cuius misericordie non est numerus, et Fidelium
Eandem omnibus expeditis orationibus cetera que pro vivis seu
defunctis in singulis monasteriis nostris facienda sunt
impositis et ceteris singulis insertis, congregatis omnibus
cuncta que determinata et ordinata sunt continentur.

De exhortatione finali principalis presidentis

Postremo monentur omnes a presidente [redacted] principali
quatenus ad monasteria sua Deo propitio reversi ordinis pro
capituli decretis fideliter faciant observari. Denique de mutua
religionis observantia, de professione fideliter exequenda, de
pace, caritate et benivolentia ad omnes, et maxime ad
eos qui eis sunt commissi, de pervigili sollicitudine circa
subditos, ceterisque qualiter, qui honestati religionis et
generum et saluti expediunt, mutuo commoniti a presidente prin-
cipali, eadem mediante Largitore divine inclinati
Deinde [redacted] vale dictis eiusdem ordinis qui
ad capitulum convenerant omnibus, clauso secretis pectore
que in capitulo proposita sunt et actitata, nisi talia fuerint que
ad aures secularium deferri utilitas exegerit ut pandat,
honestas ... status et ordinis debet fratribus suis nisi
tota illa capituli que oportet eos et expedit scire, elemosinasque
si que fuerint erogate, missarum et orationum suffragia quibuslibet
beneficia narrando, ac de hiis que fieri debuerint fideliter
adimplendis eos fratres avisare, ac statuta diebus quibus
determinata debeant officia inchoari.

Forma procuratorii sufficiens per absentes
capitulo transmittenda

Universis in Christo patribus ac dominis presidentibus annalis
capituli monachorum nigrorum ordinis sancti Benedicti de
observantia Bursfeldensi in monasterio N. proxime celebrandi

N. humilis Abbas monasterii sancti N. ordinis et obseruantie
predictorum N. diocesis obedienciam reuerenciam et honorem.
Reuerendi patres. Quia dum generale capitulum laudabilia instituta
ad quod annuale capitulum conuenit debeo personaliter non possum
accedere senio, languore, corporalibus incommodis, legittima
distancia, causis arduis mei monasterii dilacionem non paciat
vere nequaquam capitularibus predictis. Hinc est quod discretum
fratrem N. mei monasterii conmonachum aut dominum N.
patrem dominum N. Abbatem monasterii N. in meum legittimum
ac indubitatum procuratorem constituo cum pleno mandato vice
mea in eodem capitulo comparendi, cum potestate plenaria
iurandi in animam meam causam seu causas mee absenta-
cionis superius allegatas esse veras, Insuper et beneficium
absolucionis ab officio instanter petendi et qualiter fuerit
concessum fuerit acceptandi, collectas eciam pecuniales
siquas per capitulum imponi contigerit legaliter exsoluendi
promittens me sub testimonio presencium litterarum quecumque in
eodem capitulo fuerint constituta rata et grata firmiter
habiturum et tam per me quam mihi subiectos prout tenor
quorumque tenuerint laudabiliter obseruaturum. In
quorum omnium testimonium sigillum meum presentibus est impres-
sum. Datum in monasterio meo predicto Anno domini etc. ...

De visitacione. Capitulum tercium

Visitatores debent esse religionis pre-
cipuos zelatores, moribus maturos et discretos
Notandum circa complendum actum visitacionis sunt multum solli-
citos et circumspectos. Igitur cum aduenerint ad locum
aliquem visitandum hora qua statuerint conuocetur
conventus cum Abbate loci in domo capitulari. Quibus
congregatis intrant et ipsi. Et premissa oracione per inchoatorem

maxime cum anno domini mo ... N. celebrato ultra personaliter interesse hinc est ...

capituli annalis fieri consueuit ordine, alter eorum breuem aliquid de
obseruatione propositi nostri, de obedientia, de propria pastoris re-
uerentia siue de pace et caritate mutua exhortationem faciat
si tamen eis videbitur. Lecta deinde visitationis forma
ipsi visitatores omnes et singulos moneat ut etiam in virtute
sancte obedientie ante capituli annalis precipiant ut de
abbate, de priore, et de ceteris fratribus invicem, de conuersis etiam
ac totius domus statu quicquid super hiis de quibus interrogati
fuerint accusatione dignum vel emendatione cognouerint
nullatenus amore vel odio seu timore cuiusquam veritate
suppressa singuli edoceant euidenter. Eadem abbas loci
sua fratribus ante precipiat, alias indiscrete nemo constringatur
sub pena per extorsionem iuramenti aut comparationem nisi
forsan quis deprehenderet maliciose rei celare verita-
tem, poterunt etiam extranei ad hoc ydonei recipi in
testimonium ad probandum contra visitandos, que per monachos
in causa criminali probari nequeunt. Visitatores vero
non facile credant omni spiritui, nec aliquem ex sola sus-
picione aut unius testis depositione condempnent. Caueat
[illegible] ne incipiat ea retractare que fuerat ante
antecessores ne [illegible] nec quos suggerat inordinata
digne correcta et emendata, nec quos suggerat [illegible]
in nonnullis suspicionibus turbet aut primum aut secundum saepe
ne quis eorum ea que poterat ab abbate vel priore emendari
quasi ad maiorem scandalum quod nequissimum est usque ad
visitatorum aduentum differat et reseruet, sed [illegible] oportunu
nis temporibus que contigerint proclamentur et emendentur.
Si quis contra ea fecerit nisi correctionis censuram
Si quis contrauenerit et noluerint ad [illegible]
non euadat. Preterea ad [illegible] aut loco alio
precedere in loco capitulari ceteris exclusis aut loco alio
conueniente constituatur, et singulis ad se vocatis seorsum
quem inquirenda fuerint diligenter inquirat. Primo
de [illegible] fuerint [illegible] quod absit ab forsan abbas visi-
de percussionibus si que [illegible] quod absit ab forsan abbas visi

tacendi tenens a monachis vel laicis recessisset. Et
si invenerint fractas solvat. Item si precedentes visitatores
sit bene observata vel mutata culpabiles per prelatum pu
~~[illegible]~~ sublevatis iusta emendacione
puniant tamquam inobedientem deo et capitulo. Insuper
seclusa omni benivolencia que in subversionem religio
nis aliquid conferre valeret inquirant diligenter de negligencia
abbatis per quam aut corrigit aut deficit ordo. si eum
effectu reprehendat ea que sunt inordinata. si sine per
sonarum accepcione corrigat excessus et negligencias. si
sit secularis vel carnalis nimis. si dat bonum exemplum
subditis in frequentando officium. in abstinenciis et
aliis observanciis ordinis. et si statuta atque ordinaciones
capituli observari faciat. si per consumpcionem et correctione
librorum choralium per capellanos et lectores diligenter ad
habeat. si nimium vagatur. si extra cessante causa
extra monasterium fratres permittat. Consequenter scrutetur
de pace domus abbatis videlicet ad fratres tam monachos
quam laicos. et illorum conversorum ad abbatem seu mutua
ad invicem et de causa turbacionis. si qua sit inter eos
De qualiter fratres monachi conversi et laici habeat se in
observanciis ordinis scilicet in peculio non habendo. in
continencia. in obediencia quam professi sunt abbati ac aliis
et mutua ad invicem reverencia. in persolvendis divi
nis et celebracionibus. in custodia cellarum vel silencii
si debitam ad omnes servant honestatem. si curiositatem
frequent detractiones et murmuraciones. si inter eos infra..
claustra monasterii admittatur. si inanita aut fami
liaris nimis vel cum eisdem gustacio habeat. si clanda
bilitur culpas in capitulo confitentur. si in reprehensione
sint humiles et in emendacione tractabiles. Postremo
perquiratur de statu monasterii in temporalibus si debitis sit gra

vatis vel gratis / de quantitate bonorum reddituum et
introituum monasterii / de modo sensu / rigore ut lenitate
Et si status personarum monasterii status unde ipse possit sustinere
De quibus sensum in prelato vel quolibet alio officiali vel aliis
grave aliquid quod correctione et emendatione dignum
sit cognoverit / eciam non interrogatus illud visitato
ribus intimare teneatur / non tamen in conventu / seu
palam nisi probare queat sub pena talionis Visitato
res autem summa diligentia faciant inquiri de incon
tinencie vicio / potissimum ubi suspicionem aliquam de
hoc correctam deprehenderint / per iuramentum eciam
corporali de veritate dicenda quos voluerint compellen
do / quia comperta vero sine ulla personarum acceptione
in prelatis sed subditis sit carcerali pena irremis
sibiliter plectatur Idem de aliis criminibus viciis
diligenter inquirant a minore ad maiorem personam
si de vicio si forsan queat et debeat quod occultum est
probari et in publicum deduci Tamen eciam modo
contra se forsan stante qui delatus est de facto, et
si sponte confessus aut per testes convictus fuerit
arbitrio visitatorum in privato ut eciam in publico
si ita res exegerit / et quanto vicium fuerit puniatur
visitatores autem caveant / sed et omnino districte precipiunt
in illa occultanda magis sint quam dicenda quis
eorum manifesta facere possunt Ideo eciam vel solum in
commentum dicenda que probare possunt et debent
... publice notandis ... ad
commoneat Nemo enim publice iudicandus est nisi in hiis que
vel testimonio iudicatus est nisi in hiis que
manifesta ut pluribus vel comperta sunt // ...
ligatur a conventu // Quod eciam expedito
... post collacionem cum abbate loci de
... de parte habita
sunt et sint prioris negligenciis

atque singulorum occurrencium casuum et negligenciarum quidam ac
congrua ponderacione conveniat omnes in capitulo, et ibidem visitato-
res que compererit in inquisicionibus digna correctione et emendacione
digna coram omnibus publicent, si tamen talia sint que publicari
liceat singulis quibusque suas negligencias, et crimina aut excessus
obiciendo. Primo expediantur non existentes de facie, et eis
crescentibus ceteri ordine suo incipiendo ab abbate. Qui cum
aliquid obicitur prosternat se ad veniam, nec surgat nisi
iussus. Interim tamen quod abbas prostratus ad veniam iacet
conventus ob eius reverenciam stat. Excessus aut negligencias
abbatis pro parte notas nec leviter coram omnibus manifestet
sed tamen de hiis seorsum eum secrecius admoneat. Ubi
casus exegerit puta si quispiam negaret sibi obiecta esse
vera, possent et deberent hii quibus factum constaret a visita-
toribus in testimonium requisiti omni timore abiecto libera
voce enunciare quid nossent. Unde eciam districte iniungendum
est tam abbati quam ceteris ne eorum quispiam alicui ad visi-
se aliquid referenti umquam improperet, indignetur, aut vin-
dictam inferat, ~~humanitatem~~ vel humanitatem vel aut sola-
cia debita subtrahat, sed solita familiaritate et benignita-
te humane pertractet. Visitatores caveant ne aliis quam
presidentibus et diffinitoribus capituli annalis excessus monasteriorum
visitatorum inscitiam agnoscant, et aliis revelent. Visitato-
res in expedicione atque sui hore et loco quibus se cum iure
cius vel equalem disposicionem proprium terminum observare
sollicitent se nec occupent sine magna necessitate. Visita-
tor in solidum deputatus uni vel pluribus monasteriis pro
sibi assumat collegam de prelatis aut religiosis non ~~[illegible]~~
observantie. Si ambo fuerint abbates uterque solo cappel-
lano aut famulo sit contentus. Si vero abbas collegam
habeat religiosum non prelatum, preter illum uno contentus

quos visitaverint maxime infamia tangentes referant et revelent nec eciam fructus laicis seu secularibus eos vel per modum visitacionis monasterio [illegible]

ut vitatur sumptus Visitatores in aliquo loco ultra tres
aut quatuor dies moram non faciant absque evidenti necessitate
Si autem talia occurrerint que per eos difficile sedari et ad
finem optatum deduci nequiverint, queant ad monasterium
visitatum aut aliud locum convenientem unum possidentium et
visitatum aut aliud locum convenientem unum possidentium et
visitatum aut aliud locum convenientem vicinioribus, aut abbatem ad hoc ma-
iorum diffinitorem et vicinioribus, aut abbatem ad hoc ma-
gis congruentem, etiam vocati illico cessante impedimento
to absque dilatione compareat, ad que non venientes
donec mutuis consiliis et tractatibus pari et perfectum mona-
sterii visitati gratia dei possetenus consuluerint, atque per
eos talis actitata futuro capitulo in scriptis examinanda
referant, et semper si in quoquam statutorum ordinis dis-
pensationem seu concessionem aliquam eos facere necesse aut
certa ratione compulerit, que tamen dispensatio concessio
seu ordinatio qualiscumque occasionaliter per eos aut alios
seu ordinarios qualiscumque occasionaliter per eos aut alios
eorum facta robur non habeat nisi per annum, in futuro ca-
pitulo rationabiliter ante et regula
approbanda aut observanda, rationabiliter ante et regula
vitae semel per visitatores prohibita absque capituli aut futurorum
visitatores conventus semper et prohibere habeant Ipsi
visitatores conventus semper et prohibere habeant Ipsi
quoque visitatores caveant ne a visitatis munuscula
exigant aut suscipiant etiam gratis oblata Tandem omnibus
expeditis Confiteor in toto conventu dicant sicut a fine capituli
annalis

De carta visitationis, et visitationibus sibi
subditis faciendis

De carta quoque visitationis carta fiat fiat, in qua
visitatores ante capituli annalis perpetuo sub penis coram
spiritualibus aut censuris si opus fuerit ordinarentur sibi subditis
et similiter obedire. Atque duplicata, et utraque subscrip-
tione visitatorum signata, visitatores sibi unam retineant ad
ipsum in futuro capitulo presidentibus exhibendam, altera vero
in monasterio visitato conventualiter sepius legenda, et
futuris visitatoribus ostendenda relinquant Insertis autem

carthe nove huius si in aliqua emarcerant [illegible] data
illa corrigatur. Et quia studiose facta visitacio
regularem disciplinam conservat, dissolucioni ordinis viam
precludit, pravitatibus eciam et corruptivis exemplis obviat,
necnon provectui bonorum morum magnopere consulit, decre-
vit singula monasteria nostra statutis temporibus, iusto impedimen-
to cessante, visitari determinavit. Et si fortassis aliquem
visitatorem aliquo inevitabili casu interveniente ab ex-
ercicio visitacionis prefate [illegible] contigerit, aliud in locum sui
surrogare procuret. Si autem morte preventus, collega ipsius
aliud abbatem ad hoc ydoneum assumere satagat. Sim-
bolus ac decedentibus successores ipsorum diffinitorum in
abbatia Bursfeldensi quatocius significent, qui pro ipsis
alios visitatores substituere habebunt, qui vices aliorum
visitatorum secundum formam prescriptam fideliter supplere debe-
bunt. In quibus si ipsi aut quispiam eorum, seu eciam visita-
ti abbates et fratres negligentes exstiterint, aut prenarrata
formam suam contempserint, ut contra eam aliquid attemp-
tare temere presumpserint, se capituli annalis iusta re-
animadversione irremissibiliter plectendos fore noverint,
salva discrecione moderamine [illegible] visitatores quorum
auctoritatem per prescriptam visitacionis formam nequaquam volu-
mus artari, quin secundum exigenciam personarum et circumstanciarum statu
monasterii visitandi, valeat secundum mentis sue [illegible]
visitacionis rigorem providere prout ad pacem fratrum et salutem
animarum [illegible] noverint expedire, propter quod ipsum
visitacionis officium digne censeatur institutum

De Capitulo annali et de hiis qui debi-
[illegible] Capitulum quartum
Anni tempore regulari finita itur ad locum
capitularem ubi ad aliis [illegible] expedito

presidens dixerit / loquamur de ordine / mox qui se maligno
verum noverit surgens veniat in medium / ibidem pronus in
terram se prosternens / et ita iaceat sinistro plus inclinans lateri
manibus simul et pedibus decenter ad invicem combinatis / Inter-
rogatus autem a presidente, quid dicat / indicat / culpam
meam / et ad iussum presidentis erectus / stans in eodem loco
discooperto et parum inclinato capite / simpliciter et absque
~~[illegible]~~ omni palliatione voce clara confiteatur negligencias suas
Expediant autem se primo si illic fuerint novicij / quibus alij
hospites / deinde ceteri suo ordine / incipientes a iunioribus
Non prohibentur duo vel tres aut plures simul surgere
si pro simili negligencia veniam petere. Et cum plures si-
mul fuerint in medio / qui prior fuerit in capite stet parte
dextere ex adverso crucifixi / et primus loquatur. Et cum sin-
guli dixerint culpas suas indictas / et de medio dimit-
tantur singulariter singuli aut eciam pariter prout capitulis contigerit
bus visum fuerit presidenti. Dimissi vero de medio / re-
deant ad loca sua. Novicij si sunt mox ut fuerint expediti
aut ceteri si non sit ab eis vel in eos proclamatio facienda
statim ut dixerit presidens loquamur de ordine / exe-
ant / intrantes ecclesiam vel dormitorium vel aliud faciant
hospites / ita ut novicij nullius alterius / hospites vero
dicatur nonnisi proclamationi intersint. Dici autem
quia conversis finatur capitulum tam novicijs quam hospitibus
ante illorum expedicionem / et illi expediti se exire debent
ut proferetur. // Notandum vero quod is qui se proclamaverit alterius
sine ^ fronte veniam petit in capitulo / ad illa sola veniam omnes
suas culpas dicere potest de quibus veniam petendi in capitulo
fuerit consuetudo. Pro vero minoribus culpis autem negligencijs
et culpis veniam petere solemus / ut est / item ad oracionem

illam predictam non fuerit sicut horis suis regularibus premitti so-
let / et Capitulum ab aliis horarum regularium ut etiam officiis de
domina aut defunctorum / a capitulo / a collatione / a mandato
fratrum / a communi fratrum refectione vel labore / a processione quali-
a missis quotidianis seu quolibet actu quotidiano, si ex toto
absentaverit / aut etiam occurrere tardaverit / in capitulo
premissa venia culpam suam dicat / nisi forsan absens fuerit
a monasterio aut infirmus / vel in officio suo tale quid agat
quod ea hora fieri permissum est / aut aliunde rationabiliter
vel necessario occupatus ex iussu vel licentia prioris / Si de
venia petat / ab opere dei vel alio actu quotidiano
egressus etiam cum licentia / si expedita necessitate vel causa sua
non redierit / Si temporibus constitutis lectioni / orationi / aut re-
lectionem omiserint / Si horas misse / aut egrediens de servicio
coquine vel etiam ingrediens benedictionem horis constitutis sus-
cipere neglexerint / Si liber de quo cantandum vel legendum
est in opere dei vel ad refectionem vel collationem cum negligen-
tia in tempore defuerit / ita ut notabiliter propterea mora fiat
Si de via venientes ea die ad finem alicuius hore bene-
dictionem non acceperint / vel si absque ea de monasterio exierint
vel ea die non redierint / si foras monasterium ea die redire
potuerint distulerint / si septa claustri etiam interiora absque
licentia vel necessitate evidenti egressus fuerit / si officinam
qualibet contra qualem personam intraverit / si fratres
lectionis aut quietis tempore sonitu aut strepitu aliquo notabi-
liter inquietaverit / si corporale / linteum aut quodlibet
consecratum humi aut negligentia in terram ceciderit / si
loquitur absque licentia / si tale quid fregerit / perdiderit /
perfundaverit aut peioraverit / sicut de ceteris missis co-
tidianis / et qualiter de omnibus unde sanctus Benedictus

Precipit fieri satisfactionem. Pro premissis et similibus nisi aliter
specialiter in regula aut cerimoniis fuerit statuta pe-
nitencia pro satisfactione iniungi poterit certa oracio
aut psalmus aliquis, vel quelibet humiliacionis actus, adhi-
beri disciplina, aut subtrahi aliquid de porcione cibi
et potus, seu eciam secundum exigenciam facti et racionis
consideracionem quandoque gravius puniri. Si quis tamen
premissa aut aliquid horum frequentaverit, et si prius cor-
reptus emendare noluerit, vel confessionis indulgen-
cie obtentu inopiam contrahat peccandi consuetudinem, adhi-
beri ei eciam poterit eciam regularis districtio discipline
Prepositi ubi contemptus denotatur in causa. Sunt eciam quedam
propter quorum neglectum quis sponte veniam petat, et insuper
corporali vindicte, id est plagarum iudicio, cadat sicut
si qua ei negligencia de corpore et sanguine domini sive clam
sive palam acciderit, si mandato hospitum ascriptus ...
aliquid vocatum neglexerit facere vel alium loco sui sub-
rogaverit, si ad duas vices in anno sit, id est quod nati-
vitas et admiracio domini predicatur de capitulo prius non
fuerit, vel quantum veniam postulando, nisi forsan eo
tempore a monasterio absens fuerit, aut tali infirmitate de-
tentus quod ad veniam venire non permisit. Item si post completo-
rium loquatur excepta grandi necessitate et casibus a regula
permissis. Item qui iuxta illud capitulum regule xlvi.
quolibet in loco quicquid dampni vel defectum more pro-
stratus coram prelatis abbate priore vel congregacionis
sponte prodiderit, nec tamen habet veniam pro eodem
veniam petere de capitulo nisi forsan pro tali facto
contigerit eciam in capitulo proclamari. Si eciam tale quid
fuerit quod gravius puniri debeat de capitulo, facta de
ipso proclamacione de eodem condigna sibi indicatur

satisfactionis venia debet interrumpi nec per conversis minime huiusmodi venia frequentanda est, eciam extra capitulum. Nec enim quociens quispiam de potu aut cibo modicum quid effuderit, aut super mensam stillare permiserit guttulas aliquas, aut morsellum panis vel aliquid huiusmodi in terram cadere aut strepitus vel modicos sonitus fecerit seu quociens in vinea vel humuleto laborando palmitem vel germinum fregerit, totiens veniam petere debet, attento quod eciam multum crassitudini huiusmodi et simplici grave nequeat, et commissa non sit condignum estimare dampnum. In refectorio tamen si refectionis tempore sonitum fecerit quod conventus quasi ubique audiat, vel si de cibo aut potu illic effuderit quantum bucella panis operire non possit, si panis vel medius aut pars magna cum negligencia ad terram ceciderit, si cocleare aut cultellum, aut aliquid huiusmodi fregerit, si eciam fratri quem servire debuerit apponere neglexerit, et ille notabiliter ex hoc caruerit, aut aliud quid commiserit, veniam petere non pretermittat. Et si laborando aliquid eciam digne estimacione commiserit dampnum aut deliquerit, non propterea nisi intermisso labore abire debet pro venia petenda, sed differre usque ad finem completi operis aut proximum capitulum, quia tunc satisfaccionem non faciat si presentem habuerit priorem aut eciam vel si et per minime pluribus aut sepius reiterate oportuno tempore omnino veniam postulare sufficiat.

Qua correccio et disciplina fieri debeat proclamatio Capitulum quintum

Cum capitulum ad hoc institutum sit, ut illic stabiliatur firmamentum religionis, crescat studium divine servitutis, vicia corrigantur, virtutes instituantur, ipsum agendum est cum summa reverencia, cum divino timore

ac fidua caritate. igitur in proclamando se mutuo fratres dis-
creti sint. caveat qui proclamat ne hoc faciat ex aver-
sione aut rancore. sed affectuose fraterne dilectionis amore
non ex passione vel quadam animi indignatione seu cor-
dis amaritudine. sed pocius magna compassione in spiritu
lenitatis. et ita honeste et modeste in proclamando se gerat
ut nec voce nec nutu, aut signo aliquo appareat quid sit
contra proclamatum indecens aut distortum unde possit prela-
tus perturbari aut scandalizari circumsedentes presertim
quinimmo dulci quodam affatu et vultu placido et sereno
ostendat ipse se aliquid facere, quod tam benigne solent salute
eorum proclamat. Nulla eciam proclamacio fiat nisi pre-
sumatur veraciter posse ad finem principalem eius id est
fratris emendacionem posse pervenire. Preterea videat
proclamans ut nil nisi veraciter in proclamando proferat ver
veritate. et ne ex sola suspicione aut coniectura quod est
proclamet. sed que certissime ex visu aut auditu ipse no-
vit. si tamen talia sint ut publicari ea liceat. et
ne debeat absque correpcione sub silencio preteriri. Non
verbis utatur contumeliosis, corrosivis aut curiosis
nec tale aliquid proclamet in quo notari possit turpitudo
aut unde risus excitari possit. quinimmo si quis aliter
neglecta honestate modestia legum reperit quod non
deceret, ei ab eo qui capitulo presidet silencium cum increpacione imponat.
Notandum autem quod licet presidens omni tempore proclamare possit
et debeat fratres pro negligenciis suis, eciam publice in capitulo
retineat tamen fratres semel tantum in ebdomada competit
generalem proclamacionem capitularem in qualibet feria fieri
ex more fiat. Scilicet secunda feria post capitulum residentes
dicant loquamur de ordine, singulatim singuli secun-
dum vicem petant, primo novicii, deinde hospites, et

illis successiue expeditis et egressis, conuentualibus ordine
suo a iunioribus incipiendo singulis confratribus ad veniam
ipsi presidenti exceptus steterit, fateatur negligencias
suas iuxta modum premissum capitulo presidenti, insuper et
ipse legem cessauerit, ceteros quilibet si aliquid de illo
constiterit quod non debeat sine emendacione preteriri, et tamen
ipse prodere neglexerit coram omnibus circumspecta seruata
modestia edicat, si tamen tale fuerit ut eciam prelati sciri et
publicari liceat. Valde enim cauendum est ne crimen vel
factum quodlibet tale in quoquam proclametur aut alias prodatur
ordine sine correpcionis premisse, vnde fame sue detri-
mentum paratur, si alias occultum sit ut non sit adeo diuul-
gatum quod iuxta dicti sentenciam peccans coram omnibus
veniat arguendus. Verumptamen si a fratre aliquo tale quid
actum sit quod proclamari non possit, et ille secreto amonitus
emendare contempserit, is qui factum nouit post secretam
amonicionem debet ipsum prelato non ut iudici sed ut pri-
uate persone valenti prodesse denunciare, ut ab eo reus prius
obiurgacione secrecius arguatur, et postea ad correp-
cionem ipsius si non emendauerit iuxta dominicum predictum pre-
ceptum. Singuli itaque fratres modo premisso capitulo facientes se
expediant si permiserit hora, sin autem aliquorum residuum re-
maneat die sequenti pari ritu et ordine poterunt expe-
diri. Soli presidenti licitum censetur in capitulo loqui de alio
sermone ad eum directo verbi gracia dicendo vos hoc vel
illud fecistis. Culpa semel emendata non debet iterata pro-
clamatore renouari nisi forte a presidente ad ostendendum
iterate offense grauitatem ex facili indulgencia presidentis.
Et neque in emendato [redacted] culpa [redacted] a quoquam inpugnetur
seu ullo [redacted] defensionis verbo excusetur
ne vel emendati in ea iterum exacerbetur aut induretur facto

culparum videatur

De eo qui proclamatur ab aliquo qualiter se agat. C. vi

gitur dum se mutuo proclamant fratres ut premissum est colo-
quendum is qui stat in iudicio ad primam illius se proclamantis
vocem mox humiliter veniam petendo humo se prosternat
et ita iaceat donec ultimo qui eum proclamare voluerit
cessante loqui surgere iussus fuerit a presidente et continue
nullus fratrum illum proclamare presumat, etiam de causa antea
non occurrente, sed recenter mediatorum nisi presidente requisito
et annuente. Cui tamen presidens nonnumquam fratres post
veniam ab eis ad ipsius presidentis aut fratrum proclamacionem
sed vel spontanee petitam eorum reiterando et aggravando
negligencias seu culpas iterum et iterum humiliare consueverit
quod tamen ut discretus et parcius agat necesse est, ne
quod absit per lubricos sanguis eliciatur, nimietate indiscreta.
Iussus igitur surgere post petitam veniam etiam si innocentem
se estimaverit de inclamacione sibi facta non presumat
quemquam pro sui excusacione loqui nisi forsan fuerit inter-
rogatus. Facta autem sibi interrogacione a presidente si se reum
cognoverit humiliter culpam suam fateatur. Si autem de re
inclamata non fuerit sibi conscius interrogatus nec fateri
nec importune negare, sed rei veritatem humiliter et mo-
deste proferre debet. Preterea si quod absit in iudicio pro-
clamatus etiam iuste temere se defendere, aut contra sibi
factam proclamacionem vel proclamantem seu quodlibet aliud mur-
muracionis aut indignacionis signa ostentare, sed a iudicio
donec dimittatur a presidente temere declinare presump-
serit, non inde discedat donec vel spontaneus vel saltem
correpcione coactus condignam pro posse suo impen-
derit satisfactionem. Preterea quicumque extra capitulum
de culpis vel secretis causis in capitulo pertractatis indiscrete

locutus fuerit ea verberando hunc qui monasterium non habent / con
dignam nichilominus luat penam. Observandum quoque est
quod proclamatores in quibus fieri contingit de omissione unius
duorum vel plurium versuum in psalmodia regularis officii
aut alia simili negligentia seu notabili offensione in utroque
choro facta non omnes communiter veniam petere, sed hi dun
taxat qui in huiusmodi negligentiis specialiter fuere culpabiles

De discretione habenda in iudiciis faciendis. Ca. vij

In iudiciis faciendis sit discretus qui tali fungitur auctoritate
ut sciat quemadmodum culpa quelibet debeat emendari. Unde
necesse est ut diligenter attendat quid de quibus proclametur
quantum culpa simul et proclamati diligentiam secundum [illegible]
perpendat nichilominus personam / locum / tempus et cause circumstan
tias / ne quod absit preter [deleted] aut ultra demerita quis
quam ab eo gravius puniatur / Pro culpa vero que de quibusdam pro
clamatur seu vel quam quisque sponte petendo veniam confitetur
si parva fuerit / [illegible] pro indulgentia oratio aliqua
aut similis prostratio ad pedes fratrum ut pro se oretur / vel
osculo de terra / vel utrumque secundum qualitatem rei vel
personarum afflictione corporali videlicet in cibo vel potu [deleted]
subtractione / aut virgarum plagis aut certe mediis [illegible]
[illegible] emendanda est. Porro qui rebellis fuerit
verberetur. Ille autem rebellis esse videtur qui priori contradixerit /
vel qui hoc quod sibi dicitur contumacibus verbis renuit contradicere
agere [illegible] dedignatur / Et ut de minoribus taceamus
etiam qui de modicis que [illegible] proclamatur non vult se corri
gere negligentiis similibus subdatur correctioni. Caveatur
si facta in quadragesima proclamatio illa pro culpa sua [illegible]
fuerit / non ab aliquo nisi a presidente verberetur / et ipse
more ut presidentis [illegible] disciplinam / de eodem quo
stat loco [illegible] se habitu [illegible] honeste [illegible]

cucullam se, deposito ac seu laxato cingulo, denudatisque humeris eas defluere faciat ita ut usque ad brachiorum cubitus et medium dorsi totus denudetur, sicque consistens flexis in terram genibus et inclinato capite nichil dicat nisi tantum mea culpa, quod crebrius repetat interim dum verberatur, sed neque aliquis interim loquatur nisi forte abbas rogat ut aliquis de prioribus humiliter intercedat. Verberatus vero postquam indutus fuerit et vestitus non se moveat de loco donec presidens iubeat.

De pena levioris culpe. Capitulum octavum

[D]e culpa leviore ita si hic de his que admonitus esset in culpa leviore [illegible], in qua tamen nullus nisi sibi regula prescribit, quod pro se in communi mittatur nisi tale quid commiserit quod pro se in communi [illegible] tate videatur distractioni animadversione puniendum. Itaque existens in pena huiusmodi antiphona aut psalmum non imponat, lectionem non dicat neque invitatorium officium imponat, lectionem non dicat neque ostendatur textum evangelii in choro aut faciat, nec ostendatur textum evangelii ut [illegible] publice in conventu, quem tamen in privato [illegible] nec prohibetur ab ista correctione [illegible] Ad singulas horas divini officii finitas solus veniat [illegible] ad gradus presbiterii iaceat prostratus ante gradus presbiterii iaceat [illegible] Dum autem absolvendus fuerit, in loco donec finiantur. Dum autem absolvendus fuerit [illegible] pro qua veniam petat, vel si alius pro qua venia a presidente veniam petat, vel si alius pro qua [illegible] petierit presidens facta penitencia sponte veniam petierit presidens facta penitenti indulgeat nomine, si quam ei facere voluerit subiungat, sed indulgeat nomine si quam ei facere voluerit subiungat. Et gratia vobis dei, nisi forte iam ab hac satisfactione. Et gratia qui prior quolibet fuerit huius sentencie [illegible] ubi de presenti absque cum abbate presente in monasterio sed non absolvat absque abbate nisi si ille presens fuerit ut presertim in absentia [illegible] ac cuius potuerit. Quod cum [illegible] ad commissionem nec ad eius potuerit. [illegible] tempore commissa in hac culpa mittatur, eo transacto tempore erit

ab eadem omnino liber

De pena gravioris culpe. C. xx

Frater qui contumax aut inobediens fuerit
et regule contrarius, iste secundum regulam erit trac-
tandus: id est post primam et secundam admonitionem secre-
tam, post publicam tandem correptionem, si non corre[p]-
tus erit, excommunicetur, et fiet hoc modo dicente abbate: Frater
estote in graviori culpa. Ille protinus cooperta fronte
submissoque vultu ad inflammandum lectum penitentie
ad ~~[illegible]~~ designatum talibus locum tendat [illegible]
si sede cui iniunxerit eum abbas. Ibique maneat, comedat,
comedat, bibat, et operetur iuxta regule et abbatis con-
stitutionem. Nullus ei absque licentia frater aut loquatur
nisi suo prelatus. Ille ~~[illegible]~~ eum de singulis quibus sit
agenda debet premonere, et que pro refectione abbas indulserit
hora qua eidem ~~[illegible]~~ constituerit administrare. ~~[illegible]~~
nudam terram absque mensula et mensali cibumque benedictione
efficiat. Pro opere nature licebit ei ad locum privatum infir-
morum aut alium secretiorem ire. Ad omnes horas autem
ecclesie veniat premissis [illegible] incipiens hora sit incepta, et
premissa venia ante hostium stet aut sedeat si debilis sit
horas ~~[illegible]~~ ibidem persolvens. Et dum quilibet incipit
[illegible] ad ostium solotenus se prosternens ita iaceat
donec quilibet exierit nisi forsan aliud eidem hora
[illegible] officium, quod tunc erectus remorabitur prope ostium
aut in angulo aliquo vicino usque ad finem eiusdem
et tunc ad eiusdem locum prostratus iacebit ut predictum
De industria et abbas faciat aliquos ex senioribus
cum accedere pro exhortacione ipsius quibus quicquid ei correp-
tionis corporaliter infligitur totum gratum habeat et

parenter sustineat, ut divine clementie possit recon-
ciliari. Qui et pro eo intercedere possunt apud abbatem
et pro eius absolucione veniam petere in capitulo, maxime
si experti fuerint quod pro reatu suo spiritum habeat
contribulatum, cor contritum et humiliatum. Si autem
impenitens permanserit etiam septimo deductus ad
capitulum, ibidem petita venia vapulet. Et si adhuc
in pertinacia perseveraret, eciam semel fiat oracio, quatenus dominus
mentem eius [illegible] illuminet et ad peni-
tenciam emolliat. Postquam vero eciam eadem tandem
humiliato abbas vel eo absente seniore seu etiam tercius
quicumque prioratus precibus magis sacerdotum devenerit, eum
adduci faciat in capitulum. Potest eciam talis esse sed qui
non plus una nocte in tali sententia dimittetur. Nam
qualiter circa eum sit agendum ex ante actis eius conversacione
et presentium penitencia colligi potest. Cum igitur [illegible]
pervenerit in capitulum more prosternatur ante pedes domini
abbatis. Deinde in medio capituli coram omnibus prostratus
in terra veniam petat. Interrogatus autem ab abbate quid
petit, [illegible] respondet: peto misericordiam. Tunc abbas eum
surgere faciens restituat communioni fratrum, tam in divinis
quam in ceteris. Ita plane ut non statim in eo recipiatur
loco quem ante commissam tenuerat culpam, sed sit ultimus
omnium in omni loco. Et interim donec plenariam
mereatur absolucionem in choro se habeat eo modo
quo is qui in leviori est culpa, excepto quod circa finem
singularum horarum prosternat se pronus in terram in eo
quo stat loco. Et eciam intercessores ipse ad abbatem
quos sibi procurare poterit. Fratres autem tanto sunt ad interce-
dendum pro eo promptiores, quanto viderint eum de
perpetrata culpa amplius penitere. Nam talis potest esse qui

ad proximum capitulum abbas eius teneat in prostratum locum
et iterum talis cui illud fieri nondum utile esse decernat
Dehinc abbas fratrem in leviorem culpam mittit, et ab
eadem absolvit

De fratre in crimine lapso. c. x

S i quis autem fratrum quod absit in crimen aliquod ut pote
fornicationem, adulterium, furtum vel sacrilegium aut
simile lapsus fuerit interim quod occultum est nec debet vel
potest publicari Nemo eum propter famam prodere debet
sed post confessionem sacramentalem proprio admoneat abbatem et
eius consilio emendet Cum autem fratres illud ita fama
divulgante publicatum ut non possit tamen frater scelere
proclamatorem effugere, abbate capitulum tenente imibi ipso
se veniam petat et flebiliter coram omnibus proferat reatus
sui lapsum. Tunc abbas surgere iubens dicat ei, Ite
et parate vos sicut mos est et disciplinam Et ille more
precedente se vestiario conferens ad locum aliquem secretum
capitulo vicinum se discalciet et manipulum virgarum
in utroque portans brachio, nec tamen flocco aut aliquo
vestimento coopertus revertatur in capitulum Ubi veniens
in medio illorum ante cruciferum se prosternat pronus in terra
deposita circa se virgis Idem fiat ad eum qui de crimine
aliquo legitime convictus fuerit aut publice infamatus
nec valens se canonice expurgare Iacens itaque prostratus
ut prefertur nichil interrogetur, sed surgere iussus nudet se
exuat, et quantum abbati visum fuerit verberibus afficiatur
Et tandem reindutus denuo veniam petat, et cum audierit ab abbate, sic estote in graviori culpa, faciat sicut
preceptum capitulo precedenti

De fratre fugitivo. c. xi

F rater professus qui absque scitu et licencia prelati
seu eius qui illam concedere potest monasterium temere

cepere presumpserit / si forcius etiam quam amplius vna nocte mo-
rati fuerit fugitiuus iudicatur De fugitiuo autem id est
ipso vno ~~agrediente~~ egrediente sicut et de proiecto sua cul-
pa a monasterio lex subscripta obseruetur Si ipso motu redi-
erit recipiatur in porta monasterij si habitu careat / aliquid
in hospitali suadeatur vsque ad futurum capitulum seu benepla-
citum domini abbatis Illa vero die qua introducendus est in
capitulum ab ostiario vel hospitalario deducatur in locum
ad quem iusserit abbas veniens capitulo / et stans vt erat
tondendus fuerit de ordine / mittat ad eum vnus ex fratribus
quo veniente se discalciet et denudet vsque ad femora-
lia / cuculla vero si habeat complicata in sinistro por-
tans brachio / et in manu dextera flagellum veniat
in capitulum et videntibus se in loco iudicij prosternat pronus
in terram floco ad sinistram / flagello vero ad dexteram
collocatis / et abbate interrogante / quid dicit / respondeat
culpa mea / quo ad iussum abbatis erecto et delictum
suum ostendente publice coram omnibus verberetur Habitus
ac monachus si ex toto careat / a vestiario in capitulum de-
ferendus est / cui tandem reinduto vestibus suis et habitu
regulari / abbas iuxta qualitatem demeriti grauiorem
aut leuiorem culpe penam imponat peragendam Qui-
cumque abbas quemadmodum in ceteris / ita et in huiusmodi cri-
minibus apostatarum et fugitiuorum causis iudicandis et vindica-
ndis debet discretionem / vt videlicet vnicuique excessui et
persone qualitate circumstantijs debite pensatis temperare
sciat discretionis modum Non enim equum videtur vt
idem fiat discretionis rigor aut satisfactionis
mensura ei qui in crimen aliquod [illegible] temptatione fuerit
sponte semel corruit / et qui diucius in eo sordent
aut sepius relapsus fuit / ei qui semel tantum et qui

plancius monasterium egressus est, aut inde pulsus vitio suo, qui statim penitendo redijt, et qui longo tempore foris moratus extitit, qui habitum monachi deposuit, et qui alium temere apostatando abierit, qui ad cor reversus sponte redijt, sicut qui invitus reductus est. Et ideo habita consideratione premissa alij leviori alij graviori plectuntur pena, alij citius, alij tardius absolventur, alij etiam incarcerati nequaquam effugiunt penam.

De satisfactione tarde occurrentium ad opus dei. Capitulum xvij

Si quis ad vigilias nocturnas post gloriam psalmi nonagesimi quarti id est Venite exultemus domino, vel ad horam qualibet post gloriam psalmi illius qui primus post ipsum decantatur occurrerit, intrans veniat ad gradum, et ibidem stet verso vultu ad altare, non inde recedens quousque opus dei finiatur nisi forsan antea eundi in locum suum licentiam consequatur. Alijs genua flectentibus pariter genua flectat, et cum inclinantibus seu prosternentibus se inclinet aut se prosternet. Quamdiu ille qui prior est in choro voluerit ei innuens facere signo aliquo eum redeuntem faciat ut eat in locum suum, quo cum pervenerit veniam petat super formam, vel super sedile si iuxta rigorem aut formas stare contigerit. Similiter veniam petat in loco suo omnis qui inchoato opere dei occurrerit, in quolibet officio etiam si gloriam primi psalmi prevenerit. Et qui opere dei inchoato exierit etiam obtenta licentia, postea revertens similiter faciat. Notandum autem quod in omni prostratione seu venia dum se erigere debet humiliter, materiam osculatur subiectam

Ad gradum nichilominus satisfaciat nisi medium completum sit. Hi
qui ad missam quotidianam non occurrerint ante finem
collecte kirieleyson, tum vero ad collacionem regularem
primo non fuerint, ita ut se dicat antequam dicatur tu autem domine
et antequam fiat oratio a primo psalmo completorii intraverint
dum incipit primus completorii, vel ante gradum, et primo
non ubi satisfaciant sicut hii qui tarde occurrunt ad horas
regulares excepto lectore mense et servitore [illegible] si qui eciam
ante lectorem collacionis ut commode expediti occurrere nequeant
portario quoque cellerario, infirmario et hospitala-
rio in suis officiis pro tempore laudabiliter occupatis et si qui alii inter-
dum licenciati fuerint ab abbate, quorum tamen nullus
absque causa propria et sana sponte a completorio se absentet.
Cum plures fuerint satisfacientes ad gradum, quod prior est
eorum stet in medio, aliquorum autem quilibet stet in parte chori
sui, et si de uno choro omnes fuerint, senior dexteram
iunior vero sinistram teneat, et sic ordinentur qui deinceps
eodem satisfaciunt. Hoc siquidem regulariter observandum
erit, ut ubicumque bini et bini pariter inclinant, ut inclinat
illa quilibet partem teneat que respicit chorum in quo ipse esse
more stare consueverit, et si indigeant insimul duo eiusdem
chori, senior in dextera, iunior in sinistra parte consistat
et facta tandem inclinatione tendat quilibet ad locum
suum. Intrantes chorum a parte superiori vel ex altera proxima
ea ab inferiori parte non solent intrare vel eciam exire
preter abbatem et priorem, nisi qui vicinius a superiori sunt
plus impeditus, aut talis dispositio chori, quod aliquando
pro tempore commodius a parte inferiori intrent et exeant
quam a superiori, quod commoda vel incommoda unicuique
abbas consciencie in suo ministerio ordinet prout expedit
noverit et sibi visum fuerit expedire. Porro quod ad

mensam ex negligentia uel vicio suo non occurre-
rit ante versum, videlicet oculi omnium uel edent pauperes
vel quam huiusmodi non fuerint ad versum quod post refectionem j
dicitur, scilicet est Confiteantur, ut memoriam fecit etc. corri-
piatur et satisfaciat per omnia ut regula disponit. Cena-
libus autem ex causa negligentie quis versum ante re-
fectionem non prius ingrediatur quam compleatur benedictio
cibi; nec ingressus considat nisi annuerit presidens, cui
supplicando se prodet. Similiter faciat qui non fuerit presens ad
benedictionem que datur ad biberes, et postea venerit.
Preterea qui ad illam orationem presens non fuerit quam quilibet
hore principii solet, non temptet intrare, priusquam completus
finiatur, et gloria post completum in hiis horis in quibus gloria
subiungitur, sed nec ullus umquam chorum ingredi vel
exire presumat, dum conventus prosternit aut inclinat
vel ad gloriam, sed ad orationem uel alias quamvis ex causa
pergens sub silentio misse fratribus prostrantibus super formas // j //
sed qui tunc ingreditur remaneat in stallo parato postea
... omnium ut ante formam, ne forte aliquos inquietet donec
conventus erigatur; tunc si alicui ei locus debeatur illum petat
Necessitate tamen (?) propriis necessitatem exire de choro dum inibi
opus dei peragitur, sed etiam de capitulo, collatione, mandato,
refectione, aut quolibet actu conventuali, respondet si ei quis
prior est in conventu, et inclinatione premissa licentia postu-
let abeundi, manum exponens sui causam breviter ut poterit
insinuando. Similiter quibus pro opere nature exire volunt, non
aliud quam postmodum inclinationis signum facere presumunt //
Regressus vero expedita necessitate sue cause regredi non
moretur. Excipitur abbas qui nullius requisita licentia
dum volunt libere exire poterit, nec pro tardo satisfaciat
attamen si salva tamen quam more aliorum petere debet sibi da...

Prior in ~~absencia~~ abbatis absencia, et si quando ipse abbas seu eciam
illo absente prior chorum exeundo cuiquam fratrum annuerit ut
se sequatur, non habet ille frater ab alio quocumque exeundi licenciam
postulare. Verum si vocetur a quocumque foris existente, Sacris-
ta eciam si quid pro ministerio officii sui breviter foris expedire
habeat, absque speciali licencia exire poterit more universorum.
Cum quis ingredi aut egredi chorum voluit si eo adhuc ex-
istente in motu inchoatur gloria aut aliquid huiusmodi ad quod con-
ventus inclinat aut genua flectit, ille in eo quo deprehensus est
sui loco se conformare satagat conventui. Et si quis de
choro uno ad chorum alium transierit, circa medium utriusque
chori inclinet se versus altare modice inclinando. Abbati
intranti vel exeunti chorum, consurgatur et modice inclinetur
ab omnibus, quod nulli alteri ibidem nisi eiusdem vel maioris
sue dignitatis, id est alius abbas, prelatus vel episcopus
fieri consuevit.

Qualiter satisfaciat qui cantando vel legendo falluntur Capitulum xiiij

Cum hii qui cantando vel legendo in opere dei fal-
luntur, mox se humiliando coram omnibus pro er-
rore suo satisfacere debeant secundum regulam, tales in satisfacien-
do pro commissis et pro negligenciis vel erratibus qui solent inter-
esse dispares habeatur discrecio, ut videlicet is qui in
nota solum et sillaba vel verbo seu aliis in parvis, aut
vix perceptibilibus leviter fallitur, sola manu terram tan-
gendo satisfaciat. Qui vero manifestius errat et extra-
vius, quia videlicet inpertinens aliquid in ordine vel officio suo
incipit aut prosequitur, aliosve in errorem ducit, vel etiam
sua negligencia notabilis erroris causam dederit, prostra-
tus in eo quo stat loco ante se super terram aut formam petat
veniam. Solus autem aut cum socio legens aut cantans er-
raverit, non prius veniam petat quam legendo aut cantando cessa-
verit. Supradicto modo satisfaciat eciam hii qui falluntur

in capitulo / in mandato / in collatione / aut aliis ubilibet
in conventu: excepto quod in processionibus incedendo nemo
veniam petat / et ministri divinorum et sacerdotes sacris induti si
error vel negligentia eis contigerit etiam notabilis / non
aliter ad presens quam sola manum contingendo terram satisfa-
ciant. preterquam in altaris officio / qui tamen omnes postmodum
oportuno tempore petita venia / seu facta proclamatione de
commisso errore vel negligentia si maior fuerit condigne sa-
tisfacere debent // Lector tamen mense vel collationis si legen-
do fallitur vel crebro / non propterea etiam emendatam lectione
interrupta descendere debet / et humiliando se coram omnibus
veniam petere / neque etiam lectione finita / nisi frequens aut gra-
vis et notabilis fuerit error eius / qui audientes merito
scandalizet / vel si neglecto codice / conventum retardavit /
quia pro hiis et similibus toto corpore in terram prostratus tempore
oportuno veniam petere et satisfacere debet //

De postulante misericordiam in capitulo / et de reverentia
exhibenda tenentibus capitulum aut congregationem
et quavis causa ingredientibus Capitulum xiiij

Si quis fratrum necesse habeat pro qualibet causa misericordiam
petere in capitulo / primus debet de hoc consulere eum
qui capitulo presidet / cuius precognita causa ille provideat
ne forte inhonestam seu indiscretam faciat petitionem temp-
tet. Casus vero pro quibus taliter misericordiam ibi postulari conve-
nit ut sunt hii. Si quis pro senectute debilitate vel alia infir-
mitate / vel quavis impotentia interim sibi onus vel officium
implere / ut si in opere dei / aut etiam manuum communi labo-
re cum conventu portare non sufficiat / si interim quod opus
dei peragitur cum ceteris stando / psallere / aut prosternendo incli-
nationes facere / vel certe omnino conventum sequi non posset

si lautius aut crebrius vestiri indigeat / si pro qualibet causa
vel necessitate tam privata quam propinquorum ad eum pertinentium / seu
vel sororum vivencium adhuc / seu etiam defunctorum salute ordines
aut fratris in prima publica existentis absolutionem fieri desi-
derat / Et huiusmodi consimilibus veniens in capitulum ad presidentis de ordine
loqui iusserit / surgens in loco iudicii veniam petat toto cor-
pore solo prostratus / Et si habeat se de negligentia aliqua
proclamare / hoc primum faciat / de qua expeditus iterum petat
veniam / et interrogatus a presidente quid petat / respondeat / pro
misericordia / et continuo ad iussum presidentis erectus exponat cau-
sam seu necessitatem suam / Humili autem petitioni presidens
favorabiliter annuere debet / in quantum expedire viderit iuxta
necessitatis exigentiam petenti gratiam impertiendo / Ordines
etiam fieri si petierit instituendo seu communiter seu privatim prout
persone / negotiorum temporisque exposcit qualitas / pro anima tamen
defuncti patris / matris / fratris / sororis / cuilibet sacerdoti missa /
singulis vero aliis septena cum letania dumtaxat concedi poterit / Nemo
recuperata sanitate de quacumque infirmitate per quam segregatus
extiterat a conventu eundem conventum se ingerere presumat / nisi prius
seu in capitulo veniam petat de negligentiis suis et culpis huiusmodi segregationis
tempore perpetratis Nec tamen hoc sine voluntate fiat prelati
Si de quolibet monasterio quod non fuerit nostre reformationis contigerit
rotulam cum brevibus ad aliquod ex nostris monasteriis deferri / susci-
piatur mitius et caritative hospitum more tractetur / fratres
defunctorum commendatio in capitulo / et ordinetur pro eis missa con-
ventualiter aut privatim prout temporis opportunitas permiserit
dicenda cum officio consueto Observatur etiam cum ipsi tempus / Abbas
seu prelatus alius cuiuscumque monasterii institutionis aliquod
capitulum intraverit / assurgentes ei omnes inclinent / cum
ante eos transierit / vel iuxta sue dignitatis decentiam locatus
to / si confraternitate aut ordinis beneficium petierit / omnibus assur-
gentibus / ei concedatur Et petat presidens ab eo partem beneficiorum //

sui / et cum moratus fuerit quantum presidenti placuerit
eum deduci faciat per priorem aut alium ex senioribus fratribus
ad domum hospitum // Et si monachus vel clericus vel
etiam laicus simplex fuerit / nec ei assurgatur nec cum
intraverit / nec cum eis admittitur petitionem / sed solius
capitis inclinatione sedendo ei honor exhibeatur / et a
quolibet poterit ad hospicium deduci

De capitulo tractatuum / capitulum xx

Quociens aliqua precipua / id est magna / ar-
dua et difficilia agenda sunt in monasterio / tota
seniorum congregatio sonitu campane illius videlicet cum qua
ad introitum capituli cotidie ex more pulsari solet /
sub ea tamen differentia / ut pro capitulo tractatuum duo
fiant signa / pro capitulo vero quotidiano unum tantum
congregatur. Huiusmodi ~~tract~~ tractatibus omnes de congregatione fratres
professi intersint / qui in sacris sive in maioribus duntaxat //
sunt ordinibus constituti / nisi forsan aliquis pro suis de-
meritis esset ab abbate suspensus. Et omnibus coad-
unatis primo proponat abbas causam propter quam fecerit fratres
convocare / deinde interrogat singulos sigillatim. Interro-
gati autem quod secundum recte rationis iudicium dictante conscientia
ipsis expedire visum fuerit / id libera voce eloquatur
cum omni tamen humilitate subiectionis / ita ut nemo opinionem
suam proterviter aut temere defendere presumat / sed arbi-
trio abbatis penitus relinquat / qui quod quisque dederit
consilium libenter audiat / et postea cum senioribus tantum fratribus
secreto quis utilius quisve inutilius consilium dederit sub-
tiliter et acute discernat / et tunc quod melius iudicaverit
satagat adimplere // In electione tamen novi abbatis
alius est modus procedendi superius descriptus. Noverit

tamen ipse abbas casibus in quibus apostolica decretale constitu-
cio nil absque totius conventus, aut maioris partis
eiusdem consilio facere licitum est. Insuper caveat quilibet
qui ~~capitulis~~ tractatibus capitularibus pro tempore interfuerint
ne secreta capituli foris quovismodo directe vel indi-
recte revelent, hiis qui non habent interesse. Quod si quis facere
temere presumpserit deinceps ~~[illegible]~~ a capitulo suspendendus erit
aut alias ~~deinceps digna~~ arbitrio abbatis digna
animadversione puniendus

De Sigillo Abbatis et Conventus Capitulum xxxi

a Abbas sigillum habeat quo in concernentibus
officium suum seu racione dignitatis abbacialis
sibi forte commissis causis utatur. In negociis autem
et causis conventum principaliter concernentibus solo sigillo suo
uti non debet absque conventus scitu et voluntate, quodsi non
signetur in talibus littere de consensu conventus conficiende et dan-
de sint, sed tamen res est aliqualiter ponderosa, sigillo
conventus muniatur simul et abbatis. Sigillum abbatis
in ipsius relinquatur custodia. Sigillum vero conventus in
cista aut capsa ubi fuerit reconditum, non nisi tribus
distinctis et a se differentibus ~~ser~~ obfirmanda seris, et
serandas vel reserandas unam abbas, aliam prior
et tertiam aliquis ex senioribus fratribus de consensu abbatis
et conventus custodiat claves. Quod si quem forte
aliquem predictorum trium interesse aperitioni aut clausure
ciste huiusmodi quolibet accidente casu personaliter interesse
nequiverit, non aliquis duobus sed tertio id est alteri
fratri de conventu fideli clavis absentis committatur, ita
ut ipsa aperitioni aut clausura ad minus tres sint

partes / et singuli singulas obseruent claues. Eadem vero
aut omnino simul custodia conseruari volumus priuile-
gia / preciosas reliquias et clenodia monasterii seu etiam
pecunias et emptas monasterii que non fuerint quotidia-
no vsui necessarie / presertim si fuerit notabilis summa et
depositum // Explicit prima distinctio.

Incipit distinctio secunda

De Abbate et eius officio Capitulum primum

Abbas debet primo et precipue in dextero cho-
ro habere locum / ad incipiendas et firman-
das horas et signum facere Benedictio-
nes legentibus dare / et Te deum laudamus
incipere Euangelium post nocturnos legere / et inchoare
primum Te decet Et post euangelium laudes incipere — incipere
Verum ad matutinas et vesperas nocturnos audientibus
dicere In omnibus festiuitatibus primis maioribus et mi-
noribus quo ad missam et omnes horas quibus presens fuit
in ecclesia In dominica ad palmarum / in cena domini / et in
parasceue / ac in benedictione nouicii / necnon in comme-
moratione omnium animarum // et pro tricesimo defuncti fratris // aut conuersi //
quo ad missam et horas que illi pertinent In vigiliis
ad natiuitatem domini / pasche et penthecostes quo ad
missam et prime precedente / necnon omnes subscriptas
horas // ebdomadarii officium faciet si presens fuerit / Et dum
cantauerit missam / post finem illius si dominica fuerit / ben-
dicit lectorem pro ebdomada ad missam Reuerendi tamen
de seruicio mense vel introitu / benedicere non solet / nec
collectas suffragiorum post matutinas aut vesperas dicere. //

Ad ipsum insuper spectat in cena domini mandatum tam pauperum
ad solacium quam fratrum facere In purificacione beate marie candelas /
in capite ieiunij cineres / in palmis ramos / in sabbato
pasche agnum / Sed et in dicta cena domini panem et vinum ubi ta-
lis fuerit consuetudo / insuper habitum noviciorum / professosque novi-
cios benedicere / ac eorum professiones recipere / etiam cantore et co-
ratore / processionibus solemnibus cum cappa et insigniis per-
missis interesse / Sermones in capitulo facere / seu faciendos
alteri ydoneo iniungere / Infirmorum agendam in extremis
confessiones recipere / eosque absolvere / inungere et communicare / pro
presenti defuncto commendacionem et sepulture officium complere /
Prioris et cellerarij officia cum consilio congregacionis aut seni-
orum / penas nichilominus leviorum et graviorum culpe in capitulo
fratribus iniungere / et ab eis absolvere Sed et quem voluerit primo
vel loco altiori et degradare / etiam removere ab officio aliquo
vel onere regularis in capitulo faciat Cetera pro foris iniungere
et absolvere Post completorium aquam benedictam recipientibus
dare / Et cum hospitibus sedere debet / eis omnem humanitatem
impendere regule constitucionesque retinendo Solus abbatis est
in monasterio benedicere corporalia palleas et cetera altaris
vestimenta / et vestes sacerdotales Habitum monachi
novicio tradere / pellicia et cappucia solus intra abbatis /
cetera autem modica etiam priore seu vestiarij arbitrio
precium littera abbate quorum ipsi copiam fuerit donata
distribuat fratribus Observandum autem est quod cum abbas alicui
aliquid denegaverit / nec ab alio id petere vel recipere nullatenus
presumat / Si quis vero a cellerario aut vestiario aliquid
petierit / et minime obtinuerit / si illud postea a priore pos-
tulaverit / videat ne celet ad sibi ab alio negatum esse
qui abbate super re aliqua quesierit quibus sibi a priore
denegata nequaquam omittat eidem abbati dicere

tociens semel sibi factam infirmari / Qui aliter presump-
serit dolo reum se esse noverit / Abbate salvo post qua-
tuor dierum aut pluriorum dierum absentiam ipsius a
monasterio ad propria redeunte fratres ei occurrentes re-
verenter et humiliter suscipere solent / ut quanto ipsorum con-
plectatur dilectionem afferentes consolari eorum suscipere
congaudeat. Ipse abbas de statu monasterii sui et temporalibus
administracionis semel in anno [redacted] primaria debet
reddere rationem etc. — in presentia seniorum quos ad hoc vocaverit

De priore capitulum ij.

Prior admissus in priorem cum fuerit in capitulo ab abba-
te pronunciatus / more consueto de loco suo in
medio capituli se prosternat / iussusque surgere ab abbate
indignum et minus idoneum huic oneri se protestans
humiliter supportari exposcet. Quod si abbas in sententia
perseveraverit / ab excusatione ulteriori cessare debet / Ad
proximam horam diei completur accedens ad gradum veniam
petat / et erectus dicat ter hunc versum Deus in adiutorium
meum intende / a conventu toties repetendum / deinde
prosternatur super gradum aut stallum ipsius stet velut
et ligatur ab abbate benedictio super eum / sicut in collec-
tario descripta / quo facto erigens se humiliter inclinans
incipiat si nichil obstat decantandum [redacted] Sui autem / in-
trans in supremo sinistri chori se collocet loco Ubicumque
cum conventus fuerit in simul distinctis per choros / ipse
primum tenebit locum in sinistra parte. Absente abbate
vices eius in omnibus supplebit vices / excepto quod nomen
non benedicet / nec cuiusquam professionem suscipiet Officia-
les non mutabit / In altiorem gradum neminem promove-
bit / neque degradabit / nisi pro humiliacione ad tempus

Nullum ordinare faciat, nullum in gravi culpa mittat aut
inde absolvat, incarceratum a claustro non eiciat, nec ad no-
viciatum quempiam recipiat nisi iusserit abbas. Confessi-
ones in casibus abbati reservatis alias non recipiat quam infe-
rius expressimus distinctione tercia capitulo de confessione. Locum
abbatis in choro non occupabit, nec vestes, corporalia
pallas et cetera ornamenta ministerio altaris et sacro
usui deputata benedicet. Si enim abbas presens fuerit
in monasterio, et tamen personaliter non occurrerit ad opus
dei, ad capitulum, ad mandatum, ad refectionem, ad colla-
cionem seu quemlibet alium actum conventualem, prior exceptis
casibus predictis quantum conventualiter eius supplebit vices
eciam speciali desuper iussione minime expectata. Prior
siquidem ex officio debet esse quasi altera manus abbatis
precipue in spiritualibus, et eundem iuxta casuum diversitatem
nunc quidem adiuvare nunc ad presens relevare ipsius
fratres audire id est in confessionibus audiendis, consolandis
temptatis, concordandis discordantibus, dirigendis et emen-
dandis officialibus et ceteris fratribus, in observandis horis
quibus conveniendum, quibuscumque opus dei die noctuque, ceteri-
que actus regulares peragendi sunt, in scrutandis insu-
per comodis et lectis fratrum, in visitandis infirmis,
et eorum necessitatibus consulendis, et generaliter in hiis que
quotidiana seu frequens fieri requirit necessitudo,
et in quibus ad ipsum a fratribus habetur recursus concedendis,
nisi tale quid sint, quod pro sui magnitudine non dece-
at absque scitu et licencia abbatis fieri speciali. Unde
et eundi quo velit et loquendi pro expedicione officii
liberam obtinet facultatem, sic tamen quod portam exterio-
rem monasterii absque licencia propria non exeat. Longe seu

nisi ~~prior~~ Septimanam faciat ebdomada sua more cete-
rorum. Sicut et officium summissarie medium in ordine circ-
cue, sed etiam in omnibus festis mediis. Ipse nichilominus
benedictionem dare solet dirigendis in via et de via
regressis, et ad refectionem signum super abbatem quotiens abbas
summam cantaverit missam. Ceterum ad coctura refectio-
nis, ad laborem, ad collationem, ad mandatum signum
pulsare, hospites si opus debuerit in conventu locare,
laborem ordinare, et statutis temporibus disciplinas fratribus
etiam extra capitulum habet dare. Caveat denique prior
ne alias consuetudines nobis insolitas et propter a nostris
cerimoniis palam discordantes ipse auctore inducere,
aut per alios introductas defendere presumat. Preterea
coram abbate prior si tarde venerit ad opus dei, sa-
tisfaciat ante gradus ut moris est. Necnon recedendi
si necesse habuerit ab opere dei, a capitulo, a refectione
a collatione, a mandato seu quolibet actu conventuali, cum
interfuerit abbas, etiam si prior existens ad refectionem aut ~~post~~
postquam sederint ad bibendum intraverit refectorium vel
bibendi licentiam requiret. In capitulo et extra publice
pro commissis et negligentiis suis veniam petet ~~ab~~ presente abba-
te, aliis non, et in eodem capitulo abbate presidente de negli-
gentiis suis etiam a fratribus more aliorum poterit proclamari.
Ipse singulis annis tempore quo abbas generalem de statu
monasterii sui rationem fecerit, publice in capitulo absolu-
tionem ab officio petere debet, et abbas cum consilio senio[rum] ti-
morem deum facere quod secundum deum iudicaverit expedire.

De Suppriore capitulum tercium

b Supprior si habeatur in congregatione, quotiens
prior egressus fuerit de monasterio eius reple-

at vices in hiis que regularem occurrunt agenda sentencia an
sualiter se differri non debeat seu omnino non possint In
quo at redditus prioris quiuiter expectari ptest nichil
agat dando vel disponendo proprie de magnis absque su
perioris iussione speciali / sed si prior de infirmitorio fuit
pro arbitrio abbatis vel consilio ipsius prioris si defuit abbas
se agat / Similiter at omnes prior in monasterio personalibus necessitate
detentus ad opus dei seu quibuslibet actum conventuale occur
rere neglexerit seu tardauerit / ipse supprior in hac parte
tantum eius supplicat vices In ceteris at ad officium prioris
spectantibus nichil agat / ut loquatur / nec loquendi licencia
cuiquam concedat / nisi de illius aut abbatis iussione speciali /
Nusquam mutabit suum locum nisi ea ad utrasque refectiones
et ad biberes / at in capitulo in loco sedebit prioris / si de
fuerit tam abbas quam prior //

De ingressu nouiciorum Capitulum · viij

Magister nouiciorum eos qui de seculo ad conversionem veniunt
introducere debet in capitulum, de quo abbas vel prior iusse
rit premonendo eos qualiter se ibidem gerere debeant // et cum tonsura
ri debuerint seu vestiri habitu nouicio / adesse / et memoria dis
ponens sponsionis nouicios ordinem suum docere / et diligenter instruere
de inclinacionibus, de incessu / de statu et omni gestu suo quibus stu
deant mores exponere et in omnibus signum humilitatis ostendere
peccatis et sibi congrua videretur correptionibus / mores seculares in
melius mutare // et commissa mala sepius ostendendo deflere,
/ carnales concupiscencias reprimere / propria voluntate propter bo
num obediencie mortificare / humiliora queque et vel viliora, et
quoslibet labores etiam graues libenter amplecti / de forensibus
seu etiam negociis monasterii priuatim seu publice se non intro
mittere / sed soli deo viuere · cellam et quietem amare // lectioni
vacare et meditacioni iuxta quem monasterii ritum studiose
insistere / et ita passim que ad institucionem morum et vera religio

De Clericis [...]

De nouiciis

descriptio specialis ad conversionis

descriptio nouiciorum

ne pertimeat discendo / animum ad specialem affectum circa
magistrum sui consilio et erudicione assuefacere et respondere. Non
debent novicii colloquiis aliorum aut operibus ultro se inge-
rere, sed omnibus honorem deferendo / nec audeat aliquid
coram aliis proferre / ad interrogata non nisi verecundia et
timore humiliter et paucis distinctis verbis respondere. Ma-
gister eorum suscipere habet confessiones / cui temptacionibus et se-
creta cordis sui confidenter aperire debet / nec quicquam
habeant quod ei aut abbati vel priori velint esse occultum
Sed insuper magister eorum quotidianam conversacionem si quid magis
vel amplius [blot] quam oportet egerint frequenter considerare
ac servicio amonere et ad veniam petendam humiliare / ac
corripere ut oportet / Capitulum nichilominus eis si plures
sint frequencius tenere debent / ac instruere ipsos quibus de
offensis [blot] invicem se clament et clamati veniam petant
ordinemque tenere / et negligencias proclamare assuefaciat / Ne-
cessaria quantum prevalet ipsis debet providere / et die quo
tonsurati fuerint et vestiti habitu novicio anotata (?)
tu habere regulamque per distincta temporum intervalla ipsis
ter ex integro capitulariter lecta per vices qualibet per
venia petenda eos premonere / et auscultare etiam desuper pre-
sidente propter interrogacionem faciendam ab eisdem novi-
ciis / benedicendis seu professuris astare / et per ipsos qui legere
nescierint laicis professiones legere et ad crucem (?) ipsi-
mendam incaustum et calamum / aquamque benedictam et
cucullam ceteraque necessaria ibidem habere parata / Novi-
cios ad petendum vel consulendum fratres per choros circumducere /
ad requirendum et induendum se adiuvare / et qualiter se
habere / quid vel agere debeat etiam post actum diligenter. Non
enim [blot] plus censeatur ab eo magisterio absoluti quam
abbas eos duxerit notatim absolvendos. Insuper licet

Novicii extra communibus colloquiis non interesse nisi vocati fuerint [struck]

verecunde se (?)

Quid magister eis debeat de noviciis et corripere

ei loqui cui quilibet sibi pro eorum constitucione locis et horis co-
petentibus, quis non liceret in presentia abbatis vel prioris seu etiam
dum conventus silencium seruat

De cellerario. Capitulum quintum

Cellerarius eo modo quo prior ordinatur et absolvitur.
Hic omnium exteriorum strenuam curam gerere
debet. Si magnum aliquid aut preter consuetudinem aggrediendum
occurrerat, abbatem aut priorem in absentia abbatis absentia re-
quirat consilium, absque eius licentia grande aliquid vel agg-
assumat vel donare. Cellerarius debet singulis confratribus
obedienciariis in quibus sibi officia necessaria procurare. Nec hos-
pites, infirmos, pauperes seu infantes negligat, et ne
fratres in constituta defraudentur annona, aut in ea percipienda
nimia mora sustineant providere. Nichil eorum que extra ea di-
racione vel cui incumbunt officio negligendum ducat, nisi
forsan abbas de quibusdam duxerit aliter ordinandum
et ipsis cum abbatis voluntate omnia dirigat. Se quoque debet
benignum et mansuetum sit ad omnes, ac imperiosis iussionibus
et duris ac protervis inclamacionibus officiales aut fratres
nemini perturbet aut inquietet. Loqui potest omni-
officii qualibet vel familia, hospitibus et fratribus laicis horis
et locis competentibus. Cum monachis vero excepto solario suo
absque licentia speciali non loquatur, nisi breviter occurrente ca-
su necessitate quod non habeat in promptu priorem pro licentia
petenda. Si quid de frugibus terre aut fructibus vel animalibus
vendendum fuerit, scitu et voluntate abbatis vendere,
ac ad communem seu etiam privatum cuiuslibet usum aut alias
necessaria emere et omnia diligenter conscribere, ac in anno
tociens quociens abbati visum fuerit / [redacted]
fidelem computacionem facere debet. Ipse foras monasterium

sequestrum non debet absque scitu et licentia abbatis seu prioris in absen-
cia abbatis fieri nisi casu acciderit ante capitulum eius non preuiso
Si quis fuerit cellerario in solacium deputatus ille cellerario ab-
sente eius suppleat vices in omnibus in quibus non fuerit prohibitus
et cum quod celleratius interim habeat loquendi licentiam cum celle-
rario vel per eum nichil agat nisi iussus, nec loquatur nisi in qua-
tum ducti operis requirit necessitas. Nec in comportandis oneribus
quotidianis sit exemptus, nisi forsan aliud abbatis siue prioris
expediret. Cellerarius huius exemplo marthe cuius suscepit
officium circa multa sollicitari et turbari necesse habeat, non
tamen debet se prorsus a conventu alienare, aut silencium et quie-
tem celle penitus abicere et abhorrere, sed potius quotiens sinit
oportunitas negociis [illegible] ad opus dei et conuentum, sed et
ad cellam quasi ad tutissimum et quietissimum portum semper re-
currat, ut legendo, orando, meditando turbulentos animi
sui motus [illegible] et dissipaciones exteriores surgentes sedare
possit, et spiritualibus consolationibus refrigerari. Quod si in hiis neglig-
gens aut peruersus vel contumax inuentus fuerit, si premissus
correptus emendare noluerit, subrogato in loco eius meliore
ad celle propriam custodiam reducatur, ut sua sollicitius salute
vacat operari [illegible] eodem tempore et modo quo prior
absoluere eum petere sit astrictus

De Cantore et Succentore capitulum vij

Cantor stando locum debet habere in choro dextro,
Succentor vero in sinistro, et uterque in choro
suo studeat diligenter et gaudenter cantandum excitare, ac
~~[illegible]~~
ut fratres ordinate stent aut sedeant ad libros vel in imponendis
antiphonis seu incipiendis versibus brevibus, et responsoriis
versibus et versiculis, in locis vitandis et ceteris similibus negligentia
contingat sollicite prouidere. Uterque etiam in sua ebdomada
sive per se Deus in adiutorium meum intende. Et ad nocturnos
nos incipiendos debet incipere Domine labia mea aperies

Invitatorium / primum psalmum primi et secundi nocturni / et cetera
tercii nocturni sed laudes primum psalmum f[erie] sic egressum
et qui post illum immediate decantandus est cum antiphona
ut alia / psalmodia quoque ad primam / terciam / sextam nonam
et completorium / et primum inchoabunt psalmum ad vesperas
semper in ebdomada sua / item ut psalmodia vesperalis
aut utriusque nocturni id est primi ut secundi cum pluribus
agitur antiphonis / prime psalmo ab eo cuius fuit ebdomada
inchoato ut prosequitur aliquos vel alternati utrique in-
debeat vocem super antiphonis de choro suo intonate ipso
nec Ebdomadario sicut in officio defunctorum qui dicit in tono
Ille quod cuius est ebdomada pro tempore idem officium defun-
ctorum qui induere dicat semper excepto Ebdomadario et psalmodia
[illegible] quo ad omnes horas / hymnos omnium horarum
officii beate marie [illegible] decantandum fuerit / ave cetera
kyrieleyson quorundam in [illegible] misericordie et
di[cimus] magnificat / ave victoria magna / item [illegible]
invitatorii [illegible] / antiphonas preter psalmos / et an-
tiphonas [illegible] et suffragiorum In capitulo psalmum
de profundis. Et ad utramque [illegible] benedicite / preter [illegible]
non [illegible] aut secundum tempus [illegible] et psalmum
miserere [illegible] // [illegible] preter primas [illegible] vult [illegible]
Et antiphona ad aspersionem sed missas [illegible] gradualia
introitus cum versibus et gloria / et [illegible] kyrieleyson [illegible] gra-
dualia [illegible] tractus et sequentias offertorium Sanctus
cum versibus [illegible] agnus dei [illegible] / et [illegible]
ad gloriam [illegible] et ad [illegible] preter [illegible]
[illegible] / et patrem omnipotentem [illegible] excepto [illegible]
si vero [illegible] festum [illegible] ad [illegible]
officium cantorie [illegible] ad cantorem principalem
in ipso die festi / incipiendo a primis vesperis [illegible] quo ad omnes horas
in quibus abbas [illegible] alijs diebus ut festis [illegible] principalibus
officiare [illegible] festivus [illegible]
cantor principalis officium cantorie [illegible] ebdomada

presidenti / quem orat / videat magis dei et vestre confrater-
nitatis tantum suffragia misericordie appetentem / proponatur ei aspe-
ritas ordinis et tenoris observancie nostre ut sciat qua-
libus habeat se ibidem instituere ut perpetuo. Cumque si a propo-
sito suo nullo austeritatis timore avertitur / queratur
ab eo coram omnibus / vel ad partem per hijs quibus ab-
bas expedire iudicaverit / an iure convenit de ordine ¶ Intro dr
aliquo / an ne sit condicionis servilis / aut illegittimus /
aut alicui mulieri fidem desponderit / si sit astrictus
alicuo voto / aut cuiquam obligatus ad raciocinia / si
occultum aut incurabilem habeat morbum / aut de sui cor-
pore vel execucione ordinem pariatur impedimentum /
Premissorum vero quedam si reperiantur de veritatibus michi ha-
ri provenisse dependent / quedam vero non mediocriter
difficultatem eius admissionis [illegible] si in [illegible] michi
hore dingerit [illegible] habitus / fueritque secularibus re-
pertus imbutus / et tam mature etatis ut ad asper-
tatem omnia ordinis indicatur idoneus / non erit
eius peticioni assensus expresse denegandus nisi racio
[illegible] aliud obsistat. Vir tamen discrecioni dentibus adhuc
de sua admissione / sed honeste dimitti a capitulo / ad ma-
turius deliberandum / et probari ad tempus in habitu [illegible]
Et si perseveraverit instancius peticione / solita [illegible]
omnia premittatur coram fratribus / post aliquos dies vel abbatem
[illegible] / super [illegible] ad nominatum vota [illegible]
[illegible] Cum ad defectum naturalem paruitur [illegible]
[illegible] etatis aut sciencia vel moribus admodum [illegible]
ad [illegible] venerint / eodem modo [illegible] cum [illegible]
[illegible] / admitti poterunt / sed non tam facile ut ceteri

[illegible]

quinquennio durius probandus sit etiam ante tonsuram suam / et habitum
noviciorum exhibeatur ne postea cum confusione (maiori) et scandalo
eum dimitti oporteat / Tempore autem antequam eum admittere
habes / perfecto quod [struck-through word] et illis natalis vero firmiter crebro
adhereat et de suis institutis et consuetudinibus plurimum esse
labor conferunt [illegible] post que prehabitis et aliis cautelis ab-
bas de consilio fratrum aliquem ad noviciatum suscipere voluerit
primo vestiatur in secreto nostro modo novicii // Deinde veniens
in capitulum [illegible] suppellicias [illegible] more se prosternat
et rogatus ab abbate / quid querat / respondeat / misericordiam dei et
vestram confraternitatem / qui ad iussionem abbatis erectus ipse
abbas difficultates ei ingrediendo premoneat de molestiis
et temptationibus in custodia regulari / de asperitate [illegible]
voluntatibus et obedientia servanda sibi occurrere / ad quam
[illegible] destructionem [illegible] [illegible] confessus [illegible] / [illegible]
[illegible] negligentes et rebelles inducatur / et dum vera
quidam ordinis / Et consequenter dicit eum quod liceat ei an-
te professionem si velit / libere exire / et nobis si forsan eum dis-
plicuerit [illegible] dimittere // et si adhuc
perterritus manere voluerit se de sola pietate dei
fundus ordini [illegible] divina clementia [illegible]
[illegible] / abbas dicat / Deus qui cepit in te perficiat / Et
mittens eum [illegible] / et confessus ad coronam se preparet
Et se [illegible] in choro sub summa missa / in qua [illegible]
[illegible] in choro sub evangelio seu credo si [illegible]
finitoque evangelio seu credo [illegible] / et re-
tro abbate prosternat se [illegible] et dicat antipho-
nam Sancti Spiritus [illegible] (proximis) eadem respondente / post [illegible]
[illegible] super formas [illegible] / subiungat
versus et collectas in collectario descriptas / [illegible] finitis

In die susceptionis ad habitum noviciorum agenda

erigatur / et flexis genibus ad psalterium vacet et revolvat
modo et forma in collectario descriptis. Lectio autem
comparationis eius unde incipiat / Infra quod legetur ei ista
per ordinem ter in ebdomada quotidianis / nisi distinctores eius-
dem capituli capitulariter facta et acceptata / Et per vice qua-
libet in pleno capitulo prostratus veniam petat / abbate quoque
interrogante quid petat / respondeat / dei misericordiam et vestram con-
fraternitatem / iussusque surgere dicat ei abbas / Ecce frater ex
regula tibi lecta audisti legem sub qua te militare opor-
tet / si adhuc tibi placet dic palam / Nam quod liber ab-
scede / Si videret se cuncta velle observare / dicat prosperet
Deus quod cepit et tempore perficiat / atque subiungat Iste et delibe-
rate melius / Et ius dicto novicius inclinando se recedat
Novicii admoneantur quatenus de omnibus peccatis suis integram
tam confessionem faciant abbati / Novicii vero sic ordi-
nentur / ut nocte vestibus induti sibi deputata loca
observent / Hiis diebus quibus monachi horis laborant / legant /
psallant / comedant / et quiescant / hiisdem vestibus utuntur et
eisdem pannis induantur excepto habitu noviciali / qui
distinctus erit a cuculla monachorum ut infra patebit / No-
vicio nulla committatur obedientia / nec sine causa mag-
na mittatur extra monasterium. Ordines vero novicius nec re-
cipiat / nec ad susceptos ordines sacros administret / donec
statum vitam et consuetudinem nostram diligenter instructus fuerit
et consenserit abbas. Vestes et res alie quas secum detule-
rit in monasterium / ad instar abbatis ut vestiariorum sint
custodia / nec quovis modo distrahantur donec se ple-
ne stabiliverit ut si quid ante professionem eum contigerit
eas recipiat / exceptis rebus usibus monasterii / vel ablatis

corona. Et si ante professionem suam aufugerit cum la-
tenter, non est prosequendus. Postea si proprio ductus sponte
[struck] redierit, facile non est admittendus; si tamen
iterum suscipiatur, fugitivus nichilominus debitam subire pe-
nitenciam non cogatur

De professione noviciorum. C. ij.

Novicius per annum probatus, cum profiteri voluerit
et conscripserit abbati, convocato capitulo frater novicius
in capitulum se videns non prostratus [illegible] humiliter petierit
facultatem ei adhuc recedendi si voluerit, aut res [struck]
suas omnes iuxta regularem tradicionem [struck]
distribuendi libera tribuatur. Et si perseveraverit pulsans
optatum ei tribuatur assensus, et facta manuali [struck]
promissione de obediencia et fidelitate capitulo annali, dicatur
ei, quod ad sacram cedulam se disponat. Et professionem propria
manu scribat in cedula, cuius dorso sic inscribat: Ego
frater N. promitto obedienciam coram annali [illegible] de observan-
cia Bursfeldensi [struck] submittens me statutis et statu-
tis eiusdem. Postea sub evangelio seu credo sicut ter
missa illius in qua suscipiendus est, introducatur a magistro
in chorum [illegible] super [illegible] capitulo [illegible] novicio
preparato, fratribus collectis [illegible] ascendat et stans in
eodem loco legat alta voce per [illegible] professionem suam
sub hac forma: Ego frater N. promitto stabilitatem et
conversionem morum meorum ac obedienciam secundum regulam sancti
Benedicti coram deo et sanctis eius in hoc monasterio quod
constructum est in honore sanctorum vel sancti N. et N. in presencia
domini N. abbatis. Qua lecta et accepta venia in eodem
loco more [illegible] in eadem cedula signat,
Deinde accedens ad dexteram cornu altaris ponatque

cedulam super illud, osculatur altare, et sic redit in locum
suum coram abbate, et mox incipit versum Suscipe
me domine et ipsum ter dicat prostratus flexis in terra ge-
nibus, et conventus eundem versum repetat, subiungens
gloria patri alternatim repetendo. Postea a cantore incipitur
psalmus Miserere mei deus, decantandus alternatim per
versus suos ab utroque choro cum gloria, ad quam non incli-
natur, sed ut ad gloria patri post Suscipe, interposito vero
psalmo predicto morose, mox novicius flexis popli-
tibus humiliter ante se ante abbatem primo, deinde ad
ministros, et consequenter ad singulos fratres per ordinem utriusque
chori ingrediendo veniam de quadam, ac submissa
voce pro se orare petens, quo facto revertatur in locum ubi
ante erat, videlicet coram abbate se prosternens. Finito autem
psalmo, abbas conversus ad novicium, dicat versum Salvum
fac servum tuum, et alia de collectario descripta. Deinde
itaque ibidem separatis vestibus suo parte, postquam ab omnibus
novicius osculatus fuerit, iaceat prostratus super formam
in extremitate alterius chori versus domum usque agnus
dei, sciter de clericis vel sacramentum, tunc magister
signum dat singulis debitis et ad communionem se preparet
Novicius non communicavit conversatio ipse conversacionis die, absque
sacra communione exceptione. Abbas vero stans ut osculatus
fuerit eum ad versum [redacted] ad conventum dicat Domine re-
bisum, et consequatur officium. Et notandum quod fratres facies suas
habere debent versus altare, dum premissa aguntur. Excep-
to quod sub antiphona et collecte de spiritu sancto iacent prostra-
ti super formas. Item dum consecrandus aut iam consecratus more
ducitur vel ducatur fratres ab altari faciunt stationem in medio
chorum retro chorum

De lectione Regulari c. iij.

Operantes fratribus legendo laborando vel ante horam
refectionis quemadmodum capitula desinunt vel vacat
tempus, postea competenter intervallis lectioni operique manuum
successive instare debent. Igitur omni tempore quo bis reficiunt
fratres ab a mane usque ad horam prandii divinis occupatur
occupatur, tempus vero inter nonam et vesperas partim le-
gendo, partim vero laborando expendatur, ita tamen ut
exigente necessitate lectio breviari possit seu etiam inter-
dum penitus intermitti. Lectio vero consueta ad eius studium
vacet sit in claustro aut loco capitulari, ubi vel post lectionem
si vacat prior collacionem habeat cum fratribus pro eorum edi-
ficatione iuxta modum inferius exprimendum. Et si quis dor-
mitorio tempore sive legere, orare, meditari, vel aliud quid agere
permissus fuerit, sic se agat, ut nec voce nec strepitu alios
inquietet. Cum tamen lectio tempore dormitionis vel absque
discretione examine nimis concedatur. Frater ~~vero~~
plures vel delectet habere codices, sed eum quem a priore
constituto acceperit tempore congruo, non vel sparsim, immediate
hic et inde vagando, sed continuatim per ordinem legat, non
tamen prohibeatur quosque recreare seu edificationis sua
vel pauca de codice suo excerpere, aut si petat etiam
orationalem aut devocionalem scilicet utrumque pariter et
concedatur. Frater ad lectionem sedens religiose se habeat
et si inter legendum sompnum habuerit et capitis stabit
habeat lectionem possit apprendi cum vigilet vel dormiat.
Officiales quibus temporibus officia sua legere non vacat
lectionibus hora, a orationibus notariis non debet nisi
forsan otiose diurnatur et fabulis vacabit. Re-
fectori vel officii sui causa intendere debet lectionem
quemadmodum et ceteri.

In par claustrum
esse abito

De lectione collationali et
bibere capitulum quintum

Collatio de qua capitulo regule xlii° fit mentio
his diebus quibus bis reficiunt fratres fiat in
loco capituli aut claustro vel alio aptiori iuxta
temporis et singulis monasterii disposicionem. Religio vero
hoc id est a diebus ieiuniorum refectorio secundum solitam con-
suetudinem fiat. Sacrista autem finita vespera pro officio mortuorum
si dicatur diligenter observet pulsando horam ita ut
omnia possint tempestive expediri. Quo pulsato
conveniant fratres ad locum ubi sedenda fuerit pro tempore collatio
collationem sedendo expectantes abbatem vel priorem adventum.
Adveniente vero abbate assurgant omnes et inclinent
illi ante quos transierit. Priori quoque assurgentes non incli-
nent. Et more eorum lector et mensa facie ad presidentem
inclinet se ad benedictionem. Et si mandatum fuerit de-
bibat, plenius fiat. Et circa finem illius finito versu
loco accepta benedictione lectionem incipiat et ibidem
lectionem prosequendo perficiat, nisi dies ieiunii fuerit.
Tunc enim diebus lectio more incedens ordine post binis
et binis incedentibus iunioribus tendat ad refectorium
illic bibituri, senioribus precedentibus ordinentur ante
mensas et ita stent donec a presidente pulsetur cimbalum
quo pulsato residentibus et continuetur lectio in capitulo
inchoata. Vel si talis dies [struck] fuerit, quod lectio
sit in refectorio inchoanda atque perficienda more
post tactum cimbali petatur et detur more solito
benedictio lectori qui residentibus cunctis legere incipiat.
Antequam scyphum vadat postquam sunt repleti sive calici [illegible]
quibus bibituri sunt [illegible] presidenti placuerit

ad partem aliquam lectionis expeditam digito pulsando
mensam significet servitori ut infundat Item
venie st — more veniam ante presidentem teneat utraque
manum ante pectus vas vini approximaturus et libitum
submissa voce dicat benedicite et presidens eadem voce
benedicat potum faciens crucem ad faciem cum medio digito Et inter-
vim lectore pausando sileat / inclinans se ad potum / quod volunt
bibant / sed nemo incipiat presidente ipso cum presidens
sedeo et vero signum sit quod peractum est faciat / competen-
tibus sumat intervallis / ut scilicet qui necesse habuerit
iterato et iterum bibere possit post vinum signum mox
cyphi seu crateres tollantur / quibus sublatis pulsatoque
a presidente breviter cimbalo finis lectionis imponatur Et
Item si quis post datam benedictionem occurrerit / veniens
ante presidentem [illegible] petat signo manus licen-
tiam pro bibendo / quia propterea indigeat aliis et
sit posterior / [illegible] tamen ita tempestive venerit
ut se possit ad conventum pariter expedire / aliquando
sedeat segregatus ab aliis Nec quidem vinum dabitur
aut vices totius conventus dicet collectus Item ex causa
bibere differrent / fratribus egressis intrans crucem sive
licentia bibere potest / ita tamen ut ad completorium generalem
non recedat

De recollectionibus . c. xv

More ut signum ad quaslibet horas divini offi-
cii audierint facto intermisso studio et la-
bore / cum bibis interiore se recollectionem perficiat / et recollecte
sensibus devota meditatione orationum preparare
animum studeat Item qualibet ad dies lucis mane sed
et vespere soluto completorio si permiserit hora meditacionum

lam recollectionem immorari debent sed non ultra
dimidie hore spacium mora huiusmodi protrahatur absque
speciali abbatis permissione, quia in refectorio de hiis et
aliis oportet esse sollicitos et fervidos aliquid
boni facere velit, aut communis regule servandis per
indiscretam quam aliquid indulgenciam se ledendi tribuat
occasionem. Fratribus autem sic qualibus pro tempore in medita-
cionibus cuiuscumque ordinis ostendunt sit satis ad-
verint multiplicia devotorum studia, quorum eciam exempla
via ferme [redacted] ab omnibus reperiuntur religionibus
bene institutis ||

De confessione sacramentali, confessoribus, missis et celebracione circa eadem. Capitulum VI.

p Presbiteri celebraturi pro tempore mane finitis
matutinis et laudibus confiteantur, ut ad ordinandum
sui officium et ad opus dei se expediciores sint ordi-
nate et singulariter confiteantur ut nulla unquam
die quis celebrare presumat nisi ante devote confes-
sionis ac meditacionis antecedente iuxta cuiusque
qualitate et habitudine preparatus sit. Ceteri ac
laici hore competentibus confiteri [illegible] ut ipsa confes-
sio [illegible] et confessoribus clementer [illegible] et
[illegible] quandocumque constituta non excedant. Domi-
nicales at hii qui idoneos confessores habere nequeunt, et alias
a monasterio nostro dimittimus si necesse, [illegible] confessionem tria
sive devota [illegible] abilitati, absque sa-
cramentali confessione celebrare non presumant. Con-
fessio religiosi, que aut cottidiana est aut frequens,
esse debet et brevis, maxime cum de hiis fuerit que
purgatis [illegible] perpetrarunt. Venialia et si vita

ista absque aliqua tristicia nequeat / turpe tamen est cum monacho quod inde
mortuus est debet ita [illegible] ut opus sit ei pluries confessionibus
quotidianis immorari. Confiteri volens humiliato ca-
pite dextera manu posita super pectus adeat sacerdotem
cui hec potestas data fuerit / ut confessionem audiat / quo
annuente sibi / pariterque simul prosternentibus / confiteri volens
dicat / benedicite / et confessore inducente / dominus permittat
confessionem generalem / usque mea culpa te / conclusione / et subiuncto
ideo precor vos orare pro me / subsequatur breviter
de quibus se conscientia remordet / circumstantiis aggravantibus
dilatat / ne historiam texat recitando quod [illegible]
non palliando aut circumloquendo aliquid tegat / aut
minuat vel [illegible] / nec observet sub dubio aut
opinione / [illegible] forte / [illegible] nimis generaliter
aut sicut in [illegible] vel [illegible] aut [illegible] / ut
quibusdam mos est / sed nudi / puri, et simpliciter confiteatur
culpas suas omnes / quarum post premissam recollectionem
deliberatam recordatur / et deinde plura [illegible] non occurrunt subiungat
De hiis et omnibus aliis meis peccatis me reum confiteor et
veniam deprecor / Et sacerdos premissa imprecatione videlicet
Misereatur et [illegible] subiunxerit Et ego te absolvo a vinculo
excommunicationis si [illegible] fuerint / et a peccatis tuis in nomine patris et
filii et spiritus sancti Amen. Et [illegible] subiungit / Passio
et merita domini nostri Ihesu Christi / meritum beate marie vir-
ginis et omnium sanctorum / humilitas confessionis vere / obe-
dientia / labor et rigor ordinis / omnia bona que feceris
et adversa que pro [illegible] sustinueris sint tibi in remissionem
omnium peccatorum [illegible] in gratia / Et specialiter [illegible]
[illegible] salutare / quod tamen tota
discretione [illegible] / ut [illegible] rigori ordinis [illegible]
portari possit [illegible] obsistat [illegible] ad [illegible]
[illegible]

agnis ut suffragium, pro nobis domini marie, consueta prima
post agnus dei [illegible] huiusmodi. Consueta vero prime intelligas
dicendo orationem et salutacionem angelicam, cum sequentibus, consueta
gaudium domini cum patribus nostris, domine non secundum peccata nostra
Domine ne memineris et ministrantem Adiuva nos, Esto
nobis domine turris fortitudinis. Domine exaudi orationem meam
Oremus Deus cui proprium est et D. n. [illegible]
vero patrum. Nemo subdat [illegible] nisi forsan circa
confratres ab abbate, [illegible] [illegible] [illegible]
tota penalis esse dinoscitur. Porro confessores qui in
dictis etc. cum intelligentes esse oportet et discretos, qui
tales [illegible] confessoribus [illegible] eligere debet
abbas, quibus fratres [illegible] confiteri et secure de
[illegible] possint. Confessores vero ab abbate deputati
[illegible] absolvendi habeant ab omnibus peccatis
[illegible] mortalibus [illegible] interna [illegible] admissis
[illegible] mortalibus [illegible] verbo et facto perpetratis
de quibus se confitentes antea publice in capitulo proclamati
aut proclamandi [illegible] ab abbate [illegible] detrac-
tionibus [illegible] infamie [illegible] impugnationibus [illegible]
variis statutorum et observanciarum consuetudinum ordinis
[illegible] conspirationibus, contra premissa aut aliquod eorum
seu contra prelatos seu officiales ut bonorum [illegible]
maliciose facte et hiis similibus, qui [illegible] fuerint
ab abbate pro absolucione [illegible] semper remittendi
sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
publicata fuerint in capitulo maioris pena [illegible]
[illegible] in confessione ne [illegible] per eum seu de
eius [illegible] ut ordinatore [illegible] huiusmodi publica
non fiat, cum inde scandalum [illegible] facile posset [illegible]
[illegible]. In detractionibus autem [illegible] [illegible]

diffamat personam cum detrahit, etiam simplex confessor
absolvere poterit, et si casus exigat, iniuncto detractori
ad publicam retractationem quod licenter incaute coram
hiis qui audierunt. Preterea quia religiosos propter
statum sui eminentiam exemplares esse oportet, si
huiusmodi eorum tale quid verbo vel facto egerit coram
extraneis, unde illi merito occasionem scandali sumere
possent, quamvis alias non ipsum non videatur gravioris
culpe apud deum, tamen in eo casu culpabilis remit-
tatur ad abbatem absolvendus. Sunt et alii casus
graves in quibus solus abbas absolvit si quid fuerit
in monasterio scilicet sacrilegium, furtum, vel peculiaris vel ut
usurpatio, apostasia, adulterium, vel simplex forni-
catio, ac cetera huiusmodi criminalia, sed et in divino offi-
cio vel singulari quaeque negligentia notabilis, et si
quos alios casus abbas pro tempore sibi duxerit
specialiter reservandos. Abbate vero absente prior absol-
vere [redacted] poterit fratres in capitulo eorum abbati
[illegible], ammonendo eos seriosius, quatenus eosdem etiam ab-
bati oportuno tempore non neglegant confiteri. Insuper
hoc regulariter observandum erit, ut singuli monachi et
quasi ad minus semel in quatuor septimanis de criminibus
confessionem faciant abbati, aut eo abbate absente vice eius
priori. Et quia fratres tenentur ut semel ab alio quolibet
[illegible] absolvantur. Monemus insuper omnes quod
preceptum Benedicti pape [redacted] confitemoris monachi non prior
ad minus semel in ebdomada cum oratione secreta
confiteri, et semel quolibet mense in maiori altari
[illegible] sui monasterii si presbiteri si non absentes fuerint
vel [redacted] magis eis honestum videtur, [illegible]

nisi ex causa rationabili de abbatis prioris aut confessoris
licentia ea die abstineat / Confratres vero in monasteriis bis aut
ter / extra vero de locis non conventualibus vel in scolis seu
alibi consistentes ad minus semel in ebdomada celebrare te-
neantur / quamquam iuxta consuetudinem antiquam fratres priores de
monasterio, nunquam absque rationabili causa et priore licentia a
celebratione abstinere consueverunt // Predicta ad fre-
quentiam communionis constitutionem clementis pape quinti que incipit
Ne in agro, prima dominica cuiuslibet mensis fieri debere
Mensem autem in hoc loco intelligimus conventualem. Et si aliquo
mense aut prima dominica solempnitas aliqua occurrerit cum
sacramentalis nobis facta eadem representat neque eandem constitutionem
prout minus etiam dominica ipsa debeat cum ceterorum
causa rationabili cessante communicent eam nedum ut per-
mittitur in dominica prima cuiuslibet mensis / et sicut quemque con-
ventum de pascha / pentecoste et aliis precipuis festivitatibus //
vel quibus laudabili consuetudine ad percipiendam communi-
onem / Abbatis autem qui pro statuto tempore dicto neglexerit
communicare aqua bibat donec fuerit confessus et vero a
sacerdote vel celebratione se abstinuerit per qualibet vice
de pane et aqua abstineat / aut presidentis arbitrio gra-
vius puniatur //

De illusione nocturne pollutionis. c. xvij

Et si nocturna pollutio plerisque accidat nulla cul-
pa sua precedente / ex tamen huiusmodi passio quandam
carnis pruriginem et mentis ebetudinem post se relinquere
consuevit, ea durante in passo detenti de eius a celebra-
tione seu communione abstineant / eam si ut prefertur convenerit

sine culpa In solempnibus vero festiuitatibus seu temporibus pre
cipuis propter notam poterit quisque illa de previa confessione
et deuota contricione pro posse abilitatus ad permissionem
prelati aut confessoris confidenter accedere siue ad celebrandum
siue ad communicandum Eadem facultas ei cui confessor deerit
ea die qua huiusmodi sibi accidit casus missam celebrandi
Qui vero ad quotidianam aut frequentacionem nimia huiusmodi pa
ciatur scrupulorum vexacionem vel illusiones ex sola cogitacione seu affec
tu vel auditu viciorum carnalium confessione aut aliis ex
ercitiis et virtutibus vel detestacione viciorum contingere consueverint
nec propterea omnino celebrandi aut sacra se communione pri
uandi occasionem sumat sed consulto et admonito prelato
seu confessore suo simul et affectu [illegible] fiducialiter
accedat

De conservacione diuini corporis et reliquiarum . c . viij

Venerandum diuini corporis sacramentum ipsius ...
mos et more [illegible] in vasculo mundissimo
vel ligneo, vitreo, aut fictili, sed aureo, argenteo, aut
eburneo ad hoc specialiter aptato et consecrato Reliquie
nichilominus reliquie in maxima habeantur veneracione
et reuerencia, et sint in locis ad hoc semper, vel in mundis vasculis reconditis
conseruentur thecis. Ubi vero quod de premissis negligentes reperti fue
rint per prelatos aut visitatores acriter redarguantur,
et emendent satisfaccione condigna

De labore manuali . c . ix .

Omnes qui fuerint fortes ad laborem corporalem dirigendi
terna professione a choro aut celle absentes ac
occupati fuerint a suppriore vel alio seniore, sonetur

supprior

nola illa qua simili signo insinuari consueuit ex
fectionis hora nisi p alia causa non congregati in
simul fuerint, audito ad signo absque dilatione con
ueniant d cantorio aut loco alio aequaliter p lato ad
hoc d suo monasterio deputato. Et si quis p qualibet
necessitate eundi habuerit, vadat post causam suam
et quod ei visum fuerit faciat. Infirmi tamen qui sunt
d infirmitorio, cellerarius et portarius ad hoc non obli
gantur. Congregati ad eius per certa ordine solita prout
in collectario habetur pcedat ~~subsequentes~~ simul ad locum et
laborem destinatos. Cauentes vt et vbi intrare non
longe ab invicem segregati sint, sed adunati pcedat
subsequentes priorem, interim seu etiam laborando non
colloquiis sed orationi et meditationi vacent, nisi quod a
priore de edificatoriis eloquiis et vtilibus loquendi licen-
tia ad horas sequentes indulgeri. Si necessitas exegerit
laborem, potissime messis tempore, post missam generalis
et horas ad principium causa expeditionis et sine toto in bene
priore dici, etiam ad aliqua parte temporis, neque conventualis
et prime misse pariter expediri ut fratribus eo citius occur
rat instante expeditur labori. Ad laborem manuale
nemini deferre librum liceat praeterquam ad opus dei ibidem
peragendum, si ita se casus offerat. Neque eum ab ibidem
aliquid legere prohibitum erit. Nemo ex ibidem singulariter
separet se nec digrediatur alicui, nec ad monasterium
revertatur, quacumque necessitate sine licentia. Sed qui ab
aliquo p qualibet necessitate petita licentia abierit, ex
pleta necessitate ad laborem citius revertatur. Audito

signo ad horam aliquam si eo ibidem pariter sint
mox eandem persolvant instanti opere intermisso, Re
pleta ad horam ad laborem revertatur. Et si distancior
fuerit locus et necessitas exegerit abbas ita disposuerit
ibidem pro choro dicant, sic tamen parte ibidem ad quas
occurrere nequiverint horas et labore ut potuerint
expedito, ad monasterium reverti non tardent. Cum ante
infra septa monasterii aut prope laboraverint, mox au
dito signo, omnes intermisso labore festinent properare
simul convenientes in oratorio insimul persolvant opus dei
ut est moris, nisi exegerit necessitas aliqua a priore ad
consummandum laborem ipsi fuerint deputandi, aut viderint
opus sine dampno intermitti non posse, et eo casu
completa ibidem hora etiam sine expressa prioris licentia
occurrendo dampno [illegible] perficiant opus. Si foris
monasterium laborent fratres, illis exegerit labore [illegible]
[illegible] bibere possint, quamvis [illegible] prior infra
ad monasterium [illegible] bibendi licentiam habeat nisi a [illegible]
eo ad hoc deputato ab abbate. Curandum est ab abbate
ut singuli fratres specialem aliquod officium [illegible] manuale
ne eo deficiente labore [illegible] deputari, sed
habuerint [illegible] quo se utiliter occupare sciant
Opera autem quibus se occupare debent sunt haec videlicet
scribere libros, aut rubricare et ligare, pergamenum
et alia necessaria preparare, et huius similia. [illegible] scribendi
exercicium toto [illegible] esse [illegible], quanto [illegible]

De silencio. c. [illegible]

Quoniam sanctus Benedictus pater noster in regula sua
mandat ita [illegible] omni tempore [illegible] [illegible]
ut [illegible], sed ut rarius etiam de bonis et utilibus

debeat ad loquendum deservari a solo abbate et prior-
se vel eius suppriore in prioris absentia loquendi li-
centia in monasterio aut extra concedatur nisi forsan alicui
alteri pro tempore aliqua specialis super hoc ab abbate vel
priore fuerit concessa potestas Dantes loquendi licentiam
fratribus dicat benedicite / Et alii videat deus / Et extra
licitum erit de permissis ad invicem conferre usque ad
iteratum silentium imponendum / ut fieri solet per hec verba
Adiutorium nostrum in nomine domini Nullus quis absque licentia
loqui presumat / Sed et habita licentia aut facultate lo-
quendi / alter alteri non loquatur nisi premisso benedicite
et visso deus det ut pertinet Colloquentes ad invicem
si licentiam habeant, hanc presentibus duobus proferant
Laudandum est et cum forsan loquendi tempus concedatur
vel modus vel de supervenientibus hospitibus varior et istricti-
or et fratribus danda licentia loquendi / maioribus vel mino-
ribus et usque cantus / seu aliis multis motivis / quibus
vero sine teste erit huiusmodi indulgenda licentia Officia-
les non sibi putent licere loqui cum salvo, sub
pretextu officiorum suorum quolibet loco vel tempore seu de re
qualibet ad libitum voluntatis / Sed silentium custodiant
nec loquantur nisi interdum breviter occurrentibus ca-
sibus necessariis / quos sequentes expedire requisierint / propter
hoc quibus superius vel de correctione agitur officiis tamen
concedatur loquendi concessa facultas Hora ad dictam
pertinens loquendi sub hora nocturne id est a completorio
quotidie deputato usque post primam regularis
diei sequentis / Cultus dei ordinis vel locorum regularium va-
candum est / aut observandum vel quiescendum / quicumque et hiis

hore nonnulli hospites tollerantur ut infirmarius
et hospitalarius propter occurrencia que frequenter ex
parte hospitum et negociorum exteriorum seu aliis infir-
morum necessitate claustrale silencium plerumque rumpere
cogantur, cedat tamen abbate gaudente in temperate
fiat ut modus necessitatis nequaquam excedatur. Loca vero
ad loquendum specialiter interdicta sunt oratorium refecto-
rium dormitorium et claustrum, per quod accipimus ambitum
monasterii, in quibus nequaquam, nisi incendii aut repara-
cionis edificii causa, aut pro inevitabili necessitate aliquo
loqui prohibitus sit. Laterium, coquina, [deleted] cella-
rium pistrinum, vestiarium, sartoria, sutoria, ut cete-
ras officinas nullus absque speciali impressione ut permissio-
ne priore intrare seu loqui inibi presumat nisi cuius
officii negligencie necessitatis id requirat

De mutuis colloquiis de quibus loqui fieri debeant . c. xvi.

Quociens aliquos inter se colloquia per-
missum fuerit, non de secularibus, ociosis et
vanis sed de celestibus spiritualibus aut scripture sa-
cre sermonibus, vel de eius virtutibus sed magis
spiritualibus colloquiis fiat. Debet enim vir religiosus
divinorum eloquiorum instructus intellectus iugiter medi-
tando cordis ore ruminare, et labiis suis mellifluam
sonore spiritualiter verba distillare, ut dicere possit cum anima ve-
raciter sponsa Christi et explicare quod de cantico dicit sponsa
[illegible] sed mel et lac sub lingua tua et sicut favus
distillans labia tua. Igitur sed duo sed tres aut
plures indulta licencia ad colloquendum convenerint
iunior a seniore humiliter requirat edificacionis verbum

aut angelibus scripture misterium intellectum / aut de officio
suo interim informandum vel aliquid huiusmodi. Senior
vel benignus videat quicquid ei ad interrogata occurre-
rit taliter respondendo. Interdum etiam senior iuniorem
de aliquo premissorum aut talibus interrogando preveniat pa-
rando hoc modo sibi viam pro illis seu aliorum profectu edi-
ficando seu instruendo aliquid diffusius eloquendi. Po-
terit nichilominus abbas seu prior dum sibi visum fuerit
toto quoque conventu et omnibus congregatis premisso bened-
icite / interrogare sigillatim singulos aut aliquos eorum
quos voluerit de caritate seu utilitate operis dei et quid
vel asperum / de lectione mensali vel collacionali / de forma brevis
si habitus sit / de studio suo aut talibus aliquid dicere — brevitate
Hoc ad quemque interrogatus de scrinio cordis sui in-
venerit de quo magis fuerit saciatus seu palatus
eius interior delectatus / et libere unusquisque pro capacitate sua
quisque loquatur absque formidine / nec alter alterius
simplicitatem vel ignoranciam spernat vel derideat /
Nemo ibi insolescat / sed loquenti uno alteri silendo
auscultent / et pocius magnificet loqui omnes intendant
rudes et pusillanimes audire / et quod minus dicunt poterit
prior supplere / eosque qui scioli sibi videntur ne de sua
sciencia extollantur prudenter et sollicite reprimere
debet / Nemo enim aliter devius obiurgandus vel corri-
piendus est nisi pro arrogancia / irrisione vel contemptu
seu qualibet insolencia notabili. Colacionem, et
iocundam cernit esse huiusmodi collacionem / et ab omni disso-
lucione alienam / qualia patres dum quondam in heremo
habuisse inter se leguntur colloquia. Fratribus etiam ista

sepissime pater noster Benedictus quibus loquendi licentiam ad
edificationem indulgeat constringit eloquia considerare videtur
Unde non quotidie aut singularis certe aut determinatis
horis fieri oportet, sed ut prefertur, quando abbati vel priori visum
fuerit et tunc cum quolibet fratre de hiis interrogando
et audiendo sermonem habere poterit quorum sibi copia fuerit
expedire. Debent autem huiusmodi colloquia si ad discre-
tionem agantur fieri, quia quando de interrogatione prioris erigunt
seu suspecti circa ordinis et lectionis attentionem agendum
quotidie esse solliciti, et ita passim consuefactione continua
defert tenera sicut gutta cavat de petra cludos de saxo
durissimos, et ita specialibus de hiis obliterari ut cunctatim
et oris tenorem obtineant, quod perpendere esse debet studium
religiosorum. Et si hospes ad colloquium fratrum admissus
fuerit, poterit et ipse interrogari si pro edificatione fratrum
aliquid dicere velit

De dirigendis in via fratribus c. lxvii

Dirigendi in via quolibet die ad laudes et ad
ceteras horas, primo ante eorum discessum post nocturnos
possunt accipere benedictionem, quam accepturi procedant ante
gradum et declinantes ad dextram partem analogii ...
tempus ut se inclinant vel prosternant donec legatur super
eos benedictio. Redeuntes vero declinent ad sinistram et eadem di-
cta primam quam festinanter prostrati solo oratorii, si tamen
eo die quo discesserint neglexerint benedictionem accipere, si-
quidem die non accipiant eandem, sed completa sit perlamentum
de negligentia sua, si ante finem completorii fuerint monasterium
ingressi. Si vero post completorium venerint, die sequenti
benedictionem accipere non omittant. Et si diversi de via simul
et dirigendi in via a benedictione suscipienda conveniunt, reversi
expediantur primo, deinde egressuri. Benedictiones ad

dande super egredientes in via et reuertentes de sptre sue in collectario fratres autem
in choro interim qui legunt huiusmodi benedictiones stent erecti versis vultibus ad altare
Capitulum Si fine tantum singulis hore negant psallendi propter accelerationem instantis negotii quo
ituri sunt privati ab eo qui ordine tenet benedictionem accipiant Cum ad gran
gias uel quecumque loca vicina declinant et promittunt ea die se reuersuros ad monasterium absque
benedictione vadant Similiter et qui inde redeunt nisi extra pernoctati fuerint benedictionem
non accipiant Egredientes de monasterio constitutione regulari seu consuetudinariam
in ieiuniis et abstinentiis teneant nisi abbas eorum circa consideratione relaxationem in
dulserit quam aut forte a quocumque abbate in suo monasterio Seu episcopo uel legato sedis
apostolice ipsos ad se cum reficiendum contigerit inuitari Precipua tamen ieiunia nulla
ratione preterquam infirmitate causa sunt relaxanda Caueant autem tales ne feriis in diebus
contingant manibus ad domos siue hospitia secularium ad ibi pernoctandum querant
ubi nostre observantie huiusmodi monasteria poterunt Redeuntes de via si foras preoccatam sit
inops ut introierint in monasterium petant ecclesiam seu priuatum et ibi uel breui oratione facta
redire poterunt ad se conuenientium seu debitum nature corporum exhibendum Similiter fa
ciant in aliis ad que declinauerint locis oratoria consecrata habentibus si tamen
commode poterunt In quorumque monasteriorum nostre observantie aliqui ex nostris uel con
uersis nostris venerint per omnia sicut in monasterio ipsorum ordinis suum teneant
In capitulum tamen culparum ad petendum veniam non introeant Nisi destinati sunt
ad manendum In ecclesia etiam psalmum et antiphonam non imponant lectionem uel responsorium non dicant
Neque quicquam quod ad ordinem uel officium suum pertinet vel publice et conuentualiter absque
iussione faciant Neque fratribus ibi sine eiusdem abbatis licentia loqui presumant

De rasura fratrum Capitulum xiii

Rasura fratrum generalis fieri debet in quatuordecim diebus semel tantum quamquam in dubio
certa consideratione aliquantulum longius differatur nunquam tamen ultra tres ebdomadas
Barbam autem quas mittere non solent quibus conuenerint crines singulariter proprianis abra
dere licebit Cui cura incumbit preparandi aquam calidam et lixiuium pro rasura et capitibus ab
luendis tempestiue preparet pectines quoque forpices et rasoria acuet et conseruet peluces
et linthea munda in promptu habeat is qui specialiter sunt desuper deputati Caueant
autem hii quibus iusserit abbas uel prior alicui quippiam ad hoc opus est ministrare ac de
cetera sicut nec iussus conferre Detruncentur crines super aures ita ut inter extremum auri
cule et tumidum corporis spatium aliquod intermediare videatur Et tonsura corone pergrandis
fiat adeo ut remanentium crinium circulus latitudinem duorum digitorum superpallium
non excedat si autem minor fuerit nostre laudabili consuetudini appropinquat

De minutione generali Capitulum xiiii

Quater in anno habeatur minutio generalis scilicet ante aduentum domini ante
quinquagesimam post octauam pasche et post festum Bartholomei ut communi
obseruato tempore Prouidendum est siquidem ut non fiat huiusmodi generalis minutio in
die precipui ieiunii vel quando aut circa die minutionis tale ieiunium euenerit
seu in aliquo dierum huiusmodi dies sint duodecim lectionum Erit tamen in abbatis arbi
trio propter huiusmodi festi occurrentiam si simplex sit et tamen festum conuentui non dimittere

fuerit

Ebdomadarius chori et lector mense nō minuant Nisi alijs ea vice nō minuendis ī officijs
suis substitutis Ceterum nō prius fiat licencia his q̄ missā celebrauit postea ea die minuere nō
prohibet. Qui autem minuti fuerint postea ipo minucionis die nequaquam celebracioni se ingerant
Reuersus de via ea die nō minuat nisi consilio abbatis Tempore generalis minucionis non
minuti eisdem quibus et minuti perfruantur beneficijs Nullo autem minuere in arbitrio sit
abbatis an velit eo graciā aliquid indulgere Inter minuciones diuinus cultus cantando et
legendo minui nō debet sed more solito expleri et alias solita seruari disciplina ab omnibus
Saluo quod ieiunium regulare si ita euenerit ipo die minucionis nō duobus proxime sequentibus
diebus relaxatur. et ad sextam prandeant et cenent ad vesperam Et minuentibus quidem
parum quid pregustare permittitur. sed extra refectorium nulli Post lectionem quoque regula
rem usque ad signum vesperorum mutuis fruendi colloquijs spiritualibus et edificatorijs
licenciā tercium habeant fratres preterea Porta autem regulare sine licencia exire nō presumat
Eo etiā die quo minucio facienda fuit diligens premonicio fiat a presidente mane in
capitulo de premissis et necessarijs ad minucionem tempestiue preparandis et consueta le
gatur oracio vniuersis genua flectentibus aut secundum tempus profunde inclinantibus

De Balneis Capitulum. xv.

Cum non sit omnibus vna eademque balneandi causa vel necessitas Nolumus
aliquid in monasterijs nostris generale pro omnibus balneum preparari sed pro indigentibus
duntaxat pro tempore et ipsum humiliter petentibus si tamen eis abbas ea vice indulserit ex
pedire Ita tamen ut senioribus sanis nō ultra quater Iunioribus vero nō ultra duas vices in anno
exhibeatur Infirmis vero iuxta preceptum regule tociens offeratur. quociens eis fuit oportunum
Igitur in singulis monasterijs nostris habeant ad balneandum conuenientia estuaria multica
merata aut vasa ampla cooperturijs desuper clausa quibus separati singuli et nequaquam
duo vel plures in vno vase coniuncti balneari possint Habeant etiam instrumenta ap
ta quibus sese fricent balneantes et nō nudi nudis aliorum manibus confricentur. Sintque nō
longe a loco balnei lecti parati in quibus se balneati recipiant sedentes ad exsiccandum
Exeuntibus autem balneum lintheamen exhibeatur a seruitore quo circumuoluatur ne sua
alijs nuditas ostentetur. Seruire autem et necessaria preparare balneantibus debent hij
quibus id specialiter iniungi contigerit ab abbate.

De Ieiunijs et abstinencijs lacticiniorum Capitulum. xvi.

Preter ea ieiunia ad que tam ex generali ecclesie quam ex speciali regule precepto
censemur obligati Etiā in infrascriptis diebus idest in die letanie maioris
Necnon secunda tercia et quarta feria rogacionum Necnon in profesto corporis christi. visitacionis
et natiuitatis beate marie et in omnibus sextis ferijs extra eo tempore quo bis in die refici
permittit regula nostra ieiunamus Excepta feria sexta in ebdomada pasche et si natiuitas domini
in sextā ferā inciderit feria Quociens vero festiuitas aliqua cum ieiunio preueniri solet in
secundam inciderit feria sabbato precedente ieiunium obseruetur. Lacticinijs autem nō vtimur
a secunda feria dominice quinquagesime usque in pascha In vigilia penthecostes In vigilijs
nichilominus Iohannis baptiste laurencij natalis apostolorum petri et pauli Iacobi maioris
Bartholomei Mathei Symonis et Tadei Andree Thome Vel mathie Assumpcionis

beate marie Et omn sctorum Necnon quarta feria et sabbato quatuor temporum mensis septembris se
cundis quoque et quartis ferijs per totum aduentum Necnon etiam sabbato quatuor temporum in eodem
aduentu Et in vigilia natiuitatis domini Sed et in omnibus sextis ferijs preter feriam sexta ebdomade
paschalis et quando natiuitas domini in sexta ceciderit feriam In ceteris lacticiniorum vsus non
prohibetur nisi forsan aliarum contraria loci consuetudine quia non licet a nobis violare propter
penuria olei uel piscium permittitur nisi sextis et quartis ferijs per aduentum et aliis etiam
omnibus sextis ferijs lacticinijs vti Nisi ut prefertur contraria consuetudine patrie aut
alia ex causa ab illis debuerint abstinere Dies letanie maioris atque rogationum non
minori deuotione a nobis custodiri debet observantia quam totius ecclesie habet consuetudo Ieiunium
regulare incipitur ipso die exaltationis sancte crucis Notandum vero quod ieiunium ex sola
traditione regulari nos obligat solui licet ymmo et debet propter superuenientes hospites
a priore uel alio quolibet cui iussum fuerit cum hospitibus refectionis tempore esse Similiter in
die minutionis generalis cum duobus sequentibus diebus ieiunium soluitur regulare si ita euene
rit Ad ieiunium quarte ferie per estatem sepius relaxandum abbates quorum prouidentie re
linquitur pia consideratione inuigilent

De mixto quando et quomodo sumendum sit Capitulum xviij

Omni tempore decantata in ecclesia hora illa post quam immediate refici debent
fratres siue sexta fuerit siue nona si dies talis fuerit quo mixtum presumere solent
lector mense et seruitores in sumptione illius festinent peruenire refectione fratrum ne illa for
te propter eos retardetur Mixtum non alibi quam in refectorio sumatur non necesse est quod vnus
alium expectet si ocius tardauit Simul autem conueniat insimul Inferioris gradus post
dicat benedicite Et qui maioris ordinis dicat benedicendo breuiter Benedic domine dona tua
que de tua largitate sumus sumpturi Per Christum dominum nostrum Mensura mixti sit quarta pars
libre panis et de potu quarta pars mensure cuilibet in die competente Sumpto itaque
mixto si quid residuum fuerit referat panem in archam et potum in vas Excepto autem a
capite ieiunij vsque in pascha exceptis dominicis In diebus quatuor temporum et extra quadragesimam
Necnon et in vigilijs natiuitatis domini penthecostes Beatorum petri et pauli Andree Ia
cobi maioris Thome Bartholomei Mathei Symonis et Iude Et mathie apostolorum As
sumptionis beate marie ac laurentij Omnium sanctorum vigilijs mixtum non sumitur Sed si quis
tamen aliquo dictorum predictorum nequeat per debilitatem omnimodis abstinere moderate aliquid
quod abbas permiserit dei cum timore pregustare licebit Similiter diebus quibus vti licet
mixto poterit abbas quibus necessarium viderit loco mixti pulmentarium aliquod indulgere

Et post mixtum dicant quisque sub silentio Gratias tibi agimus / Benedictus deus in donis suis ...

De Refectione fratrum Capitulum xixm

Ante refectionis horam tempestiue ministri preparent mensas qua hora adueniente
Prior aut ille cui iniunctum fuerit signum pulset Sed si forsan per negligentiam cibus
nondum paratus fuerit non pulset donec paratus sit Et fratres donec signum pulsetur non occur
rant sed lectioni aut meditationi vacent Facto igitur signo fratres intrent refectorium et ablutis
manibus inclinantes versus crucifixum stent in ordine suo disposite ante mensas versus
e regione volentibus Aliquibus de iunioribus fratribus seruitore in apponendo pulmentario
infundendo potu et ceteris ubi oportunum viderint coadiuuantibus Interim vero prior tin
tinnabulum pulsat ad tractum quasi amplioris salutationis et postea ingrediens petat locum

suum. Pulmento vero distributo per mensas, tangat a presidente cymbalum pendens supra
mensam quater aut quinquies ictibus. Et stans ut constitutus fuerit in loco suo, sacerdote ebdomadario inci-
piente Benedicite, subsequitur conventus versum cum gloria et kyrieleyson, et sub silentio pro-
funde inclinati Pater noster. Cum autem sacerdos dixerit Et ne nos, erigant se omnes. Et solus
sacerdos vertens se ad principalem mensam dicat Oremus. Benedic domine et cetera, faciens
crucem tunc, et sic complens benedictionem. Tunc procedens in medium qui lecturus est more ut
sacerdos compleverit, humiliato capite benedictionem petat, qua accepta more analogium as- lectionem
cendat lecturus, ceteris vero sessum eant, quibus sedentibus nulla in inchoando pre-
ueniat morem. Porro qui ad benedictionem sibi presens non fuerit ~~orationem cum salutatione~~
~~angelica~~ postea obtenta comedendi licentia, ante mensam incurvatus dominicam dicat oratio- genuflexus
nem cum salutatione angelica, versa facie ad mensam presidentis et resideat. Cum autem non occur-
rerit antequam statim apponatur pulmentum, nequaquam introeat, sed sustineat, et postea refi-
ciat cum mixtis. Vel si post conventus refectionem venerit solus. Non alibi tamen quam in refec-
torio. Nonnumquam propter hoc erat cuiquam fratrum in monasterio alibi solita accipere refectionem, exceptis
hiis qui sunt in infirmitorio aut reficiunt cum abbate. Nisi aliquibus racionabili causa abbas ~~vel~~ aut
prior aliquibus locum aliud reficiendi indulserit. Fratres apposita non attingant cibum
priusquam percepta sententia aliqua de lectione presidente attingere signo perceperint.
Sedentium nullus exeat refectorium absque urgente necessitate. Vel sic quidem absque licentia.
Nullus in recedendo aut stando comedat aut bibat, non enim talem habemus consuetudinem,
sed sedendo tantum. Et dum bibendum fuerit utramque manum ciphus decenter applicetur. A
residentibus ad mensas ciphus aut cantari non abluatur quia ita apponuntur mundati.
Si cum aliquis residentium defuerit quippiam quod habere debeat, nutu aut signo requirat a
ministro, in administratione necessariorum minus cohibente et suscipiente, inutiliter fuerit
querenda. Si quis alicui in cibo et potu misericordia facienda sit, ponatur ante presidentem.
Et cum ille annuerit porrigatur indigenti misericordia. Cum oblatum gratanter susceperit, ipsumque
surgensque ipsum teneat decenter ante pectus respiciendo presidentem, quo annuente
sibi reponat se flectendo accepto. Verum quia omnibus cibus et cum pulmentariorum numero
in regula comprehensus est, congruit ut tria genera huiusmodi cibus distinctis ab invicem
vicibus apponantur competentibus intervallis, quibus necessaria succedat se-
bus reficiendi mora. Singulis etiam singillatim semper sua dividenda et apponenda est
porcio. Si cum fuerit aliquod tale quod convenienter in plures porciones dividi nequeat, defera-
tur crebrius per mensas ut singuli iuxta suam necessitatem moderantes quod absumant. Ne-
que ad sola legumina vel olera pulmentaria predicta restringenda sunt, sed quecumque cum hiis omnibus
quibus vesci licitum est monachis, de piscibus, ovis, lacticiniis et huiusmodi cibis id est edulium 2 cetera
poterit competenter et honeste preparari. Considerantes igitur laborem vigiliarum et orationum
quotidiana frequentia et corporum naturali debilitate, qui conventibus prepositi sunt de victu neces- presul
sariis ita liberaliter preclusa superfluitate provideant ut competenti sustentatione corporibus
quotidiana servitutis onera ferentibus iuste murmurandi occasione hylariter poterint.
In pistrino quoque respectus habeatur ut panes in tali formentur qualitate quantitate
ut qui singulis apponendus est sive in una sive in pluribus peciis pondus habeat
vel quasi in regula diffinitum, et de parte cenaturis reservanda fiat quemadmodum eadem
prescribit regula. Ita plene ut cum visum fuerit priori ex gratia superaddere possit plus indi-
genti. In hiis quoque locis ubi fuerit vini copia et si non plene cognoscitur qualis sit

het mensura constituta in regula idest emina. Vero tamen sit virtutis vinum in hiis partibus
sicut in ytalia ita tamen temperate ministretur ut non voluptati sed tantum necessitati deserviat. Et
pari modo de alio cuiuslibet generis potu volumus observari. Cum prudens prior voluerit refecti
one et lectione pulset tymbalum, et mox concludente lectore lectionem cum tu autem respondentes
deo gracias et parum inclinantes omnes surgant et stent circa mensas quemadmodum stabant in
benedictionem cibi, dicanturque versus, cantore ebdomadario incipiente, adiungentes gloria. Deinde
sacerdos solita pro susceptis beneficiis subsequatur actione laudis scilicet Agimus tibi gracias.
vel Benedictus deus in donis suis. Ad quam cuncti respondentes amen Et inclinantes bini et bi
ni a iunioribus incipiendo exeant cantantes psalmum miserere mei deus. Cantore in
choante usque ad pausam Ac residua parte versus choro suo prosequente, Ordine vero secun
dum dicat chorus alter et sic cantent versus alternatim. Egredientes refectorium operiant capita
Ingredientes autem ecclesiam denudent ea. Et postquam steterint in ordine suo versis vultibus
ad altare, primo denuo tegere capita usque ad letaniam (tunc iterum discooperiat se) ita remane
tes donec exierit ecclesiam. Ad gloria psalmi revertentes ad invicem ~~fuerit~~ chorus contra chorum fuerit
se inclinet et erecti ad sicut erat. Et sic stent ex oratione usque ad primum, tunc prosternat se
formas aut secundum tempus profunde inclinet usque ad finem totius. Postea inclinantes
ut moris est ante gradus eo ordine exeant quo intraverunt, et revertentes ad refec
torium et se mutuo coadiuvantes de mensis reliquias. vasa et mensalia et cetera quibus
usi sunt ad mensam tollant hiis exceptis quibus utitur lector et servitor que postea
ipsi sublevabunt referentes singula ad loca sua. Observandum vero, quod quotiens con
tingit fratres tempore ieiunii regularis cenam habere ex gracia sicut moris est diebus
minutionis tempore hyemali, et alias eciam quotiens cenaverint ex gracia, gracias
agunt in refectorio more servitorum, quod similiter facere solemus in cena domini et in
die parasceues sancta post ordinariam refectionem

De refectione servitorum Capitulum .xix.

Egressis de refectorio hiis qui refecti sunt mox congregati servitores dicant
versum voce mediocri, et qui prior est ordine conversionis ibi, nisi sit aliquis
superioris gradus cibum semper benedicat. Ab eo autem qui superioris vel equalis gra
dus fuerit mense lector petat benedictionem. Qua accepta dicat deus caritas est
et qui manet in caritate etc. Et post refectionem concludat dicendo deus pacis et di
lectionis maneat semper in omnibus nobis. Tu autem domine etc. Et si ipse lector superio
ris gradus fuerit inferior petat benedictionem, petat legatque lectionem benedictione
accepta, Post refectionem omnia illa que conventus dicere consuevit ipsi dicant sed sub
missa voce stantes versi ad mensam super quam refecerunt. Cum conventus inclinare
et quando genua flectere consuevit ipsi inclinent. Neque enim ullo umquam tempore
ibidem se prosternunt

De pueris seu adolescentibus et senibus Capitulum .xx.

Et si pueris vel eciam ~~senibus~~ adolescentibus et senibus districtio regule
in alimentis et ceteris ex pia eiusdem regule indulgencia relaxanda sit,
ipsa tamen relaxacio non equaliter circa omnes tales facienda erit sed differenter multum
utrimque videlicet secundum mensuram etatis sue et secundum virtute aliis quidem largius

et frequentius aliis varius et instructius. Cura nimirum et adolescentes qui adhuc quo
tidianis proficiunt corporum incrementis pluribus quam iam adulti indigent nutrimentis.
Et tenera infantie ac puerilis etas more plantarum nondum ad plenum habentium
radices in terra firmas, frequencioribus et lautioribus quam ea etas que iam firmiter radi
cata vigore adolescentie floret, confovenda est alimentorum fomentis. Sic et hiidem
secundum quod passim etate et robore corporis proficiunt, paulatim assuescant se in abstinen
tie parsimonia et aliis regularibus exercicii institutis, ut non eis postquam adole
verint districtio regularis prorsus extranea videatur. Preterea tam et valitudo
decrepita non equaliter in omnibus senibus attendenda sit. Alia est enim senectus alia
etas decrepita, unde et senum quidam viribus imbecilliores alii vero viribus sunt fortio
res quam iuniores etiam provectioris etatis. Ideo ad preveniendum horas cenandi et quelibet
sibi indulta solacia percipiendum alii quidem quotidie videlicet sunt imbecillitas manifesta
cogendi alii vero minime. Quod si ad hoc descenderint sua ipsa et spontanea voluntate,
condescendat eis abbas prout necessitati eorum iudicaverit expedire. Quibus autem
horis tales refici debeant sive mane sive meridie aut circa vespere, provideat quilibet
abbas prout pensatis circumstanciis suis pro tempore magis convenire conspexerit. Pue
rorum autem ita temperetur refectio ut mensura cuiuslibet pro tota non excedat men
suram sibi quem percipit quilibet frater iam adultus. Et non fortis sed tenuis eis concedatur
potus. Ab omnibus etiam sollicite observentur, et si insolescunt verbis brevium correpcio
et sive magistri seu priori deferantur. Non autem vapulent nisi ab hiis quibus specialiter
commiserit abbas. Pueri adolescentes et si suscipiantur ad professionem ipsi tamen sedendi
et standi inter conventuales locum non concedatur. Sed specialibus eis deputatis locis
in refectorio, oratorio seu alibi ad invicem suos observent ordines quamdiu sub magistri iugo
sunt magistralis, a qua etiam absolvi non debent nisi bone conversacionis vitam hiis demonstrant.

De mandato fratrum Capitulum xxi.

Mandatum fratrum constituta semper servetur die, id est sabbato nisi forsan abbas certa
necessitate ipsum aliquando in die alio anticipandum aut etiam prorsus intermittendum
esse decreverit. Hebdomadarius igitur post vesperas regulares pulsu quoque ex more premittendo in sonante, omnes
detrahere festinent. Moxque coadunatis fratribus et necessariis a ministris predisposite et pre
paratis imponat cantor ebdomadarius antiphona, et discalciantibus se superius in ea parte
qua fuerit locio inchoanda, que absente abbate inchoabitur a priore, adeunt servitor egres
surus, supponens pedibus illius discalciati qui prior est lavandus pelvim cum aqua
bene temperata, lavare incipiat. Quibus mox subsequatur ingressurus cum alia pelvi ipsu
sa aqua quam supponat pedibus immediate sequentis. Et ipse priori loto, mox eum
tergat. Hoc enim regulariter observandum est ut egressurus lavet ingressurus vero per tempore
tergat et osculetur fratrum pedes. Cum ergo secundo in ordine aquam supponit sequens idest
tercius continuo discalciando se preparet, et sic consequenter alii post alios ita videlicet ut singuli
per ordinem allata ad eos aqua parati inveniantur, et sine tardacione expediri possint. +
Unde et propterea si plures interfuerint abbates vel prelati et commode fieri possit, omnes
sedeant in uno latere ut ordine suo ante alios expediantur. Non fiat per ministros ex
quisita nimium cura circa locionem sed facilis expedicio. Unus preterea ex iunioribus fratribus
occurrat, et servientibus ministris solacium prestet apportando et deportando pelves, effu
dendoque et infundendo aquam, que cum ordo contigerit ut lavari debeat, aliquem relevat

+ expeditur vero a parte una

[illegible] a supremo d[illegible]

ante alia

re festinet. Cum exhibet et cui exhibetur hymni locis ministerium tamen an(te) quos postquam factum
inbibere sibi invicem inclinet. Discalciati observent quantum prevalent ne pedes nudi
appareant. Ad mandatum fratrum non introducatur nisi monachus de congregatione. Conversi
et novicij, prelati tamen sive religiosus hospes de ordine nostro non prohibeatur si consenserit
interesse. Frater qui podagra vexatur aut alia pedum infirmitate ita ut eos nequeat
competenter abluere in conventu accepta licentia in infirmitorio lavetur. Si contigerit
pro quavis necessitate maxima parte fratrum tardius occupari in labore externo, domum
revertentes quamvis parum mandatum peragant, tamen si velint sine cantu. Postquam
omnes alij loti fuerint, servitores se mutuo lavent atque tergant, precedente egresso-
re, altero vero subsequente. Cum tandem loti et calciati accepta licentia egrediantur
et ablutis vasis et tersorijs ac eisdem consignatis illis quibus illorum incumbit custo-
dia lotis quoque denuo manibus et resumptis cucullis ad conventum qui tunc residet.

De dormitorio et lectisternijs fratrum. Capitulum xxvi.

In dormitorio fratrum ita lecti sint dispositi ut non minus quatuor aut quinque pedum lati-
tudinis spacium sit circa singulos lectos a lateribus ad invicem interstitijs separatos
et habeant singuli lumine a celo quibus sicut dormitioni vel meditationi ista et pro spe-
[singulorum] lectioni loca conveniant, et unus ab alio faciliter non inquietetur. Ab anteriori autem parte paten-
tes remaneant. Et si paries extendatur ante lectos ita sit cancellatus ut a cunctis pertranseuntibus
quid quisque faciat valeat intueri. Velamina tamen ante introitus vel cancellos habeant depen-
dentia, quibus cum mundare aut mutare vestes voluerint aut simile aliquid agere quod non debeat
ab omnibus intueri, suam celare possint nuditatem. Nequis de velamina alias extendere non lice-
bit nisi cum fratres sunt congregati in aliquo actu conventuali, verbi gratia in opere dei in refectione
collatione lectione vel labore aut consimili aut in viam directi. Si non fuerit locus
tante capacitatis ut omnes recipiat, cellerario, infirmario, hospitalario, custodi aut
ceteris officialibus qui post consuetam repositionis horam sepius occupari contingit, locus aliquis
dormitioni aptus deputetur. Dormitorium autem clausuram habeat et semper clausum sit
a nemine aperiendum dum fratres sunt in requie. Nisi forsan aliquis in officio suo sive com-
misso tardius occupetur. Quod si contingat, ita tandem expeditus introeat absque strepi-
tu ut ceteros non inquietet. Lampas in dormitorio arsura ita collocetur ut totum ab ea
dormitorium illustretur. Ad quod si pre illius magnitudine una non sufficiat, accen-
dantur due et luceat seu luceant a vesperis usque mane, videlicet toto noctis tempore quo
luce diei clare videri nequeat. Locus privatus interstitijs per singula foramina
distinguatur. Et sedentes ad opus nature facies habeant coopertas.

De modo fratrum collocandi se dormiendi et resurgendi. Capitulum xxvij.

Finito completorio fratres intrantes cellas recollectioni vacent donec a sacrista
signum fiat pro eorum repositione, quod ultra dimidie hore spacium a fine comple-
torij computandum nunquam differendum erit. Sed sepius consideratione hore tardioris
et prolixioris vigilie subsequenture accelerandum. Signo autem insonante mox unusquisque
ad dormitionem se preparent, nisi alicui forsan ex causa domus vigilare permissum
fuerit. Et preparati ita se collocent atque iaceant in stratis suis ut nulla indispositio

nis turpitudo possit in quoquam eorum deprehendi. Ceterum omnia obseruet que capitulum xxxiij
regule tradit obseruanda. Dormientes videlicet vestiti etc. Ita tamen ut pro qualitate loci
uel temporis huiusmodi possit temperari vestitus, locis videlicet et temporibus frigidis pluribus,
calidis vero paucioribus seu leuioribus utendo indumentis. Pro habitu ac superiori
cucullâ utantur regulari clausa sine manicis nisi fuerint itinerantes, quibus conceditur
scapularibus uti dormitionis tempore. Non minus tamen omnes quiescentes tunica et caligis
vestiantur sub habitu regulari. Qui se mutuo dant, calciant seu discalciant aut vestes in
ducunt exeuntes et induentes se, honeste faciant ne nudi appareant. Et non aliud de quo
tant exuentes et induentes se, honeste faciant ne nudi appareant. Id non aliud de quo
ad lectos suos facere solent, tam hij qui in dormitorio quam qui extra iacent. Hora etiam
indeant ut quanto breuissime habitu religionis sint. Mox autem percepto signo ad vi
gilias nocturnas omnes eadem, qua se collocauerat disciplina exsurgat se induentes.
Et quisque vicinum sibi fratrem aduertens pigriore in surgendo, ipsum pulsando ut sur
gat sollicitare non negligat. Nemo se iungat alterius in comodo suo sito existenti pro
qualibet occasione preter abbatem uel priorem, licet tamen de cuiuslibet suis foris comodo
suo existentis licentia alium pro quauis causa necessaria inducere.

De habitu et vestitu fratrum. Capitulum xxxiiij.

De habitu vestitu seu amictu fratrum hec subscripta volumus obseruari que et
Religiosis moribus satis conueniunt et Apostolice ac generalium conciliorum
traditionibus ex quibus pro magna parte collecta sunt discordare minime creduntur.
In primis ut generaliter in omnibus monasterijs nostris etc. ubi non fuerint duodenarius mona
chorum numerus plenus, tam abbas et prior quam ceteri professi floccis utantur. Floccus siquidem
qui habitus est rotundus, manicatus latitudo inferius in circumferentia ad minus septe
uel ad maius octo sit ulnarum. Longitudine vero protendatur super talos aut
ultra. Ita tamen ut terram usquequaque non contingat ad immundicias contrahendas. Capu
cium flocci ex utroque latere usque ad medium ossis spatule, retro autem usque ad cingulum
protendatur aut parum ultra. Manice dependentes in longitudine ultra cubitum
unum protendatur super extremitatem digitorum in latitudine cubitum et amplius habe
ant. Floccis igitur utantur omnes per diem siue diuinis intersint officijs siue conferiant aut
quouis incedant. Cuculla autem in qua dormiant ut predictum est in loco precedente etc.
in nocturnali uti licebit officio. Pro opere vero manuali et ex apostolico indulto etiam
in ministerio diuino sub sacris vestibus etc. scapulari utimur. Cuius capucium eidem assutum
retro et ad utrumque latus una palma habebit minus in extenso quam cuculla. Pars
vero scapularis ante et retro dependens latitudinis medie ulne sit uel quasi. Lo
ngitudo protendatur usque ad talos. Tunicas duas quilibet fratrum si fieri potest habeat albas
scilicet et nigras clausas absque scissuris plicaturis aut fodelaturis. Nisi forsan de eius
aut alterius nobis permissi coloris panno, manicas habentes strictas usque ad pugnum
protensas sine nodis. Et duas camisias laneas que sub mento et ante pectus clau
dantur quemadmodum et tunice, colleria parua habentes. Caligas insuper laneas
hyeme quidem longiores ad brachale religandas. Estate vero qui uolunt breuiores stri
gendas sub genibus habeat. De pellibus quoque ouinis seu caprinis pellicium pro
hyeme capucium fissum in utroque latere super humerum, quod nunquam nisi sub habitu
regulari deferri licebit. Vittam una de lana et duas de lino. Ut secundum aliud ne

tessaria sint ppter noctes et opera. Pedulia duo aut tria paria / femoralia tria aut qtuor et bra
tale de lino aut coreo terucino / sudariu seu mappulam / cingulu de coreo terucino / Duo
aut tria paria calciorum quorum alij strictiores sint et simpliciores / altitudinis quatuor digito
ru(m) transuersaliu sup pedis cauillam. Alij vero longiores subducti filtris usqz ad medias tibi
as nec ultra se protendentes pro tpe hyemali itinerantes pro calceis si velint poterint uti
cappa rotunda / q floco sit breuior et ex utraqz parte foramen habeat ad exerendum
brachia / et desuper capuciu assutu ad instar capucij regularis. Subtus vero cappam
scapulare deferat et capellum de filtro nigrum in superficie no(n) crispatu sed planu. In
noctibus etiam scapularibus uti possint et lectisternijs qualia conuenerit in hijs regio
nibus pernoctaverint locis. Habitus nouiciorum ad instar est cuculle monachalis excepto
pto q in utroqz latere est apertus. Habitus vero conuersorum est cappa longa et rotunda
et ab anteriori parte apta / capuciu habens per omnia simile capucio flocci regularis.
Utuntur etiam capucio alio sub cappa cum necesse habuerit in hyeme / et camisijs laneis
sicut et monachi. Insup et scapulare ad opus manuale / quo etiam semper utuntur sub cappa
et tempore dormitionis deposita cappa. Tunica eorum qua communiter utantur et talaris
aliam aut aliquanto breuiorem habeat ad laborem aptam. De caligis quoqz calceis pe
dulibus femoralibus et alijs necessarijs eis puideatur iuxta indigencie necessitatem.
Habitus conuersorum sicut et monachorum niger sit colore. In reliquo aut vestitu albo
et griseo utantur. Omnisqz factura vestitus tam conuersorum qm monachorum sit simplex
nulla exquisita curiositate notabilis / nec habeat quisqm ornatus notabiles in
veste cultello zona calcaribus / sella seu freno aut ceteris huiusmodi

De susceptione episcopi uel legati Capitulum xxv.

Ad suscipiendum epm conuenient fratres in chorum signo campane. Quibus
congregatis ex clericis uel iunioribus fratribus unus cruce / alter aqua
benedicta nutu cantoris sumat. Exeuntes quoqz immediate sequatur abbas. Deinde
conuersi et nouicij bini et bini / senioribus precedentibus ordine suo. Cunctisqz e
gressis et stantibus ordinati ante fores monasterij / portarius uel alius quilibet persone
ad hoc ab abbate iussus interim obuiam eis adducat epm / Quo appropinquante flectant
omnes genua ante eum / Quibus erectis porrigat abbas epo sparsorium osculans ei
manum. Et incipiente cantore responsorium audi israel. si unus / uel Summe trinitati si sint plu
res. Introeuntes precedant nouicij. Deinde ceteri iunioribus precedentibus / ita ut ab
bas eat posterior manu tenens epm. Cum aut venerint in chorum inuitante epo oratio
collocet se abbas in choro suo ad stallum altari propinquum et ceteri post abbatem ordine
suo videlicet seniores ante iuniores versis ad altare vultibus / Et finito respon
dicatur hymnus. Saluum fac seruum tuum. Mitte ei dne auxilium de sancto. Abbate inci
piente / et conuentu respondente subsequente. Et subiungat abbas collectam prece de dne
eo modo quo in benedictionibus fieri consueuit. Qua finita. Mox attendens abbas
erigat epm et ducat in capitulum ubi cunctis residentibus legat lectionem cui cantor
innuerit. Accepta benedictione ab epo. Qua finita / et dicto benedicite ab abbe
osculetur abbas epm et comites eius nisi prius ille voluerit aliquid dicere pro edi
ficatione. Deinde surgentes omnes et inclinantes ad benedictione epi / qua

abbas debz requirere nisi eam antea in oratorio dederit Cum socijs autem exprediatur et dedu
catur Episcopus ad domum hospitum Conveniendum aut quod ad nullum aliud suscipiendum cum processione
vadit conventus nisi ad ipsum episcopum et archiepiscopum vel sedis apostolice legatum vel papam et
abbatem ipsum de alio monasterio vel ordine assumptum seu regem Et nulli horum omnium nisi
domino ipse plus quam semel videlicet cum primum monasterium visitavit fit hec processio

De susceptione hospitum Capitulum xxvi.

Hospites abbati sive priori si abbas defuerit nunciandi sunt a portario Nunciato
autem hospite mox abbas vel prior aut certe si quilibet ab abbate vel priore
iussus occurrat et eum reverenter inclinato et inclinato capite suscipiat et ducat ad orationem
Ingressi ecclesiam Aspergat hospes aqua benedicta ab introducente Postea flexis ge
nibus ante altare faciant prout in collectario invenitur orationem descripta nisi fuerint
laici quia tunc quilibet sub silentio orare permittitur ad benplacitum breviter tamen Si
episcopus vel abbas fuerit offeratur ei aspersorium cum osculo manus et procedentes ad altare
orent sicut supra dictum est Ita tamen ut modice subtrahendo se post hospitem tales orationes
incumbente is qui eum introduxerit Nisi et ille fuerit eiusdem dignitatis Completa
oratione detur hospiti osculum pacis postmodum ducatur ad hospitium et Recitata tota eo
lectione brevi de scripturis interrogetur brevem de causa sui adventus Et significetur statim
abbati hospitem pervenisse nisi alius ab abbate eum susceperit Tum mox venies cum hua
militer tractet secundum regulam Et si abbas defuerit prior faciat aut alius cui iniunctum
fuerit Pueri parvuli non solent duci ad orationem Abbas seu eo absente prior aut alius
qui sedere debuerit cum hospite ad refectionem Aqua super manus eius fundat Apposito
cibo Benedicite incipiat et versum dicat Et ne nos in fine orationis dicitur Et benedictionem
super cibum insuper et lectionem brevem hospite benedicente si tamen talis sit ut ei hoc deceat
et cum nemo nostit Inter prandendum nihilominus vel cenandum primum facta reficit
lectio ex libro Qua postea si placuerit interrupta mutua caritate et edificationis misceant
colloquia Post finem refectionis continuata sua aliqua de lectione incepta Aut saltem
more servitorum in conventu concludatur Gratiarum actio fiat quemadmodum moris est
in conventu excepto ex loco miserere post cenam semper dicitur laudate dominum omnes gentes
Et similiter post prandium si solus laicus hospes affuerit Alioquin miserere Et dicantur
omnia in directum Post fidelium autem repetitur oratio dicta cum salutatione angelica
sub silentio quo facto Abbas vel qui gratias legerat dicat benedicite Cum socijs a cir
cumstantibus dicitur Et Subinferat Det nobis suam pacem et vitam eternam

De hospitibus ordinandis Capitulum xxvii.

Hospes si fuerit abbas sive prelatus alius canonice vel monastice institutionis
primum locum teneat in choro prioris dum servatur conventui Ad mensam vero abbatis
in conventu si indigetur presidenti hospes teneat dexteram presidentis presidentem et si
sit talis ut eum deceat precipue honorari presidens vero sinistram. Si autem plures co
currant qui prior est eorum in medio Alij vero hinc inde ad dexteram levamque erunt
Et si hospes maior post principalem prelatum alicuius monasterij fuerit videlicet prior vel
decanus primum in choro abbatis post illum semper tenebit locum Et si reficiat cum
conventu abbate absente prioris locum in mensa teneat abbate Presente vero abbate

orone

in supremo dextri lateris vel in barlo loco. Quotiens vero abbates ordinis nostri sive sint de observantia nostra sive non, attendendum erit secundum tempus plantationis ad regimina monasteriorum quibus presunt. Nisi aliquis bone fundationis monasterii sui aut alias ex privilegio vel consuetudine firmatus gaudeat prerogativa speciali. Post tamen abbates conventuales in tali annali ordines suos servent secundum tempus unionis sue ad colligantiam sanctitatis nostre alio quovis prelationis iure sublato. Exceptis presidentibus qui omnibus aliis sunt preferendi in hiis que sui officii presidentis sunt et in dandis benedictionibus in prandia et fidelibus dicendis aspergendis et thuribus post completorium et eisdem a choro licentiandis. Ceterum quando in conventum nostrum deferetur hospiti etiam honorabiliori. Prelatis secularibus magistris vel doctoribus iuris divini vel humani ceterisque graduatis. Et canonicis kathedralium ecclesiarum si qui admittantur ad conventum congruus deferatur honor utrumque videlicet iuxta decentiam status gradus vel dignitatis. Hospes si fuerit simplex monachus nostri ordinis secundum tempus conversionis sue si sciri poterit locum occupet. Alioquin talis gradum et ceteri religiosi vel etiam seculares presbiteri aut clerici loco mediocri iuxta sui status et ordinis exigentiam collocentur. Similiter fiat de honeste laicis si qui contingat quempiam illorum conventui interesse. Et si quod secularium presbiterorum vel clericorum aliquis simpliciorum converti voluerit. Postquam petitionem ex more fecerit in capitulo inter presbiteros alios locus ei deputetur. Similiter et monachus hospes si stabilire desiderans ipsi non fuerit iuxta observantias et consuetudines nostras sufficienter institutus in ordine inter novicios sit et eorundem magistro subiectus.

De hospitibus volentibus nobiscum commorari. C. xxviii

Religiosus ad aliquod monasteriorum nostrorum ad illic commorandum veniens sive sit abbas sive simplex monachus, et si ei consonat non tamen sive duus est cum turpiter quasi libere absque disciplina de monasterio suo fugari aliis de religione perniciosam et religionis iacturam. Sed tamen volentes eundem de monasterio quod voluit ac suos mores vitamque ac totius conversationis nostre ordinem contemplandi et libertate concessa consequenter ad omnem disciplinam omnemque observantiam regularem se noverit obligatum et astrictum. Et nihilominus si ultra mensem perseveraverit onera consueta tam in choro quam refectorio vel coquine officiis tamen ceteris iuxta consuetudinem supportare teneatur. De quibus etiam infra dictum tempus expresse amonendus erit, et si non consenserit nequaquam est tolerandus. Similiter nec seculares presbiteri clerici vel laici sunt absque disciplina in aliorum subversionem in nostris monasteriis ullatenus tolerandi. Frater autem qui extorta licentia aut alias a prelato suo ad monasterium aliquod nostre observantie ad tempus ibi mansurus per instantiam sive indigentiam recipiendus tamen primitus per omnia novitiorum more expectet quando dominis rectoribus eius expedire videbitur. Salva provisione expensarum per prelatum sui transmissi in summa duodecim florenorum renensium pro victu. Insuper pro vestitu et ceteris necessariis iuxta condignum ipsis rectoribus legaliter facienda. Nullus demum monachus sive laicus monasteriorum nostrorum absque litteris commendatitiis in aliquid a nobis colligatur. Nisi sufficienter fuerit quem quilibet prelatorum sive rectorum observantie nostre capere et tenere expensis abbatis sui fideliter studeat.

De infirmis extra infirmitorium Capitulum xxix.

Si sacerdoti ad missam sanguis de naribus fluxerit offeratur ei aqua in presbiterium ministrorum
a servitoribus ad sanguinem recipiendum et se lavandum. Cuius alterius [redacted] a cunctis
ex fratribus accidit talis aut similis casus servatur et extra oratorium in loco congruo a fre
tribus horis cunctis fiunt quamdiu necesse videatur. In refectorio si contigit servitori eius minus valde
necesse fuerit non inde exeat sed toto aut alterius clericorum si assint ut adiuvet significet.
Ille vero si antequam comederit exeat ad mensam redeunt quod comesturus erat comedat quem
nec conventus expectet, nec ipse post horas si surrexerit comedere desinat. Quod si etiam post quam
conventus exierit redierit non opus habent servitores expectare sed expeditus more parata
gratiarum actione sub silencio discedat. Similiter faciat qui ex alia causa legitima dimissus vel
evocatus fuit. Si autem contigerit ut aliquem vomentem aut eructantem aut simile aliquid pa
cientem servitor eorum non viderit, significet ei quicunque viderit. Quod si quis talem et tam
habet apertam habuerit infirmitatem ut videri et intelligi evidenter possit quod non conventum
tenere nec in infirmitorio preter se valeat, ei infirmitas in capitulo manifestet et ab
bas rigorem ordinis ei temperet in vigiliis abstinencijs lectione opere dei et labore manuum
prout perspecta infirmitate utile ei iudicaverit. Ceterum qui certam non habet infirmitatem si post
unum vel duos dies non convaluerit pro arbitrio abbatis ingrediatur infirmitorium

De infirmis qui sunt in infirmitorio Capitulum xxx.

Infirmis in infirmitorio non licet quotiens voluerint nec nec etiam ecclesiam ingredi nisi
cum in ea opus dei celebratur nec in claustro morari nec conventui ubilibet se ingerere
nisi vocati, sed quantum possunt ne a fratribus vel ab alijs foris videantur observare debent.
Horas suas insimul si fieri potest congregati temporibus constitutis persolvant. De
hinc qui voluerint et potuerint eant sub divinis in ecclesiam. Missam quotidie audiant quam etiam si
necesse fuerit in capella infirmitorij celebret. In festis tamen precipuis et sacratiori tempore
pamplius satagant quantum permittit corporalis habitudo dum agitur opus dei in ecclesia
presentes esse. In capite ieiunij cum ceteris ad cineres accedere. Et in die parasceues sanc
tam crucem adorare. Et cum annunciatio sive etiam nativitas domini in capitulo pronunciatur illic veniam postulare
veniam petere. Ad benedictionem novicij in choro qui prevalent sint in ordine suo. Sed neque
in ecclesia neque in infirmitorio stare aut genua flectere seu profundas facere inclinationes co
gantur quos gravat. Nisi forsan ad elevationem aut deletionem venerabilis sacramenti. Celebrare
volentes non ad conventualem sed ad privatam missam conveniant. Ipsi ad ministrandum ad missas
privatas seu etiam ad dicendum opera domino exigente necessitate vocari possunt si non nimium
ex hoc gravetur. Qui sicut prius ad unam conveniant mensam. Legatur aliquid coram eis quod edificet
et non fabulis vacent. Non enim putent infirmi liberam se habere facultatem loquendi ubi
quando quibus et de quibus voluerint. Maxime hij qui non continue sunt decumbentes in lecto
sed hinc illincque deambulant. In infirmitorio enim cum infirmario de necessarijs et consolatorijs
dumtaxat loqui permittuntur. Aliorum autem quispiam non sine licentie obtentu loqui audeat
cum quoquam eorum. Nisi forsan in lecto decumbenti et gravi infirmitate laboranti. Quae tamen locutio
nocturnis horis et cum opus dei peragitur temperanda est cum eisdem. Cum ceteris vero
omnimodis fugienda, casu necessitatis excepto. Non clamose sed silenter loqui debent.
In vigilijs ieiunijs et abstinentijs ciborum aut lectorum asperitatibus et ceteris huiusmodi

ipsius regularis districtio ab abbate temperetur / et ita se quisque agat in hiis prout sibi
ab eodem abbate fuerit constitutum. Cum vinum usque nisi in infirmitate considerata vinum
atque indulgere debet quod ei iudicaverit expedire. Non apparente et tamen vehemente quis
habens infirmitatem nec legat nec operetur. Nam cum infirmitas evidens fuerit sed non vehe-
mens / legat et operetur non ad suum arbitrium sed abbatis et horum quibus ille constituerit.
Si quis infirmorum ceteros inquietare aut de hac infirmorum constitutione vel abbatis or-
dinatione murmurare temere presumpserit et sepius correptus non emendaverit regula-
ris discipline censuram experiatur tempore oportuno. Et postquam infirmorum videtur se usque adeo (quispiam)
vires recuperasse ut conventum sequi possit indicet abbati aut illo absente priori. Cu-
ius iussu primum veniens ad capitulum ibi de negligentiis suis veniam petat / excepto si iu-
sserit abbas conventum portandum. Cum infirmis hospitibus nostri ordinis superscripta lex per omnia observetur.

Incipit quarta distinctio.

De conversis qualiter suscipiantur et probentur. Capitulum primum.

Cum eo qui desiderat fieri conversus agendum est sicut primum sermo de aspirante ad
monachatum / excepto quod non est cura eum fieri studiosum de lectura seu omnibus his (opus / litteratura)
que solidum in exequendis vel suscipiendis ordinibus impedimentum prestare solent. Nisi
forsan hoc fieri suadeat alia causa. Susceptus annum probationis habeat et magistro com-
mittatur qui sollicite super eum intendat instruendo ipsum de moribus et ordine. Nec le-
gatur ei per intervalla temporum tota regula sed ea duntaxat capitula que ipsum principaliter (vel ordine)
contingere possunt ei exponantur. Et post annum ductus in capitulum prostratus in terra ve-
niam petat / surgere iussus surgat interrogatus etiam et premonitus si ipsum et iam videt
ad perseverandum abbas prehabita deliberatione cum fratribus suis et ipsum ei invenit voluntate
Et de rebus suis dispositione facta ipsum exire iubeat et ad professionem se preparare. Quem
magister de modo se habendi in professione informet. Pro eo si scribere nesciat professionem
scribens sub hac forma / Ego N. promitto.

Quam professionem sic in vulgari conscriptam ipse novitius
ante offertorium summe misse stans retro abbatem legat si litteras noverit. Si minus cordetenus re-
citet alta voce. Et impressa manu sua signo crucis cedule professionis eandem super dextrum cor-
nu altaris offerat ipsum osculando. Ipse necdum ad monachorum sed etiam ad conversorum se commen-
dandum atque osculum ipsis porrigendum ducendus est. Ceterum in benedictione ipsius seu etiam ante
et post eam ipsum et per ipsum in omnibus et per omnia agendum est quemadmodum de benedi-
ctione novitii clerici superius latius invenitur expressum.

De dicendis horis et modo orandi conversorum. Capitulum ii.

Nullus conversorum habeat librum nec discat aliquid nisi Pater noster. Ave maria. Credo in
deum. et versiculos necessarios scilicet Deus in adiutorium meum intende / Domine ad
adiuvandum me festina. Domine labia mea aperies et os meum annunciabit laudem tuam.
Adiutorium nostrum in nomine domini qui fecit celum et terram. Gloria patri. Sicut erat. Benedica-
mus domino. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Requiescant in pace. Requiem eternam

dona eis domine. Per dominum nostrum etc. Et confiteor etc. Respondenda sacerdoti ad missam
Et septem psalmos in vulgari. Et si fieri potest non hec legant ex libro vel cartha, sed
cordetenus. In horis exsolvendis quo ad inclinationes genuflexiones erectiones et ce
teras huiusmodi observantias monachis conformare se studeant maxime in ecclesia. Et septies
in die scilicet matutino prime tercie sexte none vespere completorii tempore. Item et in vigilia offerre
nocturna sicut monachi laudes creatori suo tam vigiliis nocturnis quam horis diei. Ante
quas monachi premittant orationes inclinati aut prostrati secundum tempus. Facta
oratione erecti signent se. Et si duo vel plures fuerint dicat prior eorum Deus in
adiutorium meum intende. Respondentibus aliis Domine ad adiuvandum me festina. Ad
vigilias nocturnas subsequatur prior Domine labia mea aperies totum versum. Ceteris eum
respondentibus, quod usque tercio fiat. Deinde dicat pater noster sub silencio, quo dicto dicat
prior audientibus omnibus gloria patri et filio etc. Ceteris respondentibus sicut erat totum
versum Amen. Et hoc usque ter [illegible] fiat. Et cum gloria dicitur inclinati stent omnes. Post
[illegible] aut sicut erat dicat priore incipiente kyrieleyson semel Christeleyson semel
Iterato kyrieleyson. Tunc senior dicat in audientia omnium totum pater noster tam ad vigi
lias quam ad omnes horas. Adiungens Per dominum etc. et ceteri respondeant Amen. Deinde sub
iungat Benedicamus domino. Ceteris respondentibus Deo gratias. Ad horas diei post Deus
in adiutorium meum [illegible] omnibus dicat senior gloria patri. Ceteris respondentibus sicut
erat in principio. Cetera fiant sicut iam diximus excepto quod ad laudes octies. Et ad
vesperas decies dicant pater noster cum gloria. Ad ceteras vero horas quinquies. Et hic ordo psal
lendi omni tempore ab ipsis teneatur. Nisi quod in festivitatibus xii lectionum duplicant ut
ad nocturnos tamen pater noster cum gloria ita quod fiant lx. Cum soli vel in ecclesia tempore divinorum fue
rint hoc totum singuli sub silencio dicant. Insuper officio commemorationis omnium animarum quod ex more
post celebritatem omnium sanctorum peragi consuevit personaliter intersint, et septem psalmos
penitenciales cum quinquaginta pater noster et ave maria persolvant. Similiter faciant post festum sancti
Michahelis in locis ubi talis commemoratio fieri consuevit. Item et pro quolibet defuncto monacho
converso aut novicio sive donato idem faciant. In ceteris aut principalibus officiis que agit
conventus per annum scilicet pro abbatibus nostris et parentibus nostris et fundatoribus nostris
pro fratribus observantie nostre quatuor [illegible] pro benefactoribus. Item et in officiis et trenariis
et anniversariis monachi conversi vel novicii pro quolibet videlicet septem miserere et septem pater noster
dicant, et intersint si commode possint officiis et missis. Infra vero trenarium decies et ex
tunc tricente anniversario monachi conversi vel novicii duo pater noster quolibet die. Et
nichilominus pro monacho seu converso alterius monasterii nostre observantie cum nunciatus fuerit post
obitus eius septem pater noster. Insuper pro abbate ultra [illegible] sepultura infra
octo dies centum pater noster. Et infra quindenam tres disciplinas. Item pro abbate alterius loci
dupliter orationes pro fratribus alterius loci solite fieri. Pro omnibus aut et aliis defunctis
quos pro tempore commendari contigerit in capitulo nominatis sive per brevia, omnibus feriis
quinque pater noster. Et pro familiaribus ac benefactoribus et recommendantibus [illegible] pater noster
omnibus septem feriis dicere sunt astricti. A capite etiam ieiunii usque in pascha singulis
diebus intenta devotione legant psalmum Miserere mei deus etc. cum tribus veniis. In
die vero parasceves sancta assidue orationi vacent prestito usque ad horam refectionis. Item
Et non [illegible] miserere et non alios psalmos sicut illud tot vicibus repetat quot

psalmos dice debuerat Et si nec illud quidem sciverit, pro quolibet psalmo tercio pater noster
et ave maria pro quolibet psalmo legere teneatur. Modum autem et ordinem legendi huiusmodi ob
servabunt ut videlicet ad omnem oracionem excepte horis canonicis, et qua pro defunctis fa
ciunt premittatur hunc versiculum Adiutorium nostrum in nomine domini Qui fecit celum et terram Et tunc
subsequatur quod dicendum iuxta premissa fuerit Post quelibet psalmum pro vivis subiungit
gloria patri Sicut erat ex toto Dicatur sicut erat si vero plures fuerint psalmi Eciam plures
fuerint post ultimum sicut erat subsequitur Kyrieleyson Cristeleyson kyrieleyson pater noster Conclu
dendo per dominum Amen Ea autem que pro defunctis dicenda premisimus Absolute nichil
premittendo incipiant, et post quelibet psalmum dicatur Requiem eternam totum versum
In fine autem dicto requiem absque kyrieleyson Dicant pater noster, concludendo per dominum
Et dicto Amen Subiungant Requiescant in pace.

De tempore surgendi et eundi ad ecclesiam et quando a labore abstineant conversi · C · iij ·

Omnibus diebus privatis quibus laborandum est tam estate quam hyeme excepto
tribus diebus proxime ante pascha suscitati a custode seu eius solano ad
laudes regulares surgant properantes ad ecclesiam Et peractis ibidem oracionibus vigiliarum laudum
et eciam prime Et audita missa matutinali exeant ad labores premittentes laborem versum
Deus in adiutorium gloria patri Et pater noster semel in die Ceteras vero horas diei hiis diebus
privatis dicere poterunt quolibet fuerint loco laborantes genuflectionibus et inclinacionibus non
omissis Si tamen aliqui nullo aut minus necessario labore occupentur intra monasterium, eciam
ceteras horas in ecclesia legant maxime autem completorium Audito signo elevacionis ad
summa missa genua flectant eciam foris in labore existentes Prefatis autem tribus
diebus ante pascha necnon omnibus dominicis et festis quibus non laborant eo tempore
surgant quo pulsatur ad vigilias regulares inchoandas, et intrantes ecclesiam perse
verent usque ad finem matutini, quibus eciam diebus omnibus horis et misse intersint
et cappis sint induti eo tempore quo presbiteri sive clerici opus dei peragunt. Estate et ad mensam
hora reposicionis ita eis temperetur ut non minus quam septem horas habeant ad
dormiendum A labore manuali abstineant omnibus festis vel diebus que generaliter
ex sanctorum canonum precepto seu eciam specialiter in locis in quibus monasteria sita sunt
ex institucione diocesis aut consuetudine publice feriantur in foro.

De silencio et ceteris in quibus conversi se debent conformare monachis · C · iiij ·

In quibuscumque officinis et locis tenent monachi silencium et conversi teneantur et conversi
Nec aliqua earum officinarum ingrediantur sine licencia quas monachi ingredi prohibentur
Preterquam racione commissi officii Insuper eciam in dormitorio suo et sub refectione sua
silencium custodiant et in grangiis simul refitiant Et alias in omnibus et per omnia
sicut et eciam monachi servare silencium sunt astricti Excepto quod in officino vel laboribus
utilitatis vel necessitatis causa tamen loqui permittuntur In itinere agentes salutantes
se resalutent Et si de via aut aliud quid interrogavit verbis brevibus dirigat aut re
spondeat Et si de re aliqua specialiter sibi non commissa ille vel alius loqui voluit
dicat sibi non licere sibi loqui amplius Cum deinde eisdem vestantur vestibus quibus et

monachi, sani scilicet ut sani, minuti ut minuti, infirmi ut infirmi. Et in monasterio maxime in eodem tempore et eadem quantitate. Et cum monachis ieiunantibus et ipsi ieiunent, nisi aliquando abbas cuiusque illorum aliquando eis gratia aliquid addendum aut intuitu laboris ieiunium regulare duxerit relaxandum. Ad quod pia consideratione laborum maxime si fuerint oppressi indulgentior debet inveniri. Ieiunium tamen ab adventu et septuagesima feriis ab ydibus septembris usque ad quadragesimam ad instar precipuorum ieiuniorum ab omnibus volumus observari. Ipsi conversi in monasterio ab eisdem et eisdem temporibus tondeantur et minuantur quibus seu a quibus monachi. Eisdem utantur lectisterniis quibus et monachi. Et vestiti dormiant sicut et illi. Nisi quod pro habitu religionis utuntur scapulari. Disciplinas insuper suscipiant omnibus diebus quibus eas monachi regulariter suscipere sunt assueti. Et si aliquis eorum propter occupationem aut aliam quamvis occasionem disciplinam neglexerit postea quam primum poterit eam suscipiat. Et tam diu careat pitanciis quam diu illam post diem constitutum sua culpa neglexerit. Conversi et donati omnes tam videlicet seniores iuniores quam etiam iuniores seniores vicissim seniores fratres vocent. Monachos vero eos maxime qui excesserant iam adolescentie annos, nonnos vel patres. Ceteros vero iuniores similiter fratres. Et abbatem dominum appellare meminerint. Conversus veniens ad aliquod monasterium observantie nostre teneat per omnia disciplinam et ordinem suum sicut conversi faciunt illius loci aut sicut in ipsa faceret domo, excepto quod capitulum non intrabit, nisi ad remanendum sit directus.

De confessione et communione conversorum Capitulum . v.

Conversi quemadmodum et monachi singulis mensibus semel abbati aut in illius absentia priori. Alias vero in ebdomada semel ad minus suo confiteantur magistro. Et in principalioribus dominica cuiuslibet mensis ad sacram communionem preparati accedant. Nisi si sit vicinum tale festum aut tempus in quo eos ab eadem communione abstinere non deceat, quia tunc cum licentia prelati aut confessoris intermissa communione dominica vicino accedere poterunt festo aut tempore tali. Sacram vero communionem studeant confessione et abstinentia saltem unius diei et aliis devotione congrua prevenire. Qui culpa sua neglexerit temporibus constitutis confiteri, bibat aquam donec confessus fuerit. Qui vero aliquo diecrum predictorum a sacra se communione subduxerit in pane et aqua abstineat aut certe arbitrio presidentis gravius puniantur. Iidem fratres conversi ingrediantur capitulum monachorum omnibus diebus dominicis excepto dominico festo pasche et penthecostes. Et si nativitas domini in dominica contigerit. Tunc enim in die sancti stephani sicut in crastino pasche et penthecostes capitulo interesse debent. Et si quem eorum qualibet dominica absentem a monasterio esse contigerit, proximum capitulum antequam suum conversus ad monasterium ingrediatur. Ipsi ante alios expediantur et egrediantur ut premissum est. Alias per omnia ibidem se agant et secundum agantur quemadmodum cum monachis. Si graviores vel leviores culpas noviter tenentur satisfaciant sicut monachi. Excepto quod loco singularum prostrationum quas monachi in choro faciunt, ipsi singulas suscipiant disciplinas. In ceteris autem in quibus delinquunt ad arbitrium presidentis corripiantur et emendentur.

De donatis qualiter suscipiantur Capitulum . vi.

Nota [?] quod constituta

ordinis et

Cum dominus deus omnes vult salvos fieri etiam laicales personas que se suaque monasterio
offerentes venientes ad conversionem suscipere non abnuimus, quamquam nec habitum nec
omnem conversorum rigorem acceptare consentiant, dummodo alias sint bone fame et suffi-
cientis etatis et alias utiles et ad laborem ydonei, Ita ut quisque eorum vices mercen-
narii opus valeat compensare, et sint liberi ab humana servitute et soluti, Nec
voto religionis alias astricti, aut debitis insolubiliter obligati, Seu morbo vel infir-
mitate incurabili gravati, Nec alias tales quod ex eorum receptione monasterium verisimiliter
timeat molestias vel gravamina sustinere, super quibus omnibus ante eorum susceptionem
scrutinium diligens habeatur. Suscepti autem ad probam committantur magistro qui super re-
liquos iam professos est constitutus, a quo instruendi sunt in moribus et studiose probandi
in laboribus et exponendi si in omnibus disciplinabiles esse velint et obedientes. Insuper di-
ligentissime audiant super castitate paupertate et obedientia perpetuo servandis.
Nec prius quam completo anno eorum suscipiatur professio, Nisi forte ex rationabili causa
abbati et conventui pro qualitate persone interdum aliud visum fuerit.

De professione donatorum Capitulum vii.

Cum autem aliquis eorum profiteri debuerit, prehabita super hoc deliberatione
abbatis cum monachis, vocetur in capitulo monachorum, quo perveniens more se
prosternens interrogatur quid velit. Respondeat dei misericordiam et vestram confra-
ternitatem. Deinde surgere iussus ab abbate premoneatur diligenter de eo quod facere proponit,
et precipue expresse certificetur quod in virtute obedientie prestande, perpetua etiam continen-
tia et carentia proprii sunt ei diligende, et pena carcerali irremissibiliter plecten-
dus si aliquid premissorum violare compertus fuerit. Ad que si obligare se recusaverit
nullatenus recipiatur. Si vero ad omnia promptum et ad perseverandum firmum animum
habere visus fuerit, certificetur de voluntate abbatis et fratrum. Et postmodum publice
sub missa conventuali professionem faciat sub hac forma: Ego frater N. promitto quod
ero obediens domino N. abbati presentis monasterii eiusque successoribus et capitulo
annalis ac fidelis monasterio, eorumque correctioni me totaliter submitto. Quo facto
cedulam professionis signatam offerat super altare. Cetera autem per eum et circa eum fiant
sicut cum profitetur conversus, excepto quod ei vestes non benedicuntur. Nec ad commendandum
se fratrum orationibus aut osculum ab eis suscipiendum vadit. Votum autem paupertatis
seu etiam castitatis propter maius periculum ab eis non suscipitur, quamquam non nisi caste
et communiter vivere in monasterio debeat. Quod etiam ei ab abbate in virtute prestite obedientie
iniungatur. Premissa rerum omnium que possidet resignatione ad manus eiusdem domini abbatis.
Insuper etiam seriosius caveatur quod si, quod absit, in posterum aliquam primam rebellio-
nem aut periculi defensionem, lapsum incontinentie seu alias inquietudine aut inso-
lentia sua scandalizaverit aut turbaverit congregationem seu fratres, expellendus
sit a monasterio aut taliter puniendus quod aliis cedat in exemplum.

De vestitu et dormitione donatorum Capitulum viii.

Superior vestis donatorum sit grisei coloris protensa infra genua, et capu-

fratrum monachis

debeat

tes desuper utantur mantello eiusdem longitudinis et coloris / et capucium in collo pe
tent In ceteris quoque eis provideat iuxta condecenciam sui status et necessitate exige
ciam Ac spiritualium cura sollicitius eis impendatur Ipsi vero utilitatibus monasterii
intendant solliciti et fideliter exequentes que ipsis fuerint iniuncta Ita eis temperetur
Dormiendi hora tam estate quam hyeme ut nec nimie vigilie defectu graventur nec nimie
tate torpescant sed sompno competenti refectis corporibus fortes et hilares sint ad
supportandum pondus diei et estus Et sicut commode fieri potest in uno dormiant loco ac sil
se collocent in lectulis suis simulque consurgant In pluribus ipsis dormire licet sive in mo
nasterio sive extra Omni tempore sive diu se locare volierint sive eciam resurgere signo crucis se
munientes divine protectioni se commendent

De labore et oracionibus donatorum Capitulum ix.

Mane autem surgentes et finita oracione precipue matutinis et primis ad laborem
suum se convertant Oracionis autem quottidiane quam racione suadente septina
ria distinctione horarum persolvere debent hec erit taxa Videlicet ferialibus diebus pro matutinis
decem / et pro vesperis septem Pro qualibet ceterarum horarum videlicet prima tercia sexta nona
et completorio quinque pater noster et totidem ave maria Festivis autem diebus pro matutinis
quindecim et pro vesperis decem pater noster et totidem Ave maria Quasquidem oraciones ferialibus
diebus legere poterunt consueta servata diccione quolibet in loco fuerint laborantes excepto
matutinis et primis de quibus statim ut surrexerint se debent in ecclesia expedire Et si
qui nullo aut minus necessario labore occupentur intra monasterium Et pro ceteris exple
dis horis maxime autem completorio ecclesiam petant Missam matutinalem omnes audiant feria
tis diebus In festis autem et dominicis tam ad missam quam ad singulas horas divinum pera
gunt in ecclesia sint presentes / exceptis hiis qui in officiis et licentiis hiis horis excusantur licencia
Insuper pro commemoracione omnium animarum que post celebritatem omnium sanctorum Seu eciam
que iuxta quorundam consuetudinem post festum sancti mychahelis fieri consuevit / pro vice
qualibet xxx pater noster et xxx Ave maria Et pro fratre defuncto sive monacho Conuerso ulterius
sive donato similiter tricenta quilibet legere tenentur Pro abbate autem premissa post se
pulturam infra octo dies centum pater noster cum totidem ave maria legere Et infra quindena
tres disciplinas recipere debent / Pro Et pro abbate alterius monasterii consueto pro quibus
singulis annis capitulo annali celebrato unum officium defunctorum legere semel dumtaxat
ac sint astricti

exceptis post quinquennium poterunt cer
tum defunctorum xxx pater noster et
totidem ave maria pro uno officio
pro anno quolibet

pro duplicet oraciones
pro statibus alterius

De refectione et abstinencia donatorum Capitulum x.

Donatis vesci carnibus licet omnibus diebus dominicis aut tercia aut quinta feriis preterquam
in adventu domini Et a dominica quinquagesime usque ad pascha vel si alias foret
abstinendum Aut forsan dies instet qua ad communionem sacram accedere debeant / que ut
eo dignius ad ipsam communionem sacram preparetur circa dictum ieiunio de lacticiniis
vel quadragesimalibus iuxta temporis exigencia debent providere Nisi desuper ex causa
racionabili per presidentem secum fuerit dispensatum Ad alia autem preter quam ad precipua eccle
sie ma ecclesie ac ieiunium quarte ferie per adventum domini eos nequaquam volumus esse obligatos
tos Omnes insimul reficiant si fieri potest Per prius sessio vadant quam primo pulsus

Et sexte ferie per
anni circulum.

tario distributo per mensam et oratione facta super a[li]bo[s] idest benedicite lingua materna seniore inter eos signum crucis dextera faciente super mensam, quo facto resideant ad mensam ordine suo comedentes panem suum cum silencio et timore dei. Et legatur aliquid quod edificet si comode fieri potest. Semper duo inferiora tenentes loca quociens oportunum fuerit surgant ministrantes et apposite ac disposite apponendis et deponendis ceterum residant reficientes cum ceteris, et hoc faciant quociens viderint oportunum. Non tamen semper iidem sed vicissim per ebdomadas ordine suo omnes huiusmodi compleant ministerium. Peracta vero refectione more surgentes et stantes inclinati dicant gracias more suo in vulgari, et postea convertatur unusquisque ad opus suum sive ad orationem vel quietem prout tempus requirit. Ad inchoandum autem laborem dicant dictam oracionem.

De silencio et disciplina donatorum Capitulum xi.

Preterea ipsi pro servanda pace et puritate cordis concepta frequenti silencio operam dare maxime autem in refectorio et dormitorio suo studeant, et illis in locis et temporibus quibus precipuum silencium servatur monachis. Comoda monachorum et officinas quas illi intrare prohibentur non ingrediantur nisi vocati vel iussi aut ad servicium aliquod ibi deputati. Conventicula non faciant neque enim plures quam duo insimul absque racionabili causa quolibet in loco stent colloquentes, sed si alter alteri necessaria vel utilia aliquo tempore et loco competenti referre habuerit non prohibetur quod tamen breviter fiat. A vaniloquiis stultiloquiis iocis cachinnacionibus susurracionibus detractionibus oblocucionibus iurgiis contencionibus, stolidis et temerariis iuramentis ac blasphemiis et si que alia sunt similia que nedum religiosis personis sed omni eciam christiano vehementer fugienda et execranda sunt omnimodis abstineant. Satagant autem in omnibus superiorum obtemperare monitis, fideles et diligentes esse in commissis, pacem et concordie operam dare, bonis et disciplinatis pollere moribus, et in omnibus irreprehensibiliter conversari tam quo ad deum tam quam quo ad homines caritativi et sociales sint. In invicem in laboribus et ubique in bonis sese mutuo provocantes. Et de negligenciis invicem se caritative commonentes ac in laboribus se alterutrum adiuvantes seu eciam relevantes ubi casus exegerit et suppetit facultas. Alterutrum eciam cum necesse habuerint sibi abluant capita seque tondeant. Nisi hoc aliunde contingat. In ceteris quoque compendio familiarium obsequiis se mutuo prosequantur et diligant.

De confessione communione et capitulari proclamatione donatorum Capitulum xii.

Infrascriptis autem solemnitatibus ad sacram debent accedere communionem videlicet Natalis domini Pasche Penthecosten Corporis Christi Omnium sanctorum Nativitatis assumpcionis Nativitatis purificacionis beate marie virginis. Et in prima dominica quadragesime nisi ex consilio confessoris aut prelati quisquam eorum aliquo dierum predictorum duxerit abstinendum vel sepius communicandum. Accessuri vero ad sacram communionem ieiunio ut prefertur necnon confessione et aliis exerciciis devote se digne studeant preparare. Alias vero semper in quatuordecim diebus ad minus semel confiteantur. et hoc diebus quibus a labore vacant post nonam. Nisi in proximo iam ipse communione confessi forent Sic

et in quatuordecim diebus ad minus semel ipsis a magistro suo seruetur capitulum extra in die domi-
nico aut festo. Et secundum modum et exigentiam culparum et expressionum earum discretio tem-
peretur discipline et satisfactionis modus. Penitentie siquidem ipsis per magistrum in-
iungende sint hec: Orationes et corporales afflictiones in subtractione cibi vel potus
et virgarum plagis, scilicet et humiliationes. Post comestionem in terra in cancellis prostratio, et peti-
tio veniarum seu indulgentie a fratribus ex suis malis moribus aut factis scandaliza-
tis. Graviores autem culpe tam in proclamatione quam in confessione reseruentur abbati. Qui
si absens fuerit, Prior cum eis agat quemadmodum in similibus casibus cum monachis age-
ret aut alias prout sibi visum fuerit expedire.

Expliciunt cerimonie nostrorum monachorum
ordinis sancti Benedicti de observantia Bursfelden.

De diuersis statutis.

Prologus ordinarii divinorum nigrorum monachorum ordinis sancti Benedicti de observantia Bursfelden.

Quia prophetico oraculo dominum in tympano et choro laudare iubemur
congruum prorsus videtur ut qui in tympano regularis observantie
uniformi ad laudem ipsius militare satagimus, in concordi etiam
divinorum officiorum choro servitutis nostre pensum exsolvere studeamus, quatenus ex omni
moda exteriorum conversationum conformitate, morum quoque in nobis unitas foveat
et representet. Quamvis enim in regula sanctissimi patris nostri Benedicti certa divinorum
officiorum ordinario generali quadam determinatione conscripta habeatur, nulla tamen in ea
de officio sacri altaris quomodo scilicet vel quo studio et reverentia vel disciplina ipsum
frequentandum sit a monachis facta mentio invenitur. Quod profecto nostris temporibus
passim omnibus fere monachis ecclesiasticis ordinibus inservire noscitur. Sed neque de officio
beate Marie virginis, de agenda mortuorum, de septena penali, de horis sancte crucis, de
rogationibus aliisque rationabiliter introductis narratio quantalibet ibi reperitur. Illa
insuper que sermone luculento de officio divino in iam dicta sua regula exarata, ob
texit diutine et diversimode observationis contrarius usus, ita ut nec in formalibus neque
in materialibus regularis dispositio observari comprobetur. Ritum quoque et usum
iuxta temporum qualitatem in agendis divinorum consuetorum, pari convenientia introdu
cta diversitas, animorum etiam diversitatem parturisse ac parturire non ambigitur. Dum
sue institutionis morem preferre et pertinacius defendere quisque nititur. Nos igitur
puritati sanctissime regule nostre et conformitati pacis mutue inherere possetenus
cupientes sanctorum consiliorum decreta et orthodoxorum patrum instituta, necnon
bene currentium monachorum usuarii plurima circumspectione perlustrantes, generalia quedam
divinum officium in toto concernentia que regularibus institutis consonare, atque simplicitati
pro humilitatis custodia congrue videntur, sacrosancte generalis synodi Basiliensis et
apostolica auctoritate suffulti in unum ex premissis comportantes, maturiori consilio
capitulariter congregati in omnibus monasteriis nostris uniformiter observanda decre
vimus, nisi forsan aliquibus sive diversorum monasteriis vel ecclesie, propter paupertatem
temporalium seu cuiuslibet rei necessarie defectus insupplebilis vel similis ne
cessitatis casus in quibusdam impedimentum prestet. Aut certe cottidiana vel dissimilis
cuiuslibet loci obsistat consuetudo, que videatur a nostris illic commorantibus absque
scandalo intermitti vel immutari non posse. In quibus casibus visitatorum aut capituli
annualis consilium requirendum est et eorum arbitrio agendum. Illa vero que hic non
habentur vel minus clare exprimuntur, exprimuntur ordinatiori et magis precipuo cuilibet
abbati relinquuntur, visitatorum et capituli nostri prefatorum approbatione vel reprobatione
semper salva. Specialia vero divini officii in libris choralibus diligenter consignata
brevitatis studio hic transilientes, hoc potissimum ammonemus ut illa que certis
temporibus sive festivitatibus ascripta inveniuntur, suis temporibus semper;
alia vero de tempore in communi conventualiter legantur, ut sic ex diligenti atque concordi
persuasione acceptior deo devotio, ac gratior hominibus edificatio salubriter offe
ratur, et ignorantia mater errorum a finibus nostris eminus propellatur.

Explicit prologus.

expl.

Sequitur tabula

Qua disciplina qua ve reuerencia opus dei peragendum sit Cam pm
Quid opus dei dicatur et quid ve ad ipsum pertinet Caplm. 2m
Quibus horis quove ordine diuina peragantur Caplm. 3m
Quo loco opus dei peragatur Cam 4m
De officio bte marie vgis Cam 5m
De officio defunctorum Cam 6m
De septena penitenciali letania et horis sancte crucis Caplm 7m
De ordine legendum atque cantandum C. 8.
De nocturnis vigilijs Cam 9.
De matutinis laudibus Cam 10
De prima et regulari Cam 11.
De tercie Sexte None et vespertini officijs Caplm. 12.
De completorio et Comemoracione sancte marie virginis Cam 13.
De officio diuino in solemnitatibus et festiuitatibus Caplm 14.
De illa ubi et quando dicendum sit. 15.
De conclusione principalis collecte in horis Caplm 16.
De comemorancibus et suffragijs in matutinis et vespertinis laudibus 17
De libris veteris et noui testamenti qui per hyemem leguntur in diuinis et in refectorio et qualiter partiantur Cam 18
De libris qui leguntur per estatem et eorum particione Caplm. 19.
Qualiter lectiones in diuinis aut aliunde intitulentur Cam 20.
De diuersitate festiuitatum Cam 21.
De diuinis festis transferendis vel anticipandis Cam 22.
De festo duplici anticipando vel transferendo Caplm. 23.
De festo simplici transferendo 24.
Pluribus concurrentibus festiuitatibus cui earum assit benda sit vespa. 25.
De pulsibus Caplm 26
De luminibus Caplm 27
De ornatu et insignioribus usu et thurificandi in festis Cam 28.
De processione solemni Cam 29.
De festo purificationis sancte marie virginis Caplm. 30.
De feria quarta in capite ieiunij Capitulum 31.
De distribucione librorum in capite quadragesime facienda Cam 32.
De quibusdam generalibus in ebdo passionis et palmarum Cam 33.
De dominica palmarum Cam 34.
De quibusdam generalibus in ebdomada palmarum Cam 35.
De quinta feria proxime ante pasca idest cena domini Cam 36.
De parasceue Cam 37
De sabbato vigilie pasce Cam 38
De solemnitatibus pasce ascensionis penthecostes et dominicis intermediis Caplm 39.
De festo corporis xpi Cam 40
De festo visitacionis assumpcionis beate marie et dedicacionis ecclesie Capitulum 41.
De benedictione salis et aque necnon aspersione aque benedicte Capitulum 42.
Qualiter se agant sacerdotes et ministri ad missas conventuales C. 43.
Qualiter se habere debeat ad euangelium et dein tempus usque ad canonem Capitulum 44.
Quomodo se habeat sacerdos in canone et dein tempus Cam 45.
De missis conventualibus in quibus unus tantum minister seruit Cam 46.
Quando plures misse conventuales dicende sint et quo ordine ordinatur.

Capitulum ·37·
Quo ordine misse conventuales cantentur privatis diebus Capitulum ·38·
Qualiter conventus se habeat ad missas conventuales Capitulum ·39·
De kyrieleison Gloria in excelsis Sanctus Agnus dei Et Ite missa est Capitulum ·40·
De collectis summe misse Capitulum ·41·
De collectis in missis defunctorum dicendis Capitulum ·42·
De gradalibus Tractibus Et Alleluia in missis Capitulum ·43·
De Sequentiis Capitulum ·44·
De credo quibus diebus dicatur C·45·
De prefacionibus que vel quando dicende sunt Capitulum ·46·
De cantantes et hac [illegible] Capitulum ·47·
De missis privatis Capitulum ·48·
De unctione vel cognitione infirmorum C·49·
De transitu fratris infirmi Capitulum 50·
Quid agendum sit mox post obitum Capitulum ·51·
Si cum propria missa sepeliendus sit Capitulum ·52·
Quomodo deferatur ad tumulum et sepeliatur Capitulum ·53·
Quid fieri debeat post sepulturam Capitulum ·54·
De sepeliendis hospitibus Capitulum ·55·

Qua disciplina quave reverencia opus dei peragendum sit. Capitulum 1

Cum itaque nos divinis specialius pre ceteris mancipati obsequiis in persolvendis votis nostris deo altissimo reddere cotidie teneamur vitulos labiorum nostrorum in ymnis et canticis spiritualibus quatenus acceptabile fiat sacrificium nostrum Necesse est ut providentes deum in conspectu nostro semper et sanctorum angelorum reverentes presentiam beatissimo nos admonente Benedicto patre et ductore nostro. Sic stemus ad psallendum ut mens nostra concordet voci nostre, Et ut aliorum sanctorum patrum quis premonet, pure et strenue interesse divinis laudibus curemus, Strenue quidem ut sicut reverenter ita et alacriter deo assistamus. Non pigri non sompnolenti non oscitantes non parcentes vocibus Non precidentes verba dimidia non integra transilientes Non fractis et remissis vocibus in muliebre quiddam barbarice sonantes, Sed virili ut dignum est et sonitu et affectu voces sancti spiritus depromentes, Pure vero ut nichil aliud dum psallimus quam quod psallimus cogitemus, Spiritus enim sanctus gratum illa hora gratum non habet quicquid aliud quam debemus neglecto eo quod debemus obtulerimus, Psalmodiam non multum protrahamus. Sed rotundam et viva voce cantemus. Metrum et finem versus simul intonemus et simul dimittamus, Punctum nullus teneat, post punctum bonam pausam faciamus, Nullus ante alios incipere et nimis currere presumat aut post alios nimium trahere aut punctum tenere. Simul cantemus simulque pausemus semper mutuo auscultantes, Cuius quidem prescripte districtionis

rigor ut observari possit a nobis, potissime quo ad orationis puritatem, divino opus
est auxilio et unctione spiritus, cuius nobis pietas sedulo imploranda est.
devotis meditationibus animus frequenter preparandus, cordis amanda
mundicia, castigatione discreta carnis comprimenda lascivia. Rei secularis fugien-
da sollicitudo, detestanda curiositas, vitanda colloquia vana, amandum silen-
tium, servandaque disciplina. Sensuum quoque exteriorum simul et debita ac de-
cens omnium compositio membrorum, et hoc quidem quolibet in loco vel tempore
orationis tamen precipue, ne indecens quippiam illic appareat in habitu gestu
ve corporis aut aliunde quod fratres scandaliset et oculos divine maiestatis offen-
dat. Non illic stetur capite suppodiato aut in latus alterum deflexo non in al-
tum erecto sed mediocriter depresso, defixis in terram oculis aut libris seu
quibuslibet necessariis duntaxat inspectis. Non divaricatis vel distentis pe-
dibus, non manibus dissolutis sed decenter combinatis et contractis sub habitu. Nemo sub
communi officio inter fratres peculiaribus vacet orationibus aut lectioni. Nec in li-
bris occupetur folia vertendo seu quis preter necessaria requirendo vel contrectan-
do. Non capucio frons tegatur. Ab oscitationibus et excreationibus temperetur,
immunditie oris et narium sub formis proiciantur ad pulveres. Si tabula ma-
culetur aut pavimentum flegmate aut sputo, pede protinus abstergat. Nul-
lius musitatio illic audiatur aut vox ad aliud quam ad divinam promendam
laudem. Nec significet unus alteri absque necessaria causa. Strepitus nimius
caveatur excursus simul et discursus. Si sompnolentia pressus quispiam dor-
mitet, sequens illa vicino fratre modeste excitetur. Nec hoc moleste ferat, quin
ymmo sese pro viribus excitet. Quod si nequiverit petita licentia ad tempus
exeat. Nemo illic cocopediis utatur crocetis, vittis lineis aut aliis insolitis.
Canis cattus seu quodlibet animal huiusmodi que spectaculum prebere risi-
ve seu cachinnum excitare solent oratorium intrare vetentur. Omnis denique
amputetur occasio unde oculus mentis se elevare volentis in deum reverberari
seu remitti devotionis fervor aut distractio oriri possit. Ordinetur tempestive
tabula a cantore in qua quisque quid legere cantare ve debeat clare perspiciat,
ne improvisus attendat. Libri etiam per eundem debite correcti et punctuati suis
in locis absconse pre candelis nocturnis. Ceteraque divino complendo operi neces-
saria preparata et disposita inveniantur. Nemo difficilia et insolita seu inu-
sitatiora queque nisi qui ea teneat satis mente utitur absque libris et lumine
noctis tempore legere cantare ve presumat. Signate in libris pause studiose
observentur. Et magis idoneis et expertis in cantu inquirendi libris dentur loca.
Et ita quisque ad opus dei sollicitus existat ut nichil ducat negligendum
horum que suo incumbunt officio. Preterea non mediocris adhibenda est dilige-
ntia potissime a cantoribus, quibus ceteri intendendo aures accommodent, ne
error vel dissonantia contingat in opere dei. Sed concordia summa, debitaque le-
gendi et cantandi servetur mensura et pondus gravitatis. Non nimis alte
nec basse nimis. Non velocius quam decet. Nec tractius quam expedit. Sed medio

tus teneatur modus qui et fratribus portabilis et acceptabilis sit deo. Considerata
temporis qualitate, in solemnitatibus eciam solito tractius est cantandum,

Quid opus dei dicatur Quidue ad ipsum pertinet Capitulum 2m

Opus itaque dei illud esse intelligimus quod nos servicio illius dediti divino
in serviendo cultui quotidie impendimus Unde et idipsum bene servitutis
nostre pensum in regula nuncupatur / quod et nos usitatius divinum nuncupamus officium
Ad ipsum itaque principalius pertinere noscuntur septem hore canonice post matutinum prima
Tercia Sexta Nona Vespera et Completorium insuper et vigilia nocturna de quibus
a capitulo regule xvi° fit mencio specialis Preter has autem canonicas horas quas nullo umquam
tempore intermittere fas est Alia quedam sunt / que aut officio susceptorum ordinum vel aliis
laudabili consuetudine Canonica tradicione seu racionabili quadam institucione quotidie
aut certis temporibus ad divini nominis laudem peragimus Ut pote quotidiana missarum
officia Cursus eciam sive officium beate et gloriose virginis marie genitricis dei ad in
star regularis officii per horas distinctum Officiumque defunctorum quod tribus
constat partibus post vesperam Nocturno et laudibus Ac septem psalmi penitentiales
et letania Seu quedam alia sicut in locis plenius expressa divinarum laudum tanti
ta oracionumque suffragia seu officia / que nimirum et si expressam de ipsis in regula
mencionem non habeant in opere tamen dei et penso servitutis nostre veniunt computanda

Quibus horis quove ordine divina agantur officia Capitulum 3m

Igitur ut debitum servitutis nostre pensum premissa videlicet divinorum obsequia vel of
ficia cuncta absque neglectu eciam ceterorum regularium exercitacionum decenter et ordina
te impleamus / constituta nobis in regula surgendi ad vigilias nocturnas hora
non irracionabiliter duximus anticipandam Ita videlicet ut privatis diebus omni tempore
circa duodecimam Dominicis vero et festis duodecim leccionum circa undecimam horam noctis
aut maturius si qua prolixitas divinorum exegerit ad vigilias consurgatur / quibus nunc
non eciam post competens intervallum laudibus regularibus expletis omnes se recollocent
tempus quo solebant pueri nocte se sponte subducierunt Necessarie quietis subsequenti
pausacione resumentes ut lasso iterum paulisper recreato spiritu tota postmodum die
divino operi alacriori devocione insistant Neque enim in nostra regione illud convenien
ter observari potest ut matutinum semper incipiatur seu eciam omnia compleantur luce diei
propter nimiam diei et noctis inequalitatem Ante tunc decantandam expositione sacerdotes cele
braturi ex more confiteantur Et si nimium non graventur / eciam ipsi confessores
Maxime autem tempus breve saltem recollectioni aut meditacioni vacent Hora vero
quinta dicitur paulo post ~~vel~~ hiemis tempore pulsus fiet ad primam decantandam / qua tunc
preciosa et tractantibus de ordine expedite Mox subsequatur missa matutinalis
si due misse in conventu decantande sint / et fuerit dies bone refectionis Alioquin

si dies ieiunii fuerat post capitulum tercia Et deinde missa matutinalis decantetur Eadem aut missa siue precesserit alia missa conuentualis siue non / semper tamen post horam regularem dum bis reficimur / et post sextam dum ieiunamus Excepto ieiunio quadragesime In qua post nonam decantatur Priuate vero misse quando non est ieiunium / semper dicuntur post capitulum Et quando ieiunium est post terciam Nisi fuerint due misse conuentuales decantande / quia tunc post terciam prius dicitur missa matutinalis conuentualis Et post illam inmediate priuate / excepto ieiunio quadragesime in quo post matutinalem missam tamen sexta regularis ante celebracionem priuatarum missarum Sed si vna tantum fuerit missa conuentualis dicenda in quadragesima / expedit ut premittitur post terciam priuatis missis / factaque pulsacione consueta mox subsequatur sexta regularis Nisi certa consideracione abbas uel prior interdum aliter in premissis duxerit ordinandum Maiori autem misse semper subiungitur aliqua ex horis canonicis videlicet tempore bine refectionis sexta Tempore ieiunii extra quadragesimam nona In ieiunio vero quadragesime vespere Nona vero regularis tempore bine refectionis post meridianum sompnum quod sibi indulgetur per estatem seu alias hora competenti post refectionem decantari solet In ordinanda aut hora vesperarum quia post eas frequenter officium mortuorum dicendum est interdum cenandum Interdum eciam mandatum semper aut lectio collacionalis seruanda est Consideracio habeatur a custode an plura an pauciora ex premissis peragi debeant / Et parum uel multum superest de luce diei An maturius vel tardius in nocte surgendum sit Et sic temperetur hora quantum bono modo fieri potest / vt omnibus expeditis non minus quinque ante vel minus duarum horarum post vigilias nocturnas succedat fratribus repausandi tempus ·

Quo loco opus dei peragatur Capitulum quartum

Omni tempore congrua deuocione opus dei peragendum est non alibi perfecto quam in oratorio Nisi forte quod tamen rarius contingere solet omnes fuerint adeo remoti laborantes ut hora competenti ad oratorium conuenire nequeant / quo casu ibidem opus dei peragere possunt ubi operantur Et sic in tunc dicti iuxta regulam Alioquin si multitudine fratrum existente ut perficitur longius in labore / apud monasterium vero manserint uel pauci illi ibidem in oratorio opus dei consuetis insimul peragant horis / Ceteri in eo quo operantur loco propter iuxta regule disponem ut premittitur peracturus Et si quis forsan in officio aut alio necessario occupatus horis canonicis dum publice peraguntur in conuentu interesse nequeat / priuatim orans eas si tamen in monasterio sit presens et comode possit Cappa indutus persoluat in ecclesia aut capella aliqua Solitis inclinacionibus et genuflexionibus non omissis Et ubi tamen passu aliquo breui plures fuerint genuflexiones adiungere / passus hic a priuatim orantibus continuata genuflexione continuatur persoluatur · Officium aut beate marie virginis aut officium defunctorum / quociens conuentualiter ex ordine non dicuntur sicut et alias orationes priuatas poterit quisque plus vel minus socio dicere quo voluit loco secreto et honesto sueque congruo deuocioni /

De officio Beate marie virginis · Capitulum quintum ·

Preterea in festiuitatibus sedinis et mediis vt earum solemnizacionem
eo decencius quo expedicius a ceteris intendatur officium beate marie vir
ginis priuatim pocius quam conuentualiter dici consentimus Alias legittima causa cessante
ipsum semper in conuentu dicatur in directum / et quo ad singulas horas suas / sin
gulis horis canonicis premittatur / laudibus et completorio eiusdem duntaxat excep
tis laudes enim beate marie connectuntur immediate nocturno eius officio
et finiuntur ante nocturnos regulares Completorium vero beate marie post com
pletorium regulare ex more dici consueuit Notandum autem quod breuem oracionem id est
salutacionem angelicam premittimus huic officio beate marie per singulas ho
ras eius / exceptis laudibus que ut prefertur immediate conectuntur ad nocturnum
Ipsa autem oracio semper flexis genibus dicitur Sed et vbicumque huiusmodi
salutacionis verba angelice pro inuitatorio Responsorio breui Antiphona vel
versiculo recitantur Et ad primum versum hymni Aue maris stella siue dicatur
in officio regulari siue in officio de domina / semper genua flectimus Ad in
uitatorium tamen prefatum duntaxat prima vice genua flectitur Et in repe
ticione postrema solum ad nomen maria modice inclinatur Que quidem incli
nacio regulariter fit ubicumque uel quandocumque hec nomina ihesus et maria vel
eciam quecumque nomina verba uel participia importancia supplicacionem dep
recacionem uel adoracionem terminaque dignitatis reuerencia recitata in conuent
aures nostras Nisi forsan totaliter ut premissum est in quibusdam fiat prostracio
aut crebra nominis ipsorum repeticio in eadem ut in dicto inuitatorio Aue
maria In Responsorio Adiuua nos et similibus / tunc enim solum primo et ultimo
loco huiusmodi flexu sufficiat humiliacione Ad gloria patri ubicumque dicitur
in hoc officio modice inclinent omnes Similiter suscipiens benediccionem in
nocturno eiusdem versus presidentem inclinet Sub collectis autem dicti officij
si tale tempus sit quo genua flecti solent / omnes flectendo genua procum
bant super formas Alioquin conuentus mediocriter inclinet Sacerdos vero
legendum stet erectus Ad collectam autem que suffragatur de omnibus sanctis
in eodem officio / numquam procumbunt Sed conuentus tantum mediocriter stat incli
nis Notandum autem quod in medijs versuum hymnorum et psalmorum huius officij
ex more consueuit fieri pausa semiplena Quod et similiter in officio defunctorum
in septena penali Et ceteris que pro tempore directe dicuntur in conuentu
obseruatur Exceptis horis regularibus quando dicitur in directum Et psal
mo miserere mei deus quod legitur post refeccionem pro graciarum actione ab eun
tibus ad chorum In quibus plena obseruanda est pausa Sciendum eciam quod
tota psalmodiam omnium horarum huius officij sedere possunt fratres in subsellijs
suis Similiter et sub lectionibus et responsorijs noctium eiusdem officij / lecto
re excepto / qui nisi legendum sedere non debet nec locum mutare In hoc
officio nunquam conuertuntur facies ad altare sed semper manent e regione Et sub
cantico de euangelio stant absque appodiacione et discoopti Sub versu ad
inchoaciones omnium horarum + sed et ad ea que genuflexione dicuntur discoo
perti esse debent In ceteris vero huius officij capita regulariter non denudant
nisi qui soli legunt

Versus patri gloria sub collecta principalibus horarum et versus dicuntur oracionem Nemo ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] horarum

De officio defunctorum Capitulum sextum

Offic. defunctorū in tono dicit cū tribus Nocturnis in Depositioē Abbatis aut fratris de Congregatione et Omū fidelium defunctorum

Quotidie post vespās regulares in conventu dicit^r officium defunctorum videlz vīs Nocturnū et laudes preterq̄ȝ in festis duodecim lectionum et earū profestis / Ac tribus diebus proxīe ante pascha / per octavas pasche / penthecostes et natalis domini In presentia tn̄ funeris presentis si de fratribus nris. Aut nobilis benefactor fuit / officium hmōi nullo tpe pretermittendum est. Nisi forte in festivitatibus predictis / et ptᵉʳᵉᵃ tribus diebus an pascha. Post celebritatem etiā omn sanctorum finite vespere eiusdē diei. Aut si illa in sabbato ceciderit post vēs regulares diei sequentis agat^r generalis commemoratio pro oibus fidelibus defunctis sc̄dm̄ morem ecclie consuetudine Privatis aut diebus a quadragesima usq̄ȝ ad cena dni anticipat^r vespere / defunctorum officium dicendum reservat^r quasi usq̄ȝ in illa hora qua dicet^r si vespere diei nō anticiparet^r. Et nondum q̄ iuxta numerum duodecim mensium / duodecim habemus determinata officia Ita ut in initio cuiuslibet mensis cum primum dies vacaverit / unum eorundē officiorum dicat^r iuxta distinctionem in kalendario et mīrologio factam Nisi forte alicubi dies alia pro fundatorum loci memoria agenda specialiter determinata esset In qua die eo casu officium hmōi observari possit Ipsum quoq̄ȝ officium in die generalis commemorationis omn animarum Necnon in ~~~~ depositione abbatis aut fratris de congregatione in tono agat^r et cum tribus nocturnis / tribus antiphonis / tribus psalmis et totidem lectionibus et responsoriis singulis nocturnis supputatis. Alias semper agat^r cum uno nocturno i^r dicitur Nisi forte aliqua ratione magni beneficii. Aut alia quavis consideratione aliud fieri iusserit abbas Continuat^r aut vespera Nocturnus seu nocturni atq̄ȝ laudes sibi invicem dum in conventu dicit^r / et solum in fine post laudes concludit^r cum oratione dominica versiculo et collectis Notandum vero q̄ in simplicibus officiis secunda et quinta feria primus nocturnus Tercia et sexta feria 2us / At quarta feria et sabbato dicat^r nocturnus Et si quis legere voluerit vel debuerit sabbato tertium Dominica vero primum nocturnum dicere debebit Et quicunq̄ȝ privatim legit hmōi officium / potest omnes eius partes unico dicere contextu / et solum post laudes concludere ut prefati sumus Cum aut spatium totum insimul continuandi non habuerit / divisim legat / et qualibet si velit parte singulariter concludat In hoc officio per omnia se agunt vnumq̄ȝ quemadmodum agendum premisimus in officio bte marie Excepto q̄ lectiones huius officii absq̄ȝ benedictione dicuntur^r Et simpliciter absq̄ȝ tu aut concluduntur^r Et dum in tono dicit^r officium / sub versiculis et fine collectarum stetur per oīa usq̄ȝ ad finem / omnes stant versi ad altare Et legunt^r lectiones in analogio / lectore in accessu et recessu se gerente iuxta morem in nocturnis vigiliis legentibus lectiones consuetum / excepta venia post lectionem solita

De septena penitentiali / letania et horis sancte crucis Capitulum septimum.

Septem psalmos penitentiales dicimus flexis genibus procumbentes super formas a capite ieiunii usq̄ȝ ad cena dni omnibus sc̄dis quartis et sextis feriis Nisi qn̄ in aliqua feriarum hmōi ceciderit festivitas duodecim lectionum Item in die letanie maioris Et in tribus diebus rogationum semp post horam regularem que summam immediate precedit missam in directum Quibus finitis sequat^r Antiphona Ne reminiscaris Et mox duo ex fratribus iunioribus ad hoc ordinati accedentes ad gradum

presbiteri incipiat letaniam. Dum canit Sancta maria ora pro nobis, erigat se unusquisque. Et fiat
processio per circuitum claustri, et continuet letaniam iidem duobus fratribus preeuntibus
usque ad imprecationis verba, que totus insimul reddet chorus. Sicut et precedat processionem
in die letanie maioris et in diebus rogationum vexilla. Aliis vero diebus preibit crux ve
lata, sequetur sacerdos et minister induti albis. Deinde preeuntes letaniam, et consequen
ter ceteri conventuales ordine suo iunioribus preeuntibus. Quod si in circueundo mora pro
ductior fuerit, plura poterunt sanctorum nomina quam in antiphonario descripta sunt invitari, precipue
pro nomine cuiuslibet loci, sed et si in toto letania non habeantur nomina, repetetur. Peracta ad
processione revertentes in chorum, si quid restat de letania flexis genibus ut prius ex
pediant. Cumque de letania in ultimo kyrieleyson terminata, factaque pulsatione solita
misse, deponatur officium. In vigilia autem pasce et penthecostes decantatur letania absque
septem psalmis sub speciali nota, que et terminatur in ultimo agnus dei. Quod si quando alie
septena cum letania pro devotione seu qualibet alia necessitate dicenda fuerit conventualiter
seu etiam privatim, concludi poterunt cum precibus et collectis consuete in collectario descriptis.
In legendis autem horis de sancta cruce servetur modus in collectario expressatus.

De ordine legentium atque cantantium Capitulum octauum.

Cum hii dumtaxat legere cantareve permittendi sint qui audientes edificare
possint, debet abbas eos quos cantandi uel legendi officio generaliter uel spe
cialiter exemptos esse voluerit in capitulo publicare, ut cognita eius et voluntate abbatis
omnes sint in pace. Et ex tunc absque iussu abbatis nullus ad huiusmodi actus uel officia
ordinetur a quibus fuerit publice per eundem abbatem exemptus. Nemo ad cantandum
uel legendum in conventu se propria temeritate ingerat ne presumptuosus magis quam of
ficiosus videatur. Nisi forte pro alterius supplenda negligentia aut confusione vitan
da si talis casus acciderit. Cui legendi cantandive incumbit officium, id cum omni hu
militate et gravitate studeat adimplere. Preterea de antiphonarum impositione quod uno eodemque
tenore absque speciali ordinatione fieri consuevit, observandum est quod antiphone ad magnificat in
vesperis et antiphone ad benedictus in laudibus tam officio regularis quam defunctorum que
dicuntur in tono, semper in choro illo in quo psalmodia earundem horarum inchoata fuerit
pro tempore imponende erunt ab eo qui inibi supremum super omnes tenet locum, sive abbas
fuerit sive prior aut alius senior. Excepto quod in solemnitatibus abbati ascripte, illo
absente, prior eius supplens vices in cappa huiusmodi antiphonas imponat, quamvis tunc
ita sit in alio choro. Quotiens nocturnus uel nocturni regularis officii pluribus anti
phonis agitur uel aguntur, exceptis abbate et illis quos ille duxerit eximendos, ceteri omnes
eo ordine quo stant in utroque choro alternatim easdem antiphonas imponere debent ita ut
prima a seniore illo imponatur choro in quo fuerit cantoria. In vespera quoque regulari quando
pluribus antiphonis psalmodia peragitur. Similiter et in officio defunctorum quando dicitur in tono
idem ordo imponendi antiphonas observandus est, eo excepto a quo fuerint antiphone
ad cantica euangelii intonande, quia ille nullam aliarum intonabit. Secunda vero antiphona in
omnibus premissis officiis ubi plures fuerint in alio semper imponatur choro. Et tertia iterum
in eo quo prima imposita fuerat choro imponatur. Et sic consequenter servato ordine alterna
tim per choros usque ad omnium expletionem. Quod si aliquis suo defuerit loco, alii presentes ni
chilominus sicut stant ordines suos in intonandis antiphonis ordine suo obser

uenit Et si ille neglecto ordine suo postmodum superueniens aliis adhuc restantibus anti
fonis proxima in choro suo intonabit Notandum autem quod postquam ille qui nouissimus est
in choro aliquo antifonam suam deposuit si adhuc supersint alie antifone inponende In eo
dem choro penultimus et alii qui sunt super eum ordine retrogrado eas deponere debet
quod sepius contingere potest propter paucitatem fratrum Verum tamen officium defunctorum indistincte
vnus videlicet conceptu peragi consueuit in conuentu Idem seruatur contextus in in
tonandis toti officii antifonis a fratribus secundum ordinem suum Et alia excepta priore prefa
de antifonis ad magnificat et ad benedictus Nunquam in officio horarum videlicet nocturno regulari
senior cum iuniore Nisi lectionem euangelii Nec vnus plures legere debet lectiones Nisi for
san ob fratrum ad legendum idoneorum paucitatem Quod similiter in officio defunctorum ob
seruandum est Abbas ad quem secundum regulam spectat benedicere legentibus lectionem non
leget Similiter nec prior quotiens abbate absente vices gerit Dummodo sint alias ibidem
sufficientes idonei ad legendum Vnde autem abbate in festis summis Mediis et
duplicibus prior duodecimam lectionem semper dicet In reliquis vero simplicibus xii
lectionum diebus si maior fuerit congregatio poterunt citra priorem lectiones expediri
Quamlibet lectionem legere in nocturnis vigiliis immediate sequente responsorium can
tabit versum In tribus videlicet lectionibus aut etiam simplicibus duodecim solus In
summis vero maioribus et summis minoribus singuli cum socio In mediis autem
et duplicibus quartus octauus et duodecimus cum cum socio suos decantabunt versus
Ita videlicet ut cum a duobus cantandi sunt semper primus in quolibet nocturno
quartum alius semper sequens precedentem se adiuuabit Et cantantes stant ante
gradus presbiterii Quod similiter in reliquis a duobus vel tribus insimul decan
tandis obseruetur Nisi certe alicubi aliud specialiter sit expressum Partita itaque
congregatione tota legere et cantare debentium in tres ordines scilicet Idest infi
mum Medium et supremum talis in ordinandis lectionibus consideratio habeatur
ut in duodecim lectionibus si maior fuerit congregatio Ita videlicet ut nu
merus fratrum ad legendum idoneorum excedat numerum lectionum de quolibet ordine In
equali deputentur numero inquantum commode fieri poterit Et ordo cuilibet suo correspon
deat nocturno Et obseruetur cum incumbit ordinare tabulam ut non semper iidem
legant sed vicissim secundum tempus nunc isti nunc illi sint supportati de quolibet
ordine Si autem minor congregatio fuerit vel adequata numero lectionum
non opus erit ordinatione quia ordine suo singuli etiam prior legere debent
In tribus etiam lectionibus priuatarum noctium a kalendis nouembris usque in
pascha circa lectores easdem similis habeatur consideratio scilicet ut non omnes tres sic
sint de iunioribus Nec omnes de senioribus aut mediis sed in primo ex omni ordine
vnus de infimis Alius ex medioribus tercius ex senioribus Quod etiam in quibusdam
aliis poterit racionabiliter obseruari Ad officium misse in vigilia pasche et penthecostes
lectionem primam prior Seniores vero post eum sequentes ordine suo legant Ad lectiones
autem officii defunctorum quod dicendum est in conuentu Necnon ad eas que sabbato quatuor
temporum in officio misse recitantur in primis ex triplici ordine congregationis fratres
assumantur incipiendo a iunioribus Ad cantandum vero hymnum Benedictus es

eisdem sabbatis / tres ex iunioribus fratribus ordinentur Sacerdotes omnes de congrega-
tione ebdomadam suam in facie vicissim ordine suo expleant Exceptis abbate et cellera-
rio ubi maior fuerit congregacio et alijs quos abbas duxerit eximendos Prophetias dio-
citi si sint in congregacione Alioquin superioris ordinis fratres legant Diaconatus vero
et subdiaconatus officia si illorum ordinum sint in conventu fratres faciant Alioquin ea im-
pleant sacerdotes ordine suo seu quibus abbas commiserit Ebdomadarius vero in-
vitatorij officium preter abbatem priorem cantorem et succentorem cellerarium ceterosque eximendos ab
abbate singuli per ordinem faciant Ad mensam nichilominus et similiter ad collacionem or-
dine suo legant omnes abbate priore cellerario et si quos alios abbas eximere voluerit
dumtaxat exceptis ita videlicet ut singula officia huiusmodi vicissim per ordinem in tempore suo sin-
guli preter exemptos sive eximendos ut prefertur per singulas observent et perficiant
ebdomadas Et semper die sabbati fiat innovacio earum ad officia que respicere debent per
ebdomadam Pari modo ordinati pro tempore ad tres lectiones privatis diebus per hyemem tota
contineant ebdomada et sabbato semper innovetur lector vero collacionis non ordinatur
in tabula sed ita observatur ex more ut qui una ebdomada fuerat lector mense sequen-
ti ebdomada fiat lector collacionis Sed et in capitulo lectionem martirologij et de re-
gula absque speciali ordinacione cantarum solent ebdomadarij ordine suo quotquot non fuerint
in sacerdocio constituti / si fuerit Psalmus semper eximendis ab abbate horum legitur
officiorum que ebdomadaria revolucione peraguntur / si quis aliquod per maiorem vicis
sue partem id est per quatuor dies neglexerit adimplere Alia implebit ebdomada
Nisi forte interdum certa necessitatis vel utilitatis consideracione alter in alterius / secunda priore
substituatur Aut priore annuente alius alium sponte relevare consenserit Reperiuntur preterea
in nonnullis monasterijs instituciones seu obligaciones facte Aut solite consuetudines
de quibusdam quotidie aut ebdomatim certis dicendis missis aut faciendis commenda-
cionibus / memorijs vel officijs pro vivorum aut defunctorum mortuorum salute Que cum univer-
sales non sint Abbates quorum monasteria talibus gravantur oneribus ordinent
de eis supportandis quemadmodum ipsis visum fuerit expedire Specialia autem
singulorum officia specifice inferius sunt descripta

De nocturnis vigilijs Capitulum nonum

Audito signo ad officium nocturnale mox surgant fratres et meditacioni
vacent donec pulsus fiat ad chorum / quo insonante festinent occurrere / et
intrantes ecclesiam nudatis capitibus tantum mediocriter inclinent versus altare / si
quod pertransire habeat ante introitum chori Quod semper faciat quociens coram altari vel
crucifixo transierit Et rursum profunde inclinent ad maius altare intrantes chorum a
superiore parte id est altari propior Et cum pervenerint ad loca sua stent versis vultibus
ad altare donec dimittatur pulsus Similiter faciant ante omnes horas et ad missam
donec incipiatur introitus vel si quis cessante tantum inster aut presbiter ad suum pre-
dictum officium preparati fuerint existant Postquam cum predictus pulsus finem dederit presidente
signum faciente strepitu pedis vel manus solitam perficiant oracionem id est ter Pater
noster cum Ave maria tociens / et surgentes ad signum / Pater de celis miserere nobis

Agnus dei fili redemptor mundi deus miserere nobis Ad tuum corpus sancte deus miserere nobis
In prima oratione fronti In secunda ori In tercia vero pectori signum crucis pollice deprimant ma
nus imprimentes Que quidem oro omnibus prostratis super formis Aut secundum tempus
profunde inclinantibus et nudatis capitibus dicatur Quod similiter fiat ad orationes que certis
horis canonicis premittuntur vel etiam subsequuntur Pro finienda autem oratione quod signum
fiat a presidente ut prius Ad quod erigentes se omnes stent versi ad altare Signentque
se sacerdote inchoante versum Deus in adiutorium intendentes Domine ad adiuvandum me
festina sine gloria patri Versus autem predictus aliquantisper tractius dicatur quoniam totius
psalmodia Similiter fiat in inchoatione ceterarum horarum Finito autem versu predicto
vertet se chorus contra chorum et continuetur opus dei iuxta regule dispositionem Sciendum
autem quod psalmus nonagesimus quartus Venite exultemus domino in directum dicitur
omni tempore quo brevius tamen lectio recitatur ad nocturnum Excepto tempore pascali et
ebdomada penthecostes sed non enim posterioribus diebus dicte ebdomade et aliis omnibus
diebus quibus duodecim leguntur lectiones Aut etiam tres extra dominicum tempus pascale tamen
antiphona dicitur quia usualiter Invitatorium appellamus ipso autem tempore pascali quod in
tricesimo fine penthecostes cum alleluia quotidie decantatur Fratres habeant voltus
ad altare ex quo Invitatorium incipitur donec gloria patri dicatur tunc quilibet se
chorus contra chorum profunde inclinantes Eodem modo inclinet se quotiescumque dicitur
in conventu gloria patri Et quando in benedictione nominis domini ille cum dicitur per choros
Et in purificatione beate marie dum candele distribuuntur Et ad gloriam et honorem domini
crucis in parasceue adoratur si ita evenerit Preterea hymnus Eterne rerum Ambro
sianus quotidie dicitur in hoc officio Adventu domini Quadragesima Tempore pascali
Ebdomada penthecostes Et reliquis solemnitatibus et eorum octavis exceptis
quibus speciales habentur hymni temporibus et solemnitatibus ipsis congruentes Ipsius autem
hymni Eterne nota secundum tempus variatur qua sub alia nota tamen in dominica quando de feriis
Et quando hymnus iste cantatur ad nocturnum semper dicitur ad laudes Splendor paterne glorie Et ad
vesperas Deus creator omnium sub simili notarum diversa Insuper omni tempore quando diebus nocturnis primus scilicet
et secundus aut alter eorum cum antiphonis exceptis solemnitatibus sive festis et eorum octa
vis semper bini psalmi dicuntur sub una antiphona certa inter octavas solemnes Per secundam
et quintam feriam In quarum utraque cum tercius et ultimus psalmus primi nocturni
utriusque eorum videlicet singulariter propter partitione sequentis psalmi antiphona sibi ven
dicet suam antiphone quaternario Et nota quod chorus ille in quo nocturnalis ponitur
psalmodia ad primum tercium quintum septimum nonum et undecimum Alter vero chorus
ad secundum quartum sextum octavum decimum et duodecimum psalmum residere in subsellis suis per
mittitur Licet tamen prius quisque residat quam primus finiatur versus psalmi illius ad
quem sedendum licet surgere moratur stare ad gloria patri psalmi illius ad quem standum
fuerit Postquam vero aliquis antiphona intonavit vertat se ad altare et sic stet usque
ad medium primi versus psalmi subsequentis tunc facta modica inclinatione regiret
se Cantata vero antiphona vel alleluia post ultimum psalmum cuiuslibet nocturni in duodecim lectionibus vertant
se fratres ad altare et dicatur versiculus Similiter fiat post primum nocturnum diei privatae Sed post psal

quando liceat Sedere in Matutinis Antiphona Imponens - Rever.

media 2ⁱ nocturni privatae diei dicta antiphona vel secundum tempus alleluia statim scilicet tertium et post tertium versiculum
sub quibus nihilominus omnes versi sunt ad altare. Quod similiter in omnibus horis servatur. Porro lec-
turus lectionem dum dicitur penultimus psalmus versus sexti ante gloria patri declinans linea accedat ad gra-
dum et stans ibidem profunda inclinatione surgens per medium chorum cum gravitate humi-
liansque se parumper ante abbatem vertat ad analogium ubi mox finito versiculo inclinans se
versus presidentem eadem voce qua lecturus est benedictionem petat, qua percepta non legat
donec tumultus expedientium cessat, lectione autem finita, eadem disciplina qua venerat re-
deat ad gradum, et ibidem super genua prostratus veniam petat. Itaque accipit qui primam quartam et
nonam leget lectionem. Ceteras autem lecturi sic eant legere dum responsorium tamen ante versum
ar caveat omnes qui legunt ut ardens candela sequenti lectori possit sufficere. Et gloria post versum
dictum sive dicto versu iterum dum iteratur pars responsorii post versum stet prostratus inclinans. No-
tandum autem quod in diebus privatis lectionum singule benedictiones sunt descripte habentur in collectario
per ordinem singulis qui ad lectiones pertinent legendas dantur. In diebus vero trium lectionum sicut in
evangelium cum eius ~~lectione~~ expositione tertia decima undecima et duodecima. Aliis quando tres habentur lectiones
tres primi nocturni benedictiones ordine predicto dande erunt. Et sub prima quarta et nona be-
nedictione Nemo sub principio evangelii usque et cetera. Stent omnes e regione semoti a podio
Ad ceteras autem benedictiones in trium aut privatis lectionibus sedentes non congruunt surgere neque qui easdem dat
neque ceteri ad brevem autem lectionem per estatem sicut prima in ordine benedictio dantur conventui. Sub quo conventus
stat e regione non appodians, sed data benedictione inclinat unusquisque facies suas ad altare, et
ita manet donec responsorium breve fuerit decantatum. Notandum insuper quod privatis diebus trium lectionum
ad tertium sive privatis vero lectionibus ad quartum octavum duodecimum responsoria nocturnalis officii. Nec
non ad omnes psalmos et cantica sicut gloria dicimus. Excepto cantico trium puerorum, cuius penultimus
versus est specialis de laude trinitatis. Ad brevia autem responsoria. Et dum secundum responsorium maius ... vel
gloria nunquam cantamus. Et neque in magnis neque in parvis responsoriis post versum fit repetitio
tota responsorii sed illius dumtaxat partis que repetenda in nota et in littera correspondet. Et
eadem semper manet repetitio post gloria si dicatur. Responsoria autem in hoc officio eo ordine
dicuntur videlicet a kalendis novembris usque ad dominicam palmarum, eo dumtaxat tempore exce-
pto quod erit ab impositione historie clama usque ad septuagesimam semper privatis noctibus
dicuntur responsoria de historia dominicali precedenti, tali servato ordine videlicet ut prima
privata nocte post dominicam dicantur primum 2m 3m. Secunda nocte 5m 4m et septimum et sic
per ordinem donec historia tota expendatur. et tunc iterum a capite incipiatur. Et licet
tria ultima aut etiam plura in propriis privatis noctibus ante dominicam non fuerint percantata
eo non obstante semper in dominica si pluribus dominicis historia cantanda fuerit incipiatur a capite
Similiter et in proxima privata nocte post dominicam nisi forsan contingat dominicam festivita-
te duodecim lectionum occupari, quia tunc sequenti privata nocte cantanda erunt illa responsoria
que eo ordine continuantur ad ~~me~~ proxime ante precantata. Que autem responsoria ab impo-
sitione historie clama usque ad septuagesimam. Et a dominica palmarum usque ad pascha
et quo ordine cantanda sint in antiphonario invenitur. Privatis autem noctibus cum post
finem psalmodie 2ⁱ nocturni alleluia vel antiphona secundum ~~tempus~~ temporis congruentiam fuerit de-
cantata vertant unusquisque facies ad altare. Et dicatur capitulum et postea versiculus,
quo dicto surgent se erigent e regione parum semoti a podio et dicant alternatim per choros
Kyrieleison Christeleison Kyrieleison, quorum prima duo dicuntur in directum, tertium

vero inclinat in accentu. Deinde prostrati super formas aut si tempus profunde inclinati dicant
pater noster sub silentio usque et ne nos, qua partem sacerdos alte pronunciat subiungens col
lecta, et sic permanent usque per omnia. Erigentes se vnusquisque stent versi ad altare
usque ad conclusionem officij. Notandum vero quod conuentus sacerdoti per omnia per accentum
legenti non respondet per accentum nisi solum finale orationis scilicet Sed libera nos
a malo. Cetera autem respondet in directum licet quo ad alia premissa sacerdos et conuentus
eodem ritu se agat, excepto quod inclinante conuentu secundum tempus sub collecta huius officij
sacerdos non inclinat, sed erectus manet in legendo. Et nota quod premissa omnia sub ca
pitulo et circa obseruantur similiter ritu ad ceteras horas minores videlicet primam terciam
sextam nonam et completorium. Insuper sciendum quod omni tempore dum est officium duodecim
lectionum. Mox finito duodecimo responsorio tunc incipitur ympnus Te deum laudamus sub quo
conuentus stat sine appodiatione versus ad inuicem vultibus. Et qualibet se choris conuer
sus chorum profunde inclinantes ad Sanctus sanctus sanctus. Erigentes se ad Dominus deus sa
baoth. Ad versum autem Te ergo quesumus prosternant se vnusquisque super formas incumben
tes usque ad finem versus, qui cantari debet aliquantulum maturius cetteris ab vtroque
choro insimul. Quod similiter obseruandum erit in omnibus hijs que cum speciali re
uerencia genuflexionis cantantur. Ita etiam ut post finem talis clausule cum surge
dum modice respiretur, versus quod sequitur a cantore in choro ad quem eo ordine spectat
competenter inchoari, et sine confusione celeriter concurrentibus continuari posset.
Pacientem vero ultimum versus huius ympni scilicet non confundar in eternum vterque chorus si
cantet, quo finito vertunt se ad altare. Lecturus autem euangelium accedes ad secundum
altare, premissaque genuflexione ac ritu prelati celebrantium, benedictione accepta acce
dat ad analogium cum duceret inclinando ad fenestram venerabilis sacramenti si ea
pertransire habuit. Et accepta stola dum dicitur Initium uel sequentia sancti euangelij
secundum .N. signent se fronti ori et pectori signum crucis pollice imprimentes. Ad glo
ria tibi domine inclinent versus altare, et mox erecti non mutant facies donec in
cipiatur benedictio videlicet collecta immediate sequens ad quam reducentes facies ab
altari chorus contra chorum se qualibet ut est moris usque per omnia. Tunc erecti re
uertent se iterum ad altare ita remanentes usque ad gloria patri versum inchoationis ma
tutini, qui finita collecta predicta mox reponendus sit ab eo qui euangelium legit.
Et nota quod conuentus respondendo ei qui euangelium legit et collectam eadem utitur
voce qua et ille vsus est. Attende etiam quod ubicumque in precedentibus aut sequentibus
reperitur fieri mencio de statione conuentus aut sanctum e regione seu versus vultibus
ad inuicem intelligendum esse preter abbatem et alios qui superius in sedibus trans
uersalibus pro tempore stant, qui alterum stando vniformiter se habent, semper
remanentes versus vultibus ad altare, cetera dum ceteri stant e regione scilicet chorus contra
chorum se mutuo respicientes. Et rursum nota quod vniuersaliter sub versu inchoa
tionis omnium horarum. Et gloria usque ad sicut erat. Sub cantico de euangelio
Sub letania scilicet kyrieleison et pater noster. Et collectis principalibus. Et Be
nedicamus domino. Necnon sub omnibus hijs que cum speciali genuflexionis re
uerencia dicuntur. totus conuentus debet esse nudis capitibus. Similiter et

quando liceat Caput tegere sub divinis

Nullus solus aliquid Cantans sub tecto

hij qui soli aut cum sono quietem conuentualiter cantant uel legunt In ceteris autem
possunt omnes esse coopertí Nisi de discoopertione alias alicubi fiat mencio specialis.

De matutinis laudibus Capitulum decimum.

Impositis matutinis laudibus cum versu Deus in adiutorium Mox subiun
gatur gloria patri Quod similiter fiat ad omnes alias horas diurnas
et continuetur officium quemadmodum regula disponit Ubi tamen diligen
ter notanda sunt subscripta videlicet quod finito psalmo sexagesimo sexto id est
Deus misereatur qui in directum omni tempore modice subtrahendo dicitur
Nullus sedere debet donec finiatur primus versus proxime sequentis psalmi
quo versu finito ad eundem psalmum sedeat chorus ille in quo psalmus ipse
impositus fuerit Et similiter ad tercium et ad quintum Alter vero chorus ad
secundum et ad quartum resideat Proximus autem psalmus post sexagesi
mum septimum decantandus cum antiphona aut secundum tempus cum alleluia im
ponitur Et eidem continuo sub eodem tono Reliqui quatuor psalmi subiunguntur
Ita ut tunc primum cantetur antiphona uel alleluia ex integro cum ultimus fuerit psalmus
expeditus Lectio sive capitulum in hoc officio in diebus priuatis quando agitur de tempore
de epistolis pauli Dominicis vero diebus de apokalipsi iohannis esse debet etiam in
dominica que cadit infra octauas solemnes nisi alias festum aliquod in ea specialiter
seruandum venerit Responsorium semper breue cum simplici nota dicitur preterquam
a septuagesima usque in pascha Item canticum euangelij in hoc officio omni tempore
dicendum est cum antiphona Et similiter in vesperis Ad sequentia huius officij sci
licet kyrieleison Christeleyson pater noster Collecta Benedicamus domino
conuentus eodem modo se agat quo et in hijs circa conclusione officij noctur
nalis agendum esse prelocuti sumus Excepto quod non legunt singuli sub silen
cio pater noster Sed solus presidens secundo ceteris auscultantibus Que etiam simi
li modo obseruantur in vesperis Sacerdos vero inter legendum collectas in laudi
bus et vesperis semper stat erectus siue inclinatur conuentus siue genua fle
ctat In ceteris vero conformat se conuentui Conclusio tandem officio Necnon
benedictionibus Commemorationibus et usitatis suffragijs si fieri debeant
expeditis tunc omnes dicunt flexis genibus salutacione angelica et da
to consueto signo a presidente Surgentes exeant ordine suo bini et bini pro
funde inclinantes ante gradus Quod similiter omni tempore completo opere dei
faciant Nisi quod post primas seniores precedunt In ceteris vero semper iuniores.

De prima regulari Capitulum undecimum.

Prime regulari premittimus ex more pater noster Ave maria Et Credo

quando sedeat in laudibus.

in deum / ympnus huius hore est Iam lucis orto / qui nunquam variatur / sed semper
idem ipse ympnus dicitur per totum annum Similiter et ympni ceterarum horarum minorum
scilicet tercie sexte none et completorij De quibus in regula habetur ympni earundem horarum
vnde et ambrosiani esse creduntur. ijdem omni tempore inmutabiliter seruandi pre
excepto quod nota eorundem ympnorum sub capituli tamen dicta Iuxta triuna temporum distinctione
quia videlicet alia ferijs Alia dominicis et festis simplicibus et alia solempnitatibus de
seruit Neque sub hiis neque sub alicuius sequencium horarum diei psalmodia conuentus
vnquam conuenit in subsellijs residere Capitulum huius officij quod specialiter non est
limitatum in regula omnibus priuatis diebus / exceptis hijs que accidunt infra octa
uas natiuitatis domini et pasce Et in ebdomada penthecostes est de zacharia scilicet
pacem et veritatem / Omnibus autem dominicis et festis duodecim lectionum ~~Necnon etiam~~
~~priuatis diebus superius exceptis Erit capitulum de epistolis pauli scilicet Regi secu~~
~~lorum Et omni tempore dum legitur pacem et veritatem erit collecta~~ per adue
ntum domini Et a septuagesima usque in pasca est de ysaia scilicet Domine miserere
nostri Alias semper dominicis et festis duodecim lectionum Necnon etiam dic
tis diebus priuatis superius exceptis Erit capitulum de epistolis pauli scilicet Re
gi seculorum Et omni tempore dum legitur pacem et veritatem erit collecta
Domine deus qui ad principium etc. Quando autem dicitur capitulum Regi seculorum
vel domine miserere Collecta semper erit In hac hora Omnibus insuper domi
nicis officio huiusmodi ut moris est concluso tunc Benedicamus domino Recitatur
fides athanasij scilicet Quicunque cum gloria patri in directum stantibus fratribus
in subsellijs e regione ut moris est in psalmodia / Post gloria vero semote omnibus paruum
a podio Et discoopertis capitibus Subiungat sacerdos versiculum / Benedicat nos deus etc.
Dominus vobiscum Oremus Et collectam de sancta trinitate scilicet omnipotens sempiterne deus etc.
Dominus vobiscum. Benedicamus domino Sub collecta sacerdos stat erectus et conuentus inclini
usque ad Per omnia Tunc simul conuertant facies ad altare donec dicatur Deo gratias
Quo dicto Eant versus capitulum In primis is qui in eodem presidebit solus / postea bini
et bini senioribus precedentibus Exeuntes inclinent ut moris est Et cum peruene
rint ad locum et steterint ordine suo e regione / procedat in medium qui lecturus est
ad benedictionem humiliter se inclinans / Qua data Resideant / sed nemo ante pre
sidentem / Lector autem accedens ad analogium siue ad hoc deputatum locum / legat
lectionem de martirologio premittens quotam mensis et etatem lune iuxta co
putationem kalendarij Et pronunciatur non presens dies sed semper crastinus
Quam lectionem sic concludat Et aliorum plurimorum sanctorum Martirum confessorum atque
virginum In presto autem annunciationis dominice data benedictione Non statim resideant
sed statim (prostrati) prestolent donec lector pronunciet ipsam annunciationem Similiter in vigi
lia natiuitatis domini donec pronunciet ihesum natum ex maria virgine Et tunc mox
conuenientes proni in terra prosternati orent pater noster et aue maria / finita oratione
et facto signo a presidente leuent se a terra et sedeant in sedibus donec finiatur
lectio Aduertendum autem quod pronuncia° festi annunciationis dominice ——— cum
premissa reuerencia prostratione solita secundum ordinem que habet in martirologio fieri debet

Et aduertendum autem vbi dicitur cum premissa reuerentia prostracionis solita. Addimus quod fieri debet in
presto eiusdem Et si festum transferatur. transferetur simul cum pronunciacione eius prostracione eadem. Conuenit
(et) videlicet capitibus sanctis eius passionis ad sanctum diem Et ideo deleatur sit hic eo quod sequitur
ordinem que habet in martirologio fieri debet Sequitur Celebracio autem (pro) tempore (excepcionis)

Celebracio autem ipsius festi defertur consuetudini dyocesane ecclesie. Quod etiam de festo sancti mathie in anno bisextili. Non quia consuetudo est ecclesie moguntine in anno bisextili festum sancti mathie facere primo die bisexti. Postea pronunciando diem mensis in martyrologio dicamus 3o vel 2o etc. in masculino genere et kalendas nonas idus in accusativo proximo autem die ante kalendas nonas idus dicamus pridie. In ipsis autem kalendarum nonarum et iduum diebus dicamus kalendis nonis idibus in ablativo casu. In nonis vero dicit lector nonas sic idus atque kalendas. Cum proveniunt festa que recitantur eas dicas nonis sic idibus atque kalendis. Cum sanctorum festa colantur in illis. Hic est observandum est quod quotiens legitur nomen alicuius sancti in kalendario nostro descripti omnes caput ut modice inclinent terminata itaque lectione surgentes omnes stent erecti et dicatur versus Preciosa in conspectu domini sacerdote inchoante et conventu prosequente. Et mox subiungat sacerdos Iste et omnes sancti etc. et rursus a conventu amen subsequitur versus Deus in adiutorium meum intende quod tercio dicitur ex integro et toties repetitur a conventu addita post ultimam repetitionem gloria patri. Deinde letania scilicet kyrieleison christeleison kyrieleison alternatim per choros dicitur et coniunctim postea autem pro temporis qualitate inclinati sub silencio Pater noster usque ad Et ne nos quod pro te peragitur creditur ad summo presidentis fratribus sacerdos dicit et conventus respondent Sed libera nos a malo. Subsequitur versus Respice et conventu respondente versum subsequentem subiungit orationem Dirige et sanctificare etc. sub qua conventus maximum presternitur sed tum mediocriter inclinatur. Postmodum lector ceteris residentibus incipiat lectionem de regula concludendo eam cum Tu autem. Et mox subsequatur recitando nomina defunctorum illius diei qui superius ante lectionem martyrologii pronunciatus fuit ordine inscriptionis sue cum impensis ab eis monasterio beneficiis et fiendis pro eis suffragiis si specialia ipsis assignata fuerint et in fine subiungat Et alii familiares nostri. Et si die aliquo nullus inscriptus fuerit defunctus dicat nihilominus lector Obierunt diversi familiares nostri. Et qui tenet capitulum dicat Anime fratrum familiarium et benefactorum ordinis nostri requiescant in pace et rursus a conventu amen surgant et dicant psalmum De profundis alternatis versibus ut moris est deinde per choros qui concluditur per Requiem eternam. Deinde psalmi incumbentes sedilibus aut secundum tempus stantes inclini subsilencio legant omnes Pater noster et sacerdos vocaliter Et ne nos. A porta inferi. Dominus vobiscum. Oremus Absolve et repetens Dominus vobiscum finaliter subinferat Requiescant in pace conventu pro singula respondente pertinentia consueta. Notandum autem quod fratres capitulum intrantes nudatis capitibus sint usque post datam benedictionem lectionis et in qua die qua pronunciatur Annunciatio dominica aut Ihesus Christus nasci de virgine debent surrexerint et veniam quod ut perferetur sub tali pronunciatione petunt. Item cum incipit letania i. kyrie usque ad inchoationem lectionis de regula et iterum a dominica oratione que dicitur pro defunctis usque ad finem in tectis capita tegant et dicatur in capitulo ora cum attentu. Lector finita lectione regule presentet librum presidenti omni tempore et ille premissis expeditis dicat benedicite et fratrum emendatione si qua specialis pro vivis aut defunctis seu qualibet necessitate occurrerit facienda exponat lectionem capituli si expositione indigeat postea eo di

cente loquimur de ordine unde tractatus fiat mixtum ritui et cerimoniis distinctione in-
tra ecclesiam desceptum et hiis finitis surgentes omnes vertant se ad crucifixum et dicatur
a presidente Adiutorium nostrum in nomine domini ceteris respondentibus Qui fecit ce-
lum et terram et facta inclinatione mediocri exeant. Quamvis orationes precum hora
hac primam more solito concludit cum benedictione ut in dominica post. Cetera usque
cum sola collecta continue subiungat Preciosa in conspectu domini et hanc letaniam
Sancta maria mater domini nostri ihesu christi et omnes sancti intercedant etc. et post hanc orationem
dirige statim dicat dicere fratrum familiarium et benefactorum etc. cum sequentibus ut premissum est

De tercie sexte none et vespertini officiis Capitulum xii

Ad singulas horas istas dominica premittitur oratio cum angelica salutati-
one et imponatur hore eo modo quo de matutinis et primis premissum
De ymnis eciam tercie sexte et none dictum est supra capitulo precedenti. Ymnus
vero vesperalis pro qualitate temporis alteratur sicut et lectiones sive capitula respo-
soria versus et orationes tam in vesperis quam in reliquis horis predictis. Qualiter autem
aut alias secundum exigentiam temporum solempnitatum aut festivitatum premissa va-
rianda et observanda sunt in libris expressius invenientur. Psalmodia vero
pro nulla solempnitate variatur eciam in vesperis nisi secundum dispositionem regule.
Dominica quippe sive de tempore agatur sive de sanctis aut qualibet solempnitate unum
tamen semper post vesperales antiphonam dicitur aut secundum tempus alleluia quinta aut sexta
feria tres reliquis vero diebus quatuor antiphone dicuntur extra tempus pascale quo
tunc semper alleluia dicitur. Igitur sicubi ex ... antiphone desceptae habentur et dominica fuerit
prima sola servanda est sin autem quinta aut sexta feria fuerit omittitur quarta
antiphona. De officio eciam vespertino hoc notandum est quod in primis vesperis quibuslibet festi
duodecim lectionum et talibus eciam dominice in qua nova fuerit imponenda historia
responsorium magis dicatur nisi forsan prime vespere impediantur per sequentes vero
precedentis festi cuiuslibet dignioris quod impedimentum si acciderit dominice cum
nova historia imponenda est tunc in sabbato ex tunc proxime vacantis dominice
huiusmodi responsorium cantabitur nisi ante fuerit in nocte precedentis dominice aut per
ebdomadam precantatum. A septuagesima eciam usque in pascha omnibus diebus
tam dominicis quam privatis quando officium est de tempore responsorium vesperale magis rēli-
quibus vero diebus dominicis et privatis semper primum erit. Dum magis canitur responsorium
stent erectione chorus contra chorum usque ad versum tunc reducant facies ad altare
et sic stent usque ad finem versus.

De completorio et commemoratione sancte marie virginis Capitulum xiii

Cum finita lectione regulari pervenerint fratres ad chorum ad complendum
stantibus eis in ordine suo versis vultibus ad altare dicat presidens
Adiutorium nostrum in nomine domini. Conventu eadem voce respondente
per accentum Qui fecit celum et terram factaque solita oratione scilicet pater noster et ave maria mp̄
imponat et peragat officium per omnia per ut
modum premissum in superioribus

disponit regula Ipm eni uniformit omi tpe dicat excepto q nota ymni
eiusd sz te lucis &c variat eo mo quo pmisimg de nota ynoz ceteraz
hoz minoz Circa fine collte sz ad p omnia querat oms vultg ad
altare ut moris z in ceteris ita remanentes donc pficiat a psidente bn
dicto lr videlicz Benedicto dei omnipotentis &c et interdicendo signet
se vniuersi pollice dextre manus sign crcis fronti ori atqz pectori impri
mentes Postmodu si fuerint ibi reuersi de via det benedicto sup eos
z gnter laus sce marie cantet ut in antiphonario z collectario distinctu
est Et no q sub huioi laude stare debent oms erecti z discoopti
nisi intemperies frigoris impediat vers vultibg ad altare excep
tis genuflexionibg in quibusda locis gsuetis videlicz i aia lr est
dies ad illud gplexu hodie deus homo factg In regina celi ad ora
p nobis deu In salue regina ad tria pma verba et insup in fine ad
illa O clemes o pia o dulcis maria z ad vsiculm Aue maria ut pmis
su est Subseques nichiloming collta cu genuflexioe om dicat si tle
tempg fuerit ut genua flectant aliqn cu solita inclinacoe z gcludi
simplr gclusione cotracta sm exigencia collte Postmod dicat com
pletoriu de dna si gcuentualr agend sit quo finito dicat oms flexis
genibg aut scdm tempg psiinde icuruati Pr nr Aue maria Credo
in deu z postmodu ad sonitu campane ter aue maria pstrati et
gsequet dato signo a psidente surgentes exeant egressi vo stent
ordinate foris hostiu pstolantes aspsione aq benedicte a psidente
faciendam q facta quisqz petat celle secretu peuntibg iunioribg ad
recolligendu se de negligentiis suis z nec exterig occupet aut lon
gig discedat nisi forsan p ope natue seu officioz pcipue nccitatis
ut vtilitatis occasione Prior autem ante signu repositionis ianuas
dormitory firma clausura muniri pcuret

De officio dino in solepnitatibg z festiuitatibg C xiiij

Materialia q per officia festiuitatu z om solepnitatu velut
sibi specialit gruencia siue ptinencia assumut alijs consuetis pt
missis omia in antiphonario seriatim z specifice descripta sut ut assig
ta Nondu tn q licz omis solepnitas aut festiuitas ecc si in dnica
venerit in pmo z scdo nocturno vigiliaz necno in laudibg matutinalib
speales psalmos et in eisdem laudibg ecc captlm speciale seruat z si octaz
habeat solepne in ea ecc hidem psalmi idemqz captlm qui et i die
dicant Si tn dnica infra octaua occurrit i q ipius solepnitatis aut
festiuitatis agat officiu no eidem psalmi ad nocturnos nc ide captz
ad laudes qui in die pruati fuerant s psalmi dnicales consueti
z captlm de apokalipsi alias festo congruens obseruet Et nichilo

nis etiam privatis diebus infra octavas semper psalmodia ferialis ad easdem
horas sumetur licet reliqua conveniet festivitati Illi modo observandum quod licet solempni
tas aut festivitas ipsa habeat acceptas sibi antiphonas ad cantica tercii nocturni
ad laudes primam terciam sextam et nonam in die principali et in octava eius decanta
das in dominica tamen que acciderit infra octavam ad prefatas horas non antiphone dicantur
sed alia more dominicali alias consueto Preterea nondum quod in omnibus festi
vitatibus mediis et duplicibus medium ultimi versus ymnorum omnium horarum ca
nonicarum ut finale clausula si duas tamen pausas habeat uterque simul can
tabit chorus quod in simplicibus et in feriis fieri non solet quamvis omni tempore
post fine ultimi versus omnium ymnorum ab utroque choro insimul cantetur amen
In omnibus insuper solempnitatibus ut dominicis tot per singulos versus ymnorum
observari solent plene pause quot in eisdem reperiuntur distinctiones facte preter
quam nocturno tempore quo in hiis ymnis que triplici distinguuntur pausa tamen
media observanda est eo quod tunc celerius solito propter prolixitates officii decantari
solet quod similiter fit ferialibus diebus in ymnis horarum Ymni vero qui duabus
pausis aut unica tamen inveniuntur distincti modo uniformi omni tempore sunt
dicendi Observandum denique est quod in nulla alia solempnitate aut festi
vitate etiam simplici duodecim lectionum ut dominica nec etiam privatis diebus infra so
lempnes octavas sed nec infra circumcisionem et epiphaniam nec ab octava pasce usque ad
festum trinitatis occurrentibus genua flectimus exceptis quibusdam genuflex
ionibus que propter nullius solempnitatis precellenciam intermitti consueverunt que
aliquibus in precedentibus sunt designate et cetere designabuntur specifice suis in
locis Predictis vero solempnitatibus festivitatibus aut diebus quibus prelibate
intermittuntur genuflexiones vice earum inclinationes facimus in officio videlicet
beate marie virginis et pro defunctis necnon in capitulo mediocres in ceteris vero profundas
De ceteris vero insigniis quibus solempnitates festivitatesque premineant et a
reliquis seu etiam ab invicem secundum species suas distinguuntur utpote specialibus
ymnorum et canticorum quorundam notis modoque et ordine cantandi pulsandi
necnon turificandi et aliis ceremoniandi ritibus luminumque et ornatuum usi
bus et ceteris huiusmodi suis patebit in locis

De alleluia ubi et quando dicendum sit Capitulum xv

Alleluia omnibus diebus dominicis per anni circulum ad cantica tercii nocturni ad
psalmos in laudibus ad primam terciam sextam et nonam officii regularis
exceptis dominicis quadragesime et ceteris dominicis extra tempus pascale in quibus
festum aliquod principaliter agitur aut festivitatis alicuius octava Insuper etiam
omnibus privatis diebus ad secundum nocturnum officii regularis dicitur preterquam in
quadragesima Tempore autem pascali hoc est a primis vesperis pasce usque ad secundas
vesperas diei penthecostes etiam ad psalmum venite ad nocturnos ad laudes ad primam
terciam sextam nonam et vesperas super psalmos tam dominicis et festis quam privatis diebus
dicitur ipso quoque tempore pascali antiphonis ad cantica euangelii versiculis et responsoriis

admisceat alla' vsicut scz vnu in medio z vnu in fine rnsorys pmus duo in fine q sola p9 versu repetit versibg aut rnsorioz sine mag sine pua fuerint nugq addit alla' Ante vo z rnsoria ex temp9 pascale dici solita cu tpe pascali dicuntur rcipiunt alla scdm exigencia tonoz Sz et intro ity offertoia z communiones bndicamg et ite missa est in omibg missaz officiys pterqm defunctoz tpe hoc suscipiunt alla vnu aut plua scdm queiencia cantg aut toni Ad bndicamg i vespis z laudibg qn est duplex aut digmg semp tria qn vo simplex est festu aut dnica ac feria vnu tm in tono canit alla Ad bndicamg aut rliquaz hoz z suffragioz in laudibg z vis z p9 quecuqz alla addit simplr p accetud circuflexu Conecty est in pmiss rndendo deo gras alla sine vnu siu plua ipa rsumut eode mo nemo tono ut accentu quo fuerint pcantata hoc aut canticu alla causa pascat solepnitatis assuptu loct pcat cessat i crastino penth pterqm ad bndicamg et ite missa est i quibg mo pmisso dicit usqz ad festu trinitatis exclusiue tn in horis qm i missis quibusda tn antis no solu p ebdomoda penth s etc alys tpibg anni adiuncti ineniut que du cantande venerint no omittit alla Ad glaz q post vsu i horaz inchoatione dicit nec alleluia nc laus tibi dne vnqm adiungimg quemadmodu ~~alys est~~ quibusdam alys facere est consuetu

De conclusione principalis collecte i horis C xvi

PRincipali collecte omi horaz canonicaz tam noctis qm diei addit in fine hec clausula Et famulos tuos ab omi aduersitate custodi pt absentes et id circo qm cludenda fuiss de se cu qui viuit qz loquit ad prem z terminat in filio pt huig clausule addicoez cludenda est p eund dom Collecta loques ad prez nulla facies fily mecionem concludenda e p dom nrm Si aut tal legit p commeoracoe ut suffragio dicit p xpm dom nisi fuerit ulia qz tuc extensa rcipit clusioez Si collecta loquit ad filiu cludit cu Qui viuis z regis cu deo patre i vnitate spc deg nec addico clausule pscripte scz et fa tu hic aliquid facit i mutari Sz si talis legit p commeoracoe ut suffragio cludit simplr dicendo qui viuis z regis deus p oia scla scloz amen Si in collectis fit mencio de filio addit in clusione eudem dicendo p eunde dom Si in ea fit mencio de spu sco addit in clusioe eiusd dicendo i vnitate eiusd spc zc In collectis de sco stephano ut silibg q timat in exorare ut in exorauit addita clausula sup dca et sat cludit sic p do nrm ihm Alioqn interimssa hac ppositoe p dicit simplr exorare do nrm ihm xm sit In collecta Deus qui salutis q timat in suscipe si cu addicoe clausule pscripte legat concludeda est p eund dominu si sine dicta clausula legat dicit suscipe dom

nostrum ihesum christum filium tuum et in singulis similiter est agendum

De commemorationibus et suffragiis in matutinis et vespertinis laudibus Capitulum xvii

In matutinis et vespertinis laudibus dicto primo benedictus post principale collectam datis benedictionibus si que dande sunt fiunt commemorationes aliquando de instante dominica et festo duodecim lectionum quod est de iam pacto aut de sancto habente suam commemorationem assignatam in kalendario ut de primatus diebus adventus domini et a capite ieiunii usque ad ebdomadam palmarum et per ebdomadam penthecostes et infra octavas solempnes de quibus principaliter habeatur si nichil specialiter eis assignatum reperitur quod illa antiphona ad vesperas que ad magnificat et illa in matutinis que ad benedictus fuisset dicenda si totum de eo ageretur officium assumenda est pro commemoratione cum versiculo et collecta que eisdem locis dici debuisset nisi forsan versiculus ille in principali officio dictus fuerit quia tunc sumetur pro commemoratione versus de primo nocturno. Et si commemoratio alia eiusdem generis occurrat sortiatur versiculum secundi nocturni. Si commemoratio facienda sit de festo duodecim lectionum instante ut pacto illa precedat commemoratio dominice et alia simplicem commemorationem. Inter simplices vero commemorationes illa que de adventu est ut de ieiunio aut de penthecoste ut de octava qualibet precedat deinde aptius martiris et unius martiris plures martires et confessorem ut virginem et confessor similiter virginem nisi in ecclesie locis ordinarii aliud specialiter proponatur. Fiunt nichilominus suffragia consueta scilicet de beata maria virgine de patronis cuiuslibet loci et de patrono ordinis et erit in arbitrio cuiuslibet abbatis suscipere non aliud de hiis quem quod annario suffragium quod patrono seu patronis ecclesie sue iudicaverit magis convenire. Et si diversi sint patroni quibus omnibus unum suffragium congruere non videtur suscipiant plura. Suffragium autem de beata maria virgine et de patrono ordinis uniformiter ab omnibus observentur. i. de beata virgine omni tempore ad vesperas antiphona Sub tuum presidium. Ad laudes antiphona Sub tua protectione. Versiculus Dignare me laudare. Oratio Concede nos. Et de patrono autem ordinis tempore pascali ad vesperas Iustum deduxit. Ad laudes Amavit eum dominus. Aliis omni tempore ad vesperas antiphona Sanctissime confessor. Ad laudes vero antiphona Dum in hac terra. Versus Ora pro nobis et oratio Intercessio quam non mutatur. Intermittuntur autem hec suffragia consueta in omnibus festis summis maioribus et minoribus ac mediis. In tribus diebus ante pascha per quod triduum sicut in die pasche et penthecostes nulla fit mentio de aliquo sancto nisi in secundam feria pasche et penthecostes occurrat. Tunc enim in secundis vesperis solempnis diei precedentis commemoratio recipit. Similiter intermittitur suffragium de beata virgine in infra octavas eiusdem. Notandum est quod sub antiphonis et versiculis commemorationum et suffragiorum predictorum stant omnes erectione chori conversi chorum ad collectas autem eorundem numquam procumbunt sed profunde inclinati stant semper excepto sacerdote qui erectus manet.

De libris veteris et novi testamenti que per hyemem leguntur in divinis et refectorio et qualiter partiantur Capitulum xviii

Prima dominica novembris usque ad adventum legendi sunt in divinis et
refectorio ezechiel et daniel et duodecim minores prophete. Per totum
tempus adventus exceptis tribus diebus quatuor temporum et vigilia nativitatis domini ysaias.
A prima privata nocte post circumcisionem domini usque ad lxx[ma] epistole pauli. A lxx
usque ad dominicam passionis quinque libri moysi necnon josue et iudicum ruth.
A dominica passionis usque in pascha iheremias propheta et baruch. Unde notandum
quod si prima dominica novembris festo omnium sanctorum occupetur prima privata nocte
incipiatur ezechiel. Similiter fiet de libro ysaie si purificatio beate marie in domini-
ca septuagesime necnon de iheremia si annunciatio domini in dominica passionis
ceciderint. Ysaias autem prima dominica adventus semper infallibiliter imponetur.
Sive autem dominica sive privata die huiusmodi fiat impositio quolibet tempore predic-
torum quo eo libro qui primum impositus fuerit recto ordine continuande sunt
lectiones per omnes privatas noctes illius temporis exceptis tribus diebus quatuor
temporum in adventu et vigilia nativitatis domini quibus non de ysaia sed omelie
euangeliorum ipsorum dierum legentur. Unde tanta pars libri quolibet predictorum
temporum inchoandi a capite per annos singulos a cantore sequestranda est
que ipso die impositionis in omnibus privatis noctibus sufficere possit facta
prius studiosa computatione noctium huiusmodi que aliquando plures aliquando pauciores
esse consueverunt ut iuxta hoc plus minusque reservetur. Et a fine ultime lectionis
extreme noctis lectio incipienda est et continuanda in refectorio ubi totum
quicquid residuum fuerit tam de inchoato quam de aliis restantibus forsan
illius temporis libris iuxta distributionem superius factam expedietur. Sequentibus
autem dominicis mensis novembris post inchoationem ezechielis erunt lectiones de
daniele et minoribus prophetis que in refectorio non transilient nisi forsan propter
brevitatem aliquis prophetarum fuerit in dominica sexagesime expeditus. Dominicis vero
diebus que a cantore possint a die impositionis epistolarum pauli usque ad dominicam
qua cantatur responsoria Domine ne in ira et omnibus eius dominicis ab impositione
libri genesis usque ad dominicam passionis currentibus sed et dominica palmarum
omelie tractatus aut sermones orthodoxorum prout pro tempore congruentes
legantur. Dominica vero secunda tertia ut et quarta adventus de ysaia necnon
dominica qua cantatur responsoria Domine ne in ira et sequentibus dominicis usque ad lxx[ma]
de epistolis pauli legatur. Sed quia lectiones huiusmodi dominicarum distinguantur a se in-
vicem et ab aliis idcirco in refectorio suo ordine sunt relegende. Item tribus diebus
precedentibus ante pascha lamentationes iheremie legentur que partiende sunt in
tres nocturnorum lectiones.

De libris qui leguntur per estatem et eorum lectione. Capitulum xlix

Dominica prima et secunda post octavas pasce legetur liber apocalypsis iohannis.
Tertia dominica et quarta legentur epistole canonice. A dominica prima post festum trini-
tatis usque ad dominicam primam mensis augusti quatuor libri regum continue usque ad

pma dnicaz septembris puerbia salomois Ecclesiastes liber sapie z eccli[us]
Et ex tunc Job usqz ad dnicaz pxmiore exaltaoi sce crucis Thobias vo
Judith z hester a dnica pxmiore exaltaoi sce crucis usqz ad dnicaz pma
mensis octobris A pma ipsius dnica octobris usqz ad dnica pma mensis
novebris machabeoz pmus z scdus Pma aut dnica mensis intelligit
que vicinior est kalendis illius siue ante siue pt9 siue in die kalendaru
fuerit Expdesignatis igit libris dnicis tempoz pdictoz ad vigilias noc
turnas legent quamdiu noctibus tpis quibus assripti sut p lcoibus suffia
et mo distinctoz lectionary In refectorio vero nec idcirco totu qd rsi
duu fuit expedicit sz et pt ipa ad vigilias lcta relegat nisi eo die
quo liber incepts fuerit in eccia eciam ad mensam pma vice de eodem
legendu sit tunc enim lector mense ibi incipiet ubi octaua lectio finem
fecit Qz si festo interueniente differat impositio historie liber nichilomin9
legat ad mensam postmodu reincipiendus in eccia cu historia cantabit
Legunt etiam libri infra scripti sz tm in refectorio videlicz pt9 epistolas
canonicas acta aploz Post libros regu paralipomenon pmus z scdus
post libz hester Esdras pmus et 2s Et passim etiam ewangelia dictata
cu exceptis passionibus ubi tpa vacancia se obtulerint z ante omia ex
pediat si quid ex omeliis comentariis tractibus aut smonibus i vigiliis
nocturnis ex toe rtatis remane ceperit in completu Potest etiam sibi
quelibz materia conueniens tempori aut festis ut scoz passiones et gesta
q in diuinis officiis no legunt ad mensam legi ubi tpis sufficit copia li
bris pncipalibus ppterea nullatenus retardatis quo min9 suis tpibus expediant
Qz si qui tamen pre tpis angustia aliquid ex eis in expeditu relictu fuerit
alio cu vacauerit tpe omimodis cpleant Et notand9 qz semp sabbato
ante dnicaz illa qua historia aliqua cponit aut cessante impedimeto
imponenda essz legit in refectorio plog9 pfaco argumetu seu quid
quid libro tali in dnica siue in eccia siue i mensa inchoando pscribitur
Qz si libri alii interi qz illa historia canit legendi plogas prefacones
aut argumenta habeant pscripta ordine suo legant in refectorio qd
regulariter omi tpe anni obsuand9 est Nota etiam qz si historia vidi dm
imponat pridie nonas novebris duabus pnatis noctibus .i. tercio z qrto
nos erut lcones de scdo libro machabeoz si vo tnc nos imponat historia
una tm nocte .i. qrto nonas de pdicto libro legent De impostcone his
storiaz vo seu eaz retardacoe z aliis scire necciis poterit quisqz ex an
tifonary et aliis chori libris sufficienter informari

Qualiter lectiones i diuinis a' aliude intitulent C XX

Cum aliquis liber diuine auctoritatis noui aut veteris testamenti
in diuinis aut refectorio imponit titulus ei pmittat ut videlicz
dicat Incipit ezechiel daniel ieremias ut ysaias ppha et sic de aliis

Incipit argumentum bti iheronimi psbri in eplaz bti pauli apli ad ronos
vel ad chorinthios pma vel scdm Explicit epla bti pauli apli ad ros
Incipit liber apocalipsis bti iohis apli Incipit epla bti iacobi apli vel bti
iohis apli Incipit liber actuum aplorum Incipit lib regum pmus Incipit liber
pverbiorum ecclesiastes Sapie vel ecclesiastici Incipiunt cantica canticorum Inci-
pit liber iob thobie iudith hester machabeorum pmus etc Cum aut semel sic
i diuinis fuerit titulus pmissus de ceteris cum dum ex illo libro legit ibidem titulus
no iteratur Secus aut sit in refectorio vel ad collacoez vbi quotidie p singlas
lecones rpetit titulus illius de quo est leco donec finiat ex integro et si distinctu
fuerit p capitula adiungit etiam quota capituli dicendo Ex libro genesis capitulum
pmum scdm etc si leco inchoat in capite capituli aliquin dicet Ex capitulo pmo
vel scdo etc Sunt preterea lecones i pmo vel scdo nocturno aliquin de omelys
aliquin de comentarys orthodoxorum Si igitur fuerit de omelys origenis
vel augustini i aliquem librum determinatum facere scriptue dicat in titulo quota sit
omelia et in quem librum Si no dicet incipit nec explicit sed simplr omelia scda
origenis in genesim Omelia xxvi bti augustini epi in iohannem
et hoc si lecones fuerint de principio omelie sinaut dicat Ex omelia
scda vel tcia illius vel illius Si aut lecones sint de omelys gregorii vel bede
dicat simplr omelia vel ex omelia bti gregorii ppe aut venlis bede
pbri Cum aut fuerint ex comentario hilarii crisostomi ambrosii ieroni-
mi vel bede dicat nomen autoris et libri quem comentat vel ex comentario
bti hilarii epi in matheum vel venlis bede psbri in lucam et de alys Cum
vero de tractatu fuerint exprimat no autoris et materia tractatus vel dicendo
Ex tractatu bti ambrosii epi de iacob patriarcha et de filiis In tercio aute
nocturno lecones expositorie euangeliorum aut sunt omeliares aut comentatoria-
les Si pmus dicet simplr Omelia vel ex omelia bti augustini epi de eadem
lecone Omelia origenis de eadem lecone vel venlis bede psbri de eadem
lecone Si scdm tm dicet ex comentario bti N epi vel bti ieronimi psbri de eadem
lecone Moris est aut autoribus pfatis vsualit ppone adiectum beatus ex-
cepto origine quem inde pnotamus et beda quem venle appellamus Siue
aut liber ppheticus sit siue historicus de quo legit tam in diuinis quam in re-
fectorio aut vndecumque lecones fuerint semp cum hac clausula finiunt Tu
aut dne miserere nri Deo gras Notandum aut quod qn ad rfectoez aut col-
lacoem continuanda est omelia i diuinis incepta sed no finita dicet Ex ome-
lia bti gregorii ppe sup euangelio mathei homo quidam pegre pfs vo ser su et
tradidit ill bo sua et reliq et continuat ab eo loco quo leco in officio nocturno
extitit tminata Si aut omelia quelibz euangeliar ad refectoez vel colla-
coez inchoanda fuerit a capite eo mo fiat quadmodum i diuinis fieri moris
est Notandum etiam quod materia quelibz expedita ex integro sit in suo tminari solz
quo fuerat intitulata dicendo videlicet Explicit omelia, liber vel sermo talis
preterquam in diuinis Sequitur capitulum xxi

De diversitate festivitatum Capitulum xxxi

Festa duodecim lectionum sunt in quadruplici differentia Aliud enim dicitur sollempne
Aliud medium Aliud duplex aliud simplex Sollempnia et duplicia sub
dividuntur quia sollempniorum aliud maius aliud minus Similiter et duplicium aliud maius
aliud minus Simplicium quoque aliud de sanctis aliud de tempore Sollempnia maiora sunt
nativitas domini pascha penthecostes trinitatis sacramenti assumpcionis matris
omnium sanctorum Dedicacionis ecclesie Sancti benedicti et patroni cuiuslibet ecclesie maxime
in natalicio illius si forte patronus plura habuerit festa que non oportet omnia
ut sollempnia celebrari Sollempnia minora sunt epiphania et ascensio domini purificacio annun
ciacio visitacio nativitas et concepcio beate marie natalicium sanctorum petri et pauli
apostolorum Commemoracio sancti benedicti Media sunt natale sancti stephani protho
martiris Johannis ewangeliste Circumcisio domini feria secunda et tercia pasche et
penthecostes Octava pasche Nativitas sancti iohannis baptiste Michaelis Martini et
patroni cuiuslibet dyocesis Duplicia maiora sunt Andree Philippi et iacobi Item
iacobi bartholomei Mathei Symonis et Thadei Thome mathie luce et
marci laurencii gregorii ambrosii augustini jheronimi Nicolai marie
magdalene katherine Invencionis et exaltacionis sancte crucis Duplicia
minora sunt quarta feria in ebdomada pasche et penthecostes Innocentum conversionis sancti pauli
et commemoracionis eiusdem Cathedra petri et ad vincula eius Johannis ante portam
latinam Decollacio iohannis baptiste Bernhardi Elizabeth Scolastice Octave
epiphanie ascensionis corporis xpi visitacionis assumpcionis Nativitatis beate
marie et sanctorum petri et pauli Simplicia de sanctis sunt omnia alia festa su
perius non expressa Simplicia vero de tempore sunt omnes dominici dies excep
tis supranominatis De patronis etiam ecclesiarum nostrorum monasteriorum necnon dyo
cesium et sanctis in monasteriis quiescentibus potest unumquodque monasterium
pro sua plenitudine peragere non obstante quod in nostro communi kalendario non habe
antur dummodo aliis que in nostro ordinario habentur materiis non utantur

De quibus festis transferendis vel anticipandis Capitulum xxxii

Omnium festum maius et minus seu etiam medium quocumque die evenerit
ibi celebretur exceptis prima et quarta dominica adventus dominica xl[e]
cum quatuor dominicis sequentibus et tota ebdomada palmarum Necnon in die
sancto pasche et penthecostes cum tribus proxime sequentibus diebus festoque ascensionis
trinitatis et corporis xpi Occurrens siquidem in aliqua dictarum quinque dominicarum quadra
gesime transfertur in crastinum excepto festo annunciacionis dominice quod quotienscumque
die evenerit ante dominicam palmarum ibi agetur Similiter ubi andreas vel thomas
patronus fuerit et in dominica ceciderit aut festum quodlibet similiter in die ascensionis
trinitatis seu corporis xpi illuxerit in crastinum transfertur Occurrens autem in
dominica sive in ebdomada palmarum anticipatur in sabbato precedenti Annun
ciacio nichilominus etiam si in die pasche vel infra octavam pasche illuxerit

anticipanda erit in dicto sabbato palmarum nisi consuetudo contraria ecclesiarum
quod si ipsum sabbatum alio festo fuerit occupatum illud tunc debet esse si dignius
fuerit ad quintam feriam precedente ut primum agatur quod ordine kalendarii fuerit
primum quia ordo non est absque necessitate pervertendus Similiter si duo festa de
eadem ebdomada palmarum fuerint anticipanda primum in quinta feria servabitur //
et secundum in sabbato // Benedictus autem si ordinarie in sextam feriam
dominice passionis ceciderit ibidem servetur quod si in die pasche vel penthecostes aut aliquo
trium dierum sequencium festivitas aliqua summa vel media occurrat ipsa differenda
erit in quintam feriam sequentem excepta annunciacione ubi fuerit predicta con //
suetudo ut anticipetur Et si quinta feria pasche vel penthecostes alia festivitate
occupetur illa transibit ad diem sequentem ut festivitatum ordo servetur quem dixi //
non absque necessitate debere transmutari quam necessitas locum utique haberet ubi Ge //
orgius esset patronus et caderet in tercia feria pasce quod nequaquam cederet
cederet ei marcus in quinta feria sequente occurrens quinymmo georgio ad sextam
feriam translato marcus et letania consueta in suo servarentur die nisi forsan
ex consuetudine ecclesie dyocesane marcus cum letania foret ad aliam diem
transponendus Dedicacio ecclesie si fuerit mobilis quod videlicet secunda tercia vel
quarta feria pasce vel penthecostes facta sit et instituta celebrari minime
transmutetur Si autem habuerit limitatum diem in kalendario propter
anticipacionis seu translacionis legi subiacebit si tamen alia fuerit consu //
etudo dyocesane ecclesie in huiusmodi servandis festivitatibus ea esset a nobis
servetur in tali diocesi constitutus maxime si fuerit de festivitatibus precipuis
aut talibus aliquas ut non possit absque nota variari talis consuetudo :

De festo duplici anticipando vel transferendo Capitulum xxiij

Duplex festum occurrens in aliqua dominica adventus in dominica septua //
gesime vel quinquagesime aut in aliqua dominicarum quadragesime
excepta dominica palmarum Similiter occurrens in die ascensionis trinitatis
vel sacramenti seu in octava pasce vel sacri aut in dominica in qua necesse sit
historiam dominicalem servari eo quod non alia vacat a festo digniori transfertur
in crastinum Occurrens vero in diem pasce aut penthecostes seu in aliquo
trium dierum sequencium transfertur in quintam feriam sequentem Si autem evenerit
in dominica vel ~~dominica~~ palmarum ebdomada anticipabitur modo premisso
capitulo precedenti Preterea si loci alicuius patronus forsan non habeatur in ka //
lendario nostro aut sola nobis ascripta habeat commemoracionem et in die illius
occurrat festum duplex ecclesie generalis illud festum ecclesie tunc debet patrono
loci verbi causa ubi cristoforus esset patronus cuius natalis est in die sancti
iacobi apostoli Similiter si dedicacio alicuius ecclesie occurrat in die exaltacionis
sancte crucis festum exaltacionis quod duplex est tunc debet dedicacioni sed quod

sequentem diem inveniet occupata cum octava nativitatis beate marie que nichilominus est duplex anticipatur in precedenti et in similibus similiter fiat Neque enim festum quodlibet anticipandum vel differendum in octava solempne transponetur nec octava talis aliquid de loco suo cedet in diem alterum ut ibidem celebretur quinymmo si concurrat cum festo digniori aut hystoria eo die necessario imponenda ipsa octava officio carebit sola ad utrasque vesperas et laudes commemoratione contenta Sin autem occurrat cum octava festum equale aut minus octava servetur ex integro et festum transferetur in crastinum Item si hystoria cum octava aut festivitate concurrens aliam dominicam habeat in qua possit imponi ibi imponatur ne octava aut festivitas suo fraudetur officio Nondum autem quod si historia aliqua duas vel plures habuerit dominicas singulas videlicet festivitatibus occupatas ipsa historia in ea dici debet festivitate que minoris videtur esse auctoritatis et festivitas in crastino celebrari

De festo simplici transferendo Capitulum xxiiii

Festum duodecim lectionum simplex si die aliquo prestata ebdomadarum pasce vel penthecostes in die sacri aut infra octavam huius festi evenerit pasce vel penthecostes in die sacri aut infra octavam huius festi evenerit per eo ad utrasque vesperas et ad laudes commemoratio fiat festum vero de quo alias sola commemoratio fieri consuevit hiis diebus consueta commemoratione tenetur Si autem huiusmodi commemorationis aut duodecim lectionum simplex festivitas in cena domini pasceve aut vigilia pasce seu in die pasce vel penthecostes ceciderit nulla de ipso mencio est habenda alias quocumque die evenit festivitas simplex duodecim lectionum etiam infra octavas ibi agatur nisi ipsa dies potiori festivitate occupata aut dominica fuerit in qua historia imponenda necesse sit quo casu simplex primum transfertur in crastinum quod crastinus si similiter occupetur scilicet potiori festivitate festivitas simplex sola commemoratione contenta officio carebit Sin autem crastinus simplici tantum festivitate occupetur illa locum dabit priori et sequenti die celebrabitur Numquam enim festum simplex anticipandum erit aut ultra crastinum transferendum

De pluribus concurrentibus festivitatibus cui earundem ascribenda sit vespera Capitulum xxv

Si duobus festis duodecim lectionum sibi invicem succedentibus primum fuerit summum maius aut summum minus aut medium ipsum retinebit secundas vesperas ex integro nisi ~~aut~~ sequens fuerit eque aut magis solempne Similiter si primum fuerit duplex ipsum secundas recipiat vesperas nisi sequens etiam duplex fuerit aut solempnius aut certe dominica septuagesime vel dominica quinquagesime aut aliqua dominicarum quadragesime vel adventus domini vel nisi aliquid aliud in antiphonario specialiter inveniatur expressum Item si simplex fuerit primum festum tunc semper sua secunda vespera privabitur

nisi sequens fuerit dimta tunc historia prius finata sit finata Concurrentibus aut 3bus aut pluribus festis si primum fuerit summum maius aut summum minus aut medium et sequens fuerit duplex aut simplex et tantum equale secundo tunc primum habebit secundas vesperas ex integro quia precellit secundum retinebit secundas vesperas quia primas non habuit nisi primum secundum fuerit dimta simplex quia tunc sequens habebit primas vesperas Et nota quod festum carens primis vesperis recipit commemorationem post benedicamus carens vero secundis vesperis retinebit antiphonas super psalmos et post benedicamus commemorationem nisi festum instans habeat antiphonas sibi asscriptas in primis suis vesperis sicut habent omnia media et summa maiora et minora et si proprias antiphonas non habeat recipiunt eas que in suo communi signate ut descripte sunt in 2is vesperis supra positis

De pulsibus Capitulum xxvi

Etsi non possit in omnibus monasteriis nostris omnimoda in pulsibus conformitas observari pro eo quod non est in omnibus una eademque campanarum proportio sed diversa non pura nunc quantitate ut ordine modus tamen subscriptus quantum possibile est observetur ab omnibus In primis ut horis omnibus antequam pulsus fiat ad chorum signum premittatur ad excitandos fratres a sopno aut segregandos ab opere nisi fuerint iam instante hora percantanda congregati in oratorio aut loco alio vicino pro quolibet actu post cuius completionem mox opus dei subsequi debeat sicut qui exeuntes de capitulo mox tertiam aut finita missa conventuali sextam ut nonam cantaturi sunt quia tunc pretermisso signo ad solum pulsum inchoatur hora Ad completorium vero talem mox lectione collationis cum ex more solus premittitur pulsus finita autem dicit ad decantandum ita ut inter lectionem et completorium nullus intermediet pulsus brevissimum tamen signum propter eos qui ex devotione cupiunt orare sic premittitur Cum autem officium de sancta maria non conventualiter sed privatim legendum fuerit tunc fratres pro vigiliis nocturnis seu vesperis regularibus quibus tres premittuntur pulsus distincti persolvendis ad tertium pulsum officio sancte marie iam privatim completo chorum petant alias semper ad secundum signum officium beate marie conventualiter dicturi orare festinent Hec quoque consideratio habenda est ut ad nocturnas vigilias et ad vesperas fiant pulsus protractiores presertim prima signa que protrahenda sunt ad spacium quo duo psalmi communes possint legendo expediri et intervalla inter pulsum et pulsum sint longiora ita ut paulominus quarta pars unius hore pertranseat ab inchoatione primi signi usque ad secundi cessationem que cessatio in omnibus horis et officiis post congregationem fratrum in choro ante te presidente fieri solet Reliqui autem qui ceteris premittuntur horis brevissima erunt et mora intervalli similiter brevis Et nota quod pulsus matutinas laudes designans omnibus diebus duodecim lectionum ad impositionem primi Te deum laudamus inchoari et post sanctus in eodem tertio decantato dicti

debet Privatis vero diebus per nocturnos aliquali facta dilacione magis temporis exigen
cia fiat pulsus presidente solito nostro signum faciente si conventus fuerit in choro
aliquin a sacrista hora competenti fieri debet temporibus siquidem diebus privatis pulsus
inmediate precedens vigilias nocturnas laudes et vesperas cum duabus parvis
campanis singulis aut reliqui pulsus ad horas privati diei cum una ex mi
noribus fiant campanis licet non semper eadem Excipiuntur privati dies oc
tavarum nativitatis domini et pasche ac ebdomade penthecostes in quibus sicut et in
omnibus dominicis et festis simplicibus duodecim lectionum plures quam privatis diebus sed et
in duplicibus saltem maioribus plures et maiores quam in simplicibus
festis ut dominicis ad vesperas nocturnos et laudes pulsande erunt campane
non tamen omnes in illis sed dumtaxat in summis in quibus eciam ad primam terciam sextam
et nonam pulsari solet cum duabus campanis parvis aut una solita maiori
quam in aliis festis ut diebus Pulsus vero ad completorium numquam variatur sed
modo uniformi fit semper Sicubi autem propter campanarum aut aliam quale
lemcumque defectum huiusmodi pulsuum diversificacio competenter fieri nequeat ab
bas loci illius magis facultatis monasterii sui congruencia ordinet prout
decencius iudicaverit expedire in premissis De pulsibus vero ad missas
conventuales hoc observandum est quod ad omnem missam in qua feriale cantatur
kyrieleyson eciam ferialiter pulsatur In qua autem dominicale dominicaliter Aut in qua solempne
aut festivale kyrieleyson cantatur eciam solempniter pulsatur et festive Preterquam in offi
ciis defunctorum quia licet universaliter ad omnem missam que est pro defunctis kyrieleyson
feriale decantetur tamen ad illam solam quam sedis feriis dum vacat ex more
pro defunctis agimus ferialiter Ad omnes alias autem missas ut officia defunctorum
specialia superius videlicet capitulo sexto decimatam sive alias quolibet
casu pro tempore occurrencia dominicaliter pulsatur Officio vero generali quod
ex more post vesperas dicitur solempnis quando non occurrit aliud speciale officium
dicendum nullus premittitur pulsus Preterquam in quadragesima quando non
statim continuatur ad vesperas regulares feriales tamen In principio prefa
cionis omnis misse conventualis postquam sacerdos dixerit Gracias agamus
domino cum una de parvis campanis signum fiat ad tractum angelice saluta
cionis aut paulo brevius Ad elevacionem quoque dominici corporis cum eadem cam
pana signum fiat modo premisso quod et ad elevacionem calicis similiter
repetatur In monasteriis ubi est consuetudo ut mane celebretur missa pro
familia tunc premittatur pulsacio cum parva campana ad tractum videlicet
angelice salutacionis duratura per vices qualibet brevissima interposita
mora inter pulsum et pulsum similiter fiat ad missas privatas generaliter
in conventu certa hora diei dici solitas Ad tunc quoque salutacionem sancte
marie virginis scilicet ave maria tam post matutinas quam post completorium
trino signum fiat sive cum maiori sive cum parva campana prout cuiuslibet
habuerit loci consuetudo et pausetur inter signum et signum ad spacium angelice
salutacionis

De luminibus Capitulum xxvii

Cum in lege preceptum sit ut ignis in altari iugiter arde(re) debeat
indecens profecto censetur et indignum oratorium xpi fidelium in quo
etiam venerabile et preciosum domini corporis sacramentum reconditum conseruatur absque lumine
ullo vmquam tempore remanere Propterea volumus ut vel in lampadibus continuo
foueatur ignis ad lucendum maxime in oratorio principali manasteriorum
iure vnionis et ita si fieri potest ordinetur ut in presbiterio vna et in medio
chori vna ac in inferiori ecclesia simul(ite)r vna dependeat lampas ad minus
quarum prima sine intermissione reliquae vero due et si non semper saltem oportunis
temporibus ardeant Ad omnem missam conuentualem duo ad minus in altari cerei
ardentes sint Sed et in omnibus festis summis mediis et duplicibus ad vtrasque
vesperas necnon et laudes non minus quam duo in altari cerei attendantur
quibus iungantur et alii aut candelabris infigantur sub predictis horis et
missa In festis solemnibus seu etiam mediis nunc plures nunc ne pauciores
iuxta eandem differencias festiuitatum ac consuetudinum dispositionem
siue facultatem talibus monasterii cui etiam respectus in ceteris est habendus
In dominicis quoque et festis duodecim lectionum simplicibus sub prenotatis horis ad minus
vnum in maiori altari Sed et in altari cuius pro tempore dedicationis ac patrocinii
principalis dies agitur simul(ite)r vnum sub eisdem horis necnon sub missa que in
eodem altari tali die celebratur duo intensa luceant luminaria Ad nullam
missam eleuatio corporis domini et sanguinis fieri solet apud nos nisi cereo
ardente post sacerdotem ad euangelium nichilominus specialia incendi
lumina consueuerunt In omni denique commemoratione pro defunctis ad quam sequitur
missa conuentualis tam ad missam quam ad officium expanso in loco orato
rii vel ecclesie ad hoc deputato funerali in quo illius ang(u)l(is) impositi can
delabris cerei ardeant Cereus pascalis quibus diebus et sub quibus
officiis incendatur et luceat quatoque hoc continuetur tempore inferius vbi de illis
agitur videlicet tunc patebit Ceterum aut de pluribus luminibus vtendis in quolibet
actu vel officio diuino aut alias ad diuine maiestatis sacramenti eucaristie aut
sancti alicuius reuerenciam et honorem a fidelibus instituto sanctarum fuerit certis
redditibus aut cera vel oleo ad hoc deputatis seu alias et de hoc laudabilis
consuetudo inoleuerit constitutum et consuetum tempore nullus propria abbatis loci eius auctoritate
ullatenus minuatur

De ornatu et insigniorum vsu rituque tunc faciendi in festis C 28

Abbas in omnibus festiuitatibus in quibus ad eum spectat officium mox
signo sonante secundo ad vtrasque vesperas in solemnibus maioribus et in primis vesperis
in solemnibus minoribus festinet se preparare in armario et tunc indutus suppel
licio cappa et ornatus insigniis aliis quibus pro tempore debet vti antequam com
pulsus qui eo ad hoc se preparante inchoari poterit finem dederit intret
chorum et facta ut moris est reuerencia maiestati ante gradus presbiterii

si ipsum preterire habeat tendat ad sedem suam in omnibus se humiliter gerendo postquam
autem antiphona ad magnificat inceperit ascendat in presbiterium et incensum thuribu
lo quod thuribularius illic preparatum exhibebit imponens dicat Acceptum
sit hoc incensum omnipotenti deo et sit benedictum in nomine patris et filii et spiritus
sancti amen signum crucis desuper faciendo deinde accepto thuribulo incenset
altare genuflexione premissa incipiens in medio ac bis uel ter ducens
thuribulum versus crucifixum deinde leuiter ducens versus chorum sinistrum reuertatur
ad dextrum et a dextro iterum ad medium utrobique ut dictum est thurificando Inter
incensandum dicat Incensum hoc a te domino benedictum ascendat ad te et des
cendat super nos misericordia tua Et dirigatur domine oratio mea sicut incensum
in conspectu tuo eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum Osculatoque de
inde altari ipsum girando circueat atque thurificando etiam versus fenestram in qua
repositum fuerit corpus dominicum ter ducens thuribulum premissa sit et subsecuta in
clinacione reuerenti postea restituto thuribulo resumptoque baculo humiliet se
versus altare et redeat ad stallum suum quem mox sequens thuribularius in stallo
suo thurificet ter in faciem eius ictum dirigendo cum thuribulo et consequenter
in eodem choro quo expedito in choro alio fratres ordine suo dicto modo incen
set nisi alius abbas uel prelatus esset in choro prioris quia tunc ab eodem post abbatem
incipiendo chorum illum prius expediat Similiter si absente abbate
prior officiauerit chorus eius expedietur primum nisi in choro alio prelatus esset ut
prefertur Quod si principem interesse contigerit ipsi etiam ante abbatem incensum
porrigatur Dum thurificantur stent singuli semoti a podio capite paruz incli
nati donec pertransierit eos thuribularius In matutinis quoque laudibus festiuitatum
sermonum maiorum sub psalmo laudate dominum de celis abbas in loco suo se induat
superpellicio et cappa illic ante se super formam a sacrista tempestiue cum baculo
et cirotecis disposita Sed ad vesperas eorundem et primas duntaxat sermonum maiorum
vsque ad compulsum ut prefertur cum virga pastorali chorum ingrediatur Imposita autem
ab eo antiphona ad benedictus ascendat ad ponendum incensum et fiat thurificacio ritu
prescripto tam altaris quam utriusque chori In nocte uero natiuitatis etiam inter le
gendum euangelium post nocturnos cappa vtatur et cantata collecta post euangelium
ex more dici solita intrabit sacristiam exuendo se cappa et ad missam mox
subsequendam vna cum ministris se preparando In missis nichilominus sermonum
festorum fiet incensacio sacrificii et altaris iuxta modum inferius capitulo xliiii describ
endum et postea etiam in utroque choro ritu supradicto In nulla horarum aliarum abbas
vtatur cappa sed si inter sit hore canonice quibus diebus premittitur misse in
duta sit tamen alba cum stola et manipulo ut moris est sacerdoti pro tempore
missam conuentualem celebraturo Similiter et ministri idest dyaconus et sub
dyaconus sicut ministraturi sunt ad missam ita huiusmodi inter sint hore excep
tis dalmaticis quibus nequaquam vtantur in horis et collocetur abbas in stallo
suo proprio ministrorum vero alter dextri alter sinistri chori immediate
post fratres in superioribus stallis teneat locum quod similiter ob
seruetur quociens abbas cum ministris ingreditur chorum psallencium quod si

horā illā mox actus talis subseq̄ndꝰ sit in quo abbas cappa et ministri tu̅
cas vti debuerint utpote bn̄dcō candelarū vl' palmarū aut processio solē
nis dispositis vt p̄missimꝰ s̄r foris cappa atq; dalmaticis abbas et
ministri mox finita hora ibidem se induant processuri ad actū s̄bsecutu
rū p̄seq̄ndū Sin vero hm̄oi actus fieri nō debeant cū bona mora pos
sunt in sacristia se p̄pare ad officiū misse. ita ut parati sint ad ingredi
endū ad gloriā post versū introitꝰ Ad nullā eni̅ missā ꝯuentua
lem in qua gloria in excelsis cantat̄ s; neq; ad missas dn̄icaꝝ et festi
uitatū duodecim lc̄onū p aduentū dn̄i. et septuagesimā vsq; in
pascā. in quibꝰ gloria in excelsis nō dicit̄ sacerdos et ministri prius
ingrediunt̄ chorū q̄ ut p̄fati sumus ad gloria patri post versū intro
itus In die aut̄ innocētū et dn̄icis passiōis et palmarū sub ver
su introitus chorū ingrediant̄ In aliis aut̄ missis ī q̄bꝰ glā ī ex
celsis nō dicit̄ mox post finē p̄cedentis officii fit accessus ad altare
Intrantes aut̄ in solēnitatibꝰ summis p̄cedat subdyaconus ferens vtrq;
manu textū euangelii gemmatū clausū ante pectus Deinde dya
conus ambabus manibꝰ calicē portās. quos abbas gerens ī dextra
virgā pastoralē subsequat̄ Aliis aūt festis seu diebꝰ subdyaconus
calicē portet. dyaconus vero et sacerdos nil gestantes subsequant̄

Si aut̄ vnus tm̄ minister fuit. ip̄e calicē portabit. ceterā vero requi
sita in altari vl' circa ip̄m a sacrista tempestiue disponāt̄ Prete
rea dyaconus et subdyaconus dalmaticis vtāt̄ ad omnē missam
in qua glā in excelsis decātat̄ s; et ad missas om̄i festiuitatū duode
cim lc̄onū p aduētū dn̄i et septuagesimā q̄uis etiā glā in excelsis
nō dicat̄ ad easdē ad missā. nichilominꝰ quinte ferie an̄ pascā necnō
in vigiliis pasce et penthecostes et natalis dn̄i In oī deniq; actu solē
ni quo abbas vel alius eius vice cappa vtit̄ ipsi ministri vtant̄ tunell'
p̄terq̄ ad officiū quod p̄mittit̄ misse in vigilia pasce et penthecostes
et a principio officii vsq; ad expletionē orōnū solēniū in parasceue
Ad ꝯmendationē q; vl' sepulturā p̄ntis defuncti ī quibꝰ licet abbas
cappa vtat̄. ipsi tn̄ ministri solū albis induti esse solēt excepto q̄ dya
conus bn̄dicēdo cereū dalmatica cultiori indutꝰ sit. quā finita bene
dictione deponet Dilr̄ et recitādo mādatū in cena dn̄i Per om̄s
aut̄ dn̄icas aduētꝰ dn̄i et septuagesime ad missā ꝯuentualē dyaco
nꝰ et subdyaconꝰ nō dalmaticis seu tunicellis s; planetis vel casulis
ab anteriori p̄te parū p̄ s̄r cubitos leuatis vtant̄. subdyaconꝰ q;
epistolā lecturꝰ planetā deponit q̄ tn̄ mox p lecta ep̄la resumit
dyaconꝰ v̄o circa finē tractꝰ an̄ euangeliū retro altare planetā exu

ens ea adiuuante se subdyacono sinistro humero decenter complicatam im
ponit et sub dextro brachio ligat · ita ut ab humero sinistro ad latus dex
trum in modum stole descendat · sicque circumcinctus remanet usque ad communionem sa
cram ad quam priusquam accedat resoluta casulam induat sicut a principio Ad cete
ras autem missas ubi magis tamen minister esse consueuit et in alba ministrare · exce
ptis missa pro prouinciali defuncto et missa commemorationis omnium animarum post festum
omnium sanctorum · quibus similiter dyaconus et subdyaconus ministrabunt scilicet in albis tantum

Preterea abbas quam ut prefertur indutus est ad diuina officia peragenda semper
virgam pastoralem dextra gestat in manu siue dum chorum aut stallum ingre
ditur siue dum egreditur aut in processione vel quolibet incedit · legendo tamen vel dan
do benedictiones sinistra eandem teneat · scilicet et quotiens aliquid solempniter agit quod
proprie ad presidentie spectat officium legendo scilicet euangelium vel antiphonam ad
magnificat seu benedictus sicut ut premittitur indutus imponendo · et nonnumquam
etiam non indutus sacris in actu scilicet ad cultum diuinum principaliter non per
tinente baculo utitur · utpote excitando in cena domini penitentiarios et si qui
similes sunt actus Ceterum licet prescriptis ornatum et insigniorum usus
rituumque solempnisandi vel ceremonizandi etiam in festis precipuis satis con
gruere et sufficere possit his qui propter ornamentorum aut fratrum penuriam in
dispositione loci aut qualibet alia necessitate in his se restrictius a
gere compelluntur seu quibus alias huiusmodi fuerit amica simplicitas tamen
quia apud diuersos diuersi · alii etiam preclariores inuenimus ritus in solempnita
tibus soliti obseruari · plerisque scilicet abbatibus in vespertinalibus matutinalibus
et misse aliisque officiis et actibus solempnibus longe festiuius preceden
tibus seseque agentibus nonnullis etiam mitre seu pilei aliorumque ponti
ficalium usum sibi usurpantibus adhibitis sibi acolitorum seu clericorum mitte
ra thuribulum ac cereos ardentes ceteraque huiusmodi diuino cultui congrua
deferentium scilicet et ministrorum altaris atque choralium aliorumque sibi famula
tium turba copiosa et famulatus multiplici apparatu una cum variis
ceremonizandi ritibus in attendendis luminibus iterandis thurificationibus
et ornandis altaribus pulpitis sedilibus formis parietibus et paui
mentis variis ornamentorum generibus de quibus omnibus pro eo quod pluri
ma ex parte ritus huiusmodi romane ecclesie usus et racionalia diuinorum ap
probare videntur non quiuimus nos quicquam temere iudicare quo minus
etiam nostri plerique ex eis potissime quia honorem dei et sacramentorum vel
sanctorum reuerentiam ad decentiam diuini cultus principaliter respiciunt pos
sint si velint irreprehensibiliter obseruare saluo quod nemo ex abbatibus
nostris etiam apostolico suffultus priuilegio mitra et ceteris huiusmodi
insigniis et apparatibus pontificalibus quam licet interdum simplici ...

rationabiliter fieri possint tn̄ a respicientibus et ad videndum promis curiose vanitati magis quam religiose simplicitate deputari solet p libitu voluntatis uti psumat Sed si qui in his solitas consuetudines suas alias licitas putet certa rone nō esse prorsus deferendas consultis visitatoribus quemadmodum illi causis cognitis dictaverit ita se agant de cetero in eisdē Ita tn̄ ut de cetero curiositati vane operam dare nulli sit licitum Ritus quoque ille quo i quibusdam locis chorales seu etiā iterdum vinuec si conventuales plumalibus indui solent abolitus censeat Abbas tn̄ quilibet sicut pmittit indutus si voluit in obsequium suum habere capellanum vestitum suppellicio et plumali minime prohibet qui assistendo eidem sollicite ministret baculum almucium biretum seu etiā mitrā si qui ea utatur nunc ab eo tollendo nunc iterum reddendo vel imponendo iuxta actuum vel agendorum exigentiā librumque coram ipso tenendo et que legere debuerit querendo et ei demonstrando incensum offerendo et incensanti cappā a latere subtrahendo Ad ipsum etiā spectat nedum abbatē sed et totum thurificare conventum quod eo deficiente thuribularius facere consuevit

De processione solemni Capitulum xxix

Solemnis processio que fieri solet apud nos diebus infra scriptis dumtaxat id est i die purificationis sancte marie · palmarum · pasche · ascensionis domini · sacramenti · visitationis beate marie propter indulgentias · assumptionis marie · et dedicationis templi · Hoc ordine modo celebretur immediate ante summā missā expletis pmittendis pro tempore et cantore inchoante quod cantandum fuit disponat se conventus procedentes ordine suo In primis crutiferarii cum crucibus seu vexillis · postea thuribularius et si domnica fuit iungatur ei ad dexterā sacerdos vel dyaconus indutus alba et stola cinctus · hns sparsorium i manu · et circa ipsum famulus deferens urceolum cum aqua bndicta · quē sequantur conventus incedentes bini et bini precuntibus iunioribus · et sit abbas postremus hns ante se ministros id est dyaconum capsulā reliquiarum et subdyaconum plenarium deferentes · et ante illos ceroferarios et thuriferarium precedentes Cum exierint ecclesiā capita tegant incedentes at sequuntur sint ab invicē id est sequentes a precedentibus se nō minus spatio quatuor pedum ptranseuntes capellas vel altaria se nō vertant nec inclinent · errantes etiā seu offendentes i aliquo · veniā nō petant · circueundo undique aquā benedictā spargat qui ad hoc indutus fuit ut pfertur · processionē nullatenus egrediendo Processio tn̄ p ambitum monasterii fiat nisi pro necessitate aut rōnabili causa abbas aliquis i suo monasterio aliter dispe-

rit ordinãdũ an circuitu parto p eand qua egressi sũt ianuã an
p aliã reingrediãt in ecclesiã . et an statio ĩ ecclã ã ĩ capella ali
qua . ã loco alio deuotiom ꝯgruo fit nõ multum interest nec vni
formiter hec ĩ oĩbꝫ mõsteriis obseruari pñt ꝓpter situs eorund
diuersitatẽ Et ideo vnusquisqꝫ abbas de his ordinare poterit
pro ut iuxta suĩ situationẽ monasterii iudicauerit decentius ex
pedire Recintrantes autẽ ecclesiã seu etiã quãlibet capellã in
gredientes nudent oẽs capita et reuerẽter iclinẽt vers altare
diuertentesqꝫ alii ad dextrã alii ad sinistrã p ut ingresserũt
stent diuisi per choros ut moris ẽ eregionẽ ad inuicẽ excepto q abbas
nõ in recta linea alteriꝫ chori ꝫ superius in capite stabit versus ad
oriẽtẽ q̃ medius hñs ad dextrã chorũ vnũ et ad sinistrã chorũ aliũ
in equali distantia añ se vero ministros ceroferarios sꝫ etiã thuri
ferariũ De processiõibꝫ autẽ q̃ fiũt ĩ die sc̃i marci id est letania
maiori et ĩ tribꝫ diebꝫ rogationũ necnõ a capite ieiunii vsqꝫ ad
cenã dñi certis diebꝫ supiꝫ capitulo septiõ hẽt expssũ

De festo purificationis sancte marie virginis Capitulum xxx

In die purificationis sc̃e marie post sextã regularẽ vl̃ si ĩ dñica fu
erit post factã aspsionẽ aque bñdicte abbas cũ ministris pre
patis mox procedit ad benedicẽdũ ex more cãdelas . bñdicõz pagẽs
iuxta formã ĩ collectario descptã Et fiat sꝫ analogio ĩ gradibus
presbiterii collocato . cãdelis illic p antea a sacrista dispositis . in
si forsan apud aliquos alia foret ꝯsuetudo que ꝓpt̃ ꝯcursũ cleri ul̃
ppli p tũc nõ possit sine nota vl̃ scandalo ꝯueniẽt̃ immutari . que
ꝯsuetudo eo casu sꝫuãda esset Peracta autẽ bñdicõe ac cãdel̃ p abba
tem aqua bñdcã aspsis et thurificatis . dyaconꝫ ipi abbi cãdelã
tradat Interim q bñdicõ agit̃ . frẽs stent erecti atqꝫ versi ad al
tare capitibꝫ opertis Expleta autẽ bñdicõe vertãt se et stent ere
gione . chorus ꝯtra chorũ sine appodiatõe et cãtẽt insimul canto
re inchoante antifonã Lumen ad reuelatõez . et psalmũ Nunc
dimittis . ad cũ singulos versꝫ . pter versũ Lumen ad reuelationẽ
etiã ad glãz . et sic erat . repetitur antiphona . Lumen . Interim
sacrista suo adiutꝫ solatio candelas monachis nouiciis ꝯuersis
et aliis frĩbꝫ laicis seu etiã hospitibꝫ distribuat Post vlti
mã vero dicte antifone repetitõz . subiũgat abbas collectã sub
qua nudatis capitibꝫ stent inuicẽ ut ẽ moris ĩ talibꝫ Finita autẽ
collecta et cãtore imponẽte antiphonã Adorna thalamũ tuũ
ordinet̃ processio modo supra dicto et si longior fuit circuitus ad

datur antifona Aue gratia plena In statione vero canetur antiphona Re
sponsum accepit. a ministris id est dyacono et subdyacono. sed neuma vl
time distinctionis post singulas pausas toto insimul cantet conuentus
Deinde ad introitum chori cantetur antifona Hodie maria virgo
Fratribus vero se disponentibus secundum ordinem suum in stallis abbas cum mi
nistris intret armarium preparare se pro officio misse qui tandem preparatus
tus et reingressus. cum legere voluerit confiteor tradet dyacono candelam
suam quam facta confessione et osculato ex more altare ac plenario
resumet. offerensque eam infiget candelabro in medio altaris illic usque
in finem misse arsuram Lecto autem euangelio postquam deo sacrandum munus
incensauerit abbas. dyaconus candelam suam abbati offerat. deinde subdya
conus. et consequenter ceteri ordine suo. secundum tempus conuersionis venientes per
retro altare. candelas suas offerant. deosculantes singuli dexteram ab
batis in cornu altaris dextro Sacrista vero easdem candelas suscipiens
extinguat intingens eas aque quam ibidem eius preparatione habeat in promptu.

De feria quarta in capite ieiunii Capitulum xxxi

Feria quarta in capite ieiunii finita sexta regulari et cantore in
cipiente antiphonam Exaudi nos. flectant omnes genua. ita remanen
tes usque ad uersum quo finito post repetitionem Exaudi. sine genuflectio
ne abbas stans ante analogium quod consistit in gradibus presbiterii cum
stola benedictionem legat sicut in collectario habetur super cineres illic per
antea a sacrista delatos eosque aspergat aqua benedicta quo facto mox de
posita stola fixisque in ipsis gradibus genibus ab ebdomadario misse pri
mus ipse sacros accipiet cineres cantore continue imponente antifonam
Immutemur. deinde abbas resumpta stola stet super gradus et conuersus
ad chorum super singulorum fratrum capita mittat cineres. incipiens ab ipso
ebdomadario post quem accedat minister. et consequenter conuentus bini et
bini secundum ordinem suum flectentes genua ante ipsum abbatem et reueren
ter inclinantes tam in accessu quam in recessu Cunctique omnes per impositionem ci
nerum sue corruptionis memores esse amoniti fuerint. dicente eo qui
cineres imponit Memento homo quia puluis es et in puluerem
reuerteris. Prefata antiphona Immutemur. seu etiam antiphona Juxta vestibulum.
quam nichilominus si prolixior fuerit mora incineratoris cantanda erit quibus
finitis. abbas collectam sicut habetur in collectario subsequitur sub qua conuen
tus incuruetur ut moris est in talibus Postea legantur septem psalmi
penitentiales et fiat processio. quod etiam deinceps usque ad cenam domini
omnibus secundis. quartis. et sextis feriis iuxta modum superius capitulo se
ptimo traditum fieri debet. nisi quando in aliqua feriarum huiusmodi ce

acciderit festu xij lcōnū Vespere aūt diei precedentis die cinerum
cruces et ymagines cooperiant̄ . et cortina an̄ presbiteriū tendatur
que ita omnibus diebus priuatis vsq̄ ad quartā feriā ebdomade
palmar̄ dū cantat̄ . et velū templi scissū est remanebit . excepto q̄
in sabatis et in vigilijs sc̄or̄ xij lcōnū an̄ p̄mas vesp̄as a ꝯspe
ctu presbiterij cortina retrahenda est . et ī crastino post ꝯpletori
um iterū remittenda Et interim q̄ missa de ieiunio cantat̄ licet sit
dies festus cortina protensa erit Retrahetur ēc ad missā p̄ p̄nti de
functo et ad exequias donec psalmi finiant̄ post sepulturā Similr̄
remouet̄ ad bn̄dicc̄oz nouicij . et oībȝ eciā p̄uatis diebus ad eleua
cōz dn̄ici corporis et sanguinis misse ꝯuentualis q̄ cantat̄ ī sūmo alta
ri Si acciderit his diebȝ ut crux de ecclesia tollat̄ p̄ infirmo
ꝯmunicādo vl̄ inungendo ꝯstcōpiat̄ donec p̄prio restituat̄ loco
Preterea q̄r his diebȝ sc̄is quadragesime sc̄dm btissimi p̄ris
nr̄i amonicōz augendū nob̄ ē aliquid solito penso s̄uitutis nr̄e ī
orōmbus viz peculiaribȝ . ciborūq̄ et potȝ abstinēcia Jdcirco satagat
vnusquisq̄ frm̄ quotidie eodem currente tp̄e peculiarē aliquā hora
et loco ꝯpetētibȝ orōnē facē arbitrio abbatis sui moderādā Si
militer si quis de cibo potu aut somno sibi quicquā subtrahere
voluerit nō nisi abbatis licencia et moderamīe fiat Prefa
tis nichilominus ferijs sc̄dis q̄rtis et sextis vsq̄ ad parasceuen nisi
in aliqua earū festū p̄ut p̄fert̄ seu eciā p̄festū xij lcōm fuerit
om̄s frēs tam mōchi q̄ ꝯuersi seu eciā nouicij mox finito ꝯple
torio disciplinā accipiāt a p̄ore uł̄ subpriore circueūte p̄ cellas
Quod et sibi in eisd̄ ferijs p̄ aduētū dn̄i obs̄uari ꝯsueuit :—

De distributione librorum ī capite xl^e faciēda Capitlm̄ xxxvj

Dominica prima quadragesime mane ī caplo cū lc̄o p̄dum
fuit de ordine legat̄ a lcōre martirologij p̄ indirectū capitl̄i
regl̄e de obs̄uacōe xl^e videlicet . Licet oī tp̄e . et p̄s vltiā p̄cedentis
capli scȝ quadragesime vero diebus . qua lecta et exposita can
tor libros quos frēs sibi p̄cedente die reportatis quos antea
habuerāt elegerūt p̄ ip̄m in caplm delatos iussu p̄sidentis
distribuat sc̄dm ordinē fr̄ibȝ qui eos ambabus manibus pre
gaudio diuinar̄ scripturar̄ suscipiāt modice inclinātes Huic
aut̄ caplo oēs eciā infirmi q̄ntū valitudo corporalis p̄mittit mō
chi et nouicij interesse debent codices suscepti Postea presi
dens deputet vnū aut duos e fratribȝ qui horis q̄bȝ vacādū
ē lectioni p̄ totū annū circuiant mōsterium et officinas eius

sollicitius explorādo si forte sint aliqui vacātes ocia aut fabu
lis seu alias inordinate se gerētes Quod si tales repti fuerint
ac semel et scdo āmoniti nō emendauerint scdm reglaȝ talit
corripiāt ut alijs cedat in exemplū

De quibusdā generalibus in ebdomada passionis
et palmarum Capitulum tricesimumtercium

A primis vespis dnīce passiōis et deinceps vsqȝ ad vigiliā pasce
diebꝰ singulis quibꝰ canit ymnus vexilla regis ad vespe
ras cōuentus flectendo genua prcūbere solet sr̄ formas per to
tū versū O crux aue Adueniēte vero qn̄ festū sūmū ce
lebrandū venerit in hoc sabato · tūc in scdis vespis huius
dnīce cantabit Rꝰ Circūdederūt · eo q nō potuit cantari ī
primis pter scdas vespas festi pleno gaudentis offitio Silē
tīcendū erit cū Responsorio Ingressꝰ pilatꝰ · primis vespis pal
maȝ assignato Per hos etiā quatuordecim dies gloria pri
ad introitū misse nō dicit exceptis missis solemnitatū et pri
uatis que nō sunt de qdragesima qadmodū etiā ī festo inno
centū ad missā pcipuā pꝰ vsū īroitꝰ gloria nō dicitur · ſȝ in
his finito versu cōtinuo repetit introitꝰ Silē nec ad asp
ges alicubi gla pri dicit his duabꝰ dnīcis In sabbato an
dnīcā palmaȝ moneāt canonice ī caplo publice omnes p
prietarij · cōspiratores · incendiarij · et fures · qd absit si essent qui
in mōsterijs religiosi · quinta pxima feria excōmicandi nisi
resipiscant · sub hac for̄ vbȝ Nos · N · diuina pmissione
abbas huius monasterij iuxta antiquā et approbatam con
suetudinē in ordine nostro · monemus et requirimus primo ·
et secundo · tertio · peremptorie omnes et singulos nobis re
gulari professione subiectos · proprietarios · conspiratores ·
fures · et incendiarios · vt infra triduum proxime et immedia
te sequens se de huiusmodi vicijs dampnabilibus expurgent
alioquin ipsos omnes et singulos in sacris constitutos ab
ingressu ecclesie et offitio diuinorum suspendimus, quam
suspensionē si animis quod absit per diem proximum et
immediate huiusmodi nostram monitionem sequentem susti
nuerint induratis ipsos vna cū alijs laicalibus personis
excommunicabimus more ordinis die extunc proximo
subsequente In absentia abbatis por ul psidēs faciat
hāc moicōȝ dicēs Dominus abbas iuxta antiquā et apbatā

consuetudinē ī ordine nr̄o moneri facit et requiri ut sūā

De dn̄ica palmarum Capl̄m xxxiiij

Dominica palmaꝝ post aspsionē aq̄ bn̄dcē mox ꝑatus
abbas cū mīstris ꝓcedat ad bn̄dicēdū ramos arborū et
fiat scdm formā ī collectario exaratā alias eodē loco et ritu
quo et bn̄dictio candelaꝝ Peracta aūt bn̄dictione et cātore
imponēte antiphonas · pueri hebreoꝝ · dyaconꝰ abbati ramū
porrigat · sacrista vero cū solacio suo reliquos ramos bn̄dictos
mōchis nouicijs ꝯu'sis donatis laicis familie et hospitibus
sub ꝑfatis antifonis distribuat Sub bn̄dictione aūt et distri
butione ꝑfatis · et subseq̄nte oratione frēs se gerāt per omnia
qūadmodū ꝓximꝰ ī purificacōe bt̄e marie de bn̄dictione
candelaꝝ Quibꝰ expletis et cātore subseq̄nte antiphonā cū appni
quaret · fiat processio que ꝓcedētibꝰ crucibꝰ ordine supra scripto
1 xxix° capitulo decimonono ordināda erit Venīetes vero ad locū statiōis
vbi crux a sacrista debet sit collocata duo ex iunioribꝰ frībꝰ ad hoc
a cantore ordinati ad ꝑtem declināntes · versus gl'a laus · vt ī libro
dispositi sunt cantēt · et post singlos versus · fiat repetitio ꝑmi ver
sus a toto cōuētu · nūc a ꝓncipio · nūc a medio Post hoc cātet
a cōuentu aī occurrūt turbe · et aī fulgentibꝰ cātore easdem
imponēte Finita vero vltiā aī · accedat abbas cū mīstris ad
crucē · et fixis in terrā genibꝰ manibusq3 complosis · suppliciter
adoret crucē et paruū eleuādo ipā3 īcipiet hūc versū O crux
aue · et postea Te sūma deus · quos versus cūctꝰ ꝓsequat' vna cū
abbate vniusi genua flectentes Finitis vero his versibꝰ et can
tore īcipiente Rn̄m Ingrediente dn̄o · intrēt choꝝ et finito rn̄so
rio factoq3 pulsu ꝯsueto imponat' officiū misse

De quibusdā gn̄alibꝰ ī ebdomada palmaꝝ Capl̄m xxxv

Quia his diebꝰ citus et labor ī officijs ecclesiasticis ꝓpter agēdoꝝ
in eisdē raritate et prolixitatē soluto ē difficilior sollicitus
sit cātor tales ordinare mīstros qui sciāt et valeāt officia sua per
tinēter adimplere Notandū itaq3 q' in dn̄ica palmaꝝ dn̄s vob̄ ·
et gl'a ti dn̄e ꝓmittendū ē passioni Ad passiones vero tercie et q'rte
ferie dicit' domīꝰ vob̄ cū · s3 gl'a ti dn̄e nō dicat' Sexta aūt feria nc̄
dn̄s vob̄cū · nc̄ gl'a ti dn̄e dicit' · et q'ā nō dicit' ad passionē gl'a tibi
dn̄e nō se muniūt signo crucis frēs Sub passionibꝰ ꝓmittitur
cūctꝰ appodiare et capita operire ita tn̄ ut circa finē earundem
cū insonuerit hec va · et inclinato capite emisit vl' tradidit spm

aut exspirauit nudatis capitibus mox omnes procidentes flexis
genibus summa deuotione orent pater noster et Aue maria post-
ea erecti usque ad consumationem residue partis euangelii se gerant
ut moris est sub aliis euangeliis Feria quinta sexta et sabbato
ante pascha finito ymno in matutinis laudibus omnia luminaria
ecclesie a sacrista extinguantur excepto lumine in absconso sub
formis occultando. et tandem cum legenda fuerit collecta in medium
proferendo Quinta feria completo pulsu solemni ad missam. suspen-
dantur campanarum funes. et ex tunc non pulsetur campana in
ecclesia usque ad missam vigilie sancte Sed neque ad refectionem no- ~~vel quod dicitur licet~~
la sonetur sed certo ad hoc aptato instrumento ligneo fratres in-
terim ad diuina et refectionem et ceteros actus consuetis horis con-
uocentur Ad vesperam autem quinte ferie que alte cantetur usque
ad vesperas vigilie omnes hore canonice exceptis vigiliis
nocturnis et matutinis remissius voce humili et sine tono agen-
de sunt Simili voce etiam fiat benedictio cibi et gratiarum actio
post refectionem Qui ritus similiter observatur tempore interdicti sive
cessationis diuinorum His tribus diebus priuate misse non fiant
sed omnes ad digne communicandum de manu sacerdotis se stude-
ant omni deuotione preparare

De quinta feria proxime ante pascha idest cena domini Capitulum xxxvi

Feria quinta ante pascha mane in capitulo habita locutione
de ordine abbas postulet sibi presentari stolam et virgam pasto-
ralem Quibus a sacrista sibi traditis et accensa candela inscri-
ptis excommunicet omnes proprietarios. conspiratores. incen-
diarios. et fures. monachos et conuersos sub hac forma ver-
borum

Nos. N. diuina permissione abbas huius monasterii more ordinis
iuxta antiquam et approbatam consuetudinem trina ac canonica
monitione premissa omnes iam dicti monasterii nostri monachos
et conuersos professos proprietarios. conspiratores. incendiarios
et fures in his scriptis auctoritate dei omnipotentis patris
et filii et spiritus sancti et totius ordinis excommunicamus
et ut tales arcius vitari in diuinis et extra volumus

In hac die portarius aut cui abbas iusserit tot pauperes eli-
gat quot sunt monachi in cenobio si haberi possint. qui ad
orationem non suscipiatur. sed in uno loco maneant donec ad
mandatum ducantur Missa celebretur solenniter ut in natali
unius apostoli Dyaconus apponat duas hostias ~~magnas quarum alteram~~ et sine genuflectione
consecrandas magnas quarum altera reseruetur
pro sacrificio in crastinum et tot paruas quot die ipsa et sequen-

ti sufficere possint pro fratribus communicaturis Hodie
pax dm̄ nō dicitur . nec datur . Agnus dei . ter cū miserere nob cō
cluditur Deferat ad altare vasculū in quo repositū fuat
corpus dm̄cū pro infirmis et extractis inde hostijs consecra
tis fr̄ibusq̄ comunicatis residuas omnes in crastinū reseruā
das sacerdos patene imponat . eam corporali honorifice in
uoluens supposito calice . et post missam includet fenestre
in qua sacramētū recondi consueuit . postmodū vadat ad
armariū cū ministris exuere se sacris vestibus Interim vero
laicus adiutor mōchi hospitalarij et ceteri fratres laici ad
hoc per cellerariū deputati paupes in claustrū ducāt ibiq̄
eos sedere et discalciari faciant incipientes ab ostio eccle
sie quo monachi exire et claustrū intrare cōsueuerunt va
sa et tersoria ad mandatū necessaria aquamq̄ calidā illic deferāt
et omnia ordinate de disponat Et postq̄ abbas indumētis sacerdo
talibꝫ fuit exutꝫ ipe et qui secū peracturi sunt mandatū pre
cingant se linteis super scapularia et cōuentu processionaliter
exeunte versus locum ubi paupes cōgregati sunt cōtinuo ipsi
prosequantur Inter eundum aūt legant alternatim per cho
ros psalmū miserere mei deus . cantore inchoante Finitoq̄
psalmo incipiat domnus abbas antifonam Dn̄s iesus . vni
uersis fratribus genua secū flectentibus . quibꝫ post pausam
erectis lauent paupm pedes . abbas scilicet incipiens a capite
et vnus ex cooperatoribꝫ a fine . alius vero si plures sint
in medio Porro frēs laici vt illius sancti mandati cooperato
res existant aquam sollicite administrent Postquā autem
abluerint et exterserint osculatiq̄ fuerint pedes pauperū im
presso eis cū pollice signo crucis . abbas super singulorū manus
aquā ad lauandū fundat ac consequēter ablutis manibus propri
is ac depositis linteis abbas legat versū Ostende nobis dn̄e . zc̄
Kyriel . xpeley . Kyriel . Pr nr̄ . Et ne nos zc̄ versū Suscepimus
deus misericordiā tuā . versū Tu mandasti . Dn̄s vob . Oremus
Adesto dn̄e officio zc̄ et dicuntur premissa sub attentu cunctis
cum abbate genua flectentibꝫ ac solita cōsueta respondentibus
His peractis reuertāt eo ordine quo exierunt ad ecclesiā et decā
tentur vespere . pauperes vero omnes p̄dicti inuitēt ipsisq̄ con
petenter refectis detur singulis panis vnus et nummus vnus
Expedito pauperum mandato . sacrista sibi accitis sibi quotquot
necessarios habuerit fratribus altaria discooperiat et pallas
quas inde tulerit honeste complicet et recondat . et interim lega
tur vespera de dn̄a Vespera autem regularis licet ad eā sicut
ad ceteras horas genua flectunt alta tamen voce cātāda erit

Hac die et in crastino post refectionem gratias in refectorio seruitorum more fratres reddant. Circa horam terciam post refectionem facto signo instrumento ligneo fratres ad mandatum conuocet per ebdomadarios coquine aqua calida et alijs necessarijs tempestiue dispositis et mox abbate fratribusque vniuersis etiam infirmis si nimium non grauentur et conuersis in loco capitulari congregatis et residentibus ut moris est sabatis ad mandatum · incipiat cantor antiphonam Ante diem festum · conuentu continuante. Et cum peruentum fuerit usque · surrexit · precinxit se continuo surgens abbas de loco suo depositoque floco super scapulari precingat se linteo · ac capellano et seruitoribus ebdomadarijs sibi ministrantibus · lauet tergat et osculetur singulorum per ordinem fratrum pedes in primis prioris pro tunc in choro dextro supremum locum tenentis ac postremo capellani et seruitorum. Omnibus igitur alijs lotis · et abbate residente in loco suo · prior ei pedes lauet tergat et osculetur dicto modo. Et consequenter cum recalciatus fuerit abbas · ipse vniuersis fratribus · a priore incipiens · et prior vice versa eidem abbati aquam super manus fundat. Interim vero dum hec aguntur · finita antifona prenotata · cantetur antiphona · mandatum nouum cum ceteris sabatis ad mandatum decantari solitis · ac postremo a duobus iunioribus fratribus ad hoc a cantore premonitis hymnus Tellus ac ethra · et conuentus post singulos versus repetat primum vicissim · nunc a capite nunc a medio usque ad finem versus. His expeditis aderit dyaconus ab armario veniens indutus dalmatica super albam cum stola portansque textum euangelij gemmatum vtraque manu ante pectus · preeuntibus thuriferario et duobus ceroferarijs more solito indutis. Ad cuius introitum omnes surgant et stent erecti et discooperti. Ipse autem dyaconus mox incipiat lectionem scilicet · Ante diem festum · collocatis ceroferarijs vno ad dextris et altero a sinistris thuribulario retro se. Et cum legendo peruenerit usque ibi · exemplum enim dedi vobis · residant omnes tegentes capita usque dum legat · Surgite eamus hinc. Quo lecto · mox dyaconus cum ministris · eo ordine quo intrauerunt exeant versus refectorium sequente conuentu · et precedant iuniores incedentes bini et bini et postremo abbas. Et cum peruenerint in refectorium · preparato in medio illius analogio · accedant ad ipsum dyaconus et ministri et collocentur sicut prius in capitolio · ceteris vero residentibus ordine suo ad mensas · continuet dyaconus ipse lectionem ab eo loco quo dimisit in capitolio · quam mox ut finierit surgant omnes et stent in locis suis erecti et discooperti · dyacono et ministris reuertentibus ad se exuendum in armario.

Verum quia mos inoleuit nedum in collegijs secularium canonicorum quin ymmo etiam in plurimorum religiosorum conuentibus vt vespere huius diei mandato peracto solemniter benedicantur

panes azimi seu etiā vinū. vbi talis esset consuetudo apud nostros
et nō posset convenienter deponi. abbas post finē mandati porrectis
sibi a sacrista stola atq[ue] libro bndictionē huiusmodi faciat iuxta
modū et formā in talibus solitos observari Et postmodū bibant o-
mnes de vino bndicto. q[uo]d si nō sufficiat addatur potus consuetus ab
bate ad petitionē ministri sub missa voce benedicente Similiter
fiat si nō precesserit benedictio solemnis Lector tū collationis ante
quam bibant solita accepta benedictione legere incipiat lectionē
ipsam continuando vt est moris &c

De parasceue Capitulum xxxvii

In parasceue post primā regularē in capitulo postquam abbas
dixerit loquamur de ordine singuli fratres per ordinē petita
venia pro suis negligentijs et in memoriā dominice passionis disci
plinā suscipiant de manu presidentis Post capitulum more solito
dicatur tertia A tertia vero vsq[ue] ad sextam. et a sexta vsq[ue] ad nonā
privatis orationibus seu meditationibus sint intenti. ita tamen.
vt sacrista nō negligat ante nonā superficiē summi altaris in dies
cooperire pallis. et sternere per mediū chori tapetū super terrā
cuius extremitas protendatur vsq[ue] ad gradus presbiterij. crucem
tunica rubea cooperire et disponē retro altare ceteraq[ue] pro instan
ti officio necessaria preparare Post nonā vero fiat signū ad officiū
cum instrumento ligneo. et mox se induat abbas cappa accedens
ad altare. cū ministris in quo quidem altari duo ex more lumina
ria ardeant Continuo etiā vnus ex fratribus ad hoc a cantore
premonitus accedens ad gradus presbiterij incipiat lectionem
In tribulatione. sine titulo. qua finita. tractus dicatur. Dn̄e audi
vi Deinde abbas subsequatur collectā. Deus a quo et iudas. pre
misso tantū Oremus. absq[ue] flectamus genua. Postea dicatur lectio
Dixit dn̄s ad moysen. a subdyacono cū manipulo. etiā sine titulo
quā nō ut epistolam sed plane legat. sicut prophetiā ad instar
precedentis. Post hoc dicatur tractus. eripe me. et subsequatur
mox passio. post cuius finē solus dyaconus textū osculatur
Deinde recitentur orationes solēnes id est Oremus dilectissimi
in omni forma sicut in missalibus nostris habentur cū cantico
tatis ibidem. et stent fratres versi ad altare. Dyacono autem ad sin
gulas orationes huiusmodi. preter q[uam] ad eā que pro iudeis fit. ca
tante flectamus genua. mox omnes vertant se. et capitibus de
nudatis procidant. genua flectentes. etiā abbas. supposito sibi
scabello. donec ipse dyaconus dicat levate. tunc enim vniversi
se erigant. et abbas prosequatur orationē. sub qua fratres stent

incurvii. sicut est moris ad collectas Circa finem autem earundem o-
rationum. exeant duo ex senioribus fratribus ad hoc ordinati versus
armarium preparare se ad officium crucis. quos orationibus finitis mox subse-
quatur abbas cum ministris qui omnes ibidem se discalcient. abbate in
chilonium cappam et manipulum ac ministris similiter manipulos deponentibus
Ordinati vero ad officium se albis induant et desuper casulas rube-
as sicque induti exeuntes veniunt retro altare Subsequantur vero
dyaconus et subdyaconus in albis statuentes se ante gradus pres-
biterii necnon abbas iungens se conventui. et extremum tenens
stallum chori sui versus altare moxque induti ad officium crucis. ipsam
crucem ibidem ut prefertur positam elevantes. inter se mediam teneat
unus scilicet ad dextram et alius ad sinistram. et ita procedentes a la-
tere altaris dextro. cantent sub missa voce. popule meus. ministris
id est dyacono et subdiacono stantibus ante gradus presbiterii et
respondentibus Agyos otheos etc. post cuius finem. chorus. Sanctus
deus. etc. cantet. genua flectens versus crucem usque miserere nobis.
quod et similiter faciant cantantes Agyos. Interim qui crucem tenent
procedent ad tres. quatuor. aut quinque passus. et ibidem subsisten-
tes. dum chorus cessaverit. subsequatur cantantes alium versum
videlicet. quia eduxi te. ministris Agyos. et consequenter choro
Sanctus. etc. modo premisso respondentibus. quod et tertio utrique simili
modo faciant Postquam bauuli crucis procedentes ut prius tertium
versum id est. quid ultra finierint. dicto ac sanctus tertio. tenen-
tes crucem stent in gradibus presbiterii. versis vultibus ad chorum
et detegentes eam inponat antiphonam Ecce lignum crucis. quam
prosequatur conventus. moxque omnes veniam petant econtra. et de-
ponentibus eis crucem super tapetum ibidem ut premisimus stratum
ita videlicet. ut pars superior reclinetur in gradibus presbiterii. et
inferior in pavimento chorus continuet antifonam. et extunc cruces
alie a sacrista discooperiantur Abbas vero solus. et post illum mini-
stri trina oratione dicta crucem adorent. et osculentur vulnera cru-
cifixi. quos subsequatur ceteri bini et bini monachi scilicet novicii et
conversi adorantes. depositis prius calciis. quos facta adoratione
resumant Sub ipsa autem adorationis mora. cantetur primum antipho-
num Fabricator. secundo. O ammirabile precium et genus a duo-
bus fratribus ad hoc ordinatis. crux fidelis. cum sequentibus versibus
quantum tempus requirit. choro repetente primum versum vicissim.
nunc a capite nunc a medio. Postquam vero omnes adorave-

rint in choro. deferat crux ad ecclesiã inferiorẽ. et ibidem reuere
ter collocetur. ut etiã a laicis familia et hospitibus valeat adorari
Abbas vero et ministri mox ut adorauerint. ipi eant ad armariũ ad
resumẽdũ calceos et manipulos. quibus resumptis. abbate q;
sup induto ex more casula. dũ iã vltimi adorant. reingrediatur
ascendentes ad altare. vbi abbas cũ ministris totoq; conuentu
in prespiterio cõsistente. solitã pficiat cõfessionẽ generalem.
qua facta. allato p abbatẽ corpore dñico. hesterno die reposito
cantet conuẽtus voce mediocri antiphonã Hoc corpus. Abbas autẽ
pmo calice cũ vino aqua mixto ut ẽ solitũ preparato. et ex
plicato corporali i quo corpus dñicũ cõtinetur. accepto thuribu
lo reuerenter incenset ac lotis prius digitis. hostiisq; preconse
cratis separatim positis. maiorẽ hostiam in loco solito ponat
locata sub corporali patena et cooperto calice nulla bñdictõe s(e)
illũ pmissa expansis manibus mediocri voce atq; tonaliter
cantet Oremus preceptis salutaribg etc. et rñso. Sz libera nos q(uesumus)
psequatur abbas iuxta morẽ canonis. vsq; dũ post diuisionẽ hostie
leuato calice cũ parte hostie dixerit Per oia scla sclorum. et
rñso Amen. Omissis pax dni. et Agnus dei. mittat partem in ca
lice. nichil dicens. et illo tũc ex more cooperto. dicat inclinis o
rationẽ solitã Dñe iesu xpiste fili dei viui. nichil hesitãs in ver
bis istis corpus et sanguinẽ. q: reuera [illegible] ibidẽ corpus dñi
cum nõ sine sanguine est in spẽ panis iuxta illud Caro cibus
sanguis potus. manet tñ xpc totus sub vtraq; spẽ Postmodũ
vero cõsũmato sacrificio et dictatis fratribg fiat signũ pro vespe
ris que mox subsequatur. Sacrista vero finito officio pallam
auferat de altari Hac die conuentus vnico tñ reficietur
pulmento. Post refectionis horã mundetur ecclesia [illegible] clau
strũ capitoliũ. et fiat rasura fratrum

De sabato vigilie pasche Capitulum xxxviij

In sabato vigilie pasche post sextã sacrista altaria omnia ad
ornet. post nonam vero fco signo cũ instrumento ligneo mox
preparatus abbas cũ ministris id est dyacono et subdyacono cõ
stituantur ante gradus presbiterii. ignesq; per sacristã e silice excus
sum et illic in patella succensis carbonibg preparatũ. omnibus
extinctis luminibus. bñdicat abbas et aspergat aqua bñdicta im
positisq; de eodem igne in thuribulũ prunis. et misso desuper

ex more incenso igne in patella thurificet . et de eode cande
lam accendat Quo facto statim dyaconus indutus dalmatica
cultiori in eode loco . scz an gradus presbiterij cereu bndicat
assistenti sibi ad dextram subdyacono et cereu manu tenente
cu aute pvenerit ad locu illu . suscipe sancte pr incensi hui' sa-
crificiu vespertinu . subdyacono sibi quinqz grana incensi porri
gente . successiue ea cruce formado cereo imprime curet Ubi
vero leuita hec verba promiserit . rutilans ignis . accendat lume
de manu subdyaconi sumens . cereu flame stere faciat . Deinde
subdyaconus candela extinguat . benedictione aut peracta . dya
conus deponat dalmatica Cereus aut cotinuo ardeat usqz post co
pletoriu in crastinu . et insr tribus diebus proxime sequetibus
necnon oibq diebus dnicis et festis duodecim lconu usqz ad die
penthecostes inclusiue in vesperis . laudibus . et missa duntaxat
Post bndictoz aut cerei mox subsequat lcones scz . In principio .
sine titulo . cu tractibq atqz collectis suis . uti in codicibus ordina
te sunt Quibus expletis abbas deposita cappa an altare
intret choru ad stallu pprium Dyaconq vero et subdyaconq hinc
et inde in utroqz choro loca teneat immediate post fratres cappa
tos . et dicat letania duobq iunioribq fratribq pmcetibus . et
conuentu incidente prout supra dispositu est capitulo septimo Ob
hac letania fres stent erecti et cooperti versis vultibus ad altare
Circa fine letanie . abbas et ministri prepati se ad officiu misse
exeant versus armariu et finita letania representent prepa
rati sic e moris in solennitatibus ad quoz ingressu incipit can
tor Kyrie pascale . et continuo sacrista accendente luminaria fa
cto . qz pulsu solemni . subsequat gla in excelsis Ad hanc missam
finito euangelio sacerdos statim subiungit Dns vobiscu . et Ores
sine offertorio et subsequat statim Veni inuisibil sanctificator etc
Agnus dei no cantat . nec comunio . nec dat osculu . sed dicto
pax dni . ac oratis sacerdote et ceteris . qui ad comone sacra
ndati fuerint mox subsequat Complenda . et concludat officiu
cu bndicamus dno alleluia . alleluia . alleluia . Deo gratias
alla alla alla Exutis aut abbate et ministris vestibus sacris
et in choru reuersis mox agant vespe Notandu vero qd
sic in hac vigilia ita et in vigilia penthecostes officio misse
premittut lcones de veteri testamento . cu tractibus et collcts
excepto qd in hac vigilia quatuor in illa vero tres duntaxat

decantant̄ tractus Letania vero simili ritu et ordine agitur in vtroque Officiu͂ tn̄ vigilie penthecostes licet careat introitu sic et officiu͂ vigilie pasce in ceteris tn̄ pmissis id est in offertorio osculo pacis Agnus dei. et dimone diminutos no͂ suscipit. sed et cu͂ ite missa ē concludit̄ tribus additis Alleluia

De solēnitatibus pasce Ascensionis et penthecostes et dn̄icis inter medijs Captlm xxxix

Consonia͂ scdm̄ consuetudinē que inoleuit in secularibus maxīe ecclesijs. vt finito officio in parasceue crux in sepulchro quasi sepeliendo recondi et in nocte rx̄mis dn̄ice an̄ pulsu͂ capitulare silenter inde sustolli ac per circuitu͂ ecclesie aut cimiterij deferri solet cu͂ cantu conuenti submissa voce vbi huiusmodi consuetudo in monasterijs nostris hactenus seruata fuerit presertim si ppulu͂ habeat deinceps seruari poterit ut est moris In ipso die sancto pasce finita tercia regulari. fiat ex more aspersio aque benedicte. ad qua͂ cantet̄ Antiphona Indie rx̄mis Postmodu͂ cantore imponēte Antifona͂ Cum rex glorie. ordinet̄ processio. et post finem Antiphone cantet̄ ymnus Salue festa dies. per versus suos a duobus fratrib9. conuentu repetente post singulos versus primu͂. nuc̄ a capite. nunc a medio Postea in statione canit̄ rx̄sorīu͂ Sedit angelus. cuius versus ministri altaris cantare. et conuentus repetitionē facere consueuit quemadmodu͂ distinctio indicat librorū Notandum vero qd̄ in octaua pasce et ceteris dn̄icis vsque ad penthecosten ad aspsionē aque benedicte decantari solet Antifona Vidi aquam In die vero penthecostes Antiphona Dum sanctificatus fuero sine versu et repetitione Alias omni tempore anni canit̄ Antifona Asperges me dn̄e cu͂ versu sine gloria. sicubi tn̄ exigat mora aspersionis plixior addat̄ et gloria et repetit̄ tota Antiphona semper Item in die ascensionis dn̄i ad processionē cantat̄ rx̄sorīu͂ Ite in orbem. Item vbi necesse fuerit subiugat̄ rx̄sorīu͂ Post passionē. cu͂ versibus Oramus dn̄e et seqntib9 in statione et cu͂ Antifona O rex glorie fiat introitus ad choru͂ Notandum etiam qd̄ in primis vesperis penthecostes et deinceps per tota͂ ebdomada͂ versu͂ ymni Veni creator spūs. necnon per tota͂ Antifona͂ Veni sancte spūs. siue per dicta͂ ebdomada͂ ad terciā. siue alias quolibet loco vel

tempore decantetur genua flectimus

De festo corporis cristi Capitulum xl

Dominica proxima precedente hanc festiuitatem presidens in capitulo pu
blicare debet indulgentias a summis pontificibus interessen
tibus diuinis aut alias in ipso die festo et per octauam eius concessis
et exhortari omnes ad digne se preparandum et diuinis offitiis tota
deuotione interessendum · ut tantis beneficiis fieri mereantur par
ticipes Indulgentie autem a romanis pontificibus pro veneratione festi
corporis cristi concesse cristifidelibus vere penitentibus et confessis

Primo Vrbanus papa ~~sextus~~ quartus institutor festi huius concessit inter
essentibus primis vesperis festi huius centum dies Matutinis centum
Misse centum · Secundis vesperis centum · Et pro qualibet horarum reliquarum
diei festi id est prima tertia sexta nona et completorio quadra
ginta · necnon per octauam eiusdem festi pro qualibet die centum
Summa totius mille trecenti quadraginta dies

Martinus papa quintus concessit in primis vesperis diei festi ducen
tos · in matutinis ducentos · in missa ducentos · in secundis vesperis
etiam ducentos In singulis vero horis · id est prima tertia sexta
nona et completoriis duobus octoginta Insuper per octauam eiusdem
festi diebus singulis · in matutinis centum · missa centum · vesperis
centum · at in qualibet horarum ceterarum · scilicet prima tertia sexta nona
et completoriis quadraginta Item qui in ipsius sacramenti profesto
ieiunium vel aliud pium opus iuxta suorum confessorum consilium fecerint
centum · et qui processionem sequuntur etiam centum dies indulsit Sum
ma · X 9 8 0 ·

Et consequenter vltimo Eugenius papa quartus similes per o
mnia indulgentias concessit sicut martinus predecessor
Summa omnium indulgentiarum dictorum trium pontificum simul
dierum vndecimmilium et trecentorum

Et nichilominus vterque predictorum martinus videlicet et eugenius
concessit celebrantibus pro pace ecclesie · seu etiam comitantibus in
die festo siue etiam infra octauam pro qualibet vice centum dies
Et qui sequuntur aut precedunt sacramentum cum luminari quando defertur
infirmis communicandis similiter centum · qui autem sine luminari quinqua
ginta singulis vicibus

[illegible]

Sacerdos ebdomadarius in profesto huius diei duas conficeret
hostias magnas quarum altera recondatur in monstrantia ad hoc apta
ta cum vitro perspicuo que post finem misse deportetur obuoluta lin
theo mundo et includatur capselle in qua corpus dominicum pro infirmis
conseruari consueuit Ad vtrasque autem vesperas huius diei abbas
indutus ut moris est in solempnitatibus cum ministris, precedens mox
in ipso introitu ad chorum ascendit ad locum in quo reconditum serua
tur hoc venerabile sacramentum ac premissa venia monstrantiam
extrahat de capsella eam deferendo ad altare precedentibus
se duobus ceroferarijs et thuribulario In gradibus vero alta
ris sistat gressum ~~[illegible]~~ versa facie ad chorum tenensque monstran
tiam vtraque manu ceroferarijs hinc inde ad dextram leuamque ante
se collocatis et thuribulario in medio. incipit primo hunc ver
sum O salutaris hostia. quo a conuentu terminato. subsequitur et
hunc. Vni trinoque domino conuentu eundem similiter consummante Circa
cuius finem. facto signo crucis ante se cum monstrantia eaque re
uerenter collocata in altari. transit petita venia cum osculo
altaris ad sedem suam Finitis autem vesperis eodem ritu quo allatum est
hoc venerabile sacramentum refertur in locum suum nisi quod lo
co predictorum versuum cantentur hi versus Tantum ergo sacrame
ntum. et Genitori genitoque. Post tertiam regularem iterum modo

premisso abbas monstrañã afferens ipsamq3 añ se venerēter te-
tenens vt prefertur stet ī gradibꝫ altaris et añ se ministri ceroffe
rarij et thuriferarius exitū processiōis pstolātes pmissis versibus
O salutaris · ut supra in vesperis sicq3 ōtinuo cantore ichoāte rnso
riū ymmolabit hedū ordinētur processio et fiat quēadmodū supra
caplo xxix dispositū ē nisi q etiā luiaria ardēcia deferant̄ cir
ca venerabile sacrm̄ In processione quoq3 si longior fuit mora fini
to rnsorio pdicto · subiugatur de rnsorijs sequētibꝫ quātū sufficit
In statione vero v̄sq3 ym̄ panis angelicus et te trina cū añ O
sacrū ōuiuiū fit introitus ad chorū Et abbas reponat sacrm̄
in altari ibiq3 remaneat p totā missam Post cuius fine
data bn̄dictione cū sacramento ipsum recludat infra capsel
lam suā Proxima aūt die post octauā ad sūmā missam mon
strancia deferatur ad altare operta linteo mūdo et sacerdos ōsumit
hostiā Solū em̄ in premissis huius festiuitatis horis id est
in vtrisq3 vesperis · sed et ad processionē et ad missā apud
nos hoc venerabile sacramentū ad videndū patule in mon
strancijs consueuit exhiberi

De festo visitationis et assumptionis btē marie ac dedicationis ecclesie Caplm xli

In festo visitationis et assumpciōis scē marie virginis nec
non dedicaciōis ecclesie mox post horā q̄ summe ex more p
mittitur misse celebretur processio nisi dicta fuerit quoniam tūc post ho
rā fit aspersio pmo · deinde processio Ad ipsam aūt processionē
in festo visitaciōis cantabitur rnsoriū felix namq3 Et in statiōe
de ymno aue maris stella Monstra te eē matrē cū sequētibus
ita ut sub vltiō intretur ad chorū In die assumptionis cantetur
pmo rnsoriū btā es v̄go maria · et postea si longior fuerit
circuitus Vidi speciosam In statione vero ymnus O gloriosa
dn̄a cū versu septi et vltimo · et añ Hodie maria virgo
qua inchoata intrent chorū In dedicatiōe vero ecclesie
cantetur in pmo egressu processionis rnsoriū Benedic · et addatur
postea si nccē fuerit responsoriū In dedicatione templi
Ad statione aūt cantetur ymnus hoc in templo cū versu sep
ti et vltiō et antiphona Presta dnē · sub qua ingrediātur chorū

De benedictione salis et aque necnon aspersione aque benedicte Caplm xlij

Omni die dominica tempestiue ordinetur sal et aqua a sacrista
ante gradum presbiterii cum sparsorio et collectario pulsatoque
signo ad terciam sacerdos ebdomadarius cum ministris sine mora ve
niat in armarium ad induendum se. et cum induti fuerint sicut interesse
solent hore mox proueniendo pulsum ingrediantur chorum et benedicatur
a sacerdote sal et aqua iuxta formam in collectario descriptam
Sub huiusmodi autem benedictionis mora pulsus fiat et congregetur
conuentus. Benedictione quoque et pulsu pariter consumatis iungant
conuentui sacerdos et ministri. et stet sacerdos inmediate post
fratres cappatos in choro suo. nisi fuerit abbas ille enim semper
proprium in choro suo tenebit locum. Subdyaconus vero inmedia
te sub sacerdote stet. et dyaconus post fratres locum alterius cho
ri obseruet. Et ita omni tempore collocentur qui intersunt hore
ante missam. Dum abbas cantaturus est missam die aliquo dominico il
le qui est ebdomadarius ordine. accepta stola preueniat benedicere
salem et aquam antequam fiat pulsus loco et ritu supradictis
Finita autem hora et cantore inchoante antiphonam ad aspersionem
accedens ad gradus presbiterii vnus ex conuentu sacerdos vel
dyaconus ad hoc a priore ordinatus. accipiat ex vrceolo in quo
est aqua benedicta partem eiusdem aque in vase alio et habens sparso
rium aliud et stolam. claustrum circueat aspergendo officinas eius
scilicet capitolium. auditorium. dormitorium. et dormitorii necessaria.
calefactorium. refectorium. coquinam et cellarium. Sacerdos vero
intincto sparsorio in aquam. accedat ad altare. ac ad illius gra
dus accepta venia. aspergat ipsum circa medium in vtrumque cor
nu et postea circuiens altare per girum aspergat similiter et presbiterium
hinc et inde et consequenter fratres in vtroque choro incipiens ab abbate si
presens fuerit alioquin a priore seu alio presidente pro tempore et omni
bus aspersis per ordinem in choro vno. in alio similiter aspergat
Dum antifona inchoatur omnes se moueant a podio nudantes
capita et sic maneant stantes e regione donec compleatur aspersio
tunc enim iterum cooperire possunt et appodiare et hic ritus et
ordo etiam in thurificatione. in osculo plenarii. aut nouicii cum bene
dicitur. in distributione candelarum. vel palmarum. ac ceteris huiusmo
di seruandus est. Choro vtroque expedito declinet sacerdos ad ec
clesiam inferiorem. fratres laicos. familiam et hospites illic aspergen
do rediensque ante analogium finito cantu dicat versiculum. Osten
de nobis domine etc. Dominus vobiscum. Oremus et collecta Exau

& concludendo eam per xpm dnm nrm sub qua huiliet se chorus cont
choru ut est moris. Hiis expletis mox sacerdos et ministri egredien
tes diuertat ad armariu paratu se ad missa et continuo incipiat pul
sus quo cessante officiu imponat nisi forsan fuerit tunc facienda processio
aut benedictio candelarum seu palmaru que utique precedere debz. Notan
du vero quod si officiu abbatis fuerit postquam ille pferet aspersionem in
choro dyaconus suscepto ab eo sparsorio descendat ad aspergendu lay
cos atque familiam in ecclesia. Ipse vero abbas redeat ad analogiu
ibidem post fine cantus lectus que pmissa sunt

Qualiter se agat sacerdos et ministri ad missas conuentuales C.xliij.

Igitur postquam sacerdos et ministri ad missa conuentualem parati
ritu et ordine pfactis i superioribz ascenderit in pbiterum con
entes an altare reuerent inclinent dispositisque dyacono a dextris
et subdyacono a sinistris sacerdos inter illos stans circa altaris mediu
suppliti deuocione legat versus subscriptos scilicet Judica me deus et dis
cerne Quia tu es deus fortitudo mea Emitte lucem tuam Et introibo
ad altare dei Confitemini dno qm bonus Dignare dne die isto. tres
primos cum silentio solus. reliquos vero cum ministris Deinde inclini
dicant inuicem confessionem sacerdote incipiente sub hac forma Con
fiteor deo beate marie. omnibz sanctis et vobis fres quia peccaui nimis
mea culpa per superbia cogitacione locucione ope et omissione. precor
vos orate pro me. Et inter pnunciandu hec verba cogitacione locucione
opere et omissione tercio pectus tundat et continuo ministri impre
cando subiungant Misereatur tui omnipotens deus per intercessionem
beate marie et omnium sanctorum et dimittat tibi omnia peccata tua et pdu
cat ad vitam eternam. Et sacerdote respondente. amen. ministri suam sb
sequat confessione modo pdicto. quibz simili modo sacerdos imprecatur
subinferens Indulgentiam et remissionem omnium peccatorum nrorum tri
buat nobis omnipotens et misericors dns. Ministri Amen Confessio
ne facta erigat se ministri ac etiam sacerdos signansque se + se sub
iungat ex more Aufer a nobis domine &c qui accedens ad altare
impresso signo crucis labio illius xpm osculatur dicens Tua cruce ado
ramus domine tua gloriosam &c et deinde ad latus sinistru etiam tex
tum euangelii illic aptu sibi a subdyacono exhibendu si tale festu
fuerit idest summu maius aut minus in quo plenarius deferri solet
post hoc diuertens ad dextru cornu altaris aperto libro missali dicat
Adiutorium nostrum in nomine domini et ministris respondentibus Qui
fecit celu et terram mox incipiens legat introitu misse cum minis
tris incipientes aut et iteru repetentes introitu sacerdos signando se

Et parum incurvet genua · et ad gloria introitus modice caput in
clinent Finito introitu eodem loco dicant kyrieleyson sacerdote
incipiente et ministris respondentibus et ita alternatim per
ficiant kyrieleyson ter Xpeleyson ter et kyrieleyson iterum ter
Dyaconus si spacium habuerit antequam sacerdos dicat dominus vobiscum
sin autem immediate post finem collectarum extendat super altare corporale
in longum nec tamen explicet ne pulveribus maculet ministrans panem
super patenam et vinum in calice Aquam vero ministrante dyacono in
stillat abbas per se et fiat mixtura cum parvo cocleari in omni missa In
fusa autem aqua dicat Fiat hec commixtio vini et aque pariter salutare
sacramentum signando calicem in nomine patris et filii et spiritus
sancti. Et continuo dyaconus posita patena cum hostia super calicem coo
periat eam custodia expletoque ministerio descendat stare retro sacerdo
tem post cuius tergum semper stare debet et retro ipsum subdyaconus nisi mi
nisterio occupetur quo tamen sacerdote cantante implicare se caveant
nisi forsan casu necessitatis exigente · Sacerdos circa medium altaris
gloria in excelsis imponat et postquam imposuerit facta inclinatione
redeat ad dextrum cornu illic ipsum usque ad finem perlegendo Quo fini
to ad chorum se convertens parum inclinando dicit dominus vobiscum quod
dum dicere incipit manus expandit ac finiendo iterum in modum suppli
cantis coniungit et ita semper facit dum huiusmodi salutacionem facit ad
chorum · Dyaconus cum sacerdote vertente se vertat semper preterquam ad
secretas Dum sacerdos vertendo se dicit · Orate fratres pro me etc quia
tunc dyaconus geniculando ante ipsum sacerdotem casulam leniter sibi de
orsum trahit · quod et abbati officium facienti in omni versione fieri consue
vit · Subdyaconus vero stet versa facie ad altare semper non se vertens
cum sacerdote Dicto autem dominus vobiscum mox se regiret sacerdos · et
dicendo oremus flexis poplitibus modice se humiliet Similiter faciat re
petendo oremus ante secundam collectam nec non ad oremus in secretis
et complendis Inter legendum vero stet erectis super cubitum brachiis
et manibus expansis quas tamen circa finem conclusionis coniungat Finitis
autem collectis subdyaconus descendat legere epistolam ad gradum presbiterii
contra medium altaris versa facie ad ipsum altare inclinans priusquam
incipiat legere et similiter postquam finierit Sacerdos vero declinans
ab altari ad dextrum latus in medio sedilis illic pro se et ministris prepa
rati se collocet · ministri enim idest dyaconus et subdyaconus expleto mi
nisterio suo sorient convictum ad adiuvandum in cantu si propter pauci
tatem fratrum aut alias oportunum viderit · alioquin consedere poterunt sacer

doti . dyaconus ad dextram . subdyaconus uero ad sinistram . Qui si abbas fecerit officium preparata sibi decenter sede in presbiterio ante gradus altaris versus latus dextrum resideat in ea versa facie ad chorum . Quod ante se ponere voluerit . dyaconus post tergum sibi sicut casulam . subdyaconus vero mapulam super sinum eius extendat . et teneat ante eum librum ad legendum que necessaria fuerint

Qualiter se habere debeat ad euangelium et deinceps usque ad canonem Capitulum xliiij

Preterea postquam finiatur cantus ante euangelium sacerdos et ministri surgentes ordinent preparentque se ad officium septa prosequenda missali et textu euangelii in pulpitis seu locis suis collocatis ac censis cereis . preparatoque thuribulo si tale tempus fuerit et stans ad sinistrum cornu altaris dyaconus textum euangelii utraque manu ante pectus tenens humiliet se versus sacerdotem ad benedictionem quam submissa voce petat hiis verbis Domne iube benedicere . et sacerdos in dextro cornu stans eadem voce respondeat . Dominus sit in corde tuo et in labiis tuis ad digne annunciandum euangelium pacis dando signum crucis ✠ Qui si missam cantat alius ab abbate et ille tamen presens fuerit in choro antequam cantus finiatur tempestiue dyaconus portans utraque manu textum descendat in chorum et stans contra abbatem humiliato capite ut moris est ab eo benedictionem petat et suscipiat modo supradicto Dyacono veniente ad analogium colloret se subdyaconus retro ipsum ad quatuor vel quinque passus . et inter eos thuriferarius continuo thurificando si fuerit thurificandum quod in solis festis abbati ascriptis fieri consueuit . Postquam dyaconus pronunciauerit Dominus vobiscum . et chorus responderit et cum spiritu tuo interdicendum sequentia vel inicium sancti euangelii secundum N. tam ipse quam sacerdos et ceteri fronti ori atque pectori signum crucis pollice dextere manus imprimant et ad gloria tibi domine versus altare se humilient et mox iterum facies reducant ad septentrionem ita remanentes usque ad finem euangelii Quo finito et osculato a dyacono textu ipsum subdyaconus accipiat et osculandum exhibeat sacerdoti . ac deinde accedens inferius ante stallum abbatis si presens fuerit eidem euangelium exhibiturus a quo reuerenti geniculatione osculetur . Qui si festum precipuum fuerit idest summum maius vel minus osculum prebeatur cum textu gemmato interius sacerdoti exterius vero ceteris per ordinem fratribus in choro

subdyacono eundem utraque manu circumferente super cussinum
ante pectus. Sacerdos vero mox accepto osculo incipiat credo
si dicendum fuerit. alioquin Dominus vobiscum et Oremus. Dum canitur
Et homo factus est sacerdos ante medium altaris et retro ipsum ministri
in gradibus genua flectant. Et si vasculum in quo servatur communio
sacra pro infirmis deferri debeat super altare apportetur sub credo aut
alias dum magis vacat a dyacono quem precedat subdyaconus ferens
manu una cereum ardentem et alia scillam qua intereundum continue
pulset. quod simili modo fiat dum circa aut post finem misse refertur
in locum suum. Dyaconus vero stans ante altare in dextro cornu ver
sa facie ad chorum tenensque utraque manu vasculum sive cum ipsum ap
portaverit sive cum ipsum referre voluerit. cum eo signum crucis faciat ver
sus chorum. Statim ut dixerit sacerdos Oremus ante offertorium
accedens dyaconus displicet corporale huius tres plicatus in latum et qua
tuor in longum medium latitudinis ponens in medio altaris et postquam
sacerdos offertorium dixerit ipse dyaconus ad dextram eius stans tenensque
sinistra manu pedem calicis. dextra autem patenam parum elevatam
super altari offerat sacerdoti dicens submissa voce Immola deo sa
crificium laudis et redde altissimo vota tua. quod in missis soli
abbati ascriptis fieri consuevit. Sacerdos vero elevatis manibus di
cens Veni invisibilis sanctificator spiritus eterne deus et bene ✠ dic
fiat desuper crucis signaculum complosisque manibus dicendo
Quid retribuam domino et continuo subiungens Calicem salutaris accipiam
ipsam oblationem de manibus dyaconi suscipiat. tenensque eam parum
elevatam ante pectus hanc tota devotione prosequatur orationem. Suscipe
sancta trinitas hanc oblationem et dum in illa seu alicubi de quolibet
loco Ihesus vel Maria dixerit. reverentiam faciat modice incurvando
genua. Finita autem oratione cum dicat In nomine domini nostri ✠ Ihesu Christi facta
cruce cum calice ipsum super corporale deponat in secundo plicatu anterioris
et sinistre dextreque partis et panem ante calicem. Et si plures fuerint
hostie consecrande unam separatim mittat directe ut premissum est
ante calicem. alias insimul ponat in parte sinistram vel inter ca
licem et hostiam maiorem. plicatu vero extreme partis corporalis calicem
operiat et patenam sub corporali in dextra parte abscondat. ita tamen
ut circumferentie eius pars aliqua extensa remaneat. Interim si
thurificandum fuerit. In omnibus siquidem missis summorum festorum

thurificat. thuribularius preparet thuribulū et tradat subdyacono.
dyaconꝰ uero incensū tenens in dextra an sacerdotem. illo benedicente
hoc mō Acceptū sit hoc incensū omnipotenti deo et sit benedictū In
noīe p. et f. et sps sci. imponat thuribulo ipmqꝫ thuribulū accipiens
a subdyacono tradat sacerdoti manū ei osculando. Sacerdos uō ac
cepto thuribulo adoleat hoc mō. pmo cū thuribulo sup oblacōne tres
cruces faciat. Deinde ter voluat girando circa calicem. deīn semel
thurificet dextram ptem altaris desuper semel et sinistram. semelqꝫ anteriore
et interim legat Incensū hoc a te dnō benedictū ascendat ad te. et
descendat sup nos misericordia tua. Ite. Dirigatur dne oracō mea sicut
incensū in conspectu tuo. eleuacō manuū mearꝫ sacrificiū vespertinū.
dyacono supponente manū suā sub ascella sacerdotis. et tenente ei
casulā ut expeditius possit agere. Quo facto restituat sacerdos thuri
bulū dyacono genuflectenti ante se ad dextrū cornu altaris qui sus
cepto thuribulo in dextra. ac sinistra tenens oram casule ipm sacer
dotem trina vice thurificet et postea altare incipiendo a parte dextra
et circa mediū eleuans manu versus crucifixū et postremo sinistra pte
et inde transiens per retro altare thurificet ut moris est fieri in vesperis
et laudibꝫ Postea tradat thuribulū thuribulario qui incensatis pmo dy
acono deinde subdyacono accedit ad chorū illic thurificando singulos
ordine suo Sacerdos uero statim ut reddiderit thuribulū subdyacono
ei aquā de ampulla ministrante sup peluim binos utriusqꝫ manꝰ digitos
quibꝫ corpus dominicū est tractandū lauet et cobinet ne prius quam eos po
consumacōꝫ sacrificij iterū lauerit separandos nisi cruces faciendo aut hostiā
contrectando Inter lauandū aut dicit lauabo inter innocentes manꝰ meas
et circūdabo al. t. dne Veni sancte spūs etc usqꝫ congregasti et detersis digitis
cū linteo ad hoc specialiter deputato iunctis manibus ante mediū altaris dicat
In spū humilitatis etc. Deinde se vertat humili capitis inclinacōne dicendo
Orate fres p me peccatore. et dyacono trahente sibi mediū casule deorsū vl
terius se giret in sinistram partem Dyacono uero sub silentio orante
psalmū Exaudiat cū tribꝫ versibꝫ sequentibꝫ. sacerdos dicat secretas pre
mittendo dne exaudi oracōꝫ meā Et clamor meꝰ etc. quas dū legit teneat
manus expansas super calicem coniunctis tn digitis consecratis utriusqꝫ
manus. dicendo per omnia in fine ultime secrete manꝰ leuet sup humeros.
ad sursū corda cruce pectori imprimat cū pollice dextre manus. Postqm
dixerit gras agamꝰ dnō deo nrō manꝰ coniungat inclinans reuerenter cū
capite Inclinet etiā paruper coniungendo manus ad per xpm dnm nrm
Ad sanctus autem profundius incuruat complosis manibus. quarū ex

tremitate digitorum labium altaris contingat ita manens usque ad benedictus
quod dum incipit erigendo se cruce signat. Dyaconus vero mox ut sacerdos
incipit per omnia post ultimam secretam accepta patena extremitati mun
dissimi lintheoli involvens subdyacono stanti in loco suo tradat tenendam
inter digitos dextre manus. appendens lintheolum super humerum eius. Sub
dyaconus vero sinistram manum supponit / dextro brachio sustentando ipsum
ne fatigetur. Hec tamen solemnitas cum patena in summis maioribus et sum
mis minoribus duntaxat fieri consuevit apud nos,

Quomodo se habeat sacerdos in canone et deinceps. Capitulum. xlv.

Sacerdos cum inchoando canonem dicit Te igitur profunde se inclinet
conbinando manus sicut supradictum est post prefacionem ad
sanctus. Dum autem dicit accepta habeas erigit se. et inter dicendum hec
✠ dona. hec ✠ munera. hec sancta ✠ sacrificia illibata tres co
munes cruces super utraque oblacionem faciat. Dicto autem Memento domine
famulorum famularumque tuarum. ibi subsistat elevatisque ac insimul conbina
tis manibus in directum eas reverenter ante faciem teneat. et ita clausis ocul
is quasi soporatus stet. corde vivorum memoriam faciens quos specialius deus volu
erit commendare. Quibus commendatis disiunctis manibus stet ut prius continu
ando sequentia scilicet et omnium circumstantium. Cum dicit bene ✠ dictam. a ✠
scriptam. ra ✠ tam. tres communes cruces ut prius faciat super utramque
hostiam. sed duas singillatim unam videlicet super hostiam dicendo. cor ✠ pus
alteram super calicem subiungendo. san ✠ guis. Insuper cum dicit dilec
tissimi filii tui domini dei nostri ihesu christi manus in altum ~~levat~~ levat.
et plane demittendo eas in modum supplicantis coniungit. quibus mox itere
separatis tersisque digitis consecratis super corporali dicens accepit panem.
accipiat hostiam eisdem digitis consecratis. et aliquantisper elevatam
teneat. Deinde respiciens sursum dicit. et elevatis oculis in celum ad te
deum patrem suum. subiungens autem bene ✠ dixit subtractis digitis
manus dextre cum eadem super hostiam crucem faciat. et paulatim
se ad hostiam inclinans dicit accipite et manducate et postea facta
consecracione corporis dominici decenter elevet super caput ut videri
possit a retrostantibus. Et cum elevare voluerit et cum demiserit reve
renciam faciat flexis humiliter poplitibus. quam reverenciam similiter faciat
in elevacione calicis et in omni contrectacione dominici corporis et san
guinis. Reposito itaque corpore reverenter super corporali et excussis di
gitis super calicem quam excussione digitorum faciet super calicem quo

tiesciusque corpus dominicum tetigerit Exin quasi pro parte media dis
coopertum teneat calicem stringens corporale cum eodem inter utramque
manum dicens etc. accipiens et hunc preclarum calicem . ipsum paulisper le
uet . sed dicto gratias agens iterum deponat faciens signum crucis desup
cum dicit bene ✠ dixit sinistram ab eodem minime subtrahendo et
consequenter sanguinem Christi cum reuerentia et deuotione consecrato
dicendo in mei memoriam dimisso corporali a tergo ab ore calicis ipsum
utraque manu decenter eleuet super caput et iterum dimissum ut prius
cum extremo corporalis plicatum operiat Quo dicit Vnde et memores no
ut quidam solent brachia in modum crucis distensa aut super caput al
tius eleuata . sed duntaxat super humeros decenter erecta teneat Item
cum dicit hostiam ✠ puram . hostiam ✠ sanctam . hostiam ✠ im
maculatam facit tres cruces communes super utrumque et unam super
corpus cum dicit panem sanctum ✠ vite eterne . alteram vero super
sanguinem dicendo et calicem ✠ salutis perpetue Insuper dicendo sup
que propicio utrasque manus salua coniunctione digitorum consecratorum
expansas teneat super calicem usque ibi supplices . tunc enim retractis
de calice manibus incuruet se profunde ante altare manibus cancellatis
et labio altaris in modum crucis superpositis . donec dicat ex hac altaris
participatione tunc osculato labio altaris in sinistra parte erigat se . di
cendo autem corpus cor ✠ pus . et san ✠ guinem . singillatim utrumque
signat et postea seipsum cum dicit omni bene ✠ dictione . Memoria
mortuorum eodem ritu fit quo et viuorum . dicendo nobis quoque peccato
ribus pectus tundat semel leniter Item ad sanc ✠ tificas . viui ✠
ficas . et bene ✠ dicis tres communes cruces faciat super utrumque simul
ad prestas nobis calicem discooperiens accepto corpore dominico inter
dicendum per ✠ ipsum . et cum ✠ ipso . et in ✠ ipso calicem tenens sin
istra et corpus dextra cum ipso tres cruces per medium calicis desuper
facit et consequenter duas a calicis lateribus alteram videlicet in parte
posteriore versus crucem cum dicit est tibi deo ✠ patri omnipotenti
extra calicem incipiendo et usque ad medium eius primum tractum . secundum
uero per transuersum illius partis intra labium calicis deducendo . Al
teram vero a parte anteriori ibi in unitate ✠ spiritus sancti . a medio ca
licis contra se primum tractum extra . 2m uero per transuersum illius par
tis intra labium calicis faciendo . Postquam autem dixerit omnis honor
et gloria . teneat utraque manu corpus dominicum super calicem . et incipi
ens per omnia secula seculorum quod alta voce pronunciet subleuet calicem
parum cum hostia . et ad preceptis salutaribus . deponat utrumque . collocans ho

stiam in loco suo ante calicem. Insuper cum sacerdos dixerit Panem
nostrum si patena a subdyacono teneatur dyaconus illam ab eo accipiat
cum lintheo cum dicit debita nostra pectus tangat et finita dominica
oracione offerat sacerdoti patenam osculando sibi manum lintheolumque re
stituat subdyacono complicandum ab eo et recondendum. Aliis autem diebus
quibus patena a subdyacono non tenetur sacerdos postquam dixerit et
intercedente beata etc. extrahat eam de sub corporali ubi recondi con
suevit accepta vero patena elevata teneat usque ad caput tribus pri
mis digitis dextre manus dicensque petro et paulo signet se ✠ cum
eadem etiam tangens hostiam dum subiungit da propicius pacem. et
continuo patena in ea parte qua corpus domini tetigit osculata et con
sequenter ea ad corporale in angulo dextre partis illius detersa
ipsam submittat hostie ac discooperiens calicem dicendo. Per
eundem dominum nostrum frangat hostiam primo dividendo eam per
medium ac ponendo partem quam tenet in dextra super patenam
illam vero que est in sinistra adhuc frangat per medium. particulam que
est in sinistra iungens ei que est in patena. alteram vero que est
in dextra erectam teneat super calicem. et parum elevando calicem di
cat Per omnia secula seculorum et iterum deposito calice intra orificium
eius faciat tres cruces cum particula panis sibi quam tenet in dextra
prima ad pax ✠ domini. secunda ad sit ✠ semper. tercia ad vo
✠ biscum. Deinde dicto ter agnus dei mittat ipsam particulam in
sanguinem dicens fiat hec commixtio. et continuo cooperto calice incli
nis ante altare dicat oracionem Domine ihesu christe qui ex voluntate
patris etc. qua finita tundendo pectus ter dicat. deus propicius esto
michi peccatori. et complosis manibus mediocriter inclinatis genibus semel
subiungat humili confessione dicens. Domine non sum dignus. Deinde
applicatis cubitis brachiorum altari si quid breviter meditari voluerit
faciat accipiatque corpus domini digitis sacratis dextre manus
ipsumque ori reverenter imponens erectus stans complosis ante faciem
manibus donec corpus domini masticaverit nichil dicat. sed devotissime
meditetur. haustoque simili reverentia sanguine mox ablucionem cum vino
faciat non digitorum sed tantum calicis subdyacono ei ministrante et bi
bat eandem. Deinde tenens ante pectus utraque manu calicem dicat
Corpus domini nostri ihesu cristi etc. quo perdicto et calice ad dex
tram corporalis collocato. dispositisque in patena et coopertis cum corporali

hostiis pro communicaturis si qui sint vertat se ad eos eosdem qui tempe-
stive satis accedentes retro sacerdotem flexis genibus sacram com-
munionem prestolentur et premissa ex more confessione generali cum impe-
tracione sacerdotis accedant ordine suo bini et bini primum ministri genu-
flectentes in gradibus altaris ante sacerdotem Si tamen solus minister sit com-
municatus cum aliis fratribus ipse singulariter accedit ceteri autem bini et bini
ut dictum est In ipsa autem communione a duobus fratribus linthea extensum sub
mento communicantium teneatur et subdyaconus declinat ad dextrum cornu alta-
ris illic calicem cum vino parato retinendo Unde singuli communicati accedentes
per retro altare ordine suo hauriat et facta reverentia contra altare re-
deant ad loca sua Sacerdos vero communicando alios dicat Corpus domini nostri
ihesu christi proficiat tibi in vitam eternam amen Mox autem communione fratrum aut
sumpcionis facta sacerdos dicat Quod ore sumpsimus etc interimque ablutione
digitorum faciat cum vino super calicem collectis prius inibi reliquiis per
excussionem corporalis super patenam haustaque ablucione iterata ablucionem digi-
torum et calicis cum aqua faciat piscine infundendam Et post declinet ad dex-
trum cornu et translato illuc libro a ministro communionem faciat Sub conclusio-
ne ultime complende cruce depicta deosculando Dyaconus autem corporale
complicet et burse immittat calicem panno colligando subdyaconus vero
linthea complicare et in locum suum recludere habet Tam dyaconus quam sa-
cerdos stent versis vultibus ad chorum dum cantatur Ite missa est sed antequam
plene finiatur circa conclusionem facies reducat ad altare Si autem cum bene-
dicamus domino aut requiescant in pace concludat manent versis faciebus ad
altare Postremo sacerdos responso deo gracias vel amen subiungat dicens
submissa voce fidelium anime nisi missa fuerit pro defunctis etc dyacono
respondente amen et insuper sit nomen domini benedictum Ex hoc nunc etc De-
inde cruce pollice imprimat altari ipsum osculando et mox erectus dicens
silentio Celesti benedictione bene+dicat nos cruce faciendo ante se
versus presbiterium deinde vertens se ad meridiem dicendo Omnipotens pa+ter et
ad occidentem dicendo et fi+lius ad septentrionem quoque dicendo et spiritus +
sanctus singulas cruces faciat sicque benedictione completa inclinatus
ante altare dicat hanc oracionem Placeat tibi sancta trinitas Deinde e-
rigendo se dicat Dominus vobiscum et Inicium sancti euangelii secundum iohannem
ministris respondentibus gloria tibi domine impressoque fronti ori et pectori si-
gno crucis prosequatur euangelium scilicet In principio ibidem persistendo in eo-
dem loco usque ad et verbum caro factum est et hoc potissimum in privatis
missis quo cum genuflexione dicto facta reverentia vadat ad armarium
precedentibus ministris eo ordine quo intraverant subiungens euangelio
versum Ostende nobis domine misericordiam tuam etc cum oracione Omnipotens sempi-

hic deus dirige actus nostros. Postea dicat antiphona Trium puerorum cum ymp-
no Benedicite omnia opera et psalmum Laudate dominum in sanctis eius. canti-
cumque Nunc dimittis servum tuum et cetera subiungat kyrieleyson christe eleyson kyrieleyson Pater noster Et ne
nos Versus Confiteantur tibi domine omnia opera tua Exultabunt sancti in gloria
Non nobis domine non nobis Domine exaudi Dominus vobiscum Oremus Deus qui
tribus pueris mitigasti flammas ignium Actiones nostras Per dominum nostrum Dominus vobiscum Benedicamus
domino Fidelium anime et cetera Interim legendum vero exuat se et exutis sacerdotalibus
mox super piscinam manus lavet lotisque premissa si nondum finierit seu etiam
alia si que pro gratiarum actione dicere voluerit prosequatur

De missis conventualibus in quibus unus tantum minister servit Capitulum xlvii^m

Privatis diebus quibus missa conventualis uno dumtaxat ministro serviente
peragitur si ille dyaconus fuerit officium altaris compleat quantum ad se
et subdyaconum pertinet Similiter deficiente dyacono subdyaconus ministrare
rogat sacerdos evangelium legat non accipiens benedictionem ab alio sed quemadmodum
in privatis missis ad legendum accedens genibus ad modum supplicantis ma-
nibus sursum quoque simulter oculis elevatis dicat. Domine iube benedicere et continuo
ante pectus in modum crucis manibus collocatis deosculato altari subiungat.
Dominus sit in corde meo et in labiis meis ad digne annunciandum evangelium
pacis. cruce ter scilicet ad pectus ✠ labia ✠ et ante se ✠ signando. Minister ✠
eundo ad altare precedat sacerdotem et ad confessionem stet ad dextram eius etiam
si subdyaconus fuerit. sacerdoti ad preparandum calicem mantilia porrigat. librum
quotiens opus fuerit de latere in latus transferat. perlecta epistola non digrediatur.
sed ad serviendum assistat sacerdoti. seu etiam sedenti assideat sinistrum tenens
latus. nisi necessitas expostulat ut chorum adiuvet. quo casu expleto mi-
nisterio illi solatium prestabit. Minister etiam subdyaconus ante collectas
dicat si dicendum fuerit flectamus genua et levate Vel non inclinate capi-
ta vestra deo. post finem quoque misse Benedicamus domino vel Ite missa est
Nota etiam quod in conventibus ubi penuria fuerit personarum poterit sacerdos etiam
in simplicibus diebus duodecim lectionum solo ministro adiuvante se ut premissum
est conventualem dicere missam

Quando plures misse conventuales dicende sunt et quo ordine agantur Capitulum xlviii

Quotiens festum xii lectionum in singulis solemnitatis aut festivitatis vigi-
lia aut in die aliquo quatuor temporum seu etiam qualibet privata die a capi-
te ieiunii usque ad dominicam in palmis aut cum prima ut secunda die rogacionum
seu etiam si vigilia in quibus dominica evenerit aut vigilia cum die quatuor
temporum concurrerit. Vel princeps defunctus fuerit sepeliendus quolibet predictorum
dierum due misse conventuales agende sunt Similiter due agentur misse con-
ventuales quotiens in dominica aliqua adventus aut septuagesime cecidit festum

tas tal' de qua agat officiu ipo die cu comemoraco dnice. Itē q̃tiēs octaua
aut festitas xij lectionu in q̃b3 dnica occ'rēs nisi cmemoracoz tm recipit
Siliter q̃n conuentia fit octaue et festiuitatis xij lectionu in vna die et de v- â duab3 festiuitaty duodecim lectionu
na agitur officiu et de altera alia tm come° vtraq3 habebit missam in cōuētu
seruus si altera carēd trāsponat in aliu diem celebranda Vel si cōtigit do
unicam alia missa potiori occupari dumo missa dnicalis potit infra
ebdomadā seruari nō erit nc̄e duab3 dicē missas quētualiter in dnica
exceptis dominicis aduentus dni et septuagesime. Cuiq3 etia p ebdomadas
pasche et penthecostes. p diebz singulis p̃pria sint ordinata missa et officia
si aliquo dieru huiusmodi iux dyocesane ecce ɔsuetudine venit festu aliq̃d
celebrandu ppt' illius missā missa diei p̃pria mime omittat' tu quibz
nihilomin tria conc'rē potit vi3 missa de letania si martus seruandus fuerit
in ebdomada pasce quare tn nulla videtur iure p̃termittenda nisi forte iux
morem dyocesanu qui utiq3 mos reprendus et fuandus est in eo casu. Infra
aut alias octauas si festiuitas occ'rat pleno gaudens officio missam de
octaua intmitti licebit. Similit si p̃ns fuit defunctus sepeliendus aut si mis-
sa dnice in suo die fuerit retardata poterit p̃xima die feriata vacante
intmissa missa de octaua decantari. Q3 si tricenary ul anniuersary seu
q̃uis alia comemo° spēalis p defunctis infra octauas in quibz p defunctis
cantat' solemp̃t aut die alio p̃prio officio occupato seruanda venit ipa
missam sortiat'. missa de octaua aut p̃pria diei nllatenus intmissa excep
tis hius cmemoracoibz quas ordinarie certis tp̃ibz agi p̃cepit q̃ nō ita
determinatos sibi vendicant dies. quin possit diebz alijs fieri. si dies in quos
cendunt inueniat missis alijs occupari. Per octauas aut natalis dni. pasce
et penthecostes. missa p defunctis conuentualit nō dr̃. nisi forsan de functo p̃nte.
Talis aut in dicendis missis si plures vna concurrat die obsuandus ē ordo
Missa p defunct' si cu alia qualitcu3 missa vna die conuentualit dicenda fu
erit ipa p̃mo loco dicat' nisi fuit defunctus sepeliendus cuius nō possint sepul
ture necessaria satis tempestiue p̃parari. Vigilia aut siue in die q̃tuor
tpm siue in dnica occ'rat semp missa eius erit ordine prior Q3 si in vigi
lia ascensionis dni vel in vigilia penthecostes aut etia p̃ma ul scd̃a die
rogacionu festiuitas xij lectionu euenit missa festiuitatis post tercia. et
alia idest de vigilia aut de latania post sextam dicat' ~~Sed~~ Silit fiat in
die letame maioris. Nota aut q̄ tercia die rogacionu q̄ sic ē in vigi
lia ascensionis nūq̄ de letania s3 de vigilia missam cantae solemp. In
ceteris missis quētualibz concurrentibz vna die hor regularit obsuandu
est vt cuius tota dies gaudet officio illius missa postremo celebret' nisi
speciali consideracione abbas ul prior aliquando duxerit alit ordinandu
Notandu etia q̄ si octaua siue festu aliquod solam cmemoracoz habu-

erit de ea missa conventualis erit si diem in quo illuxerit vacante in- venerit. Si in aut dies illa fuerit missa alia magis principa conciputa de festo commemorationis privatim dici missam sufficiat

Quo ordine misse conventuales agant privatis diebus Cap. xlviii

Privatis aut diebus nec xii lectionibus nec octavarum a commemoratione nud missis omni- patis hoc ordine misse conventuales agant id est secunda feria pro defunctis feria tercia de patronis loci feria quarta de dominica feria quinta de sancto Benedicto et quandoque de spiritu sancto feria sexta de sancta cruce Sabbato de beata virgine Ab octava tamen pasce usque ad penthecostes et per adventum usque ad nativi- tatem domini missa de sancta cruce intermissa repetatur missa de dominica. Patitur autem premissa ordinatio interruptionem nedum si cum regulari missa aliqua specialis concurrerit. Etiam si ex dispositione abbatis aut prioris quolibet eventu votualis missa pro qualibet necessitate aut pro defunctis in aliqua feriarum huiusmodi fuerit decantanda

Qualiter conventus se agat ad missas conventuales Cap. xlix.

Cessante pulsu qui ex more premittitur misse conventuali imponatur officium et stent fratres dispositi ad libros. De pulpitis aut et libris ita disponatur in utroque choro et ante formas si fieri potest ut non plures quam tres cogant ad quem- libet libros quam quot se competenter ex eo iuvare possint. Poterit tamen necessitate ex- igente ad cantandum e libris alius ad alium stare. Ad kyrieleyson denudent capita et stent omnes in ordine suo a podio semoti versis e regione vultibus et ipsum alternatim nomes canitur ita ut chorus in quo incipit quater kyrie interposito semel xpeleyson. alter vero chorus bis dicat xpeleyson kyrieleyson in- terposito bis xpeleyson. Ultimum tamen kyrieleison chorus que contingit ex ordine incipiat. et concinente alio choro simul finiant. Similiter gloria in excelsis et credo que licet alternatim chorus decantet per versus suos concurrunt tamen in fine insimul dicentes amen. Finito ultimo kyrie convertant vultus ad altare si sacerdos dix- erit gloria in excelsis dum cantor incipit et in terra pax reducant vultus et stent sicut sub kyrie. Cum aut dixerit adoramus te paulisper se inclinent et erigentes se ad glorificamus te operiant capita. Similiter inclinet ad Jhesu Christe ubi primo loco dicitur et iterum dum circa finem ymnum repetit et ad de- precationem nostram. Finito vero ymno convertant se ad altare et cum ante collectam aliqua dicit flectamus genua omnes genua flectant et ad levate erigant et stent more solito inclini usque ad per omnia. Sacerdote aut vertente se et dicente dominus vobiscum omnes stent versi ad eum capita sua humiliantes et sta- tim ut verba hec finierit se erigentes. Similiter faciant quoties hec saluta- tio a sacerdote fit ad conventum. Post orationem omnes reductis ad invicem faciebus stent inclini ut primum usque ad finem collectarum et postquam eventi ad per omnia re- sponderit amen. omnes resideant. Sub omnibus enim lectionibus missarum conventualium ex

aliquanto post Glor. in Excel. legi potest

cepta lectione ewangelii. conventus resideat. Finito autem cantu ante ewangelium
conventus vertat facies ad altare et ita maneat donec finiatur ewangelium. Dum
dyaconus dicit hec verba. Initium vel sequentia sancti ewangelii secundum N. singuli signent
se ad modum de sacerdote et ministris premisimus. Cum si Credo in unum deum
dicatur cantore subiungente patrem omnipotentem vertat se chorus contra chorum et
stent in stallis suis. Ad versum autem et incarnatus est se moveat a podio de-
nudatis capitibus et sic stent usque ibi Et homo factus est. tunc omnes procum-
bant petentes veniam super formas levantesque se ad crucifixum dicentesque ado-
ratur indinent et ad glorificatur erigant se. Finitoque simbolo reducant facies
ad altare et cantore incipiente offertorium vertat se stantes sic ad introitum
misse. Cantato vero offertorio et reductis iterum ad altare vultibus ita mane-
ant usque ad sanctus. sacerdote cantante gratias agamus domino deo nostro humiliet capita
sua versus altare. Dum cantor incipit sanctus reducant facies de altari et stent
sicut sub kyriel. dictoque extremo osanna in excelsis reclinet se super formas et
ita maneat devotorum orantes usque ad elevationem venerabilis sacramenti et post ea usque
ad per omnia secula amen pax domini. ad quod erigentes se convertant facies ad altare et ad
pax domini sit semper vobiscum signent se in fronte ore et pectore pollice dextre manus figuram
crucis imprimentes et continuo reductis ad invicem vultibus et stantes erecti
sicut sub kyrieleyson decantent agnus dei usque tercio cantore incipiente quo percan-
tato si nondum communicavit sacerdos aut si forte communicaturi sint iterum genua flec-
tant recumbentes ut prius donec minister signum fecerit cum ampulla quod ad sedem
faciet ablutionem nisi presidens citius signum faciat propter prolixitatem communionis tunc
surgentes stent ad libros decantantes communionem. Omni tempore dum ad missam
conventualem fit elevatio corporis domini et calicis cum sanguine. Item dum fratribus
communio sacra porrigitur et dum viaticum domini corpus solitum in vasculo reservari (vel cum refertur)
ad altare vel aliunde extra ecclesiam defertur in locum sive fratres in terram
genibus devotissime adorent eum quem ibidem sub aliena specie non dubitant
esse presentem. Similiter foris ecclesiam ubilibet existentes tam conventuales quam
layci ad elevationem misse conventualis signo solito insonante flectendo ge-
nua orent. Propter elevationem vero seu communionem que fit ad privatas missas
fratres in choro existentes pro opere dei congregati solitum recommendandi ritum ibi
immutare non cogunt. Notandum vero quod solent in quibusdam missarum offici-
is speciales quedam genuflexiones fieri. Ad illa videlicet verba introitus
de domina Salve sancta parens et in offertorio Ave maria ad verbum maria dunta-
xat. In sequentia vero Ave preclara ad illos duos versus Audi nos et Salva
nos. Item in officiis quarte ferie septimane sancte ad illa verba introitus
In nomine domini ihesu xpi omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum
et in alleluia de spiritu sancto ad illa verba Veni sancte spiritus reple tuorum corda fidelium

De kyrieleyson. Gloria in excelsis. Sanctus. Agnus dei. et Ite missa est. Capitulum quinquagesimum

cepta lectione euangelii · conuenti resideant scolis finito autem cantu ante euangelium ·
conuicti vertant facies ad altare et ita maneant donec finiatur euangelium Dum
dyaconus dicit hec verba · Initium uel sequentia sancti euangelii secundum · N · singuli signent
se ad modum de sacerdote et ministris premissum · Cum si credo in unum deum
dicatur cantore subiungente patrem omnipotentem vertat se chorus contra chorum et
stent in stallis suis Ad versum autem et incarnatus est se moueat a podio de-
nudatis capitibus et sic stent usque ibi Et homo factus est · tunc omnes procum-
bant petentes veniam super formas leuentque se ad crucifixum · dicentesque ado-
ratur iniment et ad glorificatur erigant se finitoque simbolo reducant facies
ad altare et cantore incipiente offertorium vertant se stantes sicut ad introitum
misse · Cantato uero offertorio et reductis iterum ad altare vultibus ita mane-
ant usque ad sursum · sacerdote cantante gratias agamus domino deo nostro humiliet capita
sua versus altare · Dum cantor incipit sanctus reducant facies de altari et stent
sicut sub kyriel · dictoque extremo osanna in excelsis reclinent se super formas et
ita maneant deuotioni vacantes usque ad eleuationem venerabilis sacramenti et postea usque
ad per omnia secula amen pax domini · ad quod erigentes se conuertant facies ad altare et ad
pax domini sit semper vobiscum · signent se in fronti ori et pectori pollice dextre manus figuram
crucis imprimentes et continuo reductis ad inuicem vultibus et stantes erecti
sicut sub kyrieleyson · decantent agnus dei usque tercio cantore inchoante quo can-
tato si nondum consummauit sacerdos aut si forte communicaturi sint iterum genua flec-
tant recumbentes ut prius donec minister signum ferit cum ampulla quod ad sedem
faciet ablucionem nisi presidens citius signum faciat propter prolixitatem communionis tunc
surgentes stent ad libros decantantes communionem · Omni tempore dum ad missam
conuentualem fit eleuatio corporis domini et calicis cum sanguine · Item dum fratribus
communio sacra porrigitur et dum residuum domini corporis solitum in vasculo reseruari uel cum fertur
ad altare uel aliunde extra ecclesiam defertur in locum suum fratres in terram
genibus deuotissime adorent eum quem ibidem sub aliena specie non dubitant
esse presentem Similiter foris ecclesiam ubilibet existentes tam conuentuales quam
layci ad eleuacionem misse conuentualis signo solito insonante flectendo ge-
nua orent Propter eleuationem uero seu communionem que fit ad priuatas missas
fratres in choro existentes propter opus dei aggregati solitum recommendandi ritum inibi
imitare non cogantur · Notandum uero quod solent in quibusdam missarum offici-
is speciales quedam genuflexiones fieri · Ad illa videlicet verba introitus
de domina Salue sancta parens et in offertorio Aue maria ad verbum maria dicta
xat · In sequentia uero Aue preclara ad illos duos versus Audi nos et Salua
nos · Item in officio quinte ferie septimane sancte ad illa verba introitus
In nomine domini ihesu christi omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum
et in alleluia de spiritu sancto ad illa verba Veni sancte spiritus reple tuorum corda fidelium

De kyrieleyson · Gloria in excelsis · Sanctus · Agnus dei · et Ite missa est · Capitulum quinquagesimum

cepta lectione euangelij. conuentus reside sedz finito aute cantu ante euagelium
conuersus vertat facies ad altare et ita maneat donec finiat euagelium Dum
dyaconus dicit hec verba. Initium uel sequentia sancti euagelij secundum .N. singuli signent
se ad modum de sacerdote et ministris premissum. Et si credo in vnum deum
dicat cantore subiungente patrem omnipotente vertat se chorus con chorum et
stent in stallis suis Ad versum aute et incarnatus est se moueat a podio de
nudatis capitibus et sic stent usque ibi Et homo factus est. tunc omnes procum
bant petentes veniam super formas leuentque se ad crucifixum. dicentesque adoratur
et conglorificatur erigant se finitaque simbolo reducant facies
ad altare et cantore incipiente offertorium vertant se stantes sic ad introitum
misse. Cantato vero offertorio et reductis iterum ad altare vultibus ita mane
ant usque ad sanctus. sacerdote cantante gratias agamus dno deo nro humiliet capita
sua versus altare. Dum cantor incipit sanctus reducant facies de altari et stent
sicut sub kyriel. dictoque extremo osanna in excelsis recliniet se super formas et
ita maneat deuotionem vacantes usque ad eleuationem venerabilis sacramenti et post ea usque
ad per omnia secula an pax dni. ad quod erigentes se conuertant facies ad altare et ad
pax dni sit semper vo. signent se in fronti ori et pectori pollice dextre manus signum
crucis imprimentes et continuo reductis ad inuicem vultibus et stantes ex regione
sicut sub kyrieleyson. decantent agnus dei usque tercio cantore inchoante quo prin
tato si nondum consumauit sacerdos aut si forte communicaturi sint iterum genua flec
tant recumbentes ut prius donec minister signum ferit cum ampulla quod ad sedem
faciet ablutionem nisi presidens ritus signum faciat propter pluralitatem communionis tunc
surgentes stent ad libros decantantes communione. Omni tempore dum ad missam
conuentualem fit eleuatio corporis dnici et calicis cum sanguine. Item dum fratribus
communio sacra porrigitur et dum vniuersum dni corpus solitum in vasculo reseruari ‖ uel cum refertur
ad altare uel aliunde extra ecclesiam defert ‖ in locum suum fratres in terram
genibus deuotissime adorent eum que ibidem sub aliena specie non dubitant
esse presentem Similiter foris ecclesiam vbilibet existentes tam conuentuales quam
layci ad eleuationem misse conuentualis signo solito insonante flectendo ge
nua orent Propter eleuationem vero seu communionem que fit ad priuatas missas
fratres in choro existentes pro ope dei aggregari solitum recommendandi ritum inibi
immutare non cogunt. Notandum vero quod solent in quibusdam missarum offici
is speciales quedam genuflexiones fieri. Ad illa videlicet verba introitus
de dna Salue sancta parens et in offertorio Aue maria ad verbum maria dunta
xat. In sequentia vero Aue preclara ad illos duos versus Audi nos et Salua
nos. Item in officio quarte ferie septimane sancte ad illa verba introitus
In nomine dni ihesu xpi omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum
et in alla de spiritu sancto ad illa verba Veni sancte spiritus reple tuorum corda fidelium

De kyrieleyson. Gloria in excelsis. Sanctus. Agnus dei.
et Ite missa est. Capitulum quinquagesimum

ad Kyrie –
delegis
quo antea potue
rant esse tecti!

Licet ad cantandas letanias id est kyrieleyson nec non ympnum gla
in excelsis qui angelicus dicitur in missis fere innumerabiles inveniantur
notarum differentie et multiplices multiloquia verborum eiusdem ympni iuxta
differentias notarum huiusmodi facte alterationes nos tamen quos curiosa non
delectant sed ea duntaxat que devotionem congruunt et ad divine pertinent laudis
decentiam ceteris omissis ex omnibus huiusmodi notarum differentiis pro kyrieleyson
quinque tantum suscipimus preter ferialem Illam videlicet que paschalis dicitur et qua
tempore paschali idest a pascha usque ad penthecostes duntaxat in summis medijs
et duplicibus utimur festis Reliquo autem tempore pro summis maioribus et summis minori
bus unam et pro medijs unam pro duplicibus vero aliam et rursus aliam sim
pliciorem pro dominicis et festis simplicibus xij lectionum per totum annum et pro
diebus privatis octavarum summorum maiorum et minorum festorum Sub eis quoque
dictis ympnus angelicus canendus est ita videlicet ut nota illius pro tempore
note kyriel correspondeat quem quidem ympnum quo ad seriem verborum
ipsius numquam variamus sed semper uniformiter dicimus sicut habetur in communi
usu absque ulla peregrina admixtione verborum. qui et infrascriptis tantum
diebus dicitur In vigilijs videlicet pasche. et penthecostes. et in omnibus dominicis
diebus. et festis xij lectionum. ex adventum et septuagesima. excepto natali
innocentum. et missa de ieiunio si evenerit cum festo duodecim lectionum. similiter
et missa defunctorum. In festis etiam summis maioribus et minoribus per septuage
sima. et in festis etiam duplicibus per adventum domini dicitur. Nulla die infra oc
tava nativitatis domini. excepto ut premisimus natali innocentum. nec ulla
die infra octavas summorum maiorum et minorum festorum hoc angelicum inter
mittimus carmen. quod etiam nichilominus ad missam canimus feriata die
in benedictione novicij pro inchoatione capituli annalis sive etiam provincialis
et pro magnifica gratiarum actione alias numquam canitur. Ad sanctus et insuper ad agnus
dei similiter iuxta prescriptas tempus diversas note variantur Notandum autem quod quando
hic ympnus canitur semper missa concludenda erit cum Ite missa est excepta mis
sa que in nocte nativitatis domini in gallicantu et illa que in aurora canitur
et missa de vigilia pasche ad quas sicut ad omnes alias missas in quibus pre
fatus ympnus non fuerit decantatus Benedicamus domino dicitur. missis defunctorum
duntaxat exceptis Secundum tonum autem kyriel cuiuslibet coaptatur nota ad ite
missa est vel Benedicamus domino et deo gratias Adventu domini lxx paschali tempore
exceptis. quibus temporibus premissa cum convenientia gradualis decantatur

De collectis summe misse Capitulum .l.iij.

In collectis subiungendis pro tempore principali collecte summe misse modus
infrascriptus observetur et ordo videlicet ut prima post principalem sit in do
minicis de sancta trinitate scilicet omnipotens sempiterne deus qui dedisti famul

Secunda feria si missa sit mortuorum de omnibus fidelibus videlicet Concede quesumus omnipotens
deus ut nos inter es Tercia feria pro abbate et fratribus de congregacione scilicet Omni
potens sempiterne deus qui facis Vel Defende Quarta feria pro familiaribus scilicet
Pretende Quinta feria pro benefactoribus scilicet Deus qui caritatis dona Sexta
feria pro parentibus scilicet Exaudi quesumus vel Ineffabilem Sabbato de angelis scilicet Per
petuum nobis domine Cum autem sexta feria non cantatur missa de sancta cruce
sed alia tunc pro vivis de sancta cruce dicitur collecta omissa collecta pro
peccatis Preterquam ab adventu domini usque ad octavam epiphanie et per octavas
pasche ascensionis penthecostes et corporis christi quibus nichil agitur de
sancta cruce Similiter sabbato erit suffragium de beata virgine cum col
lecta pro tempore competente nisi fuerit missa de eadem intermisso suf
fragio de angelis Per adventum etiam domini quotidie dicitur collecta dominicalis
ad summam missam exceptis missis defunctorum quatuor temporum et vigilie na
tivitatis Et eadem collecta erit semper prima post principalem nisi ip
sa fuerit principalis quia tunc stabit ordinatio de usitatis In dominicis vero
illorum eiusdem adventus intermissa collecta de sancta trinitate dicitur
collecta Deus qui de beate marie virginis utero Pro secunda autem collecta post
principalem id est tercia in ordine collectarum dicitur dominicis diebus collecta pro
statu universalis ecclesie videlicet Ecclesie tue quesumus domine vel Cunctis Feria secunda quarta
et sexta collecta pro vivis et defunctis scilicet Omnipotens sempiterne deus qui vivorum dominaris etc.
Feria tercia quinta et sabbato pro pace totius ecclesie scilicet Deus a quo sancta
desideria Preterquam a capite ieiunii usque ad cenam domini quo tempore premissa collecta
~~pro pace~~ de pace etc. collecta pro vivis et defunctis feriis terciis quintis et sabbatis
cum oratione pietate secundis quartis et sextis feriis ultimo eciam loco servanda
solet vicitari premissis alterius earundem collectarum sic alternandarum orationibus sub
notatis Feria secunda Perpetuum nobis Feria tercia Deus a quo sancta desideria etc.
Feria quarta Deus cui omne cor patet Feria quinta Deus qui nobis sub sacra
mento Feria sexta de sancta cruce Sabbato de beata virgine Alias eciam
interruptionem patitur premissa ordinatio quoties aliquo dierum predictorum occurrit facien
da commemoratio specialis una vel plures de octava de festo seu alias pro
qualibet necessitate ex ordinatione abbatis vel prioris eo enim casu ex u
sitatis collectis prima aut utraque casus exigentia ambe cedere habebunt.
Contingit tamen interdum propter occurrentium pluralitatem suffragiorum que
convenienter intermitti non possunt dictum collectarum numerum augeri numero impari
Notandum quoque quod quoties due ~~decantantur misse~~ decantantur misse in conventu pro
vivis ad primam missam post collectam principalem eiusdem dicetur collecta de
summa missa secunda autem nisi specialem ordinaverit prior erit ad beneplaci
tum celebrantis Notandum etiam quod predicta ordinatio locum non habet in

missis defunctorum Sed et huiusmodi collecte usuales intermittende sunt in
vigilia natalis domini et in vigilia penthecostes et per triduum ante pascha
In omnibus quoque festis summis maioribus et summis minoribus in quibus si quis oc-
currentis forte commemorationis collecta ad missam recitare voluerit. eam
principali collecte subnectat ante per dominum et in simul concludantur ita ut cense-
atur quasi una collecta. Collecta autem de sancta anastasia principali col-
lecte misse que in aurora nativitatis domini dicitur connecti solet modo supra
dicto In sabbatis ieiuniorum quatuor temporum usitate intermittitur collecte
nisi tunc occurrat facienda commemoratio aliqua specialis quia tunc post
eandem commemorationem subiungitur etiam collecta de sancta maria et leguntur
more consueto Collecte principali cuiuslibet misse sive sit sola sive alie sub-
sequantur premittitur dominus vobiscum et oremus et ipsa extensam sortitur con-
clusionem Subsequende vero collecte sive due sive plures fuerint conti-
nuantur ad invicem ita ut ad primam earundem tantum repetitur oremus et
post ultimam tantum conclusio subinfertur Similiter servatur in secretis et
complendis excepto quod secretis non premittitur immediate dominus vobiscum
Notandum tamen quod in vigilia pasche et penthecostes collectis que dicuntur
in officio ante missam non premittitur dominus vobiscum sicut nec in quarta feria
ebdomade penthecostes prime nec in sabbato eiusdem ebdomade aliarum col-
lectarum officio illius assumptarum nisi ultime dumtaxat dominus vobiscum premit-
titur sed sacerdos finito cantu seu lectione post quem aut quam lectorum collecta
aliqua recitanda est mox absque versione stans in loco suo dicat oremus
subinferens collectam. In reliquis autem feriis quartis et sabbatis quatuor
temporum similiter observatur excepto quod ad collectas minus principales mox dicto ut pre-
fertur a sacerdote oremus minister subiungit flectamus genua et parvissima
interposita mora levate. et ex tunc continuo prosequitur sacerdos collectam. Simili
modo fit a capite ieiunii usque ad cenam domini exclusive circa primam
collectam in omnibus missis que sunt de ieiunio privatis diebus. In quibus
etiam missis semper dicenda est oratio ad populum que ultimam sequitur complendam
Sacerdos enim post quam conclusionem ultime complende legerit usque per omnia ex-
clusive continuo dicat oremus et dyacono verso vultu ad chorum dicente.
Humiliate capita vestra deo prosequitur orationem cum conclusione proferta ut mo-
ris est in missis. Cum autem dyaconum non habuerit sacerdos absque versione
premissa perficiat prout in missis privatis fieri consuetum est.

De collectis in missis defunctorum dicendis. Capitulum quinquagesimum secundum

IN missis autem defunctorum collecte hoc ordine dicantur Pro episcopo deus qui inter apostolicos Pro abbate seu quolibet sacerdote Da nobis domine quesumus Pro parentibus deus qui nos patrem et matrem Pro fundatoribus propiciare quesumus domine Pro fratribus et sororibus deus venie largitor Pro benefactoribus et recommendatis Deus cuius misericordie non est numerus Pro subito defunctis omnipotens et misericors deus Pro nobiscum sepultis Deus in cuius miseratione Pro presenti vel recenter defuncto et per trenarium Inclina domine aurem tuam Pro anniversario deus indulgentiarum Pro famulo Deus cui proprium est misereri Pro famula Quesumus domine pro tua pietate Et notandum quod si memoria agitur unius defuncti collecta prima cum secreta sua et complenda in singulari si vero pro pluribus agitur in plurali dicenda erit Igitur quotiens de aliquo vel aliquibus premissorum officium agitur collecte principali illius officii subiungatur prima collecta Omnipotens sempiterne deus cui numquam Deinde Fidelium deus omnium conditor et sicut in premissa pro vivis ita et pro defunctis numerus collectarum trenarius huiusmodi absque necessitatis causa minime excedat In specialibus autem agendis pro eisdem defunctis eedem collecte dicende sunt que ad missam dicuntur In missa autem defunctorum qua secunda feria si vacat usualiter dicimus in conventu et cum specialis agenda non precedit prima collecta erit Deus indulgentiarum In commemoratione vero omnium animarum tam ad missam quam ad agendam oratio Fidelium deus omnium conditor sola dicitur Similiter in locis ubi consuetum est eandem commemorationem fieri post festum sancti michaelis.

De gradalibus siue responsoriis tractibus et alleluia in missis C. xiii.

IN septuagesima et exinde omnibus dominicis diebus et festiuitatibus tam xii lectionum quam commemorationum usque ad pascha In vigilia pasche et penthecostes et sabbatis quatuor temporum in die cinerum et proxima sequenti sexta feria nec non omnibus secundis quartis et sextis feriis per quadragesimam tractus ad missas conventuales decantantur ita tamen ut quoties cum missa de quadragesima contigerit decantanda eadem die missa de festiuitate omittatur tractus misse de quadragesima Similiter contingat missa pro defunctis aut qualibet necitate cum missa xl^e in altera earundem relinquatur tractus iuxta presidentis arbitrium Et si qualibet die extra quadragesimam missa pro defunctis et alia successiue decan

tande sint tractus ad missam pro defunctis poterit intimari nisi fuerit
officium adeo proprium in quo presidens iudicaret tractum omnimodis
fore decantandum alias videlicet si missa defunctorum sola decantetur in quietu-
mque omittitur tractus excepta missa illa qua secunda feria si vacat pro defunctis v-
niversaliter decantamus semper absque tractu hoc saluo quod presbyter hic confessionem celebrans in
omnibus premissis tractum legere non omittat Post itaque tractus omnes alter uterque chorus
alternatim canunt sed post pausam finalem vltimi versus singulorum tractuum
ambo chori simul cantant residuam partem In primo vero trium puerorum sabbato
quatuor temporum hoc modo cantetur fratres ad hoc ordinati stantes ante gradum singu-
lorum versuum primam partem cantent et chorus uterque communiter reliquam partem prosequatur
In fine vero primus versus a predictis fratribus repetendo incipiat modice altius
quam in principio inceptus fuit et eadem voce finiet a conventu Respon-
sorium aut siue graduale et alleluia omni tempore tam in festis quam in ferijs communiter
ab utroque decantentur choro. et nota illa que in fine responsorij siue in fine
versus eiusdem fuerit tam in ferijs quam in festis absque detruncatione semper
dicatur. Sciendum tamen quod quando ad missam vnum solum alleluia dicitur et non sequentia
siue dicatur graduale siue non primum neuma de alleluia intermittitur sed post
versum in repeticione idem alleluia cum suo neumate integre canitur exceptis
vigilijs pasche. et penthecostes. in quibus et si vnum tantum alleluia dicitur et non
sequentia ipsum tamen prima vice plene dicitur cum neumate et post versum non
repetitur. Cum autem sequentia canitur et vnum alleluia. ipsum alleluia in principio integre
cum neumate dicatur et in fine principium tantum repetatur dimisso neumate.
Similiter si duo dicantur alleluia cum sequentia vtrumque alleluia primo integre cum suo neu-
mate dicatur et post versum secundi tantum fit repeticio usque ad neuma Cum vero duo
vel plura alleluia in vna missa dicuntur et sequentia non subiungitur cum suis neumatibus
integre sine repeticione canantur excepto eo quod ultimo canitur loco. quod repetitur
cum suo neumate Notandum autem quod a septuagesima usque ad vigiliam pasche
alleluia intermittitur Similiter intermittitur in diebus quatuor temporum preterquam in ebdomada
penthecostes In vigilijs quoque sanctorum intermittitur nisi in dominica venerit quia tunc
alleluia canendum est sicut in vigilia epiphanie quacunque die acciderit In
festo quoque innocentium ad missam propria alleluia secundum quorundam ecclesie consuetudinem non
dicimus sed loco illius. Laus tibi xpe cum versu. Notandum etiam quod a sabbato ebdo-
made paschalis usque ad festum trinitatis gradualia intermittuntur et interim
omnibus diebus exceptis diebus letaniarum duo alleluia canuntur alias nullo tempore
anni siue gradualia dicantur siue non. plura canuntur alleluia sabbato ebdomade
~~pasche excepto~~ penthecostes excepto quo non minus sex alleluia cantari solent
Alijs autem sabbatis quatuor temporum. quatuor. et quibusdam ferijs duo gradualia so-

lent decantari ∴

De sequētiis in officio misse q̄n vl' quales cantent' Capl'. liiij.

In solempnitatibꝰ et festiuitatibꝰ missis p̄ alla decantande sequencie sīt hee In
nocte natalis dn̄i ad missam in gallicantu Grates nūc om̄s et p̄sternat
totus quentꝰ p̄cidens sup̄ formas usq̄ ad finē p̄mi versus Ad missam
i aurora Eya recolamꝰ Ad sūma missā Natꝰ ante scl'a In natali sc̄i
stheph'ani Hanc concordi De sc̄o iohanne Iohānes ih'u xp̄o In octa nati
uitatis Natus ante secula In epyphania Festa xp̄i In conuersione sc̄i
pauli Dixit dn̄s ex basan In purificacione Concentu parili In die sc̄o
pasche Laudes saluatori Feria sc̄da tercia et in octaua pasche Victime pa
schali De inuencione et exaltacione sancte crucis Salue crux sancta In
ascensione dn̄i Sūmi triumphū regis In die penthecostes Sc̄i spiritus
In sequētibꝫ duobꝫ diebus Veni sc̄e sp̄us De sc̄a trinitate Benedicta
semp̄ sc̄a sit trinitas De corp̄e xp̄i lauda syon In natiuitate sancti
iohannis baptiste Sc̄i baptiste In die sc̄oꝝ petri et pauli Petre sūme
In visitacione et concepcione b'te virgis Aue p̄clara In festo comeoracōis
sc̄i benedicti Sc̄i merita De sc̄a mag maria magdalena Laus tibi criste
De sancto laurentio Laurenti dauid In assumpcione sancte marie Con
gaudent angeloꝝ In decollacione sc̄i iohīs baptiste Psallite regi nr̄o In
natiuitate sancte marie Stirpe maria De angelis Sūme regis archan
gele De om̄ibꝫ sanctis Om̄s sancti seraphyn De sancto martino Sacer
dotem xp̄i De sancta katherina Exultent filie De sc̄o andrea Deus
in tua virtute De sanctis philippo iacobo Thoma iacobo maiore Bar
tholomeo matheo Symone et iuda et sicubi lucas aut marcꝰ barnabas
uel Thymoteus aut alioꝝ aliquis qui iuncti fuerūt apostolis fuerit patro
nus eciā in die patrocinii illius Clare sanctorū Si monasterium aliquod
habeat aliquē ex martiribꝫ ul' confessoribꝫ sup̄ius no nominatis patronū cant'
de mr̄e Sc̄e mercedis De confessore vero Ad laudes saluatoris cuius tamē
quartus versus illaꝫ recipit variacōꝫ sꝫ semp̄ illud cplexu lux fideliū de
cantet' Et si que eccl'ia habeat patronos plures mr̄es sequencia erit Agoni
triumphali Si virgine Exultent filie In dedicacione aute eccl'ie Psallat ec
clesia decantet' Non enim in aliis qm̄ in supius designatis solempnitatibꝫ atq̄
festiuitatibus nec tn̄ in aliquo earūdem octaua exceptis dūtaxat octauis
natiuitatis dn̄i et pasche sequencias canimꝰ nisi ordinatio presidentis ex
certis causis in votiualibꝫ missis canendas indicauerit neq̄ alias quā iam
expressas suscipimꝰ decantandas Cc' ∴

De Credo in vnū deū quibus diebus dicat' Caplm. lv.

Fidei a Nicene synodi patribus dictata confessio id est credo in unum deum in illis dumtaxat festis ad missam que ipsa in se confitendo distinguit ut po-
te in die natalis domini tam ad nocturnam quam ad diurnas eiusdem diei
et per octauam de ipso festo missas. In circumcisione. In epiphania domini. In
totius paschalis ebdomade celebritate eo quod per unam resurrectionis dies sit
computanda. Similiter per dictam spiritus sancti ebdomadam. In die quoque ascensionis
domini et in die sacramenti et in omnibus diebus dominicis de qualibus missa
nisi sit pro defunctis. Porro in inventione et exaltatione sancte crucis et in
omnibus solemnitatibus sancte dei genitricis similiter et in omnibus solemnitatibus
duodecim apostolorum nec non in conversione et commemoratione sancti pauli. In octauis
quoque epiphanie ascensionis sacramenti visitationis assumptionis et natiuitatis sancte
marie nec non apostolorum petri et pauli sed non infra octauas nisi in dominica.
Insuper et in festiuitate omnium sanctorum et dedicationis ecclesie tamen ad propria missa
ipsius solemnitatis dicatur.

De prefationibus que vel quando dicende sint Capitulum .l.vj.

Prefatio in quibusdam festis aliter quam diebus cottidianis dicitur et medium
non ipsa quotidiana mutatur sed eidem specialia quedam inseruntur. Unde
decem reperiuntur esse prefationes quas communiter tenet ecclesia a quotidiana diffe-
rentes videlicet. Quia per incarnati verbi misterium de natiuitate domini.
Quia cum unigenitus de epiphania. Te quidem domine omni tempore de resurre-
ctione. Qui post resurrectionem suam de ascensione. Et quibus harum prefationum
nedum in principalis festiuitatis sue die sed per totam etiam octauam ad missas tamen que
fiunt de festiuitate cantatur. Prefatio nichilominus de natiuitate etiam in festo
corporis xpi et per eius octauam in missis de festo tantum. De resurrectione vero
etiam in vigilia pasche. Similiter prefatio de penthecoste scilicet Qui ascendens
in vigilia et per ebdomadam penthecostes. Prefatio. Te quidem domine
suppliciter exorare in omnibus festis duodecim apostolorum nec non in festis con-
versionis et commemorationis sancti pauli et per octauam etiam petri et pauli.
Prefatio Quia cum unigenito de trinitate in die festi ipsius tantum. Qui cor-
porali ieiunio priuatis diebus tamen a capite ieiunii usque ad dominicam pal-
marum et quatuor diebus sequentibus ad missas de ieiunio. Qui
salutem in dominica palmarum et quatuor diebus sequentibus nec
non in festis festis inventionis et exaltationis sancte crucis cantatur.
Has enim novem prefationes pelagius papa commendans dum-
taxat in ecclesia constituit decantandas. Sed quia urbanus pa-
pa longo post

tempore profectionis antea quidem dictata sed a se correcta de sancta dei genitrice maria decreuit esse dicendam ipsam nec dum in sibi festiuitatibus eiusdem sancte marie et per octauas earum que octauas habent verum etiam aliis priuatis diebus quibus per annum consueuit de eadem missa dici carminis [illegible] que habet ecclesie consuetudo a correctione ac priuata vacat hec videlicet [illegible] tibi animus et ita non tamen [illegible] in quibusdam inuenitur libris nostris prorsus esse aliena

De Communicantes et Hanc igitur Capitulum xlvii

In non nullis preterea sollempnitatibus etc intra canonem misse in illo loco ubi dicitur Communicantes vel Hanc igitur oblationem interponi que tam ab antiquioribus et emendatoribus sanctuariis interponenda esse dicuntur uariatur preter ea [illegible] interposita nostris. Communicantes in natiuitate domini in ipsa videlicet die ad singulas tres missas nec non per totam octauam usque ad circumcisionem exclusiue ad missas de natiuitate tantum. In epiphania Communicantes in ipsa die tantum. In cena domini Communicantes et Hanc igitur et Qui pridie ipsa tantum die. In pascha Communicantes et Hanc igitur tam in vigilia quam in sequentibus septem diebus non tantum in octaua. In ascensione domini Communicantes tantum ipsa die. In penthecoste Communicantes et Hanc igitur sicut in paschali ebdomada octo diebus dicitur a sabbato usque in sabbatum qui sunt dies albatorum pro quibus sacerdos se agere ostendit cum dicit Pro hiis quos regenerare dignatus es ex aqua et spiritu sancto. Alias omni tempore uniformiter dicitur.

De missis priuatis et quomodo sacerdotes uel misse se habere debeant in eisdem Capitulum xlviii

Priuate misse qua hora quo vero ordine dicende sint capitulo quadragesimo quarto supra est expressum. Agitur si missa de octauis aut de festo commemorationem habente missam sibi attitulatam in gradali non potuerit in die suo propter concurrentiam alterius misse prestancioris conventualiter decantari eodem die priuatim commode celebretur. a

[illegible] quas missas et quas abbas seu presidens in conventu pro quauis necessitate seu causa iniunxerit et que pro defunctis fratribus nostre congregationis ex ordine dicende fuerint. Quicumque ad ipsas aut aliquas eas obligatus fuerit soluere non retardet. Ceterum in sacerdotibus qui non fuerint ad aliquam earundem aut aliam missam obligati pendeat arbitrio qualem voluerint pro deuotione sua missam celebrare. b

Qui in missam pro defunctis dixerit inter inserere poterit collectam pro qualicumque necessitate necnon aut de trinitate necnon de spiritu sancto de sancta cruce vel de sanctis sed ad ceteras missas exceptis diebus quibus non licet cantare pro defunctis interponi possunt collecte pro defunctis. Sacerdos priuatim celebrans lectionem siue epistolam et euangelium ipse legat calicem preparet sacculum eius et panniculum pathene decenter complicatum congruentibus locis reponat

venientes. Cetera que ad officia sunt dyaconi uel subdyaconi propria aut
ipse aut minister si eius uel illius ordinis fuerit eo annuente com-
pleat. Pacem non dabit. Incenset altare si agat ut sacerdos celebrans
in conventu diebus privatis(?). Nemo presumat celebrare ad altare ad quod
fuerit alter ordinatus in tabula. Audito signo pro missis huiusmodi fieri
solito omnes celebrare volentes sine mora occurrant. Similiter et ceteri
inferioris ordinis ministri sacerdotibus deputati, qui nisi habitu religio-
so vestiti fuerint nequaquam debent sine superpellicio ministrare. Minister
quilibet sacerdoti cui fuerit ad ministrandum assignatus diligenter re-
spiciat. lotis manibus ad ipsum induendum se adiungat et missa finita
ornamenta complicare studeat. luminaria librum ampullas cum vino
et aqua ad altare deferat. pallam altaris superiorem amoveat et finita
missa iterum expandat. Luminaria attendat et studiose emungat.
Pulpitum apponat et deponat. sacerdoti ampullas ad preparandum ca-
licem materiales studiosissime prelibatas porrigat. aquam super digi-
tos et vinum ablucionis infundat. Hiemis quoque tempore sacerdoti dan-
dicat(?) Confiteor dum epistolam legit aut calicem preparare voluerit. Postquam
manus laverit et memoriam utramque fecerit postquam communionem dixerit
ad calefaciendum se ignem prebeat. Dum vertendo se sacerdos dixerit O-
rate fratres minister ante se geniculans casulam ei decorpo(?) levet(?)
trahat et orationem faciat quemadmodum in missa conventuali fieri consue-
vit. Alias quociens se verterit sacerdos versus eum stans parumper
inclinet caput. Post primam memoriam pro elevatione cereum accendat
et post elevationem calicis mox extinguat. Sacerdote ante consecrationem va-
nus(?) elevante cimbalum pulset non secundo uel tercio. Deest(?) ad elevationem
corporis et sanguinis reiteret ut quibusdam est moris. Missa finita ex-
tinctis que candelis sacerdote nisi forsan ille ante altare se ornamentis
despoliare voluerit precedat versus armarium omnia secum referens que
ad illud apportaverat et pro erratibus si que commisit veniam petat.
Minister agenda et respondenda sacerdoti stando perficiat et a pri-
vatis oracionibus se temperet non tamen ita meditacioni vacet ut in minis-
trando negligens inveniatur. Gradus altaris non ascendat nisi pro
necessitate nec nimis appropinquet sacerdoti. Qui nescierit cum
sacerdote more nostro confiteor dicere et ad singula ei respondere
ad que in missa conventuali chorus respondere consuevit se ministerio
huiusmodi ingerere non debet. Si nocturno polluatur sompno aliquis
ministrare nisi fuerit dispensatione previa calicem aut corporale nu-
dis contingere manibus caveat ipse et ab omni pollucione aliena pre-
sumere non debet nisi sacri fuerit ordinis caractere insignitus

Quo ordine vel ritu inungatur et communicetur infirmus. Capitulum lix

Ad inungendum infirmum fiat pulsus quo admodum pro capitulo
tractatus fieri solitus est ad quem mox omnes qui congregari
debent et abbas induti alba stola et manipulo qui si
debent. defuerit prior faciat officium aut cui ille iniunx-
erit. Preparatis vero omnibus precedant hoc ordine sacerdote deferen-
tem oleum sanctum immediate precedat lumen in absconsa ante lumen
crux brevis et ante crucem aqua benedicta. Conventus ac sacerdo-
te subsequatur senioribus precedentibus. quod si eodem tempore communicari
debeat sacerdos qui officium facturus est indutus ut prefertur ferat co-
munionem sanctam in pixide aut in calice lintheo mundissimo coop-
to et alius cui iniunxerit prior subsequens eum in habitu suo cum stola
sanctum oleum ferat et michelos ante crucem ab alio ferat deferantur
ampulle cum vino et aqua. Interea eundo aut legant psalmum
Beatus qui intelligit super egenum etc. Et cetera. si non sufficiat propter loci
distantiam addat psalmum Deus in nomine tuo vel etiam Benedic anima mea domino
Ad sacristam non pertinet stuppas ad detergendas uncturas nec non
sal aquam pelvim et tersorium per legione sacerdotis portare. Ad
infirmarium vero locum ornare et disponere ea que illic fuerint disponenda
Intrans autem sacerdos dicat Pax huic domui conventu respondente
Et omnibus habitantibus in ea. aspergat aqua benedicta infirmum et statim subsequitur
Dominus vobiscum Oremus subiungens hanc orationem Omnipotens sempi-
terne deus qui per beatum iacobum etc. Qua finita et dicto amen faci-
at ei sacerdos exhortationes et interrogationes sicut in agenda ha-
bentur et postea dicat infirmus suum confiteor. Vel si illud dicere nescierit
aut nequiverit tundens pectus dicat mea culpa de omnibus
meis peccatis. pro me orate pro me et dicat ab omni conventu
Misereatur tui omnipotens deus etc. Et postea solus sacerdos subsequatur in-
dulgentiam et remissionem etc. Si quis conversus aut donatus laicus fue-
rit non intelligens latinum sacerdos proloquatur ei fidem et confessionem
generalem in vulgari Et ipse respondeat ut poterit dicat quod ei mise-
reatur tui etc. Et indulgentiam ut quo supra. Deinde offeratur crux ei
exhibendam quo facto conventu incipiente septem psalmos peniten-
tiales illic cum letania finiendos sacerdos intincto pollice dextre
manus in oleum sanctum cum eo signum crucis imprimat super utrumque
oculum infirmi dicens Per istam sanctam unctionem et suam piissimam
misericordiam indulgeat tibi dominus quicquid peccasti per visum. Simili
modo faciat super utramque aurem et ante nares in longum et clauso
ore super labia in manibus intrinsecus Et si sacerdos fuerit extrinsecus
super pedes primo ammistis ablutis repetens per singula [illegible]
sanctam unctionem etc. Per gustum Per odoratum Per tactum
Per incessum Et respondet infirmus seu et minister Amen

Sacerdos ac statim ut membrum aliquod inunxerit accepta stuppa
inter duos digitos id est indicem et medium detergat unctum
et hoc per singula loca inuncta faciat. Expleta autem unctione
et ablutis manibus fricando eas cum sale et aqua iungatur
conventui et simul compleant si quid residuum fuerit de
psalmis et letania flexis genibus legat sacerdote inchoante
ceteris vero respondentibus. Et ea finita Pater noster. Et ne nos. Vers.
Salvum fac servum tuum. Vers. Deus meus. Vers. Mitte ei auxilium de sancto. Vers.
Et de Syon. Vers. Nichil proficiat inimicus in eo. Et filius iniquitatis non. Vers.
Esto ei domine turris fortitudinis. A facie inimici. Dominus vobiscum. Et cum spiritu
Oremus. Deus sub cuius nutibus. Vers. Domine deus salvator noster. Omnipotens
sempiterne deus. Respice domine famulum tuum. Deus qui facture tue
Dignanter benedictiones in agenda medicina exorante. Et fiat ablutio
et commendatio anime infirmi. Quibus peractis patres recedant fratres
relicta ibidem cruce et aqua benedicta. Stuppa autem igne crementur
et ablutio fundatur in piscinam. Quod si statim communicare debeat elevans
sacerdos sacram communionem dicat ei. Ecce frater corpus domini nostri
Ihesu Christi quod tibi deferimus credis hoc esse illum qui est salus et
vita et resurrectio nostra. Illo respondente credo communicet.
Et autem de fide sua infirmus interrogari precipitur non de omnibus
infirmis sed tantum de inunctis et de hiis qui in extremis videntur
agere intelligendum est. Idem quoque fiat quotiens gravis necessitate
quis tenetur. Si contigerit infirmum mori antequam fuerit inunctio
perfecta statim omnibus intermissis incipiatur commendatio. Illis autem quamdiu
diu in tanta infirmitate laborat sine intermissione diu noctuque
aliqui ex fratribus circa eum vigilent exitum eius prestolantes.
Aliis autem temporibus si communicet infirmus dum ad hoc non agit in extremis
non necesse est modo premisso convocationem fratrum facere
vel totum adesse conventum

De transitu fratris infirmi morientis C lx

Cum frater infirmus putatur iam esse transiturus supponantur ei
de cineribus in capite ieiunii benedictis et ad hoc reser-
vari solitis. Tunc crebris ictibus tabula pulsetur in claustro et
talibus locis ubi necesse fuerit et statim fratres velociter fuerit accurrant
ad morientem dicentes Credo in deum tam alte ut possit audiri
repetendo illud quousque ad infirmum venerit. Et si nox fuerit
candele aut lampades in via attendantur per sacristam qui et
sacerdoti stolam et librum deferat. Et ad refectionem sederint autem

audita tabula dicat lector innuente presidente Tu autem. Et ceteri eodem
similiter faciant si fuerint in lectione vel mandato. Si in vero in
opere dei persolvendo fuerint congregati abbas seu prior cum assump-
tis aliquibus eat ad infirmum reliquis ad ceptum opus perficiendum ibidem
derelictis qui remanentes solito velocius impleant ut antequam
expiret infirmus presentes sint et ipsi si fieri possit. Considera-
cio eciam habenda est ut tot relinquant in choro qui possint in-
ceptum opus competenter et decenter implere. Preterea si sollempnis dies
fuerit et aliqua de horis canonicis aut missa conventualis in ce-
lebris aut pauciores relinquendi sunt. Qui primum ad infirmum
venerint candelam apponent in dextram manum eius vel circa ipsum
teneant. Aquam benedictam super eum crebro spargentes et legant
flexis genibus letanias sacerdote cum stola incipiente ut in offi-
cio unctionis usque Esto ei domine turris fortitudinis a facie inimici. Do-
minus vobiscum. Oremus. Omnipotens sempiterne deus. Deus cui famulo
tuo N. Absolve domine. Et legatur conclusio ultime collecte extense.
Alie vero simpliciter concludantur per Christum dominum nostrum. Si anxiatur
adhuc dicantur hii psalmi Confitemini. Domine in [illegible]. Ad dominum
cum tribularer cum ceteris. Aut psalmi penitenciales vel passi-
ones. Si in autem videatur eius obitus prolongari relictis ibidem a
priore quibusdam fratribus ad observandum similibus devotis oracioni-
bus excubiis ceteri discedere possint donec iterum ut supra convo-
centur quibus demum convocatis exitum eius recitet commendaciones
supradictas.

Quid agendum sit mox post obitum fratris. Capitulum lxxi

Egressa anima mox abbas aut prior accepta stola et libro
faciat commendacionem dicens alta voce Kyrieleyson. Christe eleyson.
Pater noster quod sub silencio ab omnibus dicto subsequatur. Et ne nos.
Requiem eternam. A porta inferi. Dominus vobiscum. Oremus. Pie re-
cordacionis affectu fratres. Deus cui omnia vivunt. Suscipe domine
animam servi tui. Postea aspergatur aqua benedicta et thurificetur
corpus quod insuper priore disponente induetur si necesse sit et vesti-
atur tunica cuculla cingulo caligis et pedulibus et capellum
cuculle desuper faciem ex utraque parte consuatur. Tunc pedes et manus circa
umbilicum infra cucullam in modum crucis applicentur ipsaque cuculla
per loca consuta tota ita constringatur ut ex nulla eius parte sit laxa
et sic in feretrum collocetur. Interim fratribus seorsum ad defuncto
ordinatis in loco quo abbas quisque disposuerit in suo monasterio

cantetur aut legatur officium pro ipso defuncto cum collecta Inclina nisi
ex aliqua causa accelleranda foret eius sepultura et non possit spacium
eius officium ipsum perficiendi. Quo casu incepto psalterio quantum
permiserit hora legatur. Qui uero ad corpus parandum manent
ibidem nichilominus orationi insistent. Corpore autem allato et con
pleto officio aut psalmodia alia si eam legerint interrupta dicatur
ab omnibus Pater noster sub silencio sacerdote subiungente. Et ne
nos inducas in temptacionem. Dominus vobiscum. Oremus. Deus vite dator. Deus
qui humanarum. Postea asperso et thurificato corpore cantore incipiente
ante Responsorium Libera me domine corpus statim hoc ordine in ecclesiam
deferatur. Precedat aqua benedicta deinde crux post hec thuribulum
sequatur conventus minoribus precedentibus et post conventum cerei im
mediate ante feretrum quod a quatuor fratribus vel pluribus quibus
iusserit prior deferatur conversis et laicis subsequentibus. Dum
ecclesiam ingrediuntur fiat pulsus solempnis et deponatur corpus
ubi abbas constituerit ita ut pedes habeat versus orientem et caput
versus occidentem. Crux ad caput affixa collocetur cum [illegible] cum
cereis in modum crucis aqua benedicta ad pedes et thuribulo circa corpus
posito feretro sacerdos dicat sub accentu. Et finita benedictione re
peticione responsorii abbas dicat Dominus vobiscum Oremus Deus venie
largitor. Omnibus autem si qui hora divini officii refectionem
vel aliquid huiusmodi ministrant [illegible] ad ipsum complendum redierint
choro non necesse habent reincipere a capite sed ubi dimiserant quod
dimissum erat implentes nisi fuerit aliqua hora de minoribus ho
ris que reincipiat a capite. Ad refectionem autem redeuntes
non pulsetur signum ut redeant vel ad benedictionem mense seu lecto
ris sed ille ubi dimisit continuet et hii qui ingressuri erant continue
aut incedant vel si post dictam [illegible]. Quod si defunctus
habuerit morbum contagiosum non deferatur ad ecclesiam sed secrecius
et celerius sepeliatur. Abbas omnino provideat ne corpus defuncti
umquam solum remaneat sed iugiter coram eo quamdiu in hu
mano remanserit fratres sint psalmodiam decantantes. Huius
hore tamen quibus ex more divinum peragitur officium in ecclesia non
debet pro ibidem presenti defuncto specialis psalmodia decantari
per diem huiusmodi psalmodie intersint omnes exceptis hiis hore
quibus fratres ex more extra corpus solent cibo potu vel sompno
quibus hore quibuscumque disponente priore coram corpore relictis

Ceteri nature debitum reddant quod et hii qui magistri similiter parochia fac- ||
iant aliis divertentibus ad corpus Excipiuntur tamen hii qui in officiis aut qui-
libet minucio vel obediencia alicunde occupantur Et notandum quod hii ¶
qui in qualibet parte noctis vigiliis observant circa corpus cum tempus
suppetere viderint possint intermisso psalterio aliud nocturnum agere officium
quo peracto sive ab eis sive ab aliis si supervenerit continuet psalteri-
um ab eo loco quo dimiserat ita quod psalterium semel inchoatum Et si
aliquociens interrumpatur lectio eius nunquam reincipiatur nisi fuerit pre-
intelligibiliter vel ordine devitatum Tunc enim si nondum fuerit humatum
corpus reincipiendum est et finiendum est secundo tercio vel etiam quarto corpore
in sepulcro humato Nullus in via divagetur vel quo sicut audiunt fuerit
usque post reconditum corpus nisi pro urgente necessitate abbate sic
dispensante Officiales enim seu etiam infirmi et in quantum quodam
passi atque minuti premissis interesse debent circa que etiam dum con-
ventus occupatur ● lectionem collacionem aut mandatum intermittere lice-
bit si tamen ita visum fuerit abbati.

¶ Quando cum propria missa sepeliendus est
Et quando sine missa Capitulum lxvi

Frater defunctus sepeliendus quinta feria ante Pascha cum missa
sepeliatur si eum contigerit ita tempestive mori ut ante missam
dici necessaria pro ipsius sepultura preparari et corpus in ecclesia
delatum missa propria de eo dici valeat aliquid si eo die tardius aut
in parasceve vel in vigilia pasce moriatur absque missa poterit tumu- ||
lari hiis enim duobus diebus misse pro defunctis non dicuntur In missa
tamen dicte vigilie si sit defunctus inhumatus collecta pro eo dicatur
Similiter fiat in die pasce penthecostes et nativitatis domini Et si quis
voluerit ex devocione hiis festivitatibus pro presenti defuncto privatim
missam dicere nullatenus prohibetur Igitur providendum ne festivitatis aliquis
defunctus absque missa propria sepeliatur exceptis dictis tribus diebus ante
pascha Et si permanendi periculi necessitas id exposcat occasione
fetoris videlicet vel contagii corporis defuncti tunc cum sepultura
iuxta ordinacionem abbatis accelerari debet ut premissum est Cum ||
vero tamen ad instar presentis defuncti in ecclesia collocetur et hora
competenti missa sollempnis et officium debitum exequiarum pro
anima eius fiat Et a celebrantibus privatim de eo dicantur misse ut in
more Notandum non quod in festo natalis domini pasce et penthecostes
nemo sepeliri debet preterquam periculi casu dumtaxat excepto quin- ||
ymmo si quempiam in harum festivitatum diebus aut nocte precedenti

mori contigerit reservetur corpus inhumatum usque crastinum diem si fes-
ti et tunc cum propria sepeliatur missa ita tamen quod missa propria diei
nullatenus omittatur. Si in conventu eo die quo sepeliendus fuerit
defunctus alias due misse conventualiter decantande veniant
quarum neutra possit rationabiliter intermitti missa pro defuncto se-
peliendo dicatur in privato et reliquie due in conventu. Insuper
notandum quod quotiens ita mane obierit quispiam frater ut eo die
missa de eo dici conventualiter valeat sine expeditis competenter
expediendum et necessariis preparatis nequaquam est sepultura usque
in crastinum differenda seu etiam missa cum ceteris restantibus officiis
si tardior fuerit hora solito celerius poterit decantari et fratres
post missam aut hora sequente iuxta temporis et necessitatis exige-
ntiam ad refectionem capere possunt modo revertentes ad sepeliendum defunc-
tum solita sinuata sollempnitate qui etiam debito et consueto offi-
cio quod capitulo precedente mox post obitum defuncti diximus peragendo
si aliud forsan propter accelerationem sepulture fuerit retardatum te-
pore competenti solvi non omittatur. Notandum etiam quod corpore defunc-
ti inhumato seu etiam eadem die quo humatum extitit nemo in
privato missam aliam dicere debet quam pro eodem defuncto nisi for-
san fuerit aliquem ad missam aliam dicendam specialiter ordinatus
Excipiuntur tamen tres dies supradicti videlicet natalis domini pasche
et penthecostes quibus nemo nisi velit spontanee tenebitur
pro defunctis celebrare

Quo ordine deferatur ad tumulum et sepeliatur Capitulum lxiiij

Dum finita missa defunctus efferendus est ad tumulum sacerdos
indutus alba stola et manipulo. Et si abbas fuerit superindutus
etiam cappa cum virga pastorali accedit ad caput feretri et stent
ante eum frater tenens crucem ad dexteram subdiaconus cum aqua benedicta
et thuribulo. Ad sinistram dyaconus cum libro ceteri vero fratres
a lateribus sive undique circa feretrum. Quibus ita ordinatis dicat
sacerdos in tono Kyrieleyson conventu id ipsum repetente deinde e-
adem voce dicat Christeleyson quod cum conventus similiter respondet
conventus repetant Kyrie quod in alio tono terminetur. Et sub-
iungat sacerdos alta voce Pater noster quod ab omnibus profunde incli-
natis sub silencio dicatur usque Et ne nos. Ad quam partem
sacerdos vocaliter dicat et conventu respondente Sed libera nos

Subsequatur oracio hanc Non intres in iudicium premissa Oremus
Finita hac oracione Accepto thuribulo thurificet corpus simul et can-
tet R/ Induta est Cantore inchoante Quo finito iterum ut prius
dicat kyrieleison Christeleison kyrieleison Pater noster cum collecta Inclina V/
~~Requiescat et corpus thurificatur~~ Fac quesumus domine propicium iterum thurifica-
to corpore et tactis responsorio Paucitatem dierum repetatur tercio kyrie-
eleison Christeleison kyrieleison Pater noster cum collecta Inclina Qua aspersa et cor-
pore denuo thurificato canit R/ Libera me domine Quo finito
leventur corpus cum quatuor fratribus ad hoc ordinatis et cantore
incipiente psalmum Ad te domine levavi animam meam procedant ad
tumulum cum tali hoc ordine Aqua benedicta crux thuribulum
cerei feretrum et sequatur Conventus precedentibus iunioribus
et conventum ministri et ministri sacerdos Sacerdote vero laici subsequuntur
Pervenientes autem ad sepulchrum ordinantur sicut ad commendacionem
factam in ecclesia et more finito psalmo cum antiphona sua scilicet In paradisum
dicat sacerdos absolute oracionem hanc super sepulchrum Deus qui fun-
dasti quam deo aspersio et incensato sepulchro sacerdos continuet
oraciones sine intervallo Oremus Obsecramus Oremus Deus apud quem
mortuorum Hac oracione completa deponitur corpus in sepulchrum
et ipso asperso et incensato dicat sacerdos Oremus Fratres karissimi
Tunc accepta pala terre mittat terram super corpus dicendo De terra
etc. Et faciat quod cum terra cooperiri subiungendo Oremus Deus qui
iustis supplicibus Oremus Debitum humani corporis Oremus Temeri-
tatis est Interim autem quod dicantur collecte predicte quelibet semper prose-
quatur hos psalmos cum antiphonis suis videlicet Confitemini domino
cxvii Antiphona Aperite mihi portas iusticie psalmum Quemadmodum Antiphona
Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis psalmum Domine
probasti Antiphona De terra plasmasti me Psalmum Memento domine David
Antiphona Hec requies mea Psalmum Domine exaudi 2um Antiphona Non intres
in iudicium Psalmum Laudate dominum de celis Antiphona Omnis spiritus laudet
Versus Requiem eternam etc. Sequitur canticum Benedictus Antiphona Absolve
Quibus finitis sacerdos hortetur ad dicendum Pater noster quod sub silencio
dicatur Sacerdos autem voce alciori quam ab omnibus audiatur dicat Et ne
nos V/ Ne intres in iudicium Oremus Tibi domine commendamus Postea
conventus circuens dicatur psalmus Miserere mei deus et in fine Requiem
Pater noster versus apposita inserti in plurali Oremus Deus in cuius mise-
racione etc. Anime eorum Requiescant in pace Amen
Hiis itaque impletis imponente Cantore psalmos peniten-

nales revertantur ad chorum unius dicentibus psalmos [?] prosternantur super formas dictis finiat psalmos sine letania subiungentes singulis Requiem quos sacerdos cunctis fratribus et vicinis [?] concludat cum oratione qui [?] Satisfaciat premissa oratione dicta Versus Capitula misericordia domini nobis [?] Oratio Satisfaciat Postea exeant ordine consueto et infirmarium mox feretrum inferri faciat in locum suum [?] solet Et fiant brevia ad singula monasteria nostra quibus defuncti Nomen defuncti fratris libro inscribat et ipso die obitus sui si ante capitulum decesserit commemoret a lectore ad certe eodem die commemorandum

aliqui sequenti die in capitulo commendetur

post sepulturam eius tricesimo assidente in capitulo publicetur publice quando demum commendationem singulorum assignetur [?] pro defuncto sunt agenda

¶ Quid fieri debeat pro defuncto fratre post sepulturam eius Capitulum lxviii

In tricesimo defuncti fratris inchoat cum laudibus conventui [?] dicat pro eo collecta Inclina ad psalmorum officium pro defunctis similiter ad missam si tamen convenienter fieri poterit et nichilominus tricesimo pro singulis diebus xxx dierum dicatur pro eo missa privata in capella aliqua vel altari sepulchro viciniori post cuius finem sacerdos deposita super altare casula precedentibus se ministro cum aqua benedicta et thuribulo visitet sepulchrum ibidem faciens commendationem qui Kyrieleyson Christeleyson Kyrieleyson Pater noster Et ne nos Capitula misericordia domini nobiscum etc. Oratio Ne intres etc. sit primum de commendatione facienda post missam quotidie [?] ad sepulturam defuncti Post [?] autem Libera me domine dicat cum versu psalmum Miserere mei deus Pater noster Et ne nos Capitula misericordia domini nobiscum Oratio Tibi domine commendamus Ite deus in cuius miseratione etc. Requiem dominus vobiscum Requiescant in pace Amen Deinde aspergat et thurificet sepulchrum redeat ad [?] se Que missa seu collecta [?] dicta nulla die intermittenda nisi tribus diebus proxime ante pascha et ipso die sancto pasche penthecostes ac natalis domini si ita evenerit Tricenarium autem dicetur cum officio et missa quotidie et fiat ut premissum est percelebratum Ipso quoque die sepulture defuncti fratris finito completorio apud capitulum [?] percellas suscipiant singuli pro fratre defuncto disciplinam et [?] usque ad completum tricenarium pres [?] prebenda pauperibus erogetur Singuli dicant nichilominus tricenarium mox finito completorio

dicant pro eodem hii psalmi [inductum] Verba mea. Domine ne in furore. Quemadmodum. Dilexi.
Credidi. De profundis. Voce mea 2a. Domine exaudi 2a. Tu autem qui et in uno
in fine cuilibet concludentes eosdem cum pater noster Capitula in fine Dominus vobiscum
Oremus Inclina etc. Insuper ab unoquoque sacerdote infra dictum
tricenarium tres et consequenter usque circa anniversarium septem
misse. Ceteris vero fratribus et novicijs tria psalteria. Vnum
similiter infra tricenarium et reliqua duo infra anniversarium omni
modis persolvant pro ipsius anima defuncti. Abbas defunctus post tri
cenarium habebit adhuc triginta missas absque visitacione sepul
chri et singulis mensibus ad anni spacium a die tumulacionis sue
computandos officium defunctorum trium leccionum cum missa. Illa officia que
legi possint. Et singuli fratres tam religiosi quam novicij clerici et lay
cum tribus vicibus dumtaxat infra xv dies disciplinam accipiant et pre
benda pauperibus eroganda duplicetur. Subsacerdotes et clerici infra
octo dies persolvant tres septenas cum letanijs laici non centum pater noster
et totidem Ave maria. Pro abbate non alterius loci duplicetur
officium pro fratribus decedentibus fiat consuetum. Volumus quod cuiuslibet
abbatis defuncti cum annotacione diei obitus sui omnibus nostris
monasterijs intimetur et singulorum monasteriorum martirolo
gijs inscribatur. Confratres vero non potentes se commode expedire pro
missa de requiem pro fratribus et abbatibus aliorum monasteriorum
possint in alia missa ad suffragia pro eisdem satisfacere. Porro quo
ciens frater aliquis in aliquo monasteriorum nostre confraterni
tatis decesserit ceterorum omnium conventus mox ut obitum illius cog
noverit officium consuetum et missam conventualem. Singuli vero
singuli sacerdotes celebrent missam unam in privato. Ceteri autem fratres et no
vicij septem psalmos penitenciales cum letanijs quantocius per sol
vere non retardent. Conversi autem quid facere debeant requi
re in ceremonijs distinctione quarta capitulo 2o. Si pluribus uno aut
vicinis diebus ad invicem mori contigerit non propterea quod singulis
debitum est eis subtrahatur aut minuatur. Volumus si quis debitum
pro uno vel pluribus prescriptis temporibus ex quacumque accidente causa
integre solvere non valeret temporis prorogacione ab abbate petita
quamcito cum poterit implere studeat quod tempore statuto
persolvere neglexit. Et si prius quam unius dies tricenarij et
unius defuncti fratris finiatur alius vel alij obierint interim quod
eorum tricenarij dies insimul currunt non singulariter persol
vantur sed currunt pro omnibus missa tricenarij et psalmi

Nota
dubium

super designati atque commendaciones ad officium ad missam conventualem persolvendi sunt. Similiter et si plurium defunctorum simul ad aliquod monasterium deferri contigerit non singulariter pro singulis sed communiter pro omnibus conventus in fectum celebret officium. Pro quorum si aut nostris et nominibus vel nostris quam pro monachis professis faciendum decernimus.

¶ De sepeliendis hospitibus Capitulum lxv

Et si clericus aut laicus peregrinus absque suorum curatorum licencia speciali sacramentum unctionis extreme seu etiam eukaristie ministrare prohibeamus sepulturam tamen que omnibus fidelibus competit esse liberam iure parochiali salvo apud nos eligentibus minime denegamus. Igitur in sepeliendis hospitibus sive quibuslibet extraneis qui elegerint apud nos sepeliri ritus supra scriptus observetur excepto quod tales quacumque hora sepulchrum paratum fuerit poterit sepeliri etiam post refectionem et sine cantu et aliquo sacerdote quem miserit prior et psalmodia plena interrumpi maxime si solacium fuerit nec tanto pere curandum est ut omnes sint presentes sicut ad exequias fratrum de congregatione. Sed nec omnia ea que fratribus nostris defunctis post sepulturam debita decrevimus pro hospitibus vel eligentibus apud nos sepulturam consequentur nisi forte abbati pro devocione persone aut alia ex causa aliud visum fuerit. Et similiter fiat de donatis. Excepto pro eisdem donatis fratres singuli presbyteri tres missas et nondum presbyteri tria officia mortuorum consueta dicere teneantur. Et si contigerit quod frater defunctus ad monasterium feratur sepeliendus illic ei occurratur cum processione usque ad claustri vel monasterii fores et cum cantu responsorii libera me domine deducatur ad ecclesiam vel sepulchrum. Conventu exspectante sacerdos faciat commendationem et tunc parato sepulchro tumuletur sive cum missa sive sine missa prout temporis commoditas permiserit et abbas ordinaverit. ¶

Verum quia etiam crebro contingit fratres ordinis nostri ex licentia vel ordinatione prelatorum de monasteriis suis ad alia transferri vel ut ibidem obedienciam faciant aut perpetuo remaneant sive ad tempus causa reformationis et discipline illic instituende vel defendende qui etiam omnia conventus cum ceteris portare coguntur quorum si quispiam infirmatus aut defunctus fuerit apud monasterium ad quod translatus fuerat omnia pro eo fiant sicut pro fratre professo usque ad sepulturam inclusive dumtaxat nisi forsan causa reformationis et discipline instituende missus fuerit ipsius equitate suadente etiam post sepulturam omnia fiant conventualiter defuncto debita ipsum plenarie fieri debent. Explicit ordinarius

Explicit Ordinarius divinorum Nigrorum Monachorum ordinis sancti Benedicti de obseruancia Bursfeldensi

Solummodo semel

Sancta et imma

Solummodo dilata virginita

deus

quibus

Solummodo

Solummo Reuerendiss!

Reuerendissimi ac Illustrissimi

Reuerend

Reuere Reuerendiss

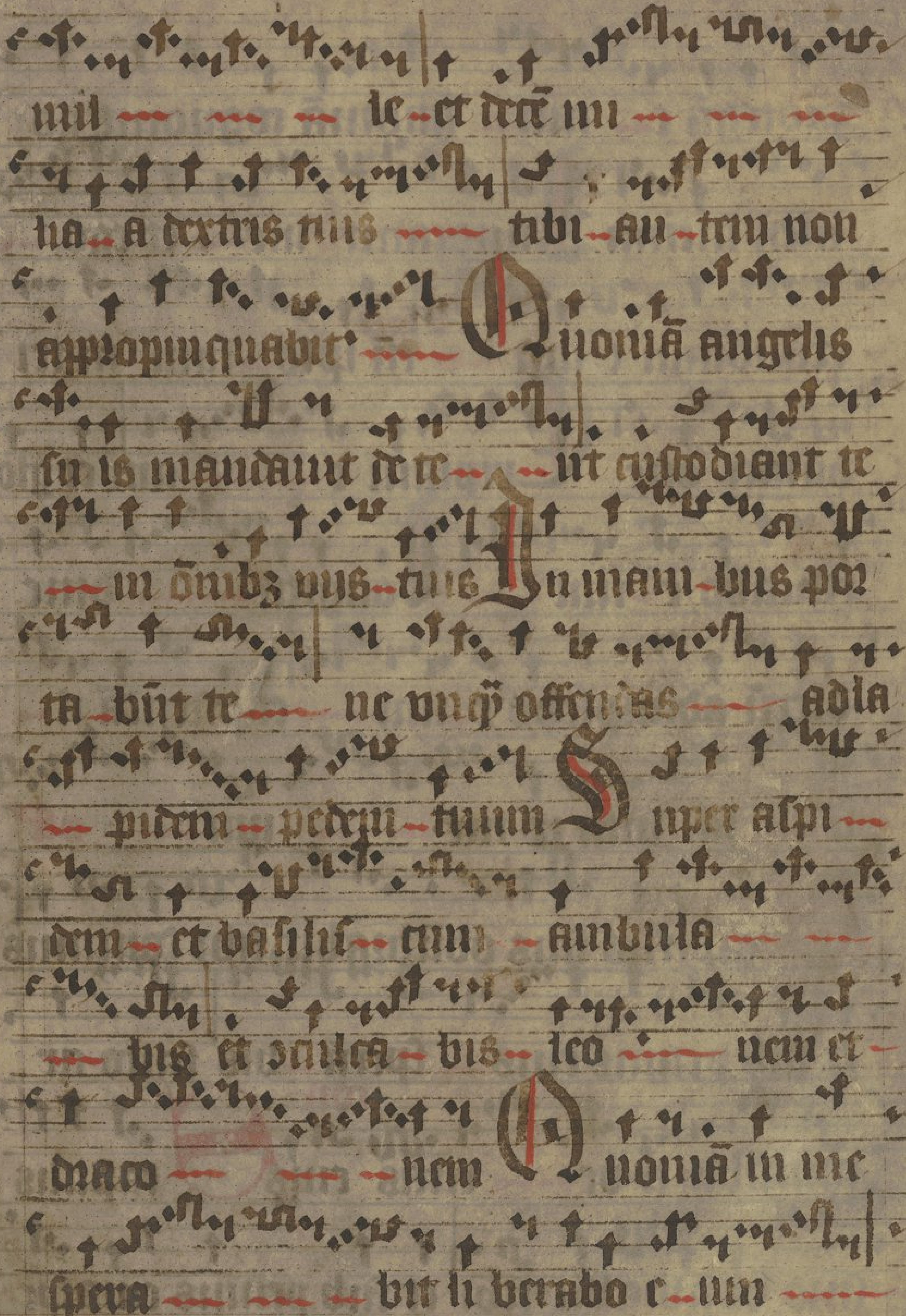
mil te et dece̅ mi
lia a dextris tuis tibi au tem non
appropinquabit Quonia̅ angelis
suis mandavit de te ut custodiant te
in omībz vijs tuis In mani bus por
ta bu̅t te ne unq̃ offendas ad la
pidem pedem tuum Super aspi
dem et basilis cum ambula
bis et conculca bis leo nem et
draco nem Quonia̅ in me
spera bit li berabo e um